

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**TÜRK FİNANS SEKTÖRÜNDE BANKA
DIŞI MALİ KURULUŞLARIN YERİ VE
FİNANSAL ANALİZİ**

MUSTAFA BEKAR

MUHASEBE-FİNANSMAN BİLİM DALI

ARALIK 2014

**TÜRK FİNANS SEKTÖRÜNDE BANKA DIŞI MALİ KURULUŞLARIN
YERİ VE FİNANSAL ANALİZİ**

Mustafa BEKAR

**YÜKSEK LİSANS
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE-FİNANSMAN BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜŐÜ**

ARALIK 2014

Mustafa BEKAR tarafından hazırlanan “Türk Finans Sektöründe Banka Dışı Mali Kuruluşların Yeri ve Finansal Analizi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Gazi Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı Muhasebe-Finansman Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

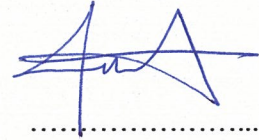
Danışman: Doç. Dr. Hasan BAL
İşletme Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

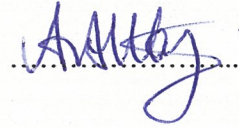
Başkan : Doç. Dr. Afşin ŞAHİN
Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokulu, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Üye : Yrd. Doç. Dr. Adem ALTAY
İşletme Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Tez Savunma Tarihi: 19/12/2014

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Hikmet KAVRUK
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Mustafa BEKAR

19.12.2014

TÜRK FİNANS SEKTÖRÜNDE BANKA DIŞI MALİ KURULUŞLARIN YERİ VE FİNANSAL ANALİZİ

(Yüksek Lisans)

Mustafa BEKAR

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Aralık 2014

ÖZET

Son 200 yılda dünyayı dönüştüren büyüme sürecinde, dünya nüfusu 6, hâsıla 50 katın üzerinde artarken dünya ticaret hacmi 540 kat artış göstermiştir. Dünyadaki ekonomik süreçler ve hızlı teknolojik gelişmeler finans sektörünün değişmesine neden olurken, bu hızlı gelişim finans kurumlarının sayısının artmasının yanı sıra yeni finans tekniklerini de beraberinde getirmiştir. Ülkemizde özellikle 1980 sonrası liberalleşme politikasının izlenmesi ile yeni finans teknikleri finans sistemimizde kendine yer bulmuştur. Finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin faaliyetleri ülkemizde gelişmekte olan yeni finans teknikleridir. Bu çalışmada finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerine ilişkin genel bilgiler ve 13.12.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6361 sayılı Kanunun sektöre getirdiği değişiklikler ile yenilikler incelenmiştir. Ayrıca, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun yayınlamış "Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni"ndeki veriler esas alınarak söz konusu şirketlerin 2008 – 2013 yılları arası gelişimi izlenerek finansal analizleri gerçekleştirilmiştir. 2008 – 2012 yılları arasında dünyanın birçok ülkesini etkileyen global finans krizinin banka dışı mali sektöre etkisi değerlendirilmiştir. Finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin hizmet sunduğu sektörler, işletme türleri veya tüketiciler dikkate alınarak gelişimlerine ilişkin hususlar incelenmiştir.

Bilim Kodu : 1153

Anahtar Kelimeler : Finansal kiralama, faktoring, finansman, banka dışı mali kuruluşlar

Sayfa Adedi : 185

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Hasan BAL

FINANCIAL ANALYSIS OF NON-BANKING FINANCIAL INSTITUTIONS IN
TURKEY
(M.S. Thesis)

Mustafa BEKAR

GAZİ UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
December 2014

ABSTRACT

Over the last 200 years, in the growth process which transforms the world, while world population has increased 6 times and output has increased by over 50 times, the volume of world trade has increased 540 times. Both global economic processes and rapid technological developments led to change of financial system, as well as the amount of financial institutions and new financing techniques. In our country, especially after 1980's when new financial liberalization policies came into force, new financing techniques have appeared in financial system so these new techniques don't have long history. In this study, general information about financial leasing, factoring and financing institutions are given and the changes on non-banking financial sector which is regulated by Nr. 6361 Financial Leasing, Factoring and Financing Institutions Law published in the Official Gazette dated December 13, 2012 are examined. Also, financial analysis of these institutions have been carried out between the years 2008 – 2013 according to the data based on Non-Bank Financial Institutions Bulletin published by Banking Regulation and Supervision Agency. Additionally, the impact of global finance crisis on non-bank financial sector, which occurred between 2008 - 2012, is evaluated. The sectors and types of business or consumers which financial leasing, factoring and financing companies service are taken into account.

Science : 1153

Key Words : Leasing, factoring, financing, non-banking financial institutions

Page : 185

Supervisor : Assoc. Prof. Hasan BAL

TEŞEKKÜR

Finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin işleyişi ve analizi hakkında bilgi veren bu çalışmanın hazırlanmasında; değerli katkılarından dolayı tez danışmanım Doç. Dr. Hasan BAL'a, sürekli desteğini hissettiğim aileme ve tezin her aşamasında fikirlerinden ve katkılarından yararlandığım arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xvi
KISALTMALAR.....	xxi
1. GİRİŞ.....	1
2. TÜRKİYE’DE FİNANSAL KİRALAMA SEKTÖRÜ VE FİNANSAL ANALİZİ.....	3
2.1. Genel Olarak Finansal Kiralama	3
2.1.1. Finansal Kiralamanın Tanımı	3
2.1.2. Finansal Kiralamanın Tarafları ve Finansal Kiralama İş Akışı.....	6
2.1.2.1. Finansal Kiralamanın Tarafları.....	6
2.1.2.2. Finansal Kiralama İş Akışı	7
2.1.2.3. Finansal Kiralama Konusu Mallar	8
2.1.3. Finansal Kiralama Türleri.....	9
2.1.3.1. Faaliyet Kiralaması	9
2.1.3.2. Finansal Kiralama	10
2.1.3.3. Satış ve Geri Finansal Kiralama	11
2.1.3.4. Ulusal – Uluslararası Finansal Kiralama	12
2.1.3.5. Menkul – Gayrimenkul Finansal Kiralama	12
2.1.3.6. Kapalı – Açık Uçlu Finansal Kiralama.....	13
2.1.3.7. Devreden – Dönemsel Finansal Kiralama	13
2.1.3.8. Trampa Finansal Kiralama (Swap Leasing)	13

Sayfa

2.1.3.9. Gerçek Finansal Kiralama	14
2.1.3.10. Alt Finansal Kiralama (Sublease).....	14
2.1.3.11. Özel Finansal Kiralama	14
2.1.3.12. Tam Ödemeli – Kısmi Ödemeli Finansal Kiralama	15
2.1.3.13. Birinci – İkinci El Finansal Kiralama	15
2.1.3.14. Brüt – Net Finansal Kiralama	15
2.1.3.15. Doğrudan – Dolaylı Finansal Kiralama	16
2.1.3.16. Yatırım Mallarında – Tüketim Mallarında Finansal Kiralama	16
2.2. Finansal Kiralama Şirketlerinin Finansal Analizi	17
2.2.1. Bilanço Analizi	18
2.2.2. Gelir Tablosu Analizi	44
2.2.3. Finansal Varlıklar Analizi	54
2.2.4. Sektörel Dağılım Analizi	56
2.2.5. Rasyo Analizi	58
2.2.6. Finansal Kiralama Sektörünün İşlem Hacmi Tahminleri	71
2.2.7. Dünya Finansal Kiralama Hacmi ve İlk 50 Ülke	72
3. TÜRKİYE’DE FAKTORİNG SEKTÖRÜ VE FİNANSAL ANALİZİ	75
3.1. Genel Olarak Faktoring.....	75
3.1.1. Faktoring ve Forfaiting İşlemlerinin Karşılaştırılması	76
3.1.2. Faktoring İşleminin Fonksiyonları	78
3.1.2.1. Finansman Fonksiyonu	78
3.1.2.2. Hizmet Fonksiyonu.....	79
3.1.2.3. Garanti Fonksiyonu	79
3.1.3. Faktoring Türleri ve Faktoring İş Akışı.....	80
3.1.3.1. Yurtiçi Faktoring ve İş Akışı	80
3.1.3.2. Yurtdışı Faktoring ve İş Akışı	81

Sayfa

3.2. Faktoring Şirketlerinin Finansal Analizi	81
3.2.1. Bilanço Analizi	82
3.2.2. Gelir Tablosu Analizi	102
3.2.3. Sektörel Dağılım Analizi	111
3.2.4. Rasyo Analizi	113
3.2.5. Dünya Faktoring Sektörü Ciro Gelişimi ve Penetrasyon Oranı	124
4. TÜRKİYE’DE FİNANSMAN SEKTÖRÜ VE FİNANSAL ANALİZİ ...	127
4.1. Genel Olarak Finansman	127
4.1.1. Finansman Şirket Türleri	128
4.1.1.1. Tüketici Finansman Şirketleri	128
4.1.1.2. Satış Finansman Şirketleri	129
4.1.1.3. Ticari Finansman Şirketleri	129
4.1.2. Finansman İş Akışı	129
4.2. Finansman Şirketlerinin Finansal Analizi	130
4.2.1. Finansman Sektörünü Etkileyen Son Dönem Gelişmeler	130
4.2.2. Bilanço Analizi	132
4.2.3. Gelir Tablosu Analizi	151
4.2.4. Rasyo Analizi	160
4.2.5. Dünya Finansman Sektörü	170
5. TÜRK FİNANS SEKTÖRÜ İÇERİSİNDE BANKA DIŞI MALİ KURULUŞLARIN GELİŞİMİ	173
5.1. Aktif Toplamı Gelişimi	173
5.2. Özkaynak Gelişimi	174
5.3. Kâr / Zarar Gelişimi	175
5.4. Aktif Kârlılığı	177
5.5. Özkaynak Kârlılığı	177

Sayfa

6. SONUÇ VE ÖNERİLER	179
KAYNAKLAR	181
ÖZGEÇMİŞ	181

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 2.1. Dönemler itibariyle finansal kiralama şirketi sayısı	17
Çizelge 2.2. Finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin bilanço aktif kalemleri.....	19
Çizelge 2.3. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketleri aktif toplamı bilgisi	20
Çizelge 2.4. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketleri bankalar kalemi bilgisi	22
Çizelge 2.5. Kiralama işlemlerinin ve alt kalemlerinin yıllar itibariyle gelişimi.....	23
Çizelge 2.6. Finansal kiralama işlemlerinde %1 KDV oranı uygulanacak Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonları	26
Çizelge 2.7. Bankaların finansal kiralama alacakları.....	28
Çizelge 2.8. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin takipteki alacakları	30
Çizelge 2.9. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin ortalama takipteki alacakları	31
Çizelge 2.10. Finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin bilanço pasif kalemleri.....	33
Çizelge 2.11. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin alınan krediler kalemi bilgisi.....	34
Çizelge 2.12. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin ihraç edilen menkul kıymet kalemi bilgisi.....	37
Çizelge 2.13. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin özkaynak kalemi ve alt kalemleri bilgisi.....	38
Çizelge 2.14. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin özkaynaklar kalemi bilgisi.....	39
Çizelge 2.15. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin ödenmiş sermaye kalemi bilgisi.....	42
Çizelge 2.16. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin kâr (zarar) bilgisi	43
Çizelge 2.17. Finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin gelir tablosu	45
Çizelge 2.18. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin toplam kiralama gelirleri	46
Çizelge 2.19. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin ortalama kiralama gelirleri	46

Çizelge	Sayfa
Çizelge 2.20. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin toplam finansman giderleri	48
Çizelge 2.21. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin ortalama finansman giderleri	48
Çizelge 2.22. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin diğer faaliyet gelirleri	51
Çizelge 2.23. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin TP, YP kiralama işlemleri tutarı	52
Çizelge 2.24. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin diğer faaliyet giderleri	53
Çizelge 2.25. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin gelir tablosu ana kalemleri (toplam).....	53
Çizelge 2.26. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin gelir tablosu ana kalemleri (ortalama).....	54
Çizelge 2.27. Finansal kiralama şirketlerinin finansal varlıklarına ilişkin tutar bilgileri	55
Çizelge 2.28. Finansal kiralamaya konu finansal varlıklar	56
Çizelge 2.29. Finansal kiralama işlemleri sektörel dağılımı.....	57
Çizelge 2.30. Finansal kiralama şirketlerinin kullandıkları TP, YP kredi tutarları	60
Çizelge 2.31. Türkiye ekonomisine ilişkin beklentiler	71
Çizelge 2.32. Leasing sektörüne ilişkin beklentiler	71
Çizelge 2.33. Yıllar itibariyle Dünya kiralama işlem hacmi	72
Çizelge 2.34. 2012 yılı itibariyle kiralama işlem hacmi bazında ilk 50 ülke.....	74
Çizelge 3.1. Dönemler itibariyle faktoring şirket sayısı	82
Çizelge 3.2. Yılsonları itibariyle faktoring şirketleri aktif toplamı bilgisi	84
Çizelge 3.3. Yılsonları itibariyle faktoring şirketleri bankalar kalemi bilgisi	85
Çizelge 3.4. Faktoring alacaklarının ve alt kalemlerinin yıllar itibariyle gelişimi	86
Çizelge 3.5. Bankaların faktoring alacakları.....	88
Çizelge 3.6. Faktoring şirketlerinin takipteki alacakları	90
Çizelge 3.7. Faktoring şirketlerinin ortalama takipteki alacakları	91

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3.8. Yılsonları itibariyle faktoring şirketleri alınan krediler kalemi bilgisi	93
Çizelge 3.9. Yılsonları itibariyle faktoring şirketleri ihraç edilen menkul kıymetler kalemi bilgisi	95
Çizelge 3.10. Yılsonları itibariyle faktoring şirketlerinin özkaynak kalemi ve alt kalemleri bilgisi.....	97
Çizelge 3.11. Yılsonları itibariyle faktoring şirketleri özkaynaklar kalemi bilgisi.....	98
Çizelge 3.12. Yılsonları itibariyle faktoring şirketlerinin ödenmiş sermaye kalemi bilgisi.....	100
Çizelge 3.13. Yılsonları itibariyle faktoring şirketlerinin kâr (zarar) bilgisi	101
Çizelge 3.14. Yılsonları itibariyle faktoring şirketlerinin toplam faktoring gelirleri	103
Çizelge 3.15. Yılsonları itibariyle faktoring şirketlerinin ortalama faktoring gelirleri.....	103
Çizelge 3.16. Yılsonları itibariyle faktoring şirketlerinin toplam finansman giderleri.....	104
Çizelge 3.17. Yılsonları itibariyle faktoring şirketlerinin ortalama finansman giderleri...	105
Çizelge 3.18. Yılsonları itibariyle faktoring şirketlerinin diğer faaliyet gelirleri	108
Çizelge 3.19. Yılsonları itibariyle faktoring şirketlerinin TP, YP ayrımında faktoring alacakları	108
Çizelge 3.20. Yılsonları itibariyle faktoring şirketlerinin diğer faaliyet giderleri	109
Çizelge 3.21. Yılsonları itibariyle faktoring şirketlerinin gelir tablosu ana kalemleri (toplam).....	110
Çizelge 3.22. Yılsonları itibariyle faktoring şirketlerinin gelir tablosu ana kalemleri (ortalama)	110
Çizelge 3.23. Faktoring işlemleri sektörel dağılımı	111
Çizelge 3.24. Faktoring şirketlerinin kullandıkları TP, YP kredi tutarları	114
Çizelge 3.25. Dünya faktoring sektörü penetrasyon oranları	125
Çizelge 4.1. Dönemler itibariyle finansman şirketi sayısı	130
Çizelge 4.2. Yılsonları itibariyle finansman şirketleri aktif toplamı bilgisi	133
Çizelge 4.3. Yılsonları itibariyle finansman şirketleri bankalar kalemi bilgisi	134
Çizelge 4.4. Finansman kredileri ve alt kalemlerinin yıllar itibariyle gelişimi	135
Çizelge 4.5. Finansman kredi türlerinin oranı	136

Çizelge	Sayfa
Çizelge 4.6. Finansman şirketlerinin takipteki alacakları	139
Çizelge 4.7. Finansman şirketlerinin ortalama takipteki alacakları	140
Çizelge 4.8. Yılsonları itibariyle finansman şirketleri alınan krediler kalemi bilgisi.....	143
Çizelge 4.9. Yılsonları itibariyle finansman şirketleri ihraç edilen menkul kıymetler kalemi bilgisi	145
Çizelge 4.10. Yılsonları itibariyle finansman şirketlerinin özkaynak kalemi ve alt kalemleri bilgisi.....	146
Çizelge 4.11. Yılsonları itibariyle finansman şirketleri özkaynaklar kalemi bilgisi.....	147
Çizelge 4.12. Yılsonları itibariyle finansman şirketlerinin ödenmiş sermaye kalemi bilgisi.....	149
Çizelge 4.13. Yılsonları itibariyle finansman şirketlerinin kâr (zarar) bilgisi	150
Çizelge 4.14. Yılsonları itibariyle finansman şirketlerinin toplam finansman kredilerinden gelirleri.....	151
Çizelge 4.15. Yılsonları itibariyle finansman şirketlerinin ortalama finansman kredilerinden gelirleri.....	152
Çizelge 4.16. Yılsonları itibariyle finansman şirketlerinin toplam finansman giderleri....	153
Çizelge 4.17. Yılsonları itibariyle finansman şirketlerinin ortalama finansman giderleri	154
Çizelge 4.18. Yılsonları itibariyle finansman şirketlerinin diğer faaliyet gelirleri	157
Çizelge 4.19. Yılsonları itibariyle finansman şirketlerinin TP, YP ayrımında finansman kredileri	158
Çizelge 4.20. Yılsonları itibariyle finansman şirketlerinin diğer faaliyet giderleri	158
Çizelge 4.21. Yılsonları itibariyle finansman şirketlerinin gelir tablosu ana kalemleri (toplam).....	159
Çizelge 4.22. Yılsonları itibariyle finansman şirketlerinin gelir tablosu ana kalemleri (ortalama)	160
Çizelge 4.23. Finansman şirketlerinin kullandıkları TP, YP kredi tutarları	162
Çizelge 5.1. Yılsonları itibariyle BDMK ve bankaların aktif toplamı.....	173
Çizelge 5.2. Yılsonları itibariyle BDMK ve bankaların aktif toplamı oranları	174
Çizelge 5.3. Yılsonları itibariyle BDMK ve bankaların özkaynak toplamı gelişimi.....	174

Çizelge	Sayfa
Çizelge 5.4. Yılsonları itibariyle BDMK ve bankaların özkaynak toplamı oranları	175
Çizelge 5.5. Yılsonları itibariyle BDMK ve bankaların kârının gelişimi	176
Çizelge 5.6. Yılsonları itibariyle BDMK ve bankaların kâr oranları.....	176
Çizelge 5.7. Yılsonları itibariyle BDMK ve bankaların aktif kârlılığı	177
Çizelge 5.8. Yılsonları itibariyle BDMK ve bankaların özkaynak kârlılığı	177

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 2.1. Finansal kiralama şirketlerinin aktif toplamı gelişimi	20
Şekil 2.2. Finansal kiralama şirketlerinin bankalar kaleminin gelişimi.....	21
Şekil 2.3. Finansal kiralama şirketlerinin bankalar kaleminin aktif toplam içindeki payının gelişimi	22
Şekil 2.4. Finansal kiralama şirketlerinin kiralama işlemleri kaleminin gelişimi.....	24
Şekil 2.5. Finansal kiralama şirketlerinin kiralama işlemlerinin aktif toplamı içindeki payının gelişimi	25
Şekil 2.6. Finansal kiralama şirketlerinin takipteki alacakları ile özel karşılıklarının gelişimi	30
Şekil 2.7. Finansal kiralama şirketlerinin takibe dönüşüm oranının gelişimi.....	32
Şekil 2.8. Finansal kiralama şirketlerinin özel karşılık ayırma oranının gelişimi	32
Şekil 2.9. Finansal kiralama şirketlerinin alınan krediler kaleminin gelişimi	34
Şekil 2.10. Finansal kiralama şirketlerinin alınan krediler kaleminin toplam pasif içindeki payının gelişimi	35
Şekil 2.11. Finansal kiralama şirketlerinin ihraç edilen menkul kıymet kaleminin gelişimi.....	36
Şekil 2.12. Finansal kiralama şirketlerinin ihraç edilen menkul kıymetlerinin toplam pasif içindeki payının gelişimi	37
Şekil 2.13. Finansal kiralama şirketlerinin özkaynak kaleminin gelişimi	39
Şekil 2.14. Finansal kiralama şirketlerinin özkaynaklar kaleminin toplam pasif içindeki payının gelişimi	40
Şekil 2.15. Finansal kiralama şirketlerinin ödenmiş sermayeleri kaleminin gelişimi	42
Şekil 2.16. Finansal kiralama şirketlerinin dönem net kâr veya zararı kaleminin gelişimi.....	44
Şekil 2.17. Finansal kiralama şirketlerinin kiralama gelirleri kaleminin gelişimi.....	47
Şekil 2.18. Finansal kiralama şirketlerinin finansman giderleri kaleminin gelişimi	49
Şekil 2.19. Finansal kiralama şirketlerinin toplam esas faaliyet giderleri kaleminin gelişimi.....	50

Şekil	Sayfa
Şekil 2.20. Finansal kiralama şirketlerinin ortalama esas faaliyet giderleri kaleminin gelişimi	51
Şekil 2.21. Finansal kiralama işlemleri sektörel dağılımı	58
Şekil 2.22. Finansal kiralama şirketlerinin takibe dönüşüm oranları.....	59
Şekil 2.23. Finansal kiralama şirketlerinin yabancı para alacakları oranı	59
Şekil 2.24. Finansal kiralama şirketlerinin mali ve mali olmayan kesimden alacakları oranı	60
Şekil 2.25. Finansal kiralama şirketlerinin hane halkından alacakları oranı	61
Şekil 2.26. Finansal kiralama şirketlerinin vergi öncesi ve dönem kârının (zararı) aktiflere oranı	62
Şekil 2.27. Finansal kiralama şirketlerinin vergi öncesi ve dönem kârının (zararı) özkaynaklara oranı	63
Şekil 2.28. Finansal kiralama şirketlerinin net faaliyet gelirinin toplam gelirler içindeki oranı.....	64
Şekil 2.29. Finansal kiralama şirketlerinin faaliyet dışı giderlerinin toplam gelirlere oranı	65
Şekil 2.30. Finansal kiralama şirketlerinin sermaye piyasası işlemleri kârlarının (zararlarının) toplam gelirlere oranı	65
Şekil 2.31. Finansal kiralama şirketlerinin personel giderlerinin toplam faaliyet dışı giderlere oranı	66
Şekil 2.32. Finansal kiralama şirketlerinin özkaynaklarının toplam aktifler içerisindeki oranı.....	67
Şekil 2.33. Finansal kiralama şirketlerinin yabancı para yükümlülüklerinin toplam yükümlülüklerine oranı	68
Şekil 2.34. Finansal kiralama şirketlerinin takipteki alacaklarının özkaynaklara oranı	69
Şekil 2.35. Finansal kiralama şirketlerinin türev finansal araçlarının özkaynaklara oranı	70
Şekil 3.1. Faktoring şirketlerinin aktif toplamı gelişimi	83
Şekil 3.2. Faktoring şirketlerinin bankalar kaleminin gelişimi.....	84
Şekil 3.3. Faktoring şirketlerinin bankalar kaleminin aktif toplam içindeki payının gelişimi	85
Şekil 3.4. Faktoring şirketlerinin faktoring alacakları kaleminin gelişimi	87

Şekil	Sayfa
Şekil 3.5. Faktoring şirketlerinin faktoring alacaklarının aktif toplam içindeki payının gelişimi	87
Şekil 3.6. Faktoring şirketlerinin takipteki alacakları ile özel karşılıklarının gelişimi.....	90
Şekil 3.7. Faktoring şirketlerinin takibe dönüşüm oranının gelişimi.....	91
Şekil 3.8. Faktoring şirketlerinin özel karşılık ayırma oranının gelişimi	92
Şekil 3.9. Faktoring şirketlerinin alınan krediler kaleminin gelişimi	93
Şekil 3.10. Faktoring şirketlerinin alınan krediler kaleminin toplam pasif içindeki payının gelişimi	94
Şekil 3.11. Faktoring şirketlerinin ihraç edilen menkul kıymet kaleminin gelişimi.....	95
Şekil 3.12. Faktoring şirketlerinin ihraç edilen menkul kıymetlerinin toplam pasif içindeki payının gelişimi	96
Şekil 3.13. Faktoring şirketlerinin özkaynak kaleminin gelişimi	98
Şekil 3.14. Faktoring şirketlerinin özkaynaklar kaleminin toplam pasif içindeki payının gelişimi	99
Şekil 3.15. Faktoring şirketlerinin ödenmiş sermayeleri kaleminin gelişimi	100
Şekil 3.16. Faktoring şirketlerinin dönem net kâr veya zararı kaleminin gelişimi.....	102
Şekil 3.17. Faktoring şirketlerinin faktoring gelirleri kaleminin gelişimi	104
Şekil 3.18. Faktoring şirketlerinin finansman giderleri kaleminin gelişimi	106
Şekil 3.19. Faktoring şirketlerinin toplam esas faaliyet giderleri kaleminin gelişimi	107
Şekil 3.20. Faktoring şirketlerinin ortalama esas faaliyet giderleri kaleminin gelişimi	107
Şekil 3.21. Faktoring işlemleri sektörel dağılımı.....	112
Şekil 3.22. Faktoring şirketlerinin takibe dönüşüm oranları.....	113
Şekil 3.23. Faktoring şirketlerinin yabancı para alacakları oranı	114
Şekil 3.24. Faktoring şirketlerinin mali ve mali olmayan kesimden alacakları oranı.....	115
Şekil 3.25. Faktoring şirketlerinin vergi öncesi ve dönem kârının (zararı) aktiflere oranı	116
Şekil 3.26. Faktoring şirketlerinin vergi öncesi ve dönem kârının (zararı) özkaynaklara oranı	117
Şekil 3.27. Faktoring şirketlerinin net faaliyet gelirinin toplam gelirler içindeki oranı	118

Şekil	Sayfa
Şekil 3.28. Faktoring şirketlerinin faaliyet dışı giderlerinin toplam gelirlere oranı	118
Şekil 3.29. Faktoring şirketlerinin sermaye piyasası işlemleri kârlarının (zararlarının) toplam gelirlere oranı	119
Şekil 3.30. Faktoring şirketlerinin personel giderlerinin toplam faaliyet dışı giderlere oranı	120
Şekil 3.31. Faktoring şirketlerinin özkaynaklarının toplam aktifler içerisindeki oranı	121
Şekil 3.32. Faktoring şirketlerinin yabancı para yükümlülüklerinin toplam yükümlülüklerine oranı	122
Şekil 3.33. Faktoring şirketlerinin takipteki alacaklarının özkaynaklara oranı	123
Şekil 3.34. Faktoring şirketlerinin türev finansal araçlarının özkaynaklara oranı	124
Şekil 3.35. Dünya faktoring sektörünün ciro gelişimi	125
Şekil 4.1. Finansman şirketlerinin aktif toplamı gelişimi	133
Şekil 4.2. Finansman şirketlerinin bankalar kaleminin gelişimi	134
Şekil 4.3. Finansman şirketlerinin bankalar kaleminin aktif toplam içindeki payının gelişimi	135
Şekil 4.4. Finansman şirketlerinin finansman kredileri kaleminin gelişimi	136
Şekil 4.5. Finansman şirketlerinin finansman kredilerinin aktif toplam içindeki payının gelişimi	137
Şekil 4.6. Finansman şirketlerinin takipteki alacakları ile özel karşılıklarının gelişimi	139
Şekil 4.7. Finansman şirketlerinin takibe dönüşüm oranının gelişimi	141
Şekil 4.8. Finansman şirketlerinin özel karşılık ayırma oranının gelişimi	141
Şekil 4.9. Finansman şirketlerinin alınan krediler kaleminin gelişimi	142
Şekil 4.10. Finansman şirketlerinin alınan krediler kaleminin toplam pasif içindeki payının gelişimi	143
Şekil 4.11. Finansman şirketlerinin ihraç edilen menkul kıymet kaleminin gelişimi	144
Şekil 4.12. Finansman şirketlerinin ihraç edilen menkul kıymetlerinin toplam pasif içindeki payının gelişimi	145
Şekil 4.13. Finansman şirketlerinin özkaynak kaleminin gelişimi	147
Şekil 4.14. Finansman şirketlerinin özkaynaklar kaleminin toplam pasif içindeki payının gelişimi	148

Şekil	Sayfa
Şekil 4.15. Finansman şirketlerinin ödenmiş sermayeleri kaleminin gelişimi	149
Şekil 4.16. Finansman şirketlerinin dönem net kâr veya zararı kaleminin gelişimi	150
Şekil 4.17. Finansman şirketlerinin finansman kredilerinden gelirler kaleminin gelişimi.....	153
Şekil 4.18. Finansman şirketlerinin finansman giderleri kaleminin gelişimi	155
Şekil 4.19. Finansman şirketlerinin toplam esas faaliyet giderleri kaleminin gelişimi	156
Şekil 4.20. Finansman şirketlerinin ortalama esas faaliyet giderleri kaleminin gelişimi.....	156
Şekil 4.21. Finansman şirketlerinin takibe dönüşüm oranları	161
Şekil 4.22. Finansman şirketlerinin yabancı para alacakları oranı	161
Şekil 4.23. Finansman şirketlerinin mali ve mali olmayan kesimden alacakları oranı.....	162
Şekil 4.24. Finansman şirketlerinin hane halkından alacakları oranı	163
Şekil 4.25. Finansman şirketlerinin vergi öncesi ve dönem kârının (zararı) aktiflere oranı	163
Şekil 4.26. Finansman şirketlerinin vergi öncesi ve dönem kârının (zararı) özkaynaklara oranı	164
Şekil 4.27. Finansman şirketlerinin net faaliyet gelirinin toplam gelirler içindeki oranı	165
Şekil 4.28. Finansman şirketlerinin faaliyet dışı gelirinin toplam gelirler içindeki oranı	165
Şekil 4.29. Finansman şirketlerinin sermaye piyasası işlemleri kârlarının (zararlarının) toplam gelirlere oranı	166
Şekil 4.30. Finansman şirketlerinin personel giderlerinin toplam faaliyet dışı giderlere oranı	166
Şekil 4.31. Finansman şirketlerinin özkaynaklarının toplam aktifler içerisindeki oranı ...	167
Şekil 4.32. Finansman şirketlerinin yabancı para yükümlülüklerinin toplam yükümlülüklerine oranı	168
Şekil 4.33. Finansman şirketlerinin takipteki alacaklarının özkaynaklara oranı	169
Şekil 4.34. Finansman şirketlerinin türev finansal araçlarının özkaynaklara oranı	170

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BDMK	Banka Dışı Mali Kuruluşlar
ELA	Avrupa Leasing Birliği
FİDER	Finansal Kiralama Derneği
FKB	Finansal Kurumlar Birliği
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
KOBİ	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TMS	Türkiye Muhasebe Standartları
VUK	Vergi Usul Kanunu

1. GİRİŞ

Son 200 yılda dünyayı dönüştüren büyüme sürecinde, dünya nüfusu 6, hâsıla 50 katın üzerinde artarken dünya ticaret hacmi 540 kat artış göstermiştir. Dünyadaki ekonomik süreçler ve hızlı teknolojik gelişmeler finans sektörünün değişmesine neden olurken, bu hızlı gelişim finans kurumlarının sayısının artmasının yanı sıra yeni finans tekniklerini de beraberinde getirmiştir. Ülkemizde özellikle 1980 sonrası liberalleşme politikasının izlenmesi ile yeni finans teknikleri finans sistemimizde kendine yer bulmuştur.

Her ülkenin kurumsal yapısı ve gelişmişliği finans sektöründeki kuruluşların ve kullanılan ürünlerin farklılık göstermesine neden olmaktadır. Türkiye’de finansal sisteme bankacılık sektör hâkimdir ve bankalar çoğunlukla kurumsal ve şeffaf yapıya sahip, bir anlamda riski daha düşük ticari işletmelerle çalışmayı tercih etmektedir.

Sosyal Güvenlik Kurumunun istatistikleri dikkate alındığında Türkiye’de bulunan 1,5 milyonun üzerinde iş yerinin %80’inden fazlası on kişiden az personel istihdam ettiği görülmektedir. Anılan işletmeler, çoğunlukla işletme sahibi ve yönetici karakterinin aynı kişide toplandığı, yetersiz özkaynağa sahip olması nedeniyle finansman ihtiyacının çok olduğu işletmelerdir. Yeterince kurumsallaşamamış yapıları ve özkaynakları nedeniyle bu kuruluşların bankalardan finansman sağlamasını zorlaştırmakta olduğundan, finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin (ki bu çalışma kapsamında banka dışı mali kuruluşlar olarak adlandırılacaklardır) çoğunluğu KOBİ olan ticari işletmeleri finanse etmeleri ülke ekonomisi açısından oldukça önem taşımaktadır. Banka dışı mali sektöre bakıldığında ise banka iştirakleri sektörün büyük bir kısmını oluşturduğu görülmektedir. Başka bir deyişle, bankalar riskli müşteri portföyüne, iştirakleri aracılığı ile ulaşmayı tercih etmektedir.

Bu yapı içerisinde finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri mevduat toplama izni olmayan, müşterilerini çoğunlukla kendi özkaynakları veya başka finansal kuruluşlardan elde edilen kaynaklar ile çoğunu KOBİ’lerin oluşturduğu ticari işletmeleri finanse ederek ülke kalkınmasına önemli ölçüde katkıda bulunma potansiyeli olan kuruluşlardır.

Türkiye’de uzun bir uygulama geçmişi bulunmayan banka dışı mali kuruluşlar için 2006 yılı öncesi ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumuna (BDDK) devri sonrasında uygulanan çok sayıda söz konusu yönetmelik, tebliğ ve alt düzenlemeler nedeniyle yeknesaklığın sağlanamaması ve bu düzenlemelerin günün koşullarına ve sektörün ihtiyacına zaman zaman cevap verememesi gibi nedenler, sektörü tek bir çatı altında toplayacak, ürün çeşitliliğini artıracak, şirketlerin kurumsal ve mali yapısının gelişmesine daha çok katkıda bulunabilecek, sektörün halk nezdindeki algısını değiştirebilecek bir kanuna ihtiyaç duyulmuştur. Bu ve benzeri ihtiyaçlara binaen, 13.12.2012 tarihinde 6361 sayılı Kanun yürürlüğe girmiş ve bu Kanun banka dışı mali sektörde oldukça olumlu karşılanmıştır.

Banka dışı mali sektörün kendi kanununa kavuşması yurtiçinde olduğu gibi yurtdışında da takip edilmektedir. Nitekim, Moody’s tarafından 14.02.2013 tarihinde yayımlanan raporda, 6361 sayılı Kanunun temel olarak finansal kiralama şirketleri ve KOBİ’ler için gelir çeşitliliği yaratma ve büyüme fırsatları sunduğu, her üç şirketin yasal bir çatı altında olmasının sektöre uzun vadeli sermaye akışı sağlayacağı, asgari sermaye şartının olmasının ve şeffaf ortaklık yapısının kurumsallaşmayı geliştireceği ve kanuna uyum konusunda yasal bir çatı oluşturulması nedeniyle 6361 sayılı Kanunun “credit positive” olarak nitelendirildiği belirtilmiştir.

Bu çalışmada finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin faaliyetlerine ilişkin genel bilgiler aktarıldıktan sonra, söz konusu şirketlerin Türkiye’deki durumları, bilanço yapıları, gelir-gider kalemleri ve sektörel bazda hangi alanlarda yoğunlaştıklarının analizi yapılmış ve banka dışı mali kuruluşların geçtiğimiz son 6 yıllık periyotta ortaya koymuş oldukları performans değerlendirilmiştir.

2. TÜRKİYE’DE FİNANSAL KİRALAMA SEKTÖRÜ VE FİNANSAL ANALİZİ

Bu bölümde Türkiye’de finansal kiralama sektörüne ilişkin finansal kiralamanın tanımı, tarafları, iş akışı ve türleri hakkında genel bilgiler ile Türkiye’de faaliyet gösteren şirketlerin 2008 – 2013 yılları arası verilerine dayanılarak gerçekleştirilen finansal analizine yer verilmektedir.

2.1. Genel Olarak Finansal Kiralama

Finansal kiralama kelimesi; kiralamak, kiralama, kira kontratı, kira bedeli anlamlarına gelen İngilizce “lease” kelimesinden türetilmiştir. İngilizcede kullanılan “Leasing” kelimesi dilimizde finansal kiralama olarak kullanılmaktadır.

Finansal kiralamanın temel felsefesi, mülkiyet hakkının içerdiği kullanma, yararlanma ve yok etme yetkilerinden yararlanma yani semere elde etme yetkisinin ekonomik olduğu varsayımına dayanmaktadır¹.

Finansal kiralama şirketlerinin kuruluş ve faaliyetleri 10.06.1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu ile düzenlenmekte iken 13.12.2012 tarih ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu ile 27 yıl sonrasında tekrar düzenlenmiştir.

Türkiye’de finansal kiralama işlemi yapmaya yetkili kuruluşlar yetkilendirilmiş finansal kiralama şirketleri, katılım bankaları ve kalkınma ve yatırım bankalarıdır.

2.1.1. Finansal Kiralamanın Tanımı

Finansal kiralama yasalarda, uygulamada ve standartlarda farklı farklı yer alması nedeniyle çeşitli şekillerde tanımlanabilmektedir.

6361 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde finansal kiralama “Bir finansal kiralama sözleşmesine dayalı olmak koşuluyla, bu Kanun veya ilgili mevzuatı uyarınca

¹ Koç, M. (2004). *Finansal Kiralama (Leasing)*, İstanbul: Beta Yayınları, s.3.

yetkilendirilen kiralayan tarafından finansman sağlamaya yönelik olarak bir malın mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesi; kiracıya kira süresi sonunda malın rayiç bedelinden düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması; kiralama süresinin malın ekonomik ömrünün yüzde sekseninden daha büyük bir bölümünü kapsaması veya finansal kiralama sözleşmesine göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin toplamının malın rayiç bedelinin yüzde doksanından daha büyük bir değeri oluşturması hallerinden herhangi birini sağlayan kiralama işlemini ifade eder.²” olarak tanımlanmıştır. Ayrıca, aynı Kanunun 18 inci maddesinde finansal kiralama sözleşmesi; “Finansal kiralama sözleşmesi; kiralayanın, kiracının talebi ve seçimi üzerine üçüncü bir kişiden veya bizzat kiracıdan satın aldığı veya başka suretle temin ettiği veya daha önce mülkiyetine geçirmiş bulunduğu bir malın zilyetliğini, her türlü faydayı sağlamak üzere kira bedeli karşılığında, kiracıya bırakmasını öngören sözleşmedir.³” şeklinde açıklanmıştır. Bu sayede, ihtiyaç duyulan malların ya üçüncü kişiden ya da bizzat kiracıdan finansal kiralama şirketince satın alınarak veya başka surette temin edilerek kullanımının bir bedel karşılığında kiracıya devredilmesi yoluyla karşılanması şeklinde tanımlanmış ve finansal kiralamaya konu olan malın, sadece üçüncü kişilerden değil, bizzat kiracıdan da temin edilebilmesine imkân getirilmiş, böylelikle uluslar arası uygulamada yaygın olarak kullanılan bir finansman yöntemi olan sat-geri kirala işleminin yapılabilmesine imkân tanınmıştır⁴. Diğer taraftan, aynı Kanunda finansal kiralama dışında kalan kiralamalar ise faaliyet kiralaması olarak tanımlanmaktadır.

Vergi Usul Kanunu’nun (VUK) Mükerrer 290 ıncı maddesine göre; “Finansal Kiralama: Kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devredilip devredilmediğine bakılmaksızın, bir iktisadi kıymetin mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm riskler ile yararların kiracıya bırakılması sonucunu doğuran kiralamalardır.”⁵

Türkiye’de faaliyet gösteren birçok finansal kiralama şirketinin üye olduğu FİDER’e (Finansal Kiralama Derneği) göre finansal kiralamanın tanımı ise; “Finansal Kiralama (Leasing), kiracı tarafından seçilen bir yatırım malının mülkiyeti finansal kiralama şirketinde kalarak, belirlenen kiralar karşılığında kullanım hakkının kiracıya verilmesini sağlayan bir finansman yöntemidir. Yatırım mallarının satın alınması yerine, kiralanarak

² 6361 Sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu

³ 6361 Sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu

⁴ 6361 Sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu 18. Madde gerekçesi

⁵ Vergi Usul Kanunu Mükerrer 290. maddesi

kullanılmasını sağlayarak firmaların işletme sermayelerini diğer ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanılması ile verimliliğin ve karlılığın artmasında önemli rol üstlenir.⁶” şeklinde yapılmıştır.

İlk olarak 24.02.2006 tarih ve 26090 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “TMS 17 Kiralama İşlemleri” Standardında ise finansal kiralama “Bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan her türlü risk ve yararların devredildiği sözleşmedir. Sözleşme süresi sonunda, mülkiyet devredilebilir veya devredilmeyebilir.”⁷ şeklinde tanımlanmıştır.

Avrupa Leasing Birliği (ELA) tarafından yapılan tanıma göre, “Finansal Kiralama, belirli bir süre için kiralayan ve kiracı arasında imzalanan ve üreticiden kiracı tarafından seçilip, kiralayan tarafından satın alınan bir malın, mülkiyetini kiralayanda, kullanımını ise kiracıda bırakan bir sözleşme olup, malın kullanımını belirli bir kira ödemesi karşılığında kiracıya bırakılmasıdır.”⁸

Amerika Birleşik Devletleri’nde Federal Accounting Standart Board tarafından yayımlanan Federal Accounting Standart No 13’e göre, aşağıdaki şartlardan en az birini içermeyen kira sözleşmeleri finansal kiralama olarak sayılmamaktadır⁹.

- Kira sözleşmesinin, kiralanan malın mülkiyetinin sözleşmenin bitiş tarihinde kendiliğinden kiracıya geçeceğini öngörmesi,
- Kiralama sözleşmesinin, kiracıya kiralanan malı sembolik bir bedelle satın alma hakkı vermesi,
- Kira süresinin, kiralanan malın ekonomik ömrünün en az % 75’ine eşit olması,
- Kiralama sözleşmesinin konusu olan varlığın kiracının belirlediği özel amaç için satın alınmış veya inşa edilmiş olması,
- Kiralama süresi boyunca kiracının ödeyeceği kiranın iskonto edilmiş bugünkü değeri toplamı, kiralanan malın piyasa değerinin en az % 90’ına eşit olması.

⁶ İnternet: <http://www.fider.org.tr> adresinden 10 Mart 2014’te alınmıştır.

⁷ Kiralama İşlemlerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 17) 24.02.2006 tarih ve 26090 sayılı Resmi Gazete

⁸ İnternet: <http://www.leaseurope.org/index.php?page=rental-leasing-introduction> adresinden 27 Mart 2014’te alınmıştır.

⁹ İnternet: <http://www.iasplus.com/standard/ias17.htm> adresinden 20 Nisan 2014’te alınmıştır.

Literatürde yapılan tanımlamalara dayanarak finansal kiralama kavramının özelliklerini ortaya koyacak şekilde yapılacak olan tanım ise; “ihtiyaç sahiplerinin ihtiyaç duydukları yatırım mallarını kendi öz kaynakları gibi geleneksel finansman yöntemlerinden elde ettiği kaynaklarla satın almak yerine, finansal kiralama şirketleri ile yaptığı özel bir sözleşme sayesinde ihtiyaç duyulan yatırım mallarının satın alınıp kendilerine kullanım hakkının devredilmesini sağladıkları bir finansman” şeklindedir.¹⁰

6361 sayılı Kanununun yapmış olduğu finansal kiralama tanımlarının, standardın içeriğinin büyük ölçüde kapsadığı görülmektedir.

2.1.2. Finansal Kiralamanın Tarafları ve Finansal Kiralama İş Akışı

Burada ilk olarak finansal kiralamanın tarafları olan finansal kiralama şirketi (kiralayan), kiracı ve satıcı firma tanımlamaları yapılacak sonrasında ise finansal kiralama iş akışı olarak finansal kiralama işleminin aşamaları ve finansal kiralamaya konu olabilecek malların özellikleri üzerinde durulacaktır.

2.1.2.1. Finansal Kiralamanın Tarafları

Finansal kiralamanın tarafları finansal kiralama şirketi (kiralayan), kiracı ve satıcı firmadır.

A- Finansal Kiralama Şirketi (Kiralayan):

Kiralayan olarak da adlandırılır. Kiracı tarafından seçilen malları üretici firmadan veya bizzat kiracıdan satın alarak finansal kiralama sözleşmesi çerçevesinde kiracıya kiralayan şirkettir. Finansal kiralama konusu malın mülkiyeti kiralayana ait olup taraflar sözleşmede, sözleşme süresi sonunda kiracının, malın mülkiyetini satın alma hakkını haiz olacağını kararlaştırabilir¹¹.

Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu uyarınca finansal kiralama işlemini Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’ndan faaliyet izni almış finansal kiralama şirketleri, katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankaları yapabilmektedir.

¹⁰ İzmirli, F. (2008). *Finansal Kiralama Uygulamalarının Şirketlerin Mali Yapılarına olan Etkisinin Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.

¹¹ 6361 Sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu. Madde 23

B- Kiracı:

Finansal kiralama sözleşmesi çerçevesinde finansal kiralama yapma yetkisi bulunan şirketlerden finansal kiralama işlemine konu olan malın kullanım hakkını önceden belirlenen kira ödemeleri karşılığında kabul eden kişi veya kuruluşlardır. Hukuki işlem yapabilme yeteneğine sahip bütün gerçek veya tüzel kişiler kiracı olabilirler.

C- Satıcı:

Kiracının ihtiyaç duyduğu malın üreticisi veya satıcısıdır. Finansal kiralama şirketi bu kişi veya kuruluşlardan malı satın alır ve mülkiyeti kendisinde kalmak şartıyla kullanım hakkını önceden belirlenen kira ödemeleri karşılığında kiracıya verir. Satıcılar yurtiçinde bulunabilecekleri gibi yurtdışında da bulunabilirler.

2.1.2.2. Finansal Kiralama İş Akışı

Finansal kiralama işlemlerinde iş akışı finansal kiralama şirketi bazında bazı değişiklikler gösterebilmekle birlikte genel işleyiş aşağıdaki gibi özetlenebilir¹²;

1. Yatırım Kararının Alınması: Yatırımcı yatırımını planladığı ekipmanı tedarik edeceği yurt içi veya yurt dışı satıcı firmayı belirler. Satıcıların satış koşullarını içeren proforma fatura bilgisi ile finansal kiralama şirketinden teklif talebinde bulunur.
2. Finansal Kiralama Başvurusu: Yatırımcı finansal kiralama teklifini uygun bulması halinde başvuru formu ve ilgili evraklar ile birlikte kredi incelemesi için finansal kiralama şirketine müracaat eder.
3. Finansal Kiralama Sözleşmesinin Düzenlenmesi: Finansal kiralama şirketi tarafından kredi analizi yapılarak kredi tahsis şartları belirlenir. Finansal kiralama sözleşmesi düzenlenerek taraflarca imzalanır.
4. Ekipmanın Satın Alınması ve Teslimi: Finansal kiralama sözleşmesi kapsamında proformada belirtilen şartlar doğrultusunda satın alma işlemi gerçekleştirilir.
5. Kira Ödemeleri: Kesin ödeme planı noter kanalıyla kiracıya iletilerek belirtilen vade ve tutarlardaki kiralar faturalanmaya başlanır.

¹² <http://www.isleasing.com.tr/leasingnedir.asp> (18.03.2014)

6. Devir İşlemleri: Yatırımcının bütün yükümlülükleri yerine getirmesine bağlı olarak sözleşme dönemi sonunda, sembolik bedel üzerinden mülkiyet kiracıya devredilir.

Finansal kiralama sözleşmesinin süresi dolduğunda kiracı için üç farklı seçenek söz konusudur. Birincisi, daha önceden belirlenen sembolik bedel üzerinden mülkiyetin kiracıya devredilmesi, ikincisi finansal kiralama sözleşmesinin daha düşük bir kira tutarı ile uzatılması, üçüncüsü ise finansal kiralamaya konu malların finansal kiralama şirketine iade edilmesidir.

6361 sayılı Kanunda, finansal kiralama sözleşmelerinin süresi ile ilgili bir kısıtlama bulunmamaktadır. Bu konudaki tek istisnai durum ise yük ve yolcu taşımada kullanılan hava yolu araçlarının ve bunların motor, aksam ve parçalarının yurtdışından finansal kiralama yolu ile kiralanması işleminin finansal kiralama sayılabilmesi için sözleşmelerin süresinin 2 yıldan az olamaması zorunluluğudur.

2.1.2.3. Finansal Kiralama Konusu Mallar

6361 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılan 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununun 5 inci maddesinde finansal kiralama sözleşmesine taşınır ve taşınmaz malların konu edilebileceği, patent gibi fikir ve sınai hakların sözleşmeye konu olamayacakları hüküm altına alınmıştı. Ancak, 6361 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinde finansal kiralamaya konu olabilecek mallar genişletilerek; taşınır ve taşınmaz malların konu edilebileceği, bilgisayar yazılımlarının çoğaltılmış nüshaları hariç olmak üzere patent gibi fikri ve sınai hakların konu edilemeyeceği belirtilmiştir. Bununla birlikte, bütünleyici parça veya eklenti niteliklerine bakılmaksızın asli niteliğini koruyan her mal tek başına finansal kiralama sözleşmesi konusu olabilmektedir¹³. Aşağıda finansal kiralamaya konu edilebilecek bazı mallar yer almaktadır:

- Tıbbi Cihazlar
- Bilgisayarlar ve Diğer Bilgi İşlem Üniteleri
- Santraller ve Haberleşme Cihazları
- Enerji Tesisleri
- Kara Nakil Vasıtaları
- Hava Taşıma Araçları
- Kuru Yük Gemileri, Tanker ve Diğer Deniz Taşıtları

¹³ 6361 Sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu. Madde 19

- İnşaat Makineleri, Vinçler, İş Makineleri
- Matbaa Makineleri
- Her Türlü Tezgâh ve Üretim Makineleri
- Tekstil Makineleri
- Tarım Alet ve Makineleri
- Komple Fabrikalar
- Komple Hastane, Otel ve Büro Donanımları

2.1.3. Finansal Kiralama Türleri

Finansal kiralamanın ilk uygulanmaya başlamasından bugüne kadar meydana gelen gelişmeler ile kiracı ve kiralayanın ihtiyaçlarına ve kiralanan malın özelliklerine göre, farklı özellikler ve şartlar içeren kiralama sözleşmeleri düzenlenebilmektedir.

2.1.3.1. Faaliyet Kiralaması

6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanununun 3 üncü maddesinde ve “TMS 17 Kiralama İşlemleri” Standardında faaliyet kiralaması “finansal kiralama dışında kalan kiralama¹⁴” olarak tanımlanmaktadır. Faaliyet kiralamasının diğer bir adı olan operasyonel kiralama literatürde yaygın olarak kullanılmaktadır.

Faaliyet kiralaması, işletmenin faaliyetleri ile ilgili ihtiyaç duyduğu varlıklar için bir finansman imkânı sağladığı gibi, kiralanan varlıkla ilgili bir takım servis ve kolaylıklardan yararlanmayı da birlikte sağlayan bir kiralama türüdür.¹⁵

Bu tür kiralamada, kira konusu olan mal bir finansal kiralama anlaşması ile söz konusu varlığın ekonomik ömrünü kapsamayan daha kısa bir süre için kiralanmaktadır. Bu nedenle kira ödemeleri kiralamaya konu malın bedelini karşılamaz. Malın sözleşme sonunda bir hurda değeri vardır. Burada sözleşme belirli bir süreyi kapsadığı halde, önceden belirtilen süreler içinde ihbar yapılarak feshedilebilmektedir. Dolayısıyla kiracıya teknolojik bakımdan modası geçmiş malları geri verme hakkı sağlamış olmaktadır.¹⁶

¹⁴ 6361 Sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu. Madde 3, Kiralama İşlemlerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 17) 24.02.2006 tarih ve 26090 sayılı Resmi Gazete

¹⁵ Egemen, K. (2007). *Türkiye’de Finansal Kiralama (Leasing) İşlemleri ve Vergilendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

¹⁶ Tuğlu, A. ve Özkan, A. (2007). *Finansal Kiralama İşlemleri*, Ankara: Yaklaşım Yayıncılık.

Faaliyet kiralamasında kiralanan varlığın kısa süre içindeki her türlü bakım, onarım ve sigorta giderleri, hasar ve ziyanından kiralayan sorumludur. Yine eskime ve aşınma nedeniyle iade tarihinde ortaya çıkabilecek muhtemel fiyat değişikliklerinin riski kiraya verenin yani kiralayanın üstünde kalmaktadır. Kiracının sorumluluğu sadece sözleşme süresince taahhüt ettiği kirayı ödemekle sınırlı olmakta ve sözleşme, mülkiyet hakkının kiracıya devrini içermemektedir. Faaliyet kiralamasında kiralama süresi kısa olduğundan kiralanan malın, kira sözleşmesinin devam ettiği süre içinde itfa edilmesi mümkün olmamaktadır.¹⁷

Operasyonel araç kiralama faaliyeti kiralamasına gösterilebilecek en yaygın örneklerden biridir. Aşağıda faaliyet kiralaması ve finansal kiralama ile araç kiralamanın farklılıklarına değinilmiştir:

- Faaliyet kiralamasında sözleşmesi sonunda aracın mülkiyeti müşteriye geçmezken, finansal kiralamada aracın mülkiyeti müşteriye sembolik bir bedelle müşteriye devredilir.
- Faaliyet kiralamasında kiralama süresi ile aracın ekonomik ömrü orantılı değilken, finansal kiralamada aracın ekonomik ömrü ile kiralama süresi orantılıdır.
- Faaliyet kiralamasında kira ödemelerinin toplamının bugünkü değeri aracın bedelinden düşük iken, finansal kiralamada kira ödemelerinin bugünkü değeri aracın bedeline eşit veya büyüktür.

2.1.3.2. Finansal Kiralama

Finansal kiralamanın tanımı “Finansal Kiralamanın Tanımı” başlığında ayrıntılı yapıldığından tanımı burada tekrar edilmeyecektir.

Varlığa sahip olmanın getirdiği tüm fayda ve sakıncaların kiracıya transfer edildiği kiralama türüdür. Kiralanan varlığın mülkiyeti kiralayanda kalması koşuluyla kullanım hakkının kiracıda bırakıldığı uzun süreli bir kiralama türüdür. Bu tür kiralamada kira süresi varlığın ekonomik ömrünün tamamına veya büyük bir bölümünü kapsamaktadır. 6361 sayılı Kanunun çerçevesinde, taraflar finansal kiralama sözleşmesinin süresini istedikleri gibi belirleyebildikleri gibi, sözleşmede kararlaştırılmış olmak kaydıyla kira ödemeleri söz

¹⁷ Koç, M. (2004). *Finansal Kiralama (Leasing)*, İstanbul: Beta Yayınları.

konusu malın üretilmiş veya kiracıya teslim edilmiş olmasına bakılmaksızın sözleşme tarihinden itibaren başlayabilmektedir. Kanun, sadece yük ve yolcu taşımada kullanılan hava yolu araçlarının ve bunların motor, aksam ve parçalarının yurtdışından finansal kiralama yolu ile kiralanmasında kurulacak sözleşmelerin süresinin 2 yıldan az olamayacağını hüküm altına almıştır. Finansal kiralama, genellikle makine, gemi, bina, teçhizat gibi yüksek fiyatlı yatırımların finansmanında kullanılır. Kiracı kiralama süresince malın kullanımından kaynaklanan tüm masraf ve riskleri üstlenmektedir¹⁸.

IASC tarafından yayımlanan 17 numaralı Uluslararası Muhasebe Standardı'na göre;

- Kira sözleşmesinde, kira süresi sonunda, mülkiyetin kiracıya devri öngörülüyorsa
- Kira sözleşmesinde kira süresi sonunda kiracıya malı o tarihte beklenen piyasa fiyatının altında bir bedelle satın alma hakkı veriliyorsa
- Kira süresi kiralanan malın tahmini ekonomik ömrünün en az %75'ini kapsıyorsa
- Kiralama süresi boyunca kiracının yapacağı ödemelerin iskonto edilmiş bugünkü değerleri toplamı, kiralanan malın rayiç bedelinin en az %90'ına eşitse yapılan işlem finansal kiralama işlemi olarak kabul edilmiştir.

2.1.3.3. Satış ve Geri Finansal Kiralama

İşletmeler, “Sat ve geri kirala” şeklindeki finansal kiralama işlemlerine, genellikle nakit sıkışıklığının olduğu dönemlerde başvurmaktadırlar. Bu tür kiralama işlemlerinde kiralama konusu mal, mal sahibi işletme tarafından bir finansal kiralama şirketine satıldıktan sonra yapılan bir finansal kiralama sözleşmesi ile söz konusu mal işletmeye kiralanmaktadır. İşlem sonucundaki tek değişiklik, işletmenin bilançosundaki varlık kompozisyonunda olmakta, duran varlıklardaki azalışa karşın, dönen varlıklarda bir artış söz konusu olmaktadır.¹⁹

Sat ve geri kirala şeklindeki finansal kiralama türü 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununun 4 üncü maddesinde yer alan kiralama konusu malın kiralayan tarafından üçüncü kişiden temin edilmesi hükmü nedeniyle bu kanun kapsamında

¹⁸ İzmirli, F. (2008). *Finansal Kiralama Uygulamalarının Şirketlerin Mali Yapılarına Olan Etkisinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.

¹⁹ Öztaş, S. (2010). *Finansal Kiralama İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

değerlendirilmemekte idi. Ancak, 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu ile sat ve geri kirala şeklindeki kiralama türüne izin verilmektedir.

2.1.3.4. Ulusal – Uluslararası Finansal Kiralama

Finansal kiralama şirketi (kiralayan) ile kiracının aynı ülkede bulunup bulunmadığına göre kiralama işlemi ulusal veya uluslar arası kiralama adını alır.

Ulusal kiralama, kiralayan ile kiracının aynı ülkede bulunduğu kiralama türüdür. Bu finansal kiralama işleminde finansal kiralamaya konu mallar yurt içinden veya dışından temin edilebilir. Ancak, finansal kiralama sözleşmesini yapan kiracı ile kiralayan Türkiye’de yerleşiktir.

Uluslararası kiralama, kiralayan ile kiracının farklı ülkelerde bulunduğu kiralama türüdür. Uluslar arası kiralama genellikle uçak, otomobil, tanker ve komple tesis kiralama gibi büyük sermayeli yatırımlarda kullanılmaktadır. Finansal kiralama konusu mal yurt dışında bulunan finansal kiralama şirketinden temin edilmektedir. Uluslararası kiralamanın vergi açısından özel bir durumu, hem kiralayan ülkenin hem de kiracı ülkenin ilgili taraflarının mülkiyete sahip olmanın avantajlarından yararlanabilmesidir.²⁰ Yurt dışından yapılan finansal kiralama sözleşmelerinin Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Birliği (Birlik) tarafından tescil edilmesi gerekmektedir. 6361 sayılı Kanun ile noter tescili kaldırılmış, yerine kendisine özel sicili bulunmayan taşınırın Birlik tarafından tescil edilmesi yöntemi benimsenmiştir.

2.1.3.5. Menkul – Gayrimenkul Finansal Kiralama

Finansal kiralama sözleşmelerine taşınır ve taşınmaz mallar konu olabilir. Bu kapsamda, iş makineleri, bilgisayarlar, hava taşıt araçları gibi taşınır malların ya da arsa, arazi veya bina gibi taşınmaz malların finansal kiralama sözleşmesine konu olması mümkündür.

6361 sayılı Kanunun “Sözleşmenin Konusu” başlıklı 19 uncu maddesi ile bütünleyici parça veya eklenti niteliklerine bakılmaksızın asli niteliğini koruyan her malın tek başına finansal

²⁰ İzmirli, F. (2008). *Finansal Kiralama Uygulamalarının Şirketlerin Mali Yapılarına Olan Etkisinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.

kiralama sözleşmesinin konusu olabilme imkânı getirilmiştir. Böylece yürüyen merdiven, motor, asansör gibi taşınır mallar da finansal kiralama yoluyla kiralanabilmektedir.

2.1.3.6. Kapalı – Açık Uçlu Finansal Kiralama

Kapalı Uçlu Finansal Kiralama, sözleşme süresi sonunda finansal kiralamaya konu olan malın mülkiyetinin kiraya verene ait olduğu finansal kiralama türüdür. Bu tür finansal kiralamada kiracının yatırıma sahip olma olanağı yoktur. Açık Uçlu Finansal Kiralamada ise önceden belirlenen koşullar çerçevesinde finansal kiralamaya konu malın mülkiyeti sözleşme süresi sonunda kiracıya geçmektedir.²¹

2.1.3.7. Devreden – Dönemsel Finansal Kiralama

Devreden Finansal Kiralamada finansal kiralama konusu malın teknolojik ömrünün sözleşme süresinden daha kısa olması nedeniyle malın belirli bir süre sonra değiştirilmesi öngörülmektedir.

Dönemsel finansal kiralamada ise böyle bir şey söz konusu değildir. Aynı mal sözleşme süresi boyunca kiracı tarafından kullanılmaktadır.²²

2.1.3.8. Trampa Finansal Kiralama (Swap Leasing)

Trampa Finansal Kiralamada kiracının, finansal kiralamaya konu makine ve teçhizatın bakım ve onarım masraflarından korunabilmesi ve bakım onarım ile ilgili zaman kaybına uğramaması için söz konusu malları değiştirebilmesine olanak verilmektedir.

Trampa Finansal Kiralamanın farklı biri türü de iyileşen finansal kiralama olarak adlandırılmaktadır. İyileşen finansal kiralamada da eski makine ve teçhizat tamir ve bakım masraflarından dolayı değil, teknolojik gelişmeden dolayı yenisi ile değiştirilmektedir.²³

²¹ Tuğlu, A. ve Özkan, A. (2007). *Finansal Kiralama İşlemleri*, Ankara: Yaklaşım Yayıncılık.

²² Toroslu, V. (200). *Leasing İşlemleri ve Muhasebesi*. Ankara: Beta Yayınları.

²³ Küçükkoçaoğlu, G. *Finansal Pazarlar*. www.baskent.edu.tr/~gurayk/finpazcuma8.doc adresinden 8 Nisan 2014’de alınmıştır.

2.1.3.9. Gerçek Finansal Kiralama

Kiracıya, kiralanan varlığı kira süresi sonunda normal piyasa değerinden satın alma hakkı veren, kiralayanın malik sıfatıyla vergi avantajlarından yararlanarak bu avantajları kiracıya yansıttığı ve kiracının kira ödemelerini gider yazdığı bir kiralama türüdür.²⁴

2.1.3.10. Alt Finansal Kiralama (Sublease)

Bu tür kiralamada kiralayan, kiralanan varlığın kullanım hakkını kiracıya devreder. Kiracı da aynı varlığı üçüncü bir kişiye aynı şartlarda devredebilir.

6361 sayılı Kanunun 26 ncı maddesinde, kiracının kiracılık sıfatını veya sözleşmeden doğan hak veya yükümlülüklerini, kiralayandan yazılı izin almak kaydıyla devredebileceği öngörülmüştür. Söz konusu değişikliğin gerçekleşebilmesi için yapılan kiracı değişikliğinin ilgisine göre tescil ve/veya şerh edilmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan, 6361 sayılı Kanun kiracının, finansal kiralama konusu malın zilyetliğinin bir başkasına devrini de düzenlemiştir. Konut finansmanı kapsamında yapılan finansal kiralama işlemlerinde kiracı, kiralayana bilgi vermek, diğer finansal kiralama işlemlerinde ise sözleşmede hüküm bulunmak kaydıyla finansal kiralama konusu malın zilyetliğini bir başkasına devredebileceği hüküm altına alınmıştır.²⁵

2.1.3.11. Özel Finansal Kiralama

Sipariş üzerine özel olarak üretilen ve finansal kiralama şirketi açısından hiçbir değeri olmayan sadece özel amaçla kullanılan ve sözleşme süresinin sonunda mülkiyeti kiracıya geçen malların kiralınması amacıyla yapılan sözleşmelerdir.²⁶

6361 sayılı Kanunda özel finansal kiralama sözleşmesi yapmayı engelleyen bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak, finansal kiralama şirketlerinin ana faaliyet konusu dışında faaliyette bulunamaması sebebiyle, söz konusu malın üretimini kendisinin gerçekleştirmemesi gerekmektedir.

²⁴ Koç, M. (2004). *Finansal Kiralama (Leasing)*, İstanbul: Beta Yayınları.

²⁵ 6361 Sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu. Madde 26

²⁶ Öztaş, S. (2010). *Finansal Kiralama İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

2.1.3.12. Tam Ödemeli – Kısmi Ödemeli Finansal Kiralama

Tam ödemeli finansal kiralama deyimi kiralayanın kiracı ile yaptığı sözleşme gereğince yapılacak kira ödemelerinin sadece kiralamaya konu olan malın alınması için yapılmış olan yatırım ve harcamanın değil bu fonun alternatif getirisinin de zaman içinde kavranmasını ifade etmektedir.²⁷

Tam ödemeli kiralama, finansal kiralama sözleşmesine göre tahsil edilen kira bedelleri toplamının, kiralanan varlığın edinme bedeli ile yönetim ve diğer giderlerini karşıladığı ve kiralayana uygun bir tutarda kâr sağladığı bir kiralama türüdür.

Finansal kiralama sözleşmesine göre, sözleşmenin iptalinin mümkün olmadığı süre içinde tahsil edilen kira bedelleri toplamının, kiralanan varlığın, kiralayana olan maliyetini karşılamadığı kiralama türüne ise, tam ödemesiz kiralama denilmektedir.²⁸

2.1.3.13. Birinci – İkinci El Finansal Kiralama

Finansal kiralama sözleşmesine konu olan mal, daha önce hiç kullanılmamış ise birinci el finansal kiralama olarak nitelendirilir. Eğer söz konusu mal daha önceden kullanılmış ise ikinci el finansal kiralama olarak adlandırılır.

6361 sayılı Kanunda finansal kiralama konusu malın birinci el olma zorunluluğu bulunmamaktadır. Nitekim 6361 sayılı Kanuna göre, taraflar aralarında anlaşmadığı takdirde kiralama sonunda mal mülkiyeti finansal kiralama şirketinde kalabilmektedir. Dolayısıyla finansal kiralama şirketi malı yeniden kiralama imkânına sahip olabilmektedir.

2.1.3.14. Brüt – Net Finansal Kiralama

Brüt finansal kiralama, finansal kiralamaya konu malların bakım-onarım masrafları, vergi, resim, harçlar bedellerinin finansal kiralama şirketi tarafından karşılandığı leasing

²⁷ Özeler, M. ve Cansızlar, D. (1987). *Yatırım ve Finansman Sağlamaya Yönelik Kiralamanın (Leasing) Dünyada ve Türkiye’de Uygulaması*, Maliye ve Gümrük Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Yayını, Yayın No: 287.

²⁸ Öztaş, S. (2010). *Finansal Kiralama İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

yöntemidir. Bu yöntemde kira bedelleri ile beraber bu masraflarda leasing sözleşmesine dâhil edilmektedir.

Net finansal kiralama da ise söz konusu mallara ait bakım onarım masrafları, vergi, resim, harçlar ve sigorta bedelleri gibi tüm giderler kiracı tarafından karşılanmaktadır.

6361 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinde sözleşmede aksine hüküm bulunmadığı takdirde, kiracının malın her türlü bakım ve korumasından sorumlu olduğu ve bakım-onarım masraflarının da kiracıya ait olduğu belirtilmiştir. Ayrıca kiralanan malın sigorta primlerinin kiracı tarafından ödenmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Bu kapsamda, finansal kiralama işlemleri genellikle net olarak düzenlenmektedir.

2.1.3.15. Doğrudan – Dolaylı Finansal Kiralama

Dolaylı finansal kiralama, üç taraflı klasik bir finansal kiralama işlemidir. Kiralama konusu mal bizzat kiracı tarafından seçilmektedir. Finansal kiralama şirketi, malın satıcısından malı aldıktan sonra, kiracı ile finansal kiralama sözleşmesi yaparak malı kiralamaktadır.

Bu tür kiralamada, kiralamaya konu olan mal kiracıya doğrudan doğruya satıcı tarafından devredilmekte olup, finansal kiralama şirketi satıcının sözleşmesini devir almak suretiyle, alıcının yerine geçmektedir. Yapılan teslim giderleri ve bakım giderleri satıcıya aittir.²⁹

2.1.3.16. Yatırım Mallarında – Tüketim Mallarında Finansal Kiralama

Yatırım malları finansal kiralaması tarım, tekstil, matbaa, iş makineleri gibi üretime yönelik yatırım mallarının finansal kiralamasıdır.

Tüketim malları finansal kiralamasında ise, tüketim mallarının dayanıklı tüketim mallarından olması ve belli bir asgari değeri bulunması gerekmektedir. Tüketim malları finansal kiralama sözleşmeleri, daha çok faaliyet kiralaması şeklinde yapılmaktadır.³⁰

²⁹ Sipahi, B. (2000). Leasing İşlemlerinin Kiracı ve Kiraya Veren Açısından Muhasebeleştirilmesi, *Mükellefin Dergisi*, (86).

³⁰ Bengü, G. Z. (2007). *Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türk Mevzuatında Finansal Kiralama İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

2.2. Finansal Kiralama Şirketlerinin Finansal Analizi

Bu bölümde finansal kiralama şirketlerinin 2008 – 2013 yılları arasında üçer aylık periyotlar halinde bilanço kalemleri, gelir tablosu kalemleri, finansal kiralamaya konu ettikleri varlıklar, finansal kiralama hizmeti sunulan sektörler, finansal kiralama şirketlerine ilişkin rasyolar, finansal kiralama sektörü işlem hacmi tahminleri ve dünyada finansal kiralama verileri dikkate alınarak gerekli analizler gerçekleştirilmiştir.

Yukarıda bahsedilen dönemler içerisinde Türkiye’de faaliyette bulunan finansal kiralama şirket sayısı bilgileri aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Söz konusu dönem içerisinde şirket sayısında görülen azalışın temel nedeni 10.10.2006 tarihli ve 26315 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik’in (24.04.2013 tarih ve 28627 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik ile yürürlükten kaldırılmıştır) Geçici 1 inci maddesinde; finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin durumlarını, Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren bir yıl içerisinde, Yönetmelik hükümlerine intibak ettirmeleri gerektiği hükmünden kaynaklanmıştır. İntibak yükümlülüğü ile intibak sürecinin sonunda tüm şirketlerin ortaklarının, ortaklık yapılarının, faktoring ve finansman şirketleri için sermayelerinin, organizasyonlarının, üst düzey yöneticilerinin, şube ve temsilcilikleri ile şube müdürü ve temsilcilerinin niteliklerinin Yönetmelik hükümlerine uygun olması şartı aranmıştır. İntibak sürecinin sonunda bahsedilen yükümlülükleri sağlayamayan şirketlerin faaliyet izinleri iptal edilmiştir.

Çizelge 2.1. Dönemler itibariyle finansal kiralama şirketi sayısı

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Mart	48	38	37	35	31	31
Haziran	45	38	37	34	31	31
Eylül	40	38	36	33	31	31
Aralık	39	37	35	31	31	32

2.2.1. Bilanço Analizi

Finansal kiralama şirketleri, bilançolarını Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Muhasebe Uygulamaları ile Finansal Tabloları Hakkında Yönetmelik ekinde yer alan tablo formatında hazırlamakla yükümlüdürler.

Grafiklerde yer alan “Toplam” ifadesi ilgili dönemde faaliyette bulunan finansal kiralama şirketlerinin ilgili kalemlerinin toplamından oluşurken, “Ortalama” ifadesi ilgili kalemin toplamının finansal kiralama şirketi sayısına bölümünden elde edilen sonuçtan oluşmaktadır.

1. Aktif Kalemler

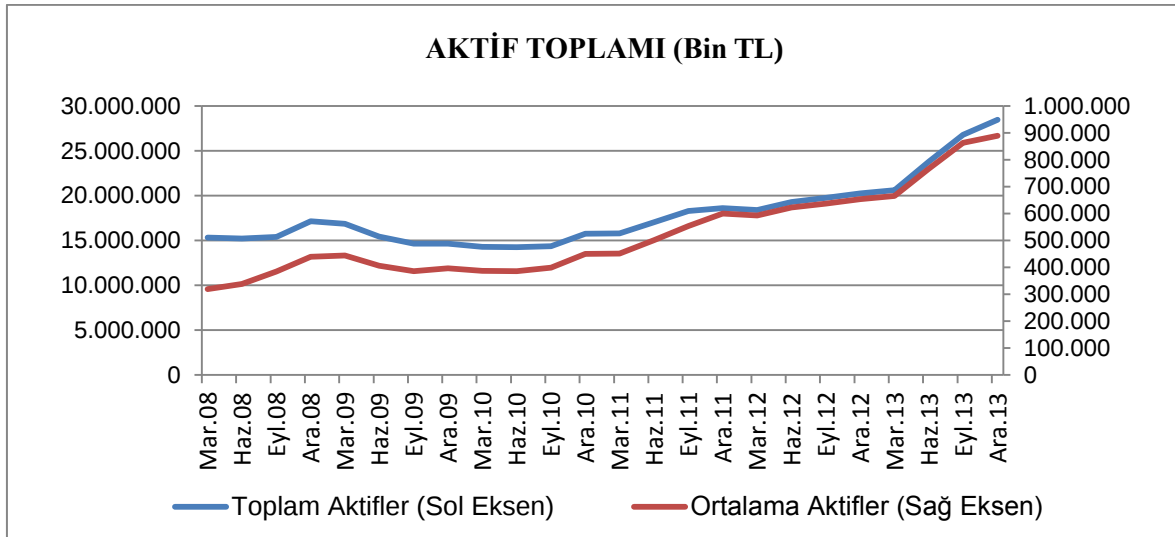
Finansal kiralama şirketlerinin aktif kalemlerine aşağıdaki tabloda yer verilmiş olup şirketlerin faaliyetlerine ilişkin kalemler ile bakiye olarak önem arz eden kalemler ilerleyen bölümlerde incelenmiştir.

Çizelge 2.2. Finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin bilanço aktif kalemleri

A.Ş. FİNANSAL DURUM TABLOSU (BİLANÇOSU)							
AKTİF KALEMLER		BİN YENİ TÜRK LİRASI					
		CARİ DÖNEM (...../...../.....)			ÖNCEKİ DÖNEM (...../...../.....)		
		TP	YP	Toplam	TP	YP	Toplam
I.	NAKİT, NAKİT BENZERLERİ ve MERKEZ BANKASI						
II.	GERÇEĞE UYGUN DEĞER FARKI K/Z/A YANSITILAN FV (Net)						
2.1	Alım Satım Amaçlı Finansal Varlıklar						
2.2	Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar/Zarara Yansıtılan Olarak Sınıflandırılan FV						
2.3	Alım Satım Amaçlı Türev Finansal Varlıklar						
III.	BANKALAR						
IV.	TERS REPO İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR						
V.	SATILMAYA HAZİR FİNANSAL VARLIKLAR (Net)						
VI.	FAKTÖRİNG ALACAKLARI						
6.1	İskontolu Faktoring Alacakları						
6.1.1	Yurt İçi						
6.1.2	Yurt Dışı						
6.1.3	Kazanılmamış Gelirler (-)						
6.2	Diğer Faktoring Alacakları						
6.2.1	Yurt İçi						
6.2.2	Yurt Dışı						
VII.	FİNANSMAN KREDİLERİ						
7.1	Tüketici Kredileri						
7.2	Kredi Kartları						
7.3	Taksitli Ticari Krediler						
VIII.	KİRALAMA İŞLEMLERİ						
8.1	Kiralama İşlemlerinden Alacaklar						
8.1.1	Finansal Kiralama Alacakları						
8.1.2	Faaliyet Kiralaması Alacakları						
8.1.3	Kazanılmamış Gelirler (-)						
8.2	Kiralama Konusu Yapılmakta Olan Yatırımlar						
8.3	Kiralama İşlemleri İçin Verilen Avanslar						
IX.	DİĞER ALACAKLAR						
X.	TAKİPTEKİ ALACAKLAR						
10.1	Takipteki Faktoring Alacakları						
10.2	Takipteki Finansman Kredileri						
10.3	Takipteki Kiralama İşlemlerinden Alacaklar						
10.4	Özel Karşılıklar (-)						
XI.	RİSKTEN KORUNMA AMAÇLI TÜREV FİNANSAL VARLIKLAR						
11.1	Gerçeğe Uygun Değer Riskinden Korunma Amaçlılar						
11.2	Nakit Akış Riskinden Korunma Amaçlılar						
11.3	Yurtdışındaki Net Yatırım Riskinden Korunma Amaçlılar						
XII.	VADEYE KADAR ELDE TUTULACAK YATIRIMLAR (Net)						
XIII.	BAĞLI ORTAKLIKLAR (Net)						
XIV.	İŞTİRAKLER (Net)						
XV.	İŞ ORTAKLIKLARI (Net)						
XVI.	MADDİ DURAN VARLIKLAR (Net)						
XVII.	MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR (Net)						
17.1	Şerefiye						
17.2	Diğer						
XVIII.	PEŞİN ÖDENMİŞ GİDERLER						
IX.	CARİ DÖNEM VERGİ VARLIĞI						
XX.	ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI						
XXI.	DİĞER AKTİFLER						
	ARA TOPLAM						
XXII.	SATIŞ AMAÇLI ELDE TUTULAN VE DURDURULAN FAALİYETLERE İLİŞKİN VARLIKLAR (Net)						
22.1	Satış Amaçlı						
22.2	Durdurulan Faaliyetlere İlişkin						
	AKTİF TOPLAMI						

Aktif Toplamı:

Finansal kiralama şirketlerinin aktif toplamının gelişimi incelendiğinde 2008 yılının ilk çeyreğinde 15.309.390 bin TL olan aktif toplam 2013 yılsonunda 28.470.819 bin TL seviyesine ulaşmıştır. Söz konusu dönemde şirket sayısı 48’den 32’ye gerilerken aktif toplamı %85,97 oranında artış göstermiştir. Ortalama aktif toplamı ise aynı dönemde 318.946 bin TL’den 889.713 bin TL’ye çıkmıştır. Son 6 yıl içerisinde finansal kiralama şirketleri yaklaşık olarak 3 kat büyümüştür. Aşağıda grafikte finansal kiralama şirketlerinin aktif toplamı bilgisi 3’er aylık periyotlar itibariyle gelişimi gösterilmiş, tabloda ise yılsonları itibariyle tutar bilgileri verilmiştir.

Şekil 2.1. Finansal kiralama şirketlerinin aktif toplamı gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Çizelge 2.3. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketleri aktif toplamı bilgisi

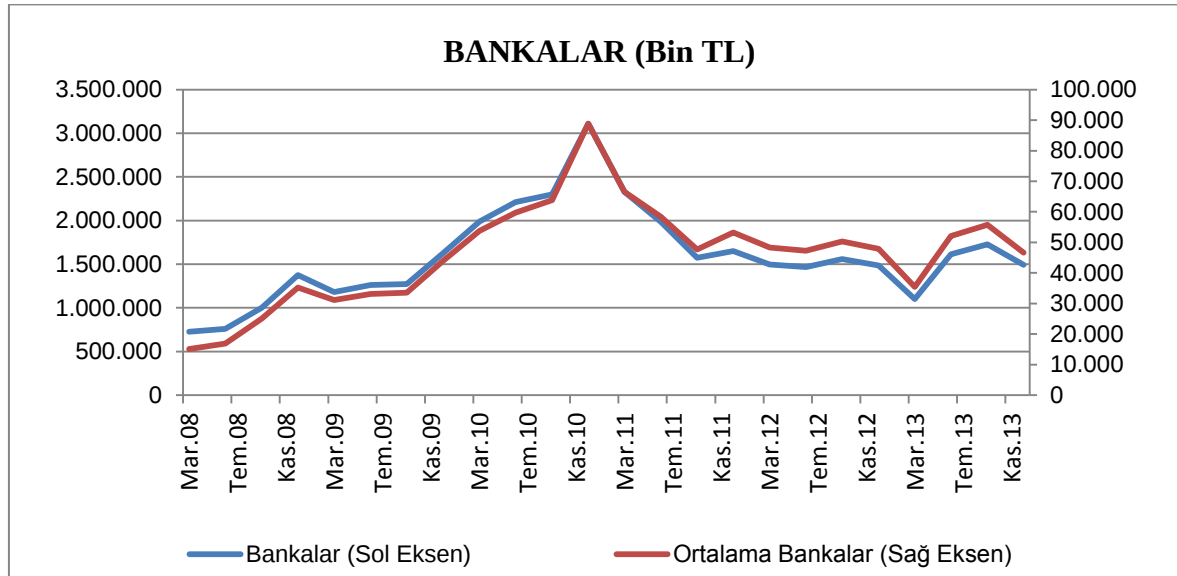
AKTİF TOPLAMI (Bin TL)		
Yıl	Toplam	Ortalama
2008	17.145.340	439.624
2009	14.644.048	395.785
2010	15.748.853	449.967
2011	18.604.083	600.132
2012	20.259.955	653.547
2013	28.470.819	889.713

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Bankalar:

Finansal kiralama şirketlerinin yurtiçi veya yurtdışı bankalara ve özel kanunlara göre mevduat kabulüne yetkili bulunan kuruluşlara yatırdıkları mevduat ile anılan kurum ve kuruluşlarla yapılan işlemlerden doğan borç ve alacakların, Türkiye’de kurulu şirketlerin yurtdışındaki şubelerinden veya Türkiye’de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan yabancı şirketlerin ana merkez ile diğer ülkelerdeki şubelerinden alacaklarının izlendiği kalemdir.³¹

Mart 2008 döneminde 724.521 bin TL olan bankalar hesabı Aralık 2013 döneminde 1.493.270 bin TL seviyesine çıkarak %106 artış göstermiştir. 2010 yılının ikinci yarısında şirketlerin bankalar hesabında görülen artış, küresel ekonomik krizin etkilerinin yoğun hissedildiği dönemde finansal kiralama şirketlerinin esas faaliyetleri olan kiralama işlemini gerçekleştirmediği veya gerçekleştiremediği ve nakit varlıklarını bankalarda mevduatta değerlendirmeyi tercih ettiklerini göstermektedir. Ayrıca, söz konusu artışta detayı “Kiralama İşlemleri” kaleminde verilecek olan finansal kiralama işlemlerinde uygulanan KDV oranındaki artışın etkili olduğu da söylenebilir. Ortalama bankalar kalemi ise aynı dönemde %209 artarak 15.094 bin TL’den 46.665 bin TL’ye yükselmiştir.

Şekil 2.2. Finansal kiralama şirketlerinin bankalar kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

³¹ Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerince Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ, 24.12.2013 tarihli ve 28861 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

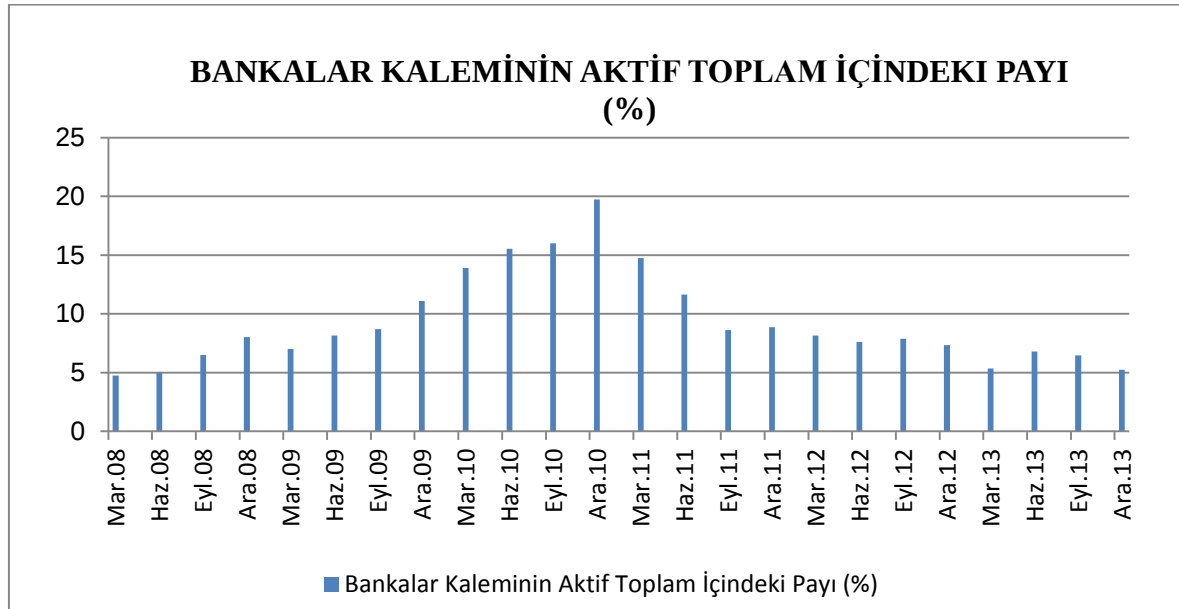
2008 – 2013 yılları arasında finansal kiralama şirketlerinin Bankalar kalemine ilişkin tutarlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Çizelge 2.4. Yılları itibarıyla finansal kiralama şirketleri bankalar kalemi bilgisi

BANKALAR (Bin TL)		
Yıl	Toplam	Ortalama
2008	1.373.812	35.226
2009	1.625.739	43.939
2010	3.108.896	88.826
2011	1.650.667	53.247
2012	1.483.966	47.870
2013	1.493.270	46.665

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Bankalar kaleminin aktif toplam içindeki payı incelendiğinde yukarıda bahsedilen durumu destekleyen sonuç elde edilmektedir. 2010 yılının sonunda %19,74 ile en yüksek seviyesine çıkan oran, küresel ekonomik kriz öncesi ve sonrası %5 ile %10 arasında değişim göstermiştir.

Şekil 2.3. Finansal kiralama şirketlerinin bankalar kaleminin aktif toplam içindeki payının gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Kiralama İşlemleri:

Finansal kiralama şirketlerinin temel görevi olan kiralama işlemlerinin izlendiği kalem olup, kiralama işlemlerinden alacaklar, kiralama konusu yapılmakta olan yatırımlar ve kiralama işlemleri için verilen avanslar olmak üzere üç kalemden oluşmaktadır.

Kiralama işlemlerinden alacaklar varlıkların finansal kiralama, faaliyet kiralaması ve diğer kiralama yöntemlerinden biriyle kiraya konu edilmesi durumunda, finansal kiralama sözleşmesine göre belirlenen taksitlendirilmiş toplam alacak tutarı ile faaliyet kiralamasının döneme isabet eden kısmından oluşmaktadır. Finansal kiralama yönteminde, kiralamaya konu varlığın maliyeti ile sözleşmeye göre taksitlendirilmiş toplam alacak tutarı arasındaki fark dönemsellik ilkesi çerçevesinde alacak karakterli kazanılmamış finansal kiralama gelirleri hesabında izlenmektedir.

Çizelge 2.5. Kiralama işlemlerinin ve alt kalemlerinin yıllar itibariyle gelişimi

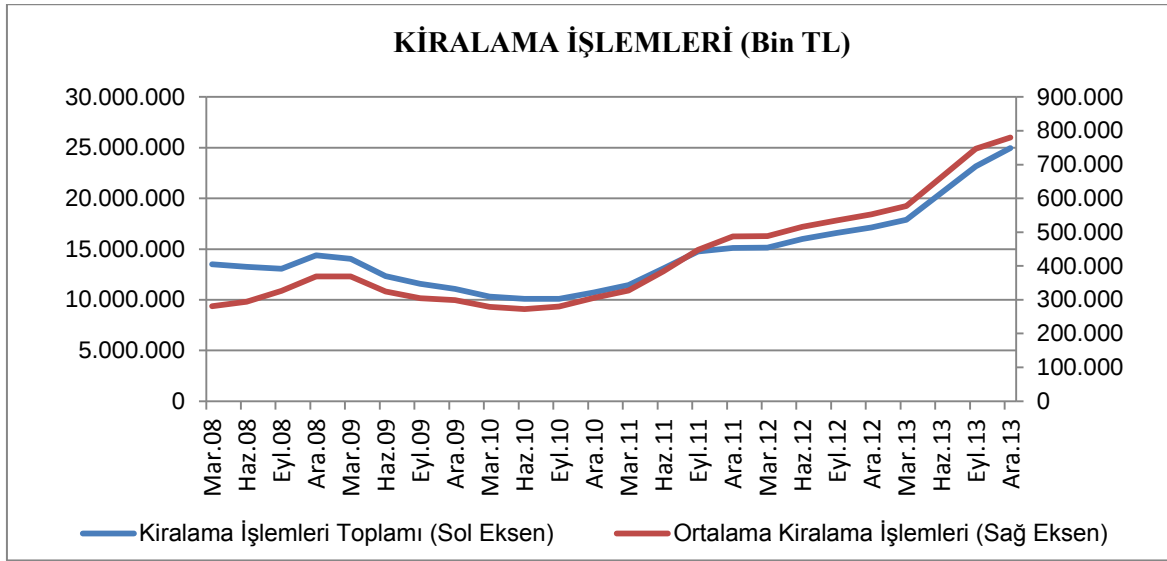
KİRALAMA İŞLEMLERİ (Bin TL)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
KİRALAMA İŞLEMLERİ (A+B+C)	14.384.656	11.065.667	10.710.722	15.112.153	17.122.002	24.957.479
A) Kiralama İşlemlerinden Alacaklar (a+b+c-d)	13.957.592	10.883.925	10.221.515	14.301.246	16.324.821	23.237.451
a) Finansal Kiralama Alacakları	16.505.851	12.864.164	11.919.463	16.677.201	19.025.879	26.968.119
b) Faaliyet Kiralaması Alacakları	0	0	0	0	0	27
c) Diğer	14.010	14.084	13.446	15.810	18.787	117.732
d) Kazanılmamış Gelirler (-)	2.562.269	1.994.323	1.711.394	2.391.765	2.719.845	3.730.695
B) Kiralama Konusu Yapılmakta Olan Yatırımlar	227.018	95.694	295.294	330.161	426.570	992.710
C) Kiralama İşlemleri İçin Verilen Avanslar	200.046	86.048	193.913	480.746	370.611	727.318

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansal kiralama şirketlerinin kiralama işlemi kalemi incelendiğinde 2013 yılına kadar faaliyet kiralaması alacağının hiç olmadığı, kiralama işlemleri bakiyesinin tamamına yakınının finansal kiralama alacaklarından oluştuğu görülmektedir. 2013 yılında ise yapılan mevzuat değişikliği ile finansal kiralama şirketlerine faaliyet kiralaması yapma yetkisinin verilmesi ile söz konusu kalemden bakiye oluşmuş ve ilerleyen dönemlerde

faaliyet kiralaması bakiyesinin artacağı değerlendirilmektedir. Finansal kiralama şirketleri, faaliyet kiralaması çerçevesinde ağırlıklı olarak oto filo kiralama hizmeti sunmaktadır.

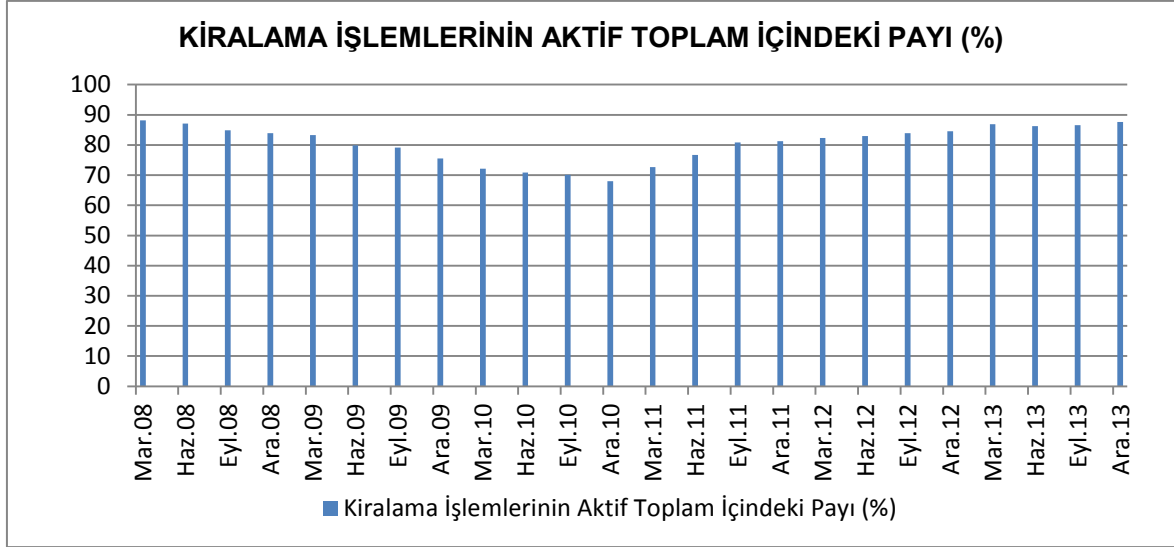
Finansal kiralama şirketlerinin kiralama işlemleri kalemi 2008 yılının ilk çeyreğinde 13.488.664 bin TL iken 2013 yılsonunda 24.957.479 bin TL seviyesine çıkarak %85,03 oranında artmıştır. Ortalama kiralama işlemleri toplamı ise söz konusu dönemde 281.014 bin TL'den 779.921 bin TL'ye yükselerek %178 artış göstermiştir.

Şekil 2.4. Finansal kiralama şirketlerinin kiralama işlemleri kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Kiralama işlemleri kaleminin aktif toplamı içerisindeki payını gösteren grafik aşağıda yer almaktadır. 2008 yılının ilk çeyreğinde %88,11 olan oran, 2010 yılsonunda en düşük seviyesi olan %68,01 düzeyine gerilemiş, sonrasında tekrar artarak 2013 yılsonunda %87,66 olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 2.5. Finansal kiralama şirketlerinin kiralama işlemlerinin aktif toplamı içindeki payının gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

2008 yılı ile 2010 yılsonu arasındaki azalışın nedeni olarak 2008 – 2012 yılları arasında gerçekleşen küresel ekonomik krizin ve 2007 yılsonunda finansal kiralama işlemlerinde uygulanacak olan KDV oranlarında yapılan değişikliğin etkili olduğu söylenebilir.

30.12.2007 tarih ve 26742 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 2007/13033 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile finansal kiralama işlemlerinde uygulanacak olan KDV oranlarında ani bir değişikliğe gidilmiştir.

Mal ve hizmetlere uygulanacak KDV oranlarının tespitine ilişkin kararın; finansal kiralama işlemlerine ilişkin hükümleri Kararın yayımı tarihinden sonra düzenlenen sözleşmeler için geçerli olacağı belirtilmiştir. Finansal kiralama işlemlerinde daha önce %1 KDV ile işlem yapılan finansal kiralama işlemlerinde KDV %17 oranında, %8 KDV ile işlem yapılan finansal kiralama işlemlerinde ise KDV %10 oranında artmıştır. 27.12.2011 tarihinden geçerli olmak üzere finansal kiralama şirketleri için KDV oranı uygulaması tekrar değiştirilmiştir. Söz konusu değişiklik ile finansal kiralama işlemlerinde %1 KDV oranına tabi olacak işlemler belirlenmiştir.

Finansal kiralama işlemlerinde %1 KDV oranına tabi olacak işlemler aşağıdaki gibi sıralanmıştır.³²

- Yatırım Teşvik Belgesine sahip mükelleflere, belge kapsamında makine ve teçhizatın kiralama şirketi tarafından kiralınmasında,
- Aşağıdaki tabloda Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonları (GTİP) verilmiş olan amortismanına tabi iktisadi varlıkları finansal kiralama şirketine tesliminde,
- Amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin (ATİK) finansal kiralama şirketi tarafından KDV mükelleflerine tesliminde,
- ATİK'lerin finansal kiralama şirketi tarafından, işlemleri KDV'den istisna edildiği için KDV mükellefiyeti bulunmayan ancak kazançları bilanço esasına göre tespit edilen gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine kiralınması ve tesliminde KDV oranı %1 uygulanacaktır.

Çizelge 2.6. Finansal kiralama işlemlerinde %1 KDV oranı uygulanacak Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonları

İSTATİSTİK POZİSYONLARINA BÖLÜNÜŞ TÜRK GÜMRÜK TARİFE CETVELİ	
POZİSYON NO	EŞYANIN TANIMI ve ADI
84.02	Buhar kazanları (aynı zamanda alçak basınçlı su buharı da üretebilen merkezi ısıtma için sıcak su kazanları hariç); kızgın su kazanları:
84.03	Merkezi ısıtma kazanları (84.02 pozisyonundakiler hariç):
84.04	84.02 veya 84.03 Pozisyonlarındaki kazanlarla birlikte kullanılmaya mahsus yardımcı cihazlar (ekonomizörler, kızgın su hasıl eden, kurum temizleme ve gaz tasarruf cihazları gibi); su buharı veya diğer buhar güç üniteleri için kondansörler:
84.17	Sanayi veya laboratuvarlara mahsus elektrikli olmayan fırınlar ve ocaklar (çöp yakma fırınları dahil):
8418.61.00.00.00	Isı pompaları (84.15 pozisyonunda yer alan klima cihazları hariç)
8418.69	Diğerleri (Diğer soğutucu veya dondurucu cihazlar)
84.19	Isı değişikliği yoluyla (özellikle ısıtma, pişirme, kavurma, damıtma, rektifiye etme, steril hale koyma, pastörize etme, etüvleme, kurutma, buharlaştırma, kondanse etme veya soğutma gibi) maddelerin işlenmesi için makinalar ve tesis veya laboratuvar cihazları (ısıtması elektrikle olsun olmasın) (85.14 pozisyonundaki ocaklar, fırınlar ve diğer cihazlar hariç) (ev işlerinde kullanılmaya mahsus makina ve cihazlar hariç) elektrikli olmayan şofbenler ve diğer ısıtıcıları:
84.20	Kalenderler ve diğer hadde makinaları (metal veya cam hadde makinaları hariç) ve bu makinaların silindirleri:
84.21	Santrifüjler (santrifüj kurutma makinaları dahil); sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya arıtılmasına mahsus makina ve cihazlar:
84.24	Sıvı veya toz halindeki maddeleri püskürtmeye, dağıtmaya veya pülverize etmeye mahsus mekanik cihazlar (el ile kullanılan türde olsun olmasın); yangın söndürme cihazları (doldurulmuş olsun olmasın); püskürtme tabancaları ve benzeri cihazlar; buhar veya kum püskürtme makinaları ve benzeri püskürtme makinaları:

³² Gürsoy, Y. (2012). Leasing'de (Finansal Kiralamada) Yeni KDV Oranları. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu, URL: http://www.alomaliye.com/2012/yaser_gursoy_leasing.htm adresinden 26 Nisan 2014'de alınmıştır.

Çizelge 2.6. (devam) Finansal kiralama işlemlerinde %1 KDV oranı uygulanacak Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonları

İSTATİSTİK POZİSYONLARINA BÖLÜNÜŞ TÜRK GÜMRÜK TARİFE CETVELİ	
POZİSYON NO	EŞYANIN TANIMI ve ADI
84.26	Gemi vinçleri ("derricks"); vinçler ("cranes") (taşıyıcı halatlı vinçler dahil); hareketli kaldırma çerçeveleri, şasisi "straddle" tipi olan ayak mesafeleri ayarlanabilen lastik tekerlekli taşıyıcılar ve vinçli yük arabaları:
84.28	Kaldırma, elleçleme, yükleme veya boşaltma işlerine mahsus diğer makina ve cihazlar (asansörler, yürüyen merdivenler, konveyörler, teleferikler gibi):
84.29	Kendinden hareketli buldozerler, angledozerler, greyderler, toprak tesviyesine mahsus makinalar, skreyperler, mekanik küreyiciler, ekskavatörler, küreyici yükleyiciler, sıkıştırma işini tokmaklamak suretiyle yapan makinalar ve yol silindirleri:
84.30	Toprağın, minerallerin veya cevherlerin taşınması, yayılması, tesviyesi, sıyırılması, kazılması, sıkıştırılması, bastırılıp sıkıştırılması, çıkarılması veya delinmesine mahsus diğer makina ve cihazlar; kazık varyosları ve kazık sökme makinaları; kar küreyicileri ve püskürtücüler:
84.32	Toprağı hazırlamaya, işlemeye ve ekmeye mahsus tarla ve bahçe tarımında veya ormancılıkta kullanılan makina ve cihazlar; çimenlikler ve spor sahaları için silindirler:
84.33	Tarım ürünlerinin hasat ve harman edilmesine mahsus makina ve cihazlar (ot ve saman balyalamaya mahsus olanlar dahil); çim ve çayır biçme makina ve cihazları; yumurtaları, meyvaları ve diğer tarım ürünlerini ağırlık ve büyüklüklerine göre ayıran ve temizleyen makina ve cihazlar (84.37 pozisyonundaki makina ve cihazlar hariç): - Çim biçme makina ve cihazları:
84.34	Süt sağma makinaları ve sütçülükte kullanılan makina ve cihazlar:
84.35	Şarap, elma şarabı, meyva suları veya benzeri içeceklerin imaline mahsus presler, fulvarlar ve benzeri makina ve cihazlar:
84.36	Tarla ve bahçe tarımına, ormancılığa, kümes hayvancılığına veya arıcılığa mahsus diğer makina ve cihazlar (mekanik veya termik tertibatlı çimlendirmeye mahsus olanlar dahil); kümes hayvancılığına mahsus civciv çıkartma ve büyütme makina ve cihazları:
84.37	Tohumların, hububatın, kuru baklagillerin temizlenmesine, tasnif edilmesine veya ayıklanmasına mahsus makina ve cihazlar; kuru baklagillerin veya hububatın öğütülmesine veya işlenmesine mahsus makina ve cihazlar (çiftlik tipi makina ve cihazlar hariç):
84.38	Bu fasılın diğer pozisyonlarında yer almayan veya belirtilmeyen yiyecek ve içeceklerin sınai amaçlarla hazırlanması veya imaline mahsus makina ve cihazlar (hayvansal, bitkisel sabit katı veya sıvı yağların çıkarılmasına veya hazırlanmasına mahsus olanlar hariç):
84.51	Dokumaya elverişli ipliklerin, mensucatın veya dokumaya elverişli madde mamullerinin yıkanması, temizlenmesi, sıkılması, kurutulması, ütülenmesi, preslenmesi suretiyle ütülenmesi (ısı ile yapıştıran presler dahil), ağartılması, boyanması, aprenmesi, finisajı, emdirilmesine mahsus makina ve cihazlar (84.50 pozisyonundakiler hariç) ve zemin kaplamalarının imalatında kullanılan (linoleum gibi) mensucat veya diğer mesnetlere pasta kaplama makinaları; mensucatu top halinde sarmaya, açmaya, katlamaya, kesmeye veya şekilli kesmeye mahsus makinalar:
84.55	Metalleri haddeleme makinaları ve bunların silindirleri:
84.68	Lehim ve kaynak yapmaya mahsus makina ve cihazlar (kesmeye elverişli olsun olmasın) (85.15 pozisyonundakiler hariç); gazla çalışan satıh tavlama mahsus makina ve cihazlar:
84.74	Toprak, taş, cevher veya katı haldeki diğer mineral maddeleri (toz ve hamur halinde olanlar dahil) tasnif etmeye, elemeye, ayırmaya, yıkamaya, kırmaya, öğütmeye, karıştırmaya veya yoğurmaya mahsus makina ve cihazlar; mineral katı yakıtları, seramik hamurlarını, sertleşmemiş çimentoyu, alçıyı ve toz veya hamur halindeki diğer mineral maddeleri aglomere etmeye, kalıba dökmeye veya bunlara şekil vermeye mahsus makina ve cihazlar; kumdan dökümhane kalıplan yapmaya mahsus makinalar:
85.01	Elektrik motorları ve jeneratörler [elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları hariç]:
85.02	Elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları ve rotatif elektrik konvertörleri: (8502.31, 8502.39, 8502.40 hariç)
85.04	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler (örneğin; redresörler) ve endüktörler:
85.14	Sanayi veya laboratuvarlarda kullanılan elektrik ocak ve fırınları (endüksiyon veya dielektrik kaybı yoluyla çalışanlar dahil); endüksiyon veya dielektrik kaybı yoluyla termik işlemlerde kullanılmaya mahsus diğer sanayi veya laboratuvar cihazları

Katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarının finansal kiralama alacakları Mart 2008 döneminde 1.121.000 bin TL iken Aralık 2013’de 1.925.910 bin TL’ye yükselmiştir. Mevduat bankalarının finansal kiralama işlemi yapmaları yasaklanmış olduğundan söz konusu bankalar finansal kiralama şirketi kurarak veya edinerek sektörde hizmet sunmaktadırlar. Mevduat bankalarının sahip olduğu finansal kiralama şirketlerinin sektörün büyük payını oluşturdukları bilinmektedir. Yılları itibariyle katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarının finansal kiralama alacakları aşağıda yer almaktadır. Finansal kiralama şirketlerine benzer şekilde bankaların finansal kiralama alacakları 2010 yılına kadar azalmış sonra artmıştır.

Çizelge 2.7. Bankaların finansal kiralama alacakları

BANKALARIN FİNANSAL KİRALAMA ALACAKLARI (Bin TL)	
2008	810.881
2009	477.260
2010	320.519
2011	538.649
2012	842.597
2013	1.925.913

Kaynak: BDDK Türk Bankacılık Sektörü Aylık Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Takipteki Alacaklar:

Finansal kiralama şirketlerinin anapara, faiz veya her ikisinin tahsili vadesinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren, yüz elli günden fazla geciken ancak bir yılı geçmeyen alacaklar “Tasfiye Olunacak Alacaklar” hesabında, bir yıldan fazla gecikmiş olan alacaklar “Zarar Niteliğindeki Alacaklar” hesabında izlenmektedir. Söz konusu hesapların bakiyeleri bilançoda Takipteki Kiralama İşlemlerinden Alacaklar kaleminin içerisinde yer almaktadır.

Finansal kiralama şirketlerinin Tasfiye Olunacak Alacaklar ile Zarar Niteliğindeki Alacaklar hesaplarında izledikleri alacaklar için ayrılan özel karşılıklar “Özel Karşılıklar” hesabında izlenmektedir. Şirketlerce,

- Anapara, faiz veya her ikisinin tahsili vadesinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren yüz elli günden fazla geciken ancak iki yüz kırk günü geçmeyen alacakların en az yüzde yirmisi (%20) oranında,

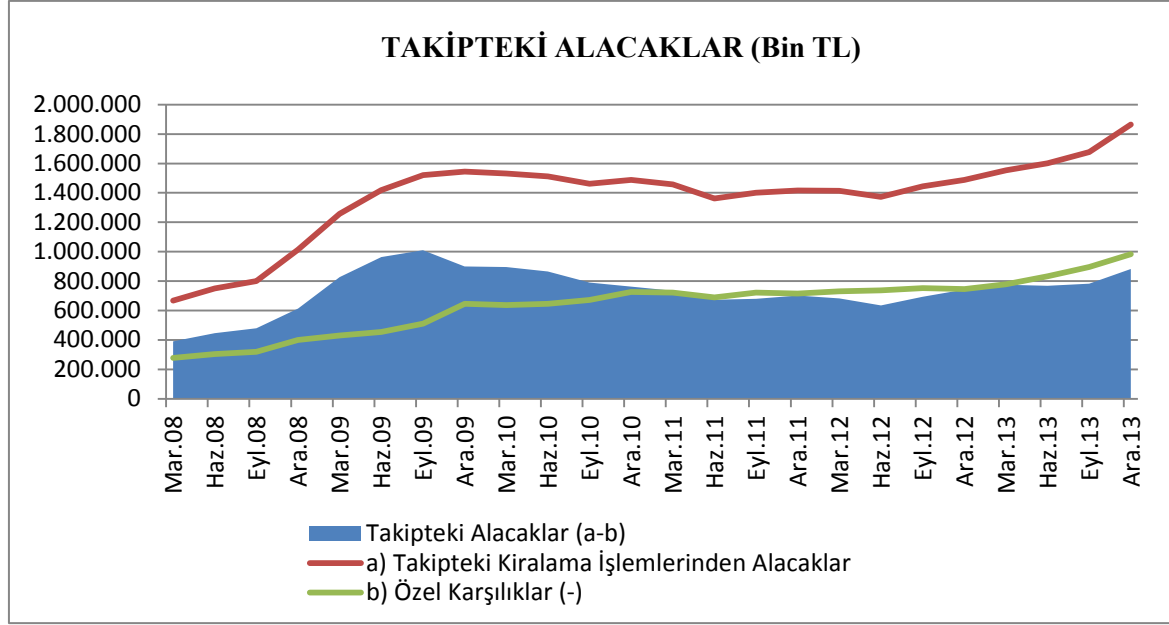
- b) Anapara veya faizin ya da her ikisinin vadesinden veya ödenmesi gereken tarihten itibaren tahsilinin gecikmesi iki yüz kırk günü geçen, ancak bir yılı geçmeyen alacakların en az yüzde ellisi (%50) oranında,
- c) Anaparanın veya faizin veya her ikisinin vadesinden veya ödenmesi gereken tarihten itibaren tahsili bir yıldan fazla gecikmiş olan alacakların yüzde yüzü (%100) oranında özel karşılık ayrılır.³³

Mart 2008 döneminde takipteki kiralama işlemlerinden alacak bakiyesi 668.320 bin TL olan finansal kiralama şirketleri söz konusu alacakları için 277.981 bin TL özel karşılık ayırmıştır. Aralık 2013 döneminde ise söz konusu bakiyeler sırasıyla %179 oranında artarak 1.865.179 bin TL, %254 oranında artarak 982.673 bin TL düzeyine çıkmıştır. Takipteki alacaklar (Net) kalemi ise ilgili dönemde 390.339 bin TL'den 882.506 bin TL'ye çıkarak %126 artış göstermiştir.

Kiralama işlemleri kaleminin 2008 yılının ilk çeyreğinden 2013 yılsonuna kadar %85 oranında artış göstermesi, buna karşılık takipteki kiralama işlemlerinden alacakların %179 oranında artmış olması dikkat çekmektedir.

Finansal kiralama şirketlerinin Mart 2008 – Aralık 2013 dönemleri arası Takipteki Kiralama İşlemlerinden Alacaklar ve Özel Karşılık kalemleri ile bunların netleştirilmesi sonucu elde edilen Takipteki Alacaklar kaleminin gelişimini gösteren grafik aşağıda yer almaktadır.

³³ Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Muhasebe Uygulamaları ile Finansal Tabloları, 24.12.2013 tarihli ve 28861 sayılı Resmi Gazete, 6 ncı Madde.

Şekil 2.6. Finansal kiralama şirketlerinin takipteki alacakları ile özel karşılıklarının gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

2008 – 2013 dönemleri arası yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin takipteki alacaklarına ve özel karşılıklarına ilişkin bakiyeler aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 2.8. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin takipteki alacakları

TAKİPTEKİ ALACAKLAR (Bin TL)			
	a) Takipteki Kiralama İşlemlerinden Alacaklar	b) Özel Karşılıklar (-)	Takipteki Alacaklar (a-b)
2008	1.013.509	400.199	613.310
2009	1.545.198	645.484	899.714
2010	1.488.284	725.704	762.580
2011	1.416.228	714.449	701.779
2012	1.488.899	746.419	742.480
2013	1.865.179	982.673	882.506

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Toplam bakiyelerin ilgili dönemde faaliyette bulunan şirket sayısına bölünmesi ile elde ettiğimiz ortalama değerler incelendiğinde Mart 2008 döneminde şirket başına düşen takipteki kiralama alacakları tutarı 13.923 bin TL iken Aralık 2013 döneminde 58.287 bin TL seviyesine, yani %319 oranında artış göstermiştir. Benzer şekilde özel karşılık tutarı şirket başına 5.791 bin TL iken %447 oranında artarak 30.709 bin TL seviyesine

ulaşmıştır. Net takipteki alacaklar bakiyesi ise %239 oranında artış göstererek 8.132 bin TL'den 27.578 bin TL düzeyine çıkmıştır.

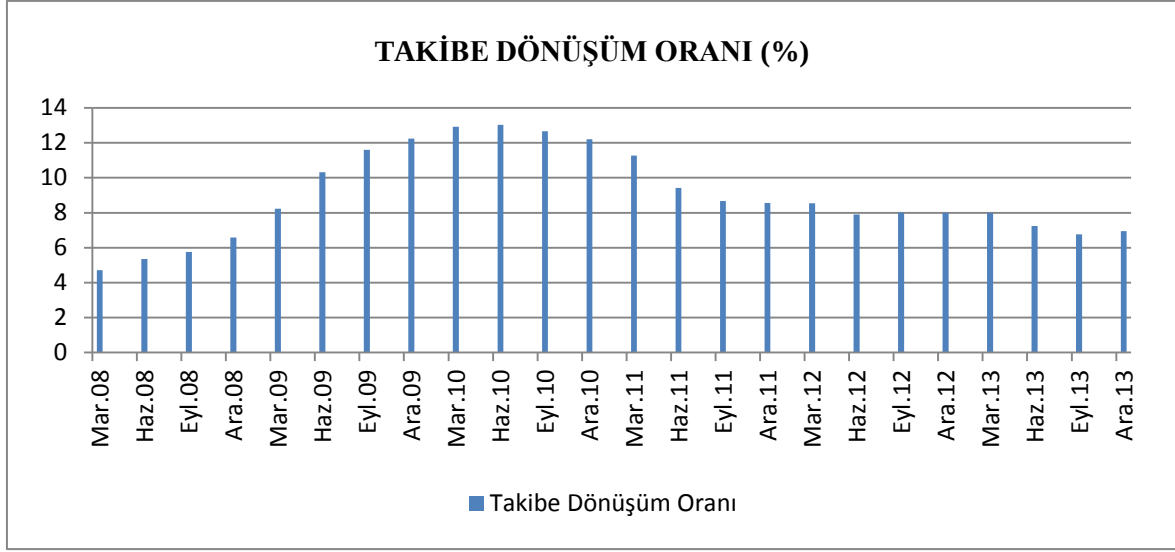
Mart 2008 ile Aralık 2013 dönemleri arasında şirket başına düşen ortalama kiralama işlemleri alacağındaki artış %178 iken şirket başına düşen ortalama takipteki kiralama alacaklarındaki artışın %319 olması dikkat çekmektedir. Finansal kiralama şirketlerinin 2008 – 2013 yılsonları itibariyle ortalama takipteki alacaklarına ve özel karşılıklarına ilişkin bakiyeler aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 2.9. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin ortalama takipteki alacakları

ORTALAMA TAKİPTEKİ ALACAKLAR (Bin TL)			
	a) Ortalama Takipteki Kiralama İşlemlerinden Alacaklar	b) Ortalama Özel Karşılıklar (-)	Ortalama Takipteki Alacaklar (a-b)
2008	25.987	10.262	15.726
2009	41.762	17.446	24.317
2010	42.522	20.734	21.788
2011	45.685	23.047	22.638
2012	48.029	24.078	23.951
2013	58.287	30.709	27.578

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

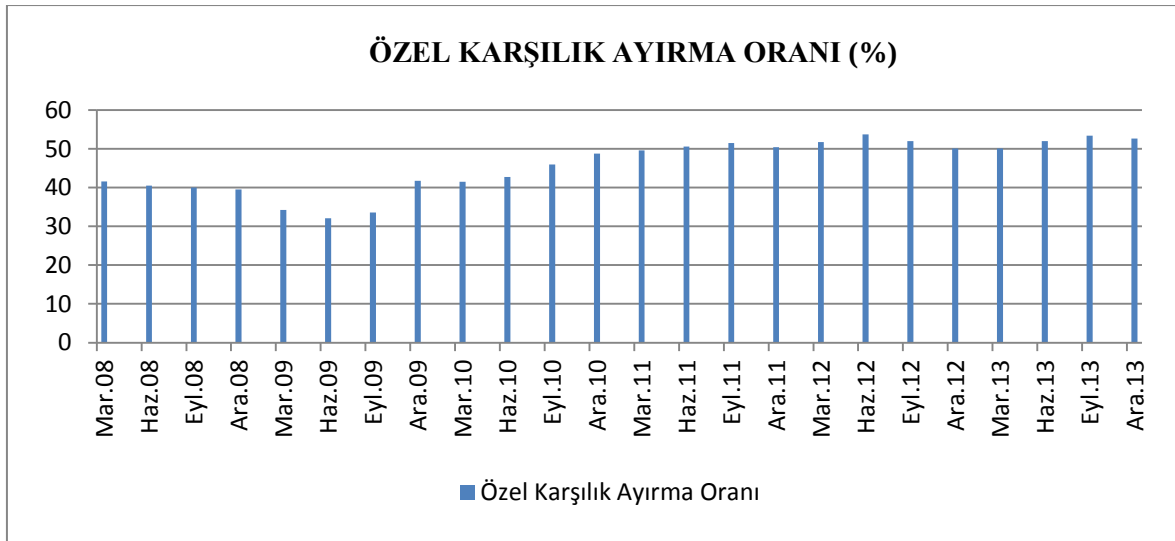
Finansal kiralama şirketlerinin takibe dönüşüm oranları incelendiğinde, Mart 2008 döneminde %4,72 olan oran Haziran 2010 döneminde %13,3 seviyesine yükselmiş sonrasında azalarak Aralık 2013 döneminde %6,95 düzeyinde gerçekleşmiştir. Takibe dönüşüm oranının 2008'den sonra artması dünya genelinde görülen kriz ile ilişkilendirilebilir. Krizin etkilerinin giderek azalmasıyla birlikte 2010 yılının ikinci yarısından sonra takibe dönüşüm oranı azalarak makul seviyelere gerilemiştir.

Şekil 2.7. Finansal kiralama şirketlerinin takibe dönüşüm oranının gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansal kiralama şirketlerinin özel karşılık ayırma oranını gösteren grafik aşağıda yer almaktadır.

Şekil 2.8. Finansal kiralama şirketlerinin özel karşılık ayırma oranının gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

2. Pasif Kalemler

Finansal kiralama şirketlerinin pasif kalemlerine aşağıdaki tabloda yer verilmiş olup şirketlerin faaliyetlerine ilişkin kalemler ile bakiye olarak önem arz eden kalemler ilerleyen bölümlerde incelenmiştir.

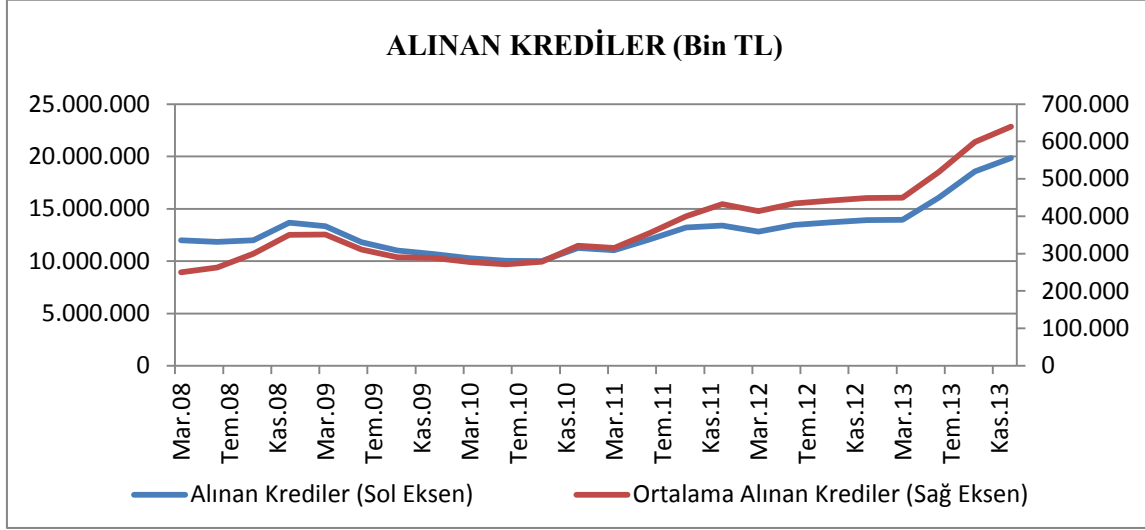
Çizelge 2.10. Finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin bilanço pasif kalemleri

..... A.S. FİNANSAL DURUM TABLOSU (BİLANCOSU)							
PASİF KALEMLER		BİN YENİ TÜRK LİRASI					
		CARİ DÖNEM (...../...../.....)			ÖNCEKİ DÖNEM (...../...../.....)		
		TP	YP	Toplam	TP	YP	Toplam
I.	ALIM SATIM AMAÇLI TÜREV FİNANSAL YÜKÜMLÜLÜKLER						
II.	ALINAN KREDİLER						
III.	FAKTORİNG BORÇLARI						
IV.	KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR						
4.1	Finansal Kiralama Borçları						
4.2	Faaliyet Kiralaması Borçları						
4.3	Diğer						
4.4	Ertelenmiş Finansal Kiralama Giderleri (-)						
V.	İHRAÇ EDİLEN MENKUL KIYMETLER (Net)						
5.1	Bonolar						
5.2	Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler						
5.3	Tahviller						
VI.	DİĞER BORÇLAR						
VII.	DİĞER YABANCI KAYNAKLAR						
VIII.	RİSKTEN KORUNMA AMAÇLI TÜREV FİNANSAL YÜKÜMLÜLÜKLER						
8.1	Gerçeğe Uygun Değer Riskinden Korunma Amaçlılar						
8.2	Nakit Akış Riskinden Korunma Amaçlılar						
8.3	Yurtdışındaki Net Yatırım Riskinden Korunma Amaçlılar						
IX.	ÖDENECEK VERGİ VE YÜKÜMLÜLÜKLER						
X.	BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI						
10.1	Yeniden Yapılanma Karşılığı						
10.2	Çalışan Hakları Yükümlülüğü Karşılığı						
10.3	Diğer Karşılıklar						
XI.	ERTELENMİŞ GELİRLER						
XII.	CARİ DÖNEM VERGİ BORCU						
XIII.	ERTELENMİŞ VERGİ BORCU						
XIV.	SERMAYE BENZERİ KREDİLER						
XV.	ARA TOPLAM						
	SATIŞ AMAÇLI ELDE TUTULAN VE DURDURULAN FAALİYETLERE İLİŞKİN						
	DURAN VARLIK BORÇLARI (Net)						
15.1	Satış Amaçlı						
15.2	Durdurulan Faaliyetlere İlişkin						
XVI.	ÖZKAYNAKLAR						
16.1	Ödenmiş Sermaye						
16.2	Sermaye Yedekleri						
16.2.1	Hisse Senedi İhraç Primleri						
16.2.2	Hisse Senedi İptal Kârları						
16.2.3	Diğer Sermaye Yedekleri						
16.3	Kâr veya Zararda Yeniden Sınıflandırılmayacak Birikmiş Diğer Kapsamlı Gelirler veya Giderler						
16.4	Kâr veya Zararda Yeniden Sınıflandırılacak Birikmiş Diğer Kapsamlı Gelirler veya Giderler						
16.5	Kâr Yedekleri						
16.5.1	Yasal Yedekler						
16.5.2	Statü Yedekleri						
16.5.3	Olağanüstü Yedekler						
16.5.4	Diğer Kâr Yedekleri						
16.6	Kâr veya Zarar						
16.6.1	Geçmiş Yıllar Kâr veya Zararı						
16.6.2	Dönem Net Kâr veya Zararı						
	PASİF TOPLAMI						

Alınan Krediler:

Finansal kiralama şirketlerinin yurtiçi bankalar, yurtiçi bankalar dışında kalan diğer kuruluşlar, yurtdışındaki banka, kuruluş ve fonlardan doğrudan sağladıkları krediler ile bu kredilere ilişkin faiz reeskontlarının izlendiği kalemdir. Şirketler esas faaliyetlerini gerçekleştirmek için gerekli olan fonu büyük ölçüde krediler ile karşılamaktadır. Bu nedenle, alınan krediler kalemi pasif içerisinde önemli bir paya sahiptir.

Mart 2008 döneminde 11.993.190 bin TL olan alınan krediler bakiyesi %65 oranında artarak Aralık 2013 döneminde 19.847.560 bin TL seviyesine ulaşmıştır. Ortalama alınan krediler ise aynı dönemde %148 artarak 249.858 bin TL seviyesinden 620.236 bin TL seviyesine çıkmıştır.

Şekil 2.9. Finansal kiralama şirketlerinin alınan krediler kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

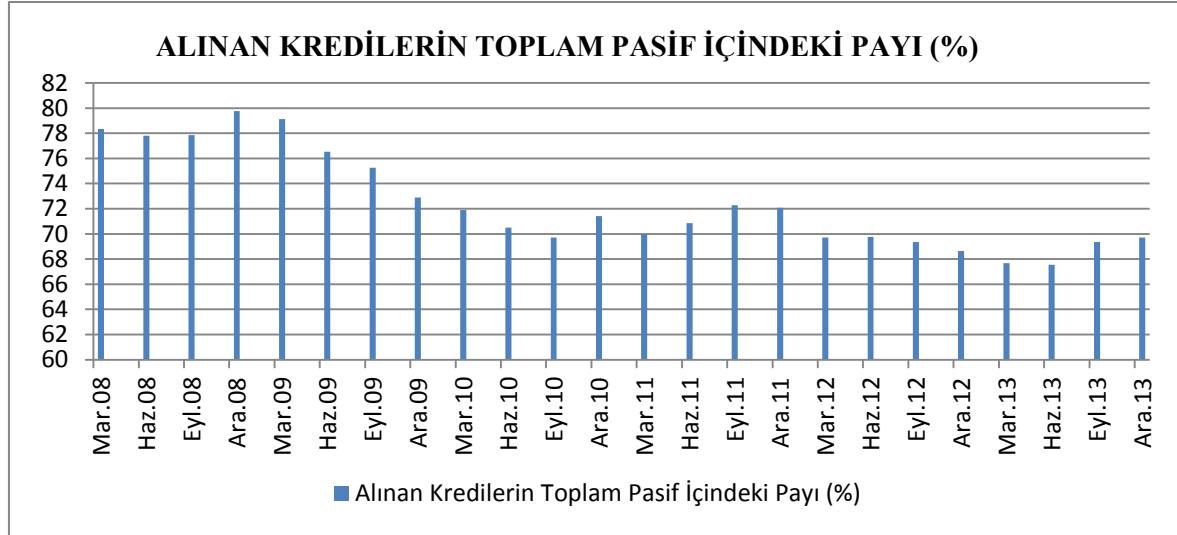
Çizelge 2.11. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin alınan krediler kalemi bilgisi

ALINAN KREDİLER (Bin TL)		
Yıl	Toplam	Ortalama
2008	13.674.879	350.638
2009	10.673.180	288.464
2010	11.248.951	321.399
2011	13.411.616	432.633
2012	13.908.593	448.664
2013	19.847.560	620.236

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Alınan krediler kaleminin pasif toplamı içerisindeki payını gösteren grafik aşağıda yer almaktadır. 2008 yılının ilk çeyreğinde %78,34 olan oran, 2013 yılsonunda %69,71 seviyesine düşmüştür. Söz konusu düşüşün iki temel nedeni vardır. Birincisi, son dönemlerde finansal kiralama şirketlerinin maliyeti daha az olan menkul kıymet ihracına yönelmesidir. 2008 yılında finansal kiralama şirketlerinin menkul kıymet ihracı bulunmazken, 2013 yılsonunda ihraç edilen menkul kıymet bakiyesi 1.561.546 bin TL

seviyesinde gerçekleşmiştir. İkincisi ise finansal kiralama şirketlerinin özkaynak kaleminde ödenmiş sermaye ve kar yedekleri kaynaklı görülen artıştır. Özkaynak kalemi Mart 2008 döneminden Aralık 2013 dönemleri arasında %99,72 oranında artış göstermiştir. Bu artış oranı alınan kredilerin artış oranının 1,5 katıdır. İhraç edilen menkul kıymetlere ve özkaynaklara ilişkin detaylı bilgi ilerleyen kısımlarda verilmiştir.

Şekil 2.10. Finansal kiralama şirketlerinin alınan krediler kaleminin toplam pasif içindeki payının gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

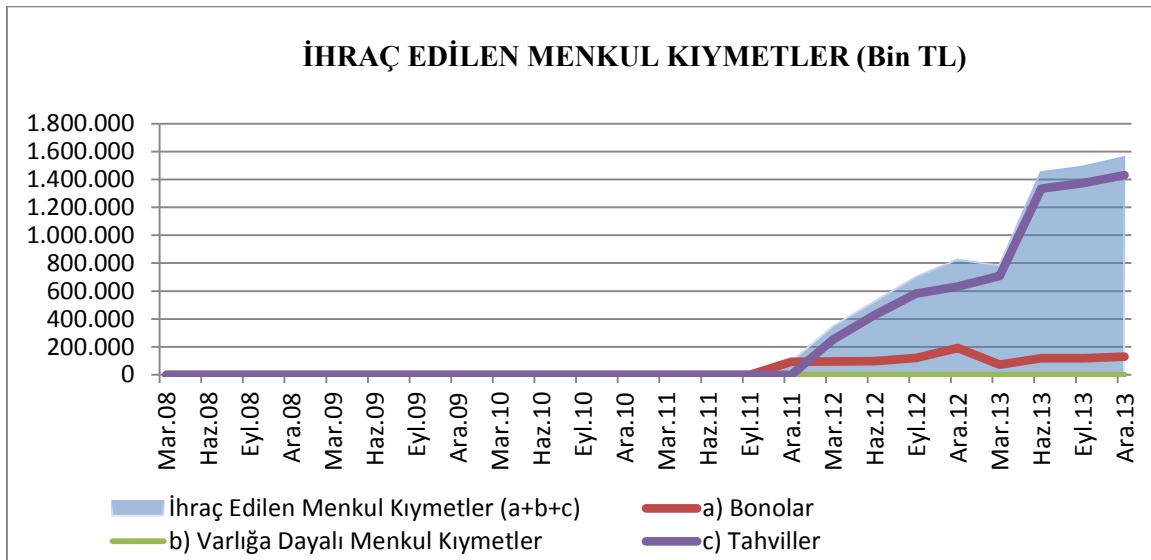
İhraç Edilen Menkul Kıymetler:

Şirketler tarafından ihraç edilen ve üçüncü şahıslara satılan tahvillerin, bonoların ve varlığa dayalı menkul kıymetlerin izlendiği hesaptır. 2011 yılsonuna kadar bakiyesi bulunmayan hesap bu tarihten itibaren tahviller ve bonolar kaynaklı hızlı artış göstermiştir. Finansal kiralama şirketlerinin henüz varlığa dayalı menkul kıymetleri bulunmamaktadır. Özellikle kredilerin maliyetlerinin yüksek olması finansal kiralama şirketlerine daha az maliyetli fon sağlama gayreti içerisine sokmuştur.

Banka iştiraki olan finansal kiralama şirketleri, diğer şirketlere nazaran iştirak olmalarından kaynaklanan kurumsal yapı ve daha güçlü sermaye ile hem yurtiçi hem de yurtdışı kaynaklara daha kolay erişebilmektedir. Sektörde kredibilitesi yüksek şirketlerce yapılabilen tahvil/bono ihraçları daha uzun vadeli ve daha düşük faizli borçlanma imkânıyla bu şirketlere avantaj sağlamaktadır. Mevcut durumda ihraç edilen menkul

kıymetlerin büyük kısmı banka iştiraki finansal kiralama şirketleri tarafından gerçekleştirilmiştir.

2011 yılsonunda bakiyesi 93.241 bin TL olan ihraç edilen menkul kıymetler kalemi 2013 yılsonunda %1.574 oranında artarak 1.561.546 bin TL düzeyine çıkmıştır. İhraç edilen menkul kıymetlerin %90 civarı tahvillerden oluşmaktadır. Finansal kiralama işleminin de uzun vadeli bir işlem olduğu dikkate alındığında şirketlerin vade uyumsuzluğu yaşamamaları için uzun vadeli fon sağlama stratejisi benimsemeleri doğrudur. Kredilere kıyasla daha ucuz maliyet ile kaynak bulma imkânı sağlayan menkul kıymet ihracının ilerleyen dönemlerde belirgin bir şekilde artması beklenebilir. İlgili dönemler arasında şirket sayısında değişim olmadığından ortalama ihraç edilen menkul kıymet bilgilerine yer verilmemiştir.

Şekil 2.11. Finansal kiralama şirketlerinin ihraç edilen menkul kıymet kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

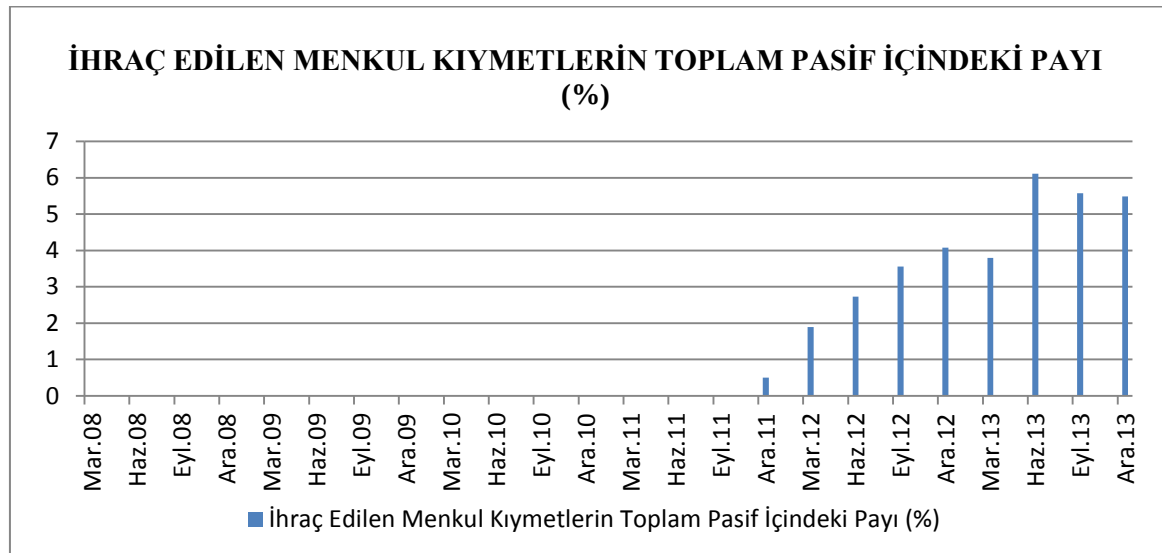
Aşağıdaki tabloda ihraç edilen menkul kıymet türleri ile bunlara ilişkin yılsonları bakiyeleri yer almaktadır.

Çizelge 2.12. Yıllar itibarıyla finansal kiralama şirketlerinin ihraç edilen menkul kıymet kalemi bilgisi

İHRAÇ EDİLEN MENKUL KIYMETLER (Bin TL)				
Yıl	Toplam	a) Bonolar	b) Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler	c) Tahviller
2008	0	0	0	0
2009	0	0	0	0
2010	0	0	0	0
2011	93.241	93.241	0	0
2012	826.007	192.818	0	633.189
2013	1.561.546	130.639	0	1.430.907

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

İhraç edilen menkul kıymetlerin bilanço içindeki payı Aralık 2011 döneminde %0,5 iken hızlı artış göstererek Aralık 2013 döneminde %5,48 seviyesine ulaşmıştır.

Şekil 2.12. Finansal kiralama şirketlerinin ihraç edilen menkul kıymetlerinin toplam pasif içindeki payının gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Özkaynaklar:

6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanununun 3 üncü maddesinde “Özkaynak: Ödenmiş sermaye, sermaye yedekleri, kâr yedekleri, dönem net kârı, geçmiş yıllar kârı ve Kurulca belirlenecek diğer kalemler toplamından varsa dönem net zararı, geçmiş yıllar zararı ve Kurulca belirlenecek diğer kalemlerin düşülmesi suretiyle elde edilen bakiye ile nitelikleri kurul tarafından belirlenecek sermaye benzeri borçlar”

olarak tanımlanmıştır. Burada Kurul ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu kastedilmektedir.

Diğer taraftan, bilançoda özkaynak kalemi; ödenmiş sermaye, sermaye yedekleri, kâr yedekleri ile kâr veya zarar kalemlerinin toplamından oluşmaktadır.

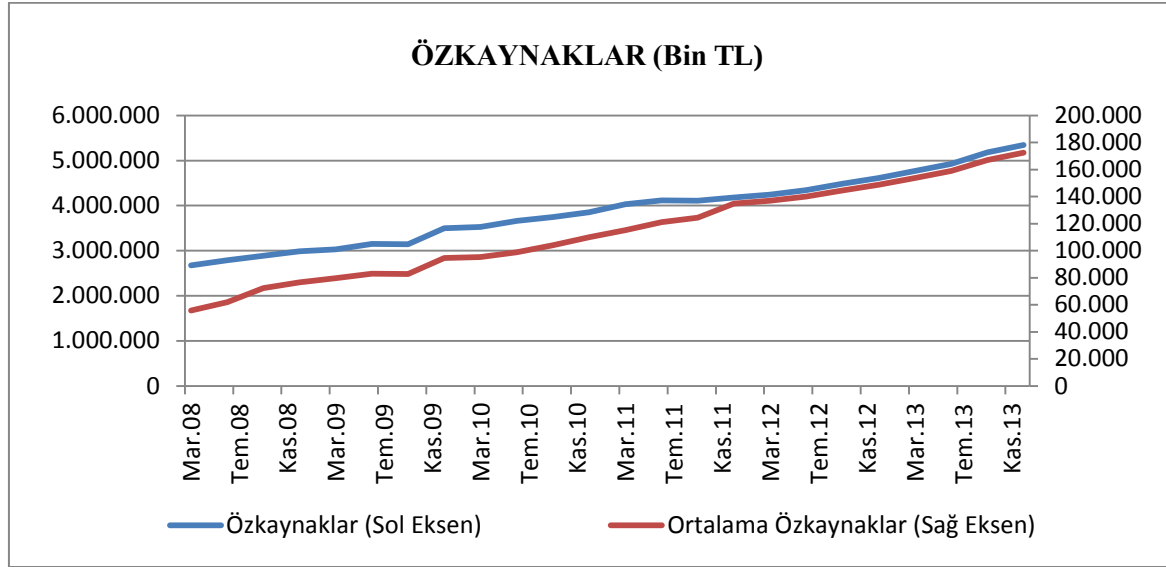
Çizelge 2.13. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin özkaynak kalemi ve alt kalemleri bilgisi

ÖZKAYNAKLAR (Bin TL)						
Yıl	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ÖZKAYNAKLAR (A+B+C+D)	2.985.269	3.497.615	3.853.173	4.177.309	4.614.288	5.344.406
A) Ödenmiş Sermaye	1.650.035	1.717.989	1.785.163	1.958.898	2.207.261	2.632.829
B) Sermaye Yedekleri (a+...+h)	125.382	164.885	133.500	47.954	76.464	62.172
a) Hisse Senedi İhraç Primleri	2.290	2.291	2.291	2.290	2.291	2.290
b) Hisse Senedi İptal Kârları	0	0	0	0	0	0
c) Menkul Değerler Değerleme Farkları	9.649	21.294	9.165	3.940	7.056	
d) Maddi ve Maddi Olmayan Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Farkları	1.223	3.986	3.986	3.986	7.499	
e) İştirakler, Bağlı Ort. ve Birlikte Kontrol Edilen Ort. Bedelsiz Hisse Senetleri	0	0	989	989	1.133	
f) Riskten Korunma Değerleme Farkları (Etkin kısım)	-1.334	-1.751	-1.310	-959	-615	
g) Satış Amaçlı Elde Tutulan ve Durdurulan Faaliyetlere İlişkin Duran Varlıkların Birikmiş Değerleme Farkları	0	0	0	0	0	
h) Diğer Sermaye Yedekleri	113.554	139.065	118.379	37.708	59.100	59.882
C) Kâr Yedekleri (a+...+d)	383.545	606.672	890.392	1.493.816	1.652.188	1.903.220
a) Yasal Yedekler	121.163	145.045	174.993	213.195	231.191	253.198
b) Statü Yedekleri	506	2.023	378	559	742	925
c) Olağanüstü Yedekler	248.309	455.898	711.604	1.279.143	1.419.336	1.648.776
d) Diğer Kâr Yedekleri	13.567	3.706	3.417	919	919	321
D) Kâr veya Zarar (e+f)	826.307	1.008.069	1.044.118	676.641	678.375	742.154
a) Geçmiş Yıllar Kâr veya Zararı	234.546	425.331	577.702	166.642	234.969	291.986
b) Dönem Net Kâr veya Zararı	591.761	582.738	466.416	509.999	443.406	450.168

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansal kiralama şirketlerinin özkaynaklar gelişimi incelendiğinde Mart 2008 döneminde 2.675.913 bin TL olan bakiye Aralık 2013 döneminde 5.344.406 bin TL seviyesine çıkarak %99,72 artış gerçekleşmiştir. Ortalama özkaynaklar incelendiğinde ise şirket başına düşen artışın çok daha fazla olduğu görülmektedir. Ortalama özkaynak aynı dönemler arasında

55.748 bin TL'den 167.013 bin TL'ye yükselerek %200 artış gerçekleştirmiştir. Finansal kiralama şirketlerinin sermaye yapılarının güçlendiği anlaşılmaktadır. Aşağıdaki grafikte ve tabloda finansal kiralama şirketlerinin özkaynaklar kalemi gelişimine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Şekil 2.13. Finansal kiralama şirketlerinin özkaynak kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

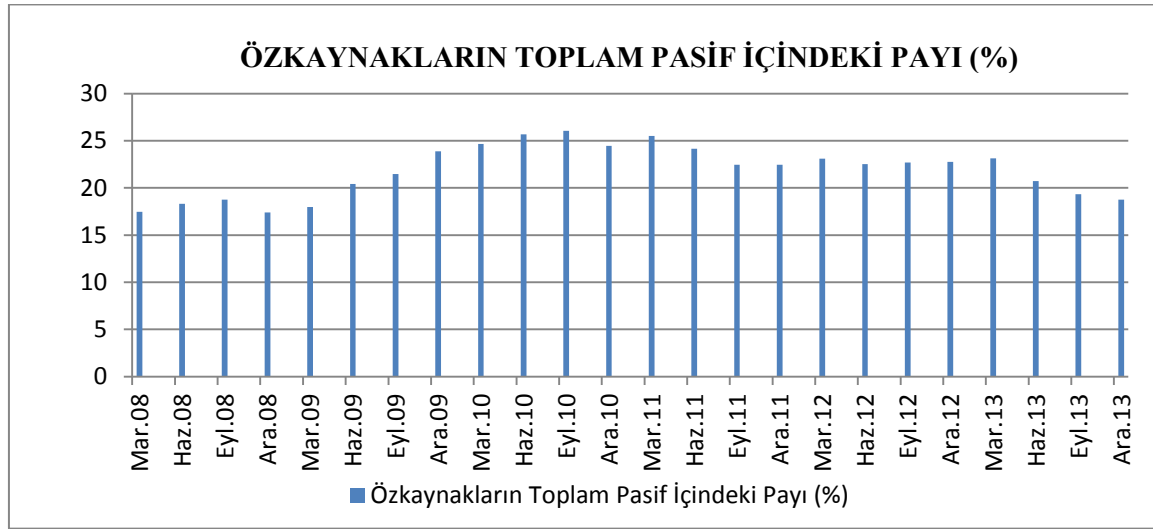
Çizelge 2.14. Yılları itibarıyla finansal kiralama şirketlerinin özkaynaklar kalemi bilgisi

ÖZKAYNAKLAR (Bin TL)		
Yıl	Toplam	Ortalama
2008	2.985.269	76.545
2009	3.497.615	94.530
2010	3.853.173	110.091
2011	4.177.309	134.752
2012	4.614.288	148.848
2013	5.344.406	167.013

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

24.04.2013 tarihli ve 28627 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik'in 12 nci maddesine göre şirketlerin özkaynağının toplam aktiflerine oranının asgari yüzde üç olarak tutturulması ve idame ettirilmesi zorunludur. Standart oran olarak adlandırılan bu oranı sağlayamayan şirketler, oranı tutturuncaya kadar yeni bir finansal

kiralama sözleşmesi yapamayacaktır. Aynı hüküm faktoring ve finansman şirketleri için de geçerlidir. Söz konusu Yönetmelik ile getirilen yeni bir hüküm olmakla birlikte sektörün standart oranı 2013 yılsonu itibariyle %18,77 ile yasal sınırın çok üzerindedir. Standart oran sermaye yapısı güçlü olmayan şirketlerin risk alma düzeylerine bir sınırlama getirmektedir. Yasal sınırdaki şirketler ya sermaye artırımına gidecekler veya yeni sözleşme yapamayacaklar. Aşağıdaki grafikte dönemler itibariyle özkaynakların toplam pasif içindeki payını göstermektedir.

Şekil 2.14. Finansal kiralama şirketlerinin özkaynaklar kaleminin toplam pasif içindeki payının gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

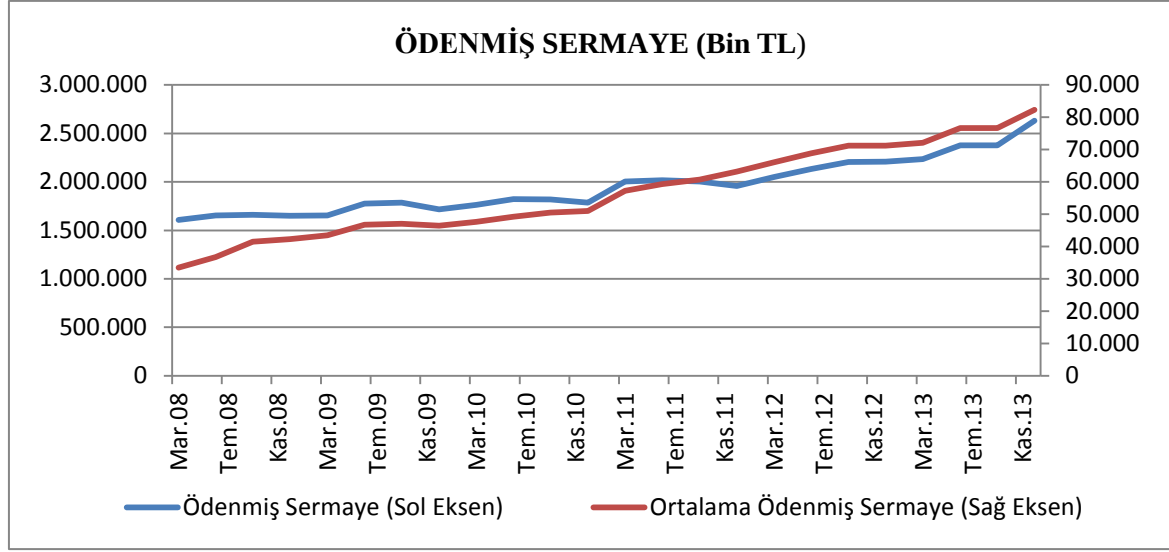
Özkaynaklar kalemi içerisinde tutar olarak en yüksek olan ödenmiş sermaye, şirketlerin esas sözleşmelerinde Türk parası olarak belirtilen ve ticaret siciline tescil edilmiş bulunan sermaye tutarları ile Türk parası olarak taahhüt edilen ancak bakiyesi henüz tahsil olunmamış sermaye tutarları toplamından oluşmaktadır. Ödenmiş sermaye tutarı özkaynakların yaklaşık yarısını oluşturmaktadır. Aralık 2013 itibariyle ödenmiş sermayenin özkaynaklar içerisindeki payı %49 olarak gerçekleşmiştir.

13.12.2012 tarihli ve 28496 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanununun kuruluş şartları başlığında Türkiye’de kurulacak bir şirketin nakden ve her türlü muvazaadan arı olarak ödenmiş sermayesinin en az yirmi milyon TL olması şartına yer verilmiştir. Sermayelerini asgari 20 milyon TL seviyesine çıkarmaları için şirketlere 3 yıl süre tanınmıştır.

Yürürlükten kaldırılan 10.10.2006 tarihli ve 26315 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik’te finansal kiralama şirketlerinin ödenmiş sermayelerinin 3226 sayılı Kanununun 11 inci maddesinde belirtilen tutardan az olmaması gerektiği hüküm altına almış idi. Söz konusu maddede ise “kiralayan şirketlerin ödenmiş sermayeleri bir milyar Türk Lirasından az olamaz. Yabancı kiralayan şirketlerin Türkiye’de şube açmalarında ise ödenmiş sermayeleri asgari iki milyon Amerika Birleşik Devletleri Doları karşılığı Türk Lirasıdır. Bakanlar Kurulu bu miktarları beş katına kadar artırmaya yetkilidir.” ifadesi yer almaktadır. 3226 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 28.06.1985 tarihinde 1 ABD Doları 533,05 Türk Lirasına eşdeğer olup 1 milyar Türk Lirası yaklaşık 1.875.996 ABD Doları değerindedir.

Finansal kiralama sektörünün 2008 yılının ilk çeyreğinde 1.605.987 bin TL olan ödenmiş sermayesi %64 artarak Aralık 2013 döneminde 2.632.829 bin TL düzeyine çıkmıştır. Ortalama ödenmiş sermayedeki artış ise 33.458 bin TL’den 82.276 bin TL’ye çıkarak %146 oranında gerçekleşmiştir.

Bu durum finansal kiralama şirketlerinin ortalama ödenmiş sermayelerinin mevzuatla getirilen 20 milyon TL sınırının çok üzerinde olduğunu göstermekle birlikte özellikle banka iştiraki olan finansal kiralama şirketlerinin ödenmiş sermayelerinin çok yüksek olması bu değeri yukarılara taşımaktadır. İlerleyen dönemlerde, hâlihazırda ödenmiş sermayeleri 20 milyon TL’nin altında olan şirketlerin de ödenmiş sermayelerini yasal tutarın üzerine çıkarmaları neticesinde sektörün söz konusu kalemi daha fazla artış gösterecektir. Dolayısıyla, finansal kiralama şirketlerinin kısa süre sonra daha sağlam bir sermaye yapısına sahip olacakları öngörülmektedir.

Şekil 2.15. Finansal kiralama şirketlerinin ödenmiş sermayeleri kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansal kiralama şirketlerinin ödenmiş sermaye bakiyesini yılsonları itibariyle gösteren tablo aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 2.15. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin ödenmiş sermaye kalemi bilgisi

ÖDENMİŞ SERMAYE (Bin TL)		
Yıl	Toplam	Ortalama
2008	1.650.035	42.309
2009	1.717.989	46.432
2010	1.785.163	51.005
2011	1.958.898	63.190
2012	2.207.261	71.202
2013	2.632.829	82.276

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Kâr yedekleri kalemi yasal yedekler, statü yedekleri, olağanüstü yedekler ve diğer kâr yedekleri hesaplarından oluşmakta olup özkaynak kalemi içerisinde tutar olarak önemli yere sahiptir. Son üç yılsonu verileri itibariyle kâr yedeklerinin özkaynaklar içerisindeki oranı %35 ile %36 aralığında olup Aralık 2013 itibariyle söz konusu oran %35,61 olarak gerçekleşmiştir. Kâr yedeklerinin alt kalemleri incelendiğinde ise son üç yılda olağanüstü yedeklerin payının %85 ile %90 arasında gerçekleştiği görülmektedir. Olağanüstü yedekler, yıllık vergi sonrası kârdan yasal yedeklerin ayrılmasından sonra, genel kurul kararı uyarınca ayrılan yedek akçelerin konulduğu hesaptır.

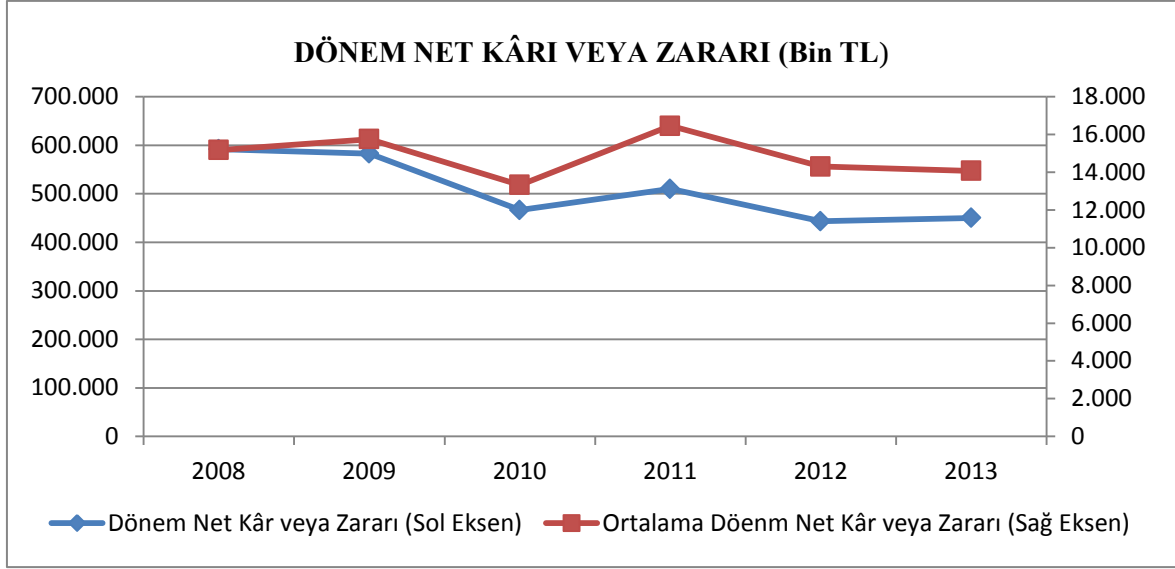
Şirketlerin özkaynaklarını oluşturan diğer önemli bir kalem ise faaliyetlerinin neticesini yansıtan kâr veya zarar kalemidir. Bilançoda kâr veya zarar kalemi geçmiş yıllar kâr veya zararı ile dönem net kâr veya zararı şeklinde detaylandırılmıştır.

Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere 2008 yılsonunda finansal kiralama sektörü kârı 591.761 bin TL iken 2013 yılsonunda %23,93 oranında gerileyerek 450.168 bin TL seviyesinde gerçekleşmiştir. 2008 yılının sonunda sektörde 39 şirket bulunurken 2013 yılsonunda bu sayının 32'ye gerilemesi, uygulanan KDV oranları ve küresel finans kriz sonrasında toparlanma sürecinin bunda etkili olduğunu söylemek mümkündür. Diğer taraftan finansal kiralama şirketlerinin ortalama dönem net kârı veya zararı ilgili dönemler arasında %7,29 azalarak 15.173 bin TL'den 14.068 bin TL seviyesine inmiştir. Şirketlerin aktiflerinin hem sektör olarak hem şirket bazında büyümesi dikkate alındığında kârlarının çok sınırlı ve yetersiz kaldığı görülmektedir. Finansal kiralama şirketlerinin kârlarına ilişkin detaylı inceleme Gelir Tablosu Analizi başlığında yapılmıştır.

Çizelge 2.16. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin kâr (zarar) bilgisi

KÂR VEYA ZARAR (Bin TL)						
Yıl	Toplam			Ortalama		
	Kâr veya Zarar (a+b)	a) Geçmiş Yıllar Kâr veya Zararı	b) Dönem Net Kârı veya Zararı	Kâr veya Zarar (c+d)	c) Geçmiş Yıllar Kâr veya Zararı	d) Dönem Net Kârı veya Zararı
2008	826.307	234.546	591.761	21.187	6.014	15.173
2009	1.008.069	425.331	582.738	27.245	11.495	15.750
2010	1.044.118	577.702	466.416	29.832	16.506	13.326
2011	676.641	166.642	509.999	21.827	5.376	16.452
2012	678.375	234.969	443.406	21.883	7.580	14.303
2013	742.154	291.986	450.168	23.192	9.125	14.068

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Şekil 2.16. Finansal kiralama şirketlerinin dönem net kâr veya zararı kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

2.2.2. Gelir Tablosu Analizi

Finansal kiralama şirketleri, gelir tablolarını Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Muhasebe Uygulamaları ile Finansal Tabloları Hakkında Yönetmelik ekinde yer alan tablo formatında hazırlamakla yükümlüdürler.

Grafiklerde yer alan “Toplam” ifadesi ilgili dönemde faaliyette bulunan finansal kiralama şirketlerinin ilgili kalemlerinin toplamından oluşurken, “Ortalama” ifadesi ilgili kalemin toplamının finansal kiralama şirketi sayısına bölümünden elde edilen sonuçtan oluşmaktadır.

Finansal kiralama şirketlerinin gelir tablolarına aşağıda yer verilmiş olup şirketlerin faaliyetlerine ilişkin kalemler ile bakiye olarak önem arz eden kalemler ilerleyen bölümlerde incelenmiştir.

Çizelge 2.17. Finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin gelir tablosu

A.Ş. KAR VEYA ZARAR TABLOSU		
GELİR VE GİDER KALEMLERİ	BİN YENİ TÜRK LİRASI	
	CARİ DÖNEM (...../...../.....)	ÖNCEKİ DÖNEM (...../...../.....)
I. ESAS FAALİYET GELİRLERİ FAKTORİNG GELİRLERİ 1.1 Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler 1.1.1 İskontolu 1.1.2 Diğer 1.2 Faktoring Alacaklarından Alınan Ücret ve Komisyonlar 1.2.1 İskontolu 1.2.2 Diğer FINANSMAN KREDİLERİNDEN GELİRLER 1.3 Finansman Kredilerinden Alınan Faizler 1.4 Finansman Kredilerinden Alınan Ücret ve Komisyonlar KİRALAMA GELİRLERİ 1.5 Finansal Kiralama Gelirleri 1.6 Faaliyet Kiralaması Gelirleri 1.7 Kiralama İşlemlerinden Alınan Ücret ve Komisyonlar II. FINANSMAN GİDERLERİ (-) 2.1 Kullanılan Kredilere Verilen Faizler 2.2 Faktoring İşlemlerinden Borçlara Verilen Faizler 2.3 Finansal Kiralama Giderleri 2.4 İhraç Edilen Menkul Kıymetlere Verilen Faizler 2.5 Diğer Faiz Giderleri 2.6 Verilen Ücret ve Komisyonlar III. BRÜT K/Z (I+II) IV. ESAS FAALİYET GİDERLERİ (-) 4.1 Personel Giderleri 4.2 Kıdem Tazminatı Karşılığı Gideri 4.3 Araştırma Geliştirme Giderleri 4.4 Genel İşletme Giderleri 4.5 Diğer V. BRÜT FAALİYET K/Z (III+IV) VI. DİĞER FAALİYET GELİRLERİ 6.1 Bankalardan Alınan Faizler 6.2 Ters Repo İşlemlerinden Alınan Faizler 6.3 Menkul Değerlerden Alınan Faizler 6.3.1 Alım Satım Amaçlı Finansal Varlıklardan 6.3.2 Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar/Zarara Yansıtılan Olarak Sınıflandırılan FV 6.3.3 Satılmaya Hazır Finansal Varlıklardan 6.3.4 Vadeye Kadar Ekli Tutulacak Yatırımlardan 6.4 Temettü Gelirleri 6.5 Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı 6.5.1 Türev Finansal İşlemlerden 6.5.2 Diğer 6.6 Kambiyo İşlemleri Kârı 6.7 Diğer		
VII. TAKİPTEKİ ALACAKLARA İLİŞKİN ÖZEL KARŞILIKLAR (-) VIII. DİĞER FAALİYET GİDERLERİ (-) 8.1 Menkul Değerler Değer Düşüş Gideri 8.1.1 Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar/Zarara Yansıtılan Olarak Sınıflandırılan FV Değer 8.1.2 Satılmaya Hazır Finansal Varlıklardan 8.1.3 Vadeye Kadar Ekli Tutulacak Yatırımlardan 8.2 Duran Varlıklar Değer Düşüş Giderleri 8.2.1 Maddi Duran Varlık Değer Düşüş Giderleri 8.2.2 Satış Amaçlı Elde Tutulan ve Durdurulan Faaliyetlere İlişkin Duran Varlıklar Değer 8.2.3 Şerefiye Değer Düşüş Gideri 8.2.4 Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar Değer Düşüş Giderleri 8.2.5 İştirak, Bağlı Ortaklık ve İş Ortaklıkları Değer Düşüş Giderleri 8.3 Türev Finansal İşlemlerden Zarar 8.4 Kambiyo İşlemleri Zararı 8.5 Diğer IX. NET FAALİYET K/Z (V+...+VIII) X. BİRLESME İŞLEMİ SONRASINDA GELİR OLARAK KAYDEDİLEN XI. NET PARASAL POZİSYON KÂRI/ZARARI XII. SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ ÖNCESİ K/Z (IX+X+XI) XIII. SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ KARŞILIĞI (+) 13.1 Cari Vergi Karşılığı 13.2 Ertelenmiş Vergi Gider Etkisi (+) 13.3 Ertelenmiş Vergi Gelir Etkisi (-) XIV. SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM NET K/Z (XII+XIII) XV. DURDURULAN FAALİYETLERDEN GELİRLER 15.1 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlık Gelirleri 15.2 Bağlı Ortaklık, İştirak ve İş Ortaklıkları Satış Karları 15.3 Diğer Durdurulan Faaliyet Gelirleri XVI. DURDURULAN FAALİYETLERDEN GİDERLER (-) 16.1 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlık Giderleri 16.2 Bağlı Ortaklık, İştirak ve İş Ortaklıkları Satış Zararları 16.3 Diğer Durdurulan Faaliyet Giderleri XVII. DURDURULAN FAALİYETLER VERGİ ÖNCESİ K/Z (XV-XVI) XVIII. DURDURULAN FAALİYETLER VERGİ KARŞILIĞI (+) 18.1 Cari Vergi Karşılığı 18.2 Ertelenmiş Vergi Gider Etkisi (+) 18.3 Ertelenmiş Vergi Gelir Etkisi (-) XIX. DURDURULAN FAALİYETLER DÖNEM NET K/Z (XVII+XVIII) XX. NET DÖNEM KARI/ZARARI (XIV+XIX) HİSSE BAŞINA KAZANÇ Sürdürülen Faaliyetlerden Hisse Başına Kazanç Durdurulan Faaliyetlerden Hisse Başına Kazanç SEYRELTİLMİŞ HİSSE BAŞINA KAZANÇ Sürdürülen Faaliyetlerden Hisse Başına Kazanç Durdurulan Faaliyetlerden Hisse Başına Kazanç		

1. Kiralama Gelirleri

Kiralama gelirleri finansal kiralama gelirleri, faaliyet kiralaması gelirleri ve kiralama işlemlerinden alınan ücret ve komisyonlar olmak üzere üç alt başlıktan oluşmaktadır.

Kiralama işlemlerinden sağlanan faiz gelirleri bu hesapta izlenir. Ayrıca, bu hesap Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri hesabı ile karşılıklı çalışır.

Yılsonları itibariyle toplam ve ortalama kiralama gelirlerini gösteren tablolar aşağıda yer almaktadır. 2008 – 2010 yılsonu arasındaki kiralama gelirlerindeki azalışın nedeni olarak 2008 – 2012 yılları arasında gerçekleşen küresel ekonomik krizin, 2007 yılsonunda finansal kiralama işlemlerinde uygulanacak olan KDV oranlarında yapılan değişikliğin ve finansal kiralama şirket sayısındaki azalışın etkili olduğu söylenebilir. Krizin etkilerinin azalması ve 2011 yılsonunda KDV oranlarında yapılan değişiklik ile kiralama gelirlerinde tekrar artış gözlemlenmiştir.

Çizelge 2.18. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin toplam kiralama gelirleri

TOPLAM KİRALAMA GELİRLERİ (Bin TL)				
Yıl	A) Finansal Kiralama Gelirleri	B) Faaliyet Kiralaması Gelirleri	C) Kiralama İşlemlerinden Alınan Ücret ve Komisyonlar	KİRALAMA GELİRLERİ (A+B+C)
2008	1.535.029	0	14.943	1.549.972
2009	1.331.909	0	12.674	1.344.583
2010	1.018.101	0	10.329	1.028.430
2011	1.114.008	0	21.819	1.135.827
2012	1.334.443	0	20.626	1.355.069
2013	1.678.833	89	36.050	1.714.972

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Çizelge 2.19. Yılsonları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin ortalama kiralama gelirleri

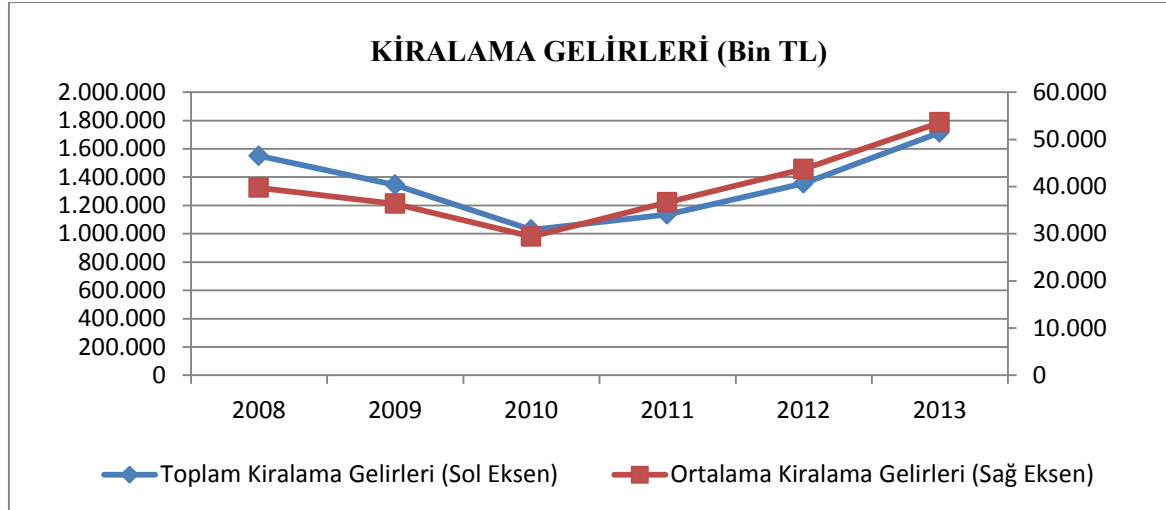
ORTLAMA KİRALAMA GELİRLERİ (Bin TL)				
Yıl	A) Finansal Kiralama Gelirleri	B) Faaliyet Kiralaması Gelirleri	C) Kiralama İşlemlerinden Alınan Ücret ve Komisyonlar	KİRALAMA GELİRLERİ (A+B+C)
2008	39.360	0	383	39.743
2009	35.998	0	343	36.340
2010	29.089	0	295	29.384
2011	35.936	0	704	36.640
2012	43.047	0	665	43.712
2013	52.464	3	1.127	53.593

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

2013 yılında yapılan mevzuat değişikliği ile finansal kiralama şirketlerine faaliyet kiralaması yapma yetkisinin verilmesi ile söz konusu kalemden bakiye oluşmuş ve ilerleyen dönemlerde faaliyet kiralaması bakiyesinin artacağı değerlendirilmektedir. Finansal

kiralama şirketleri, faaliyet kiralaması çerçevesinde ağırlıklı olarak oto filo kiralama hizmeti sunmaktadır.

2013 yılsonunda toplam kiralama gelirleri 2008 yılsonuna kıyasla %10,65 oranında artış göstererek 1.714.972 bin TL seviyesinde gerçekleşmiştir. Aynı dönemlerde toplam finansal kiralama işlemlerindeki artışın %75 olduğu göz önünde bulundurulursa söz konusu artışın yetersiz kaldığı değerlendirilebilir. Aynı tarihlerde ortalama kiralama gelirlerindeki artış ise %34,85 düzeyindedir. Benzer şekilde ortalama kiralama işlemlerindeki artışın %111 olması ortalama kiralama gelirlerindeki artışın sınırlı kaldığı söylenebilir. Kiralama işlemlerindeki hacimsel artışa kıyasla kiralama gelirlerindeki sınırlı artışta faiz oranlarındaki azalışın ve rekabetin etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Şekil 2.17. Finansal kiralama şirketlerinin kiralama gelirleri kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

2. Finansman Giderleri

Finansman giderleri şirketlerin yurtiçindeki banka ve diğer kuruluşlardan kullandığı kredilere ödediği faizler, yurtdışındaki finansal kuruluşlardan kullandığı kredilere ödediği faizler, şirketler tarafından üçüncü kişilere satılarak ihraç edilen menkul kıymetlere verilen faizler, faktoring borçlarına verilen faizler, finansal kiralama yoluyla edinilen varlıklar için yapılan ödemeler, alacaklı şubeler hesabına genel müdürlük tarafından tahakkuk ettirilen faizler ile şirketlerce verilen diğer faizler toplamının izlendiği kalemdir.

Finansal kiralama şirketlerinin finansman giderlerini gösteren tablolar aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 2.20. Yılları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin toplam finansman giderleri

TOPLAM FİNANSMAN GİDERLERİ (Bin TL)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
FİNANSMAN GİDERLERİ (A+...+F)	809.225	620.167	419.204	534.568	674.016	797.199
A) Kullanılan Kredilere Verilen Faizler	798.616	607.684	407.101	519.388	605.603	672.641
B) Faktoring İşlemlerinden Borçlara Verilen Faizler	257	19	0	0	0	0
C) Finansal Kiralama Giderleri	25	7	0	0	0	0
D) İhraç Edilen Menkul Kıymetlere Verilen Faizler	0	0	0	2.098	46.148	88.660
E) Diğer Faiz Giderleri	84	307	26	31	296	1.839
F) Verilen Ücret ve Komisyonlar	10.243	12.150	12.077	13.051	21.969	34.059

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Çizelge 2.21. Yılları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin ortalama finansman giderleri

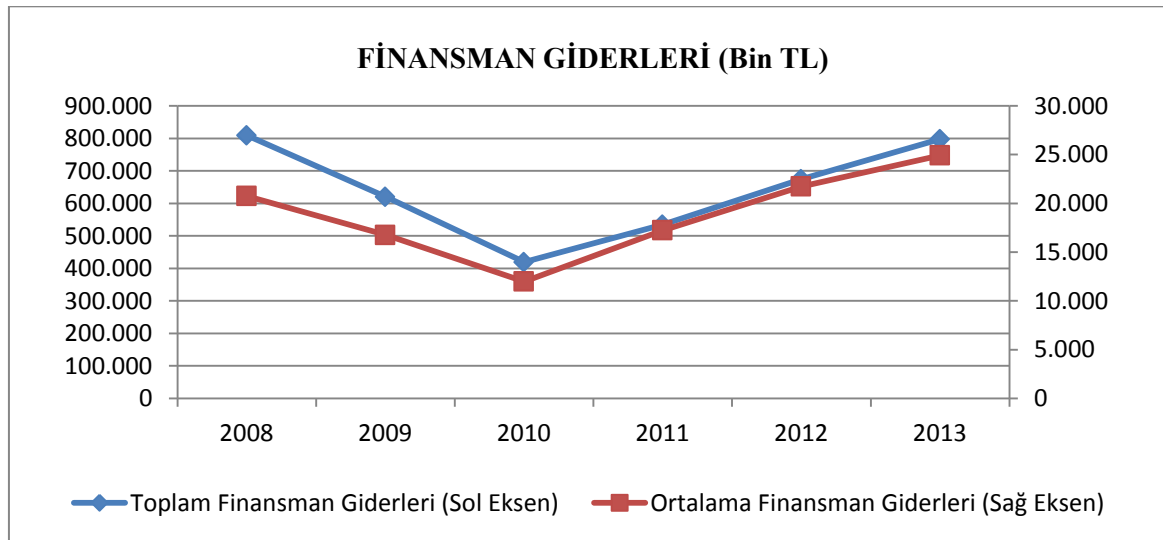
ORTALAMA FİNANSMAN GİDERLERİ (Bin TL)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
FİNANSMAN GİDERLERİ (A+...+F)	20.749	16.761	11.977	17.244	21.742	24.912
A) Kullanılan Kredilere Verilen Faizler	20.477	16.424	11.631	16.754	19.536	21.020
B) Faktoring İşlemlerinden Borçlara Verilen Faizler	7	1	0	0	0	0
C) Finansal Kiralama Giderleri	1	0	0	0	0	0
D) İhraç Edilen Menkul Kıymetlere Verilen Faizler	0	0	0	68	1.489	2.771
E) Diğer Faiz Giderleri	2	8	1	1	10	57
F) Verilen Ücret ve Komisyonlar	263	328	345	421	709	1.064

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansal kiralama şirketlerinin toplam finansman giderlerinde 2008 – 2013 yılları arasında %1,49 oranında azalma görülmekle birlikte, ortalama finansman giderlerinde %20,06 oranında artış gerçekleşmiştir. Finansman giderlerinde en büyük kalem yurtiçi ve yurtdışı kuruluşlardan sağlanan kredilere verilen faizlerdir. Halihazırda şirketlerin bankalardan sağladıkları krediler ile kiralama işlemlerini fonladıkları dikkate alındığında kullanılan kredilere verilen faiz tutarının belirtilen düzeylerde olması anlaşılabilmektedir. Özellikle banka iştiraki olan finansal kiralama şirketleri ana ortaklarından sağlamış oldukları uygun maliyetli krediler ile diğer şirketlere göre avantajlı konumdadırlar.

Bununla birlikte, finansal kiralama şirketlerinin kullandıkları toplam kredi tutarının 2008 – 2013 yılları arasında %45, ortalama kullanılan kredi tutarının ise %77 düzeyinde artış göstermesine rağmen finansman giderlerinde paralel artışın olmaması finansal kiralama şirketlerinin zaman içerisinde daha ucuz maliyetli borçlandıklarını göstermektedir.

Diğer taraftan, finansal kiralama şirketleri 2011 yılından itibaren daha uygun maliyetli fon kaynağı olarak menkul kıymet ihracı gerçekleştirmeye başlamış olması nedeniyle ihraç edilen menkul kıymetlere verilen faiz tutarında artış gözlemlenmektedir. Finansman giderleri kalemi içerisinde ihraç edilen menkul kıymetlere verilen faizin oranı %11,12 düzeyindedir. Benzer şekilde, banka iştiraki finansal kiralama şirketleri banka iştiraki olmaları, kurumsallaşmış olmaları ve güçlü sermaye yapıları sayesinde daha ucuz maliyetli ve uzun vadeli menkul kıymet ihracı gerçekleştirebilmektedirler.

Şekil 2.18. Finansal kiralama şirketlerinin finansman giderleri kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

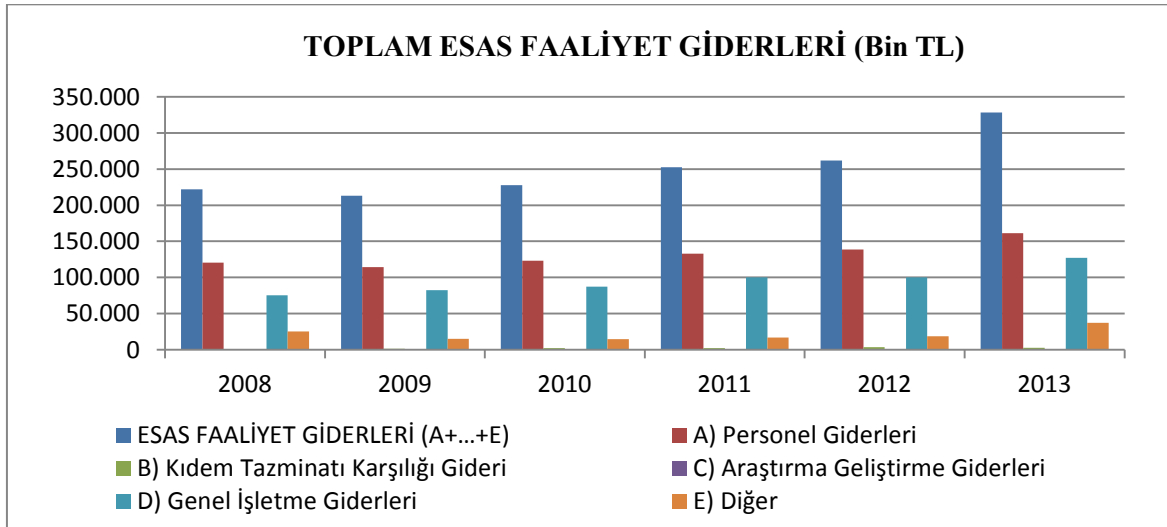
3. Esas Faaliyet Giderleri

Esas faaliyet giderleri personel giderleri, kıdem tazminatı karşılığı gideri, araştırma geliştirme giderleri, genel işletme giderleri ve diğer giderleri olmak üzere beş kalemden oluşmaktadır. Finansal kiralama şirketlerinde personel giderleri ile genel işletme giderleri esas faaliyet giderlerinin yaklaşık %90'ını oluşturmaktadır.

Finansal kiralama şirketlerinin 2008 – 2013 yıllar arasında kiralama işlem hacminin artması nedeniyle, şirketlerin faaliyetlerini mevzuata uygun ve beklenen kurumsal biçimde yerine getirebilmeleri amacıyla ilave personel istihdam ettikleri değerlendirilmektedir.

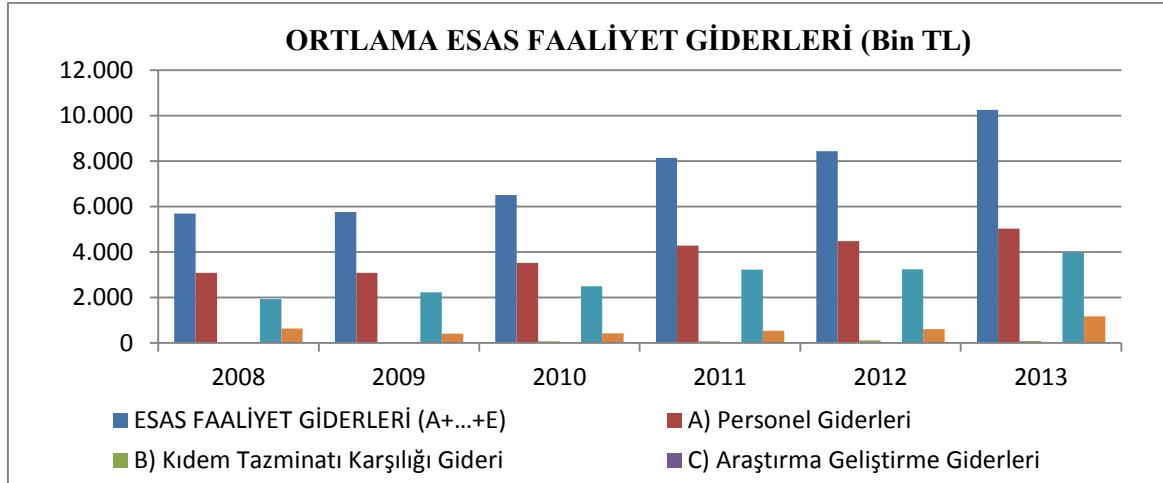
Şirketlerin araştırma geliştirme giderlerinin neredeyse hiç olmaması yeni ürün ve teknolojiler oluşturulması veya mevcutlarının geliştirilmesi yönünde çalışma yapılmadığı izlenimini doğurmaktadır.

2008 yılsonunda 221.831 bin TL olan esas faaliyet giderleri (120.488 bin TL'si personel giderleri, 75.171 bin TL'si genel işletme giderleri) 2013 yılsonunda 328.263 bin TL (161.116 bin TL'si personel giderleri, 127.013 bin TL'si genel işletme giderleri) seviyesine yükselerek %47,98 oranında artış göstermiştir.

Şekil 2.19. Finansal kiralama şirketlerinin toplam esas faaliyet giderleri kaleminin gelişimi
Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Ortalama esas faaliyet giderleri ise aynı dönem içerisinde 5.688 bin TL'den 10.258 bin TL'ye yükselerek %80,35 oranında artış göstermiştir.

Şekil 2.20. Finansal kiralama şirketlerinin ortalama esas faaliyet giderleri kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

4. Diğer Faaliyet Gelirleri

Finansal kiralama şirketlerinin diğer faaliyet gelirleri bankalardan alınan faizler, ters repo işlemlerinden alınan faizler, menkul değerlerden alınan faizler, temettü gelirleri, sermaye piyasası işlemleri kârı, kambiyo işlemleri kârı ve diğer gelirlerden oluşmaktadır.

Diğer faaliyet gelirleri içerisinde en büyük paya sahip kalem kambiyo hesapları kapsamında efektif, döviz ve kıymetli maden alım-satımı ve değerlemesi ile arbitraj işleminden elde edilen kârlar gibi çeşitli kambiyo kârlarının izlendiği kambiyo işlemleri kârıdır.

Çizelge 2.22. Yılları itibarıyla finansal kiralama şirketlerinin diğer faaliyet gelirleri

DİĞER FAALİYET GELİRLERİ (Bin TL)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
DİĞER FAALİYET GELİRLERİ (A+...+G)	7.017.268	3.949.387	3.211.051	3.461.903	2.308.521	3.676.693
A) Bankalardan Alınan Faizler	84.168	78.766	134.734	105.358	69.231	55.374
B) Ters Repo İşlemlerinden Alınan Faizler	0	94	29	2	18	0
C) Menkul Değerlerden Alınan Faizler	4.792	2.772	6.628	6.714	6.291	105.751
D) Temettü Gelirleri	5.031	3.199	3.734	2.425	4.946	19.938
E) Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı	87.114	104.153	186.095	183.956	420.658	131.728
F) Kambiyo İşlemleri Kârı	6.654.341	3.595.972	2.624.226	2.879.404	1.564.492	3.123.767
G) Diğer	181.822	164.431	255.605	284.044	242.885	240.135

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Kambiyo işlemleri kârı kaleminde finansal kiralama alacakları anapara kur artışlarının önemli yere sahip olduğu düşünülebilir. Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere finansal kiralama şirketlerinin aktifinde yer alan kiralama işlemleri büyük ölçüde yabancı para üzerinden gerçekleştirilmektedir.

Çizelge 2.23. Yıllar itibarıyla finansal kiralama şirketlerinin TP, YP kiralama işlemleri tutarı

KİRALAMA İŞLEMLERİ (Bin TL)			
Yıl	TP	YP	Toplam
2008	2.208.465	12.176.191	14.384.656
2009	1.532.450	9.533.217	11.065.667
2010	1.831.141	8.879.581	10.710.722
2011	2.876.827	12.235.326	15.112.153
2012	3.891.432	13.263.038	17.154.470
2013	5.863.118	19.094.361	24.957.479

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Benzer durum ortalama diğer faaliyet gelirlerinde de olduğundan ayrıca incelenmemiştir.

5. Diğer Faaliyet Giderleri

Diğer faaliyet giderleri menkul değerler değer düşüş gideri, duran varlıklar değer düşüş giderleri, türev finansal işlemlerden zararlar, kambiyo işlemleri zararı ve diğer giderlerden oluşmaktadır.

Diğer faaliyet gelirlerine benzer şekilde diğer faaliyet giderlerinde en büyük paya sahip kalem kambiyo işlemleri zararıdır. Yukarıdaki açıklamaya benzer şekilde kambiyo işlemleri zararına neden olan önemli hesap finansal kiralama alacakları anapara kur azalışları olduğu söylenebilir.

Çizelge 2.24. Yılları itibarıyla finansal kiralama şirketlerinin diğer faaliyet giderleri

DİĞER FAALİYET GİDERLERİ (Bin TL)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
DİĞER FAALİYET GİDERLERİ (A+...+E)	6.729.461	3.785.002	2.811.532	3.007.810	1.918.205	3.293.118
A) Menkul Değerler Değer Düşüş Gideri	2.817	210	25	373	145	171
B) Duran Varlıklar Değer Düşüş Giderleri	335	88.587	257	292	116	138
C) Türev Finansal İşlemlerden Zarar	98.136	81.443	52.469	229.216	151.571	434.534
D) Kambiyo İşlemleri Zararı	6.601.486	3.593.743	2.722.174	2.742.348	1.747.444	2.685.211
E) Diğer	26.687	21.019	36.607	35.581	18.929	173.064

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

6. Net Dönem Kârı/Zararı

Sektörün toplam net dönem kârı 2008 yılında 591.760 bin TL iken 2013 yılsonunda 450.168 bin TL seviyesine gerileyerek %23,93 oranında azalmıştır. Ortalama net dönem kârı ise aynı dönem içerisinde 15.173 bin TL'den 14.068 bin TL'ye yani %7,29 oranında gerilemiştir. Şirketlerin kârının azalışında sürdürülen faaliyetlere ilişkin vergi öncesi kârın azalması ile sürdürülen faaliyetler vergi karşılığının artmasının etkili olduğu söylenebilir.

Finansal kiralama şirketlerinin gelir tablosu ana kalemlerinin yer aldığı tablolar aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 2.25. Yılları itibarıyla finansal kiralama şirketlerinin gelir tablosu ana kalemleri (toplam)

GELİR TABLOSU ANA KALEMLERİ (Bin TL) - TOPLAM						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1 ESAS FAALİYET GELİRLERİ (2+9+12)	1.549.972	1.344.583	1.028.430	1.135.827	1.355.069	1.714.972
16 FINANSMAN GİDERLERİ (-) (17+...+22)	809.225	620.167	419.204	534.568	674.016	797.199
23 BRÜT K/Z (1-16)	740.747	724.416	609.226	601.259	681.053	917.773
24 ESAS FAALİYET GİDERLERİ (-) (25+...+29)	221.831	213.310	227.878	252.470	261.728	328.263
30 BRÜT FAALİYET K/Z (23-24)	518.916	511.106	381.348	348.789	419.325	589.510
31 DİĞER FAALİYET GELİRLERİ (32+33+34+39+40+43+44)	7.017.268	3.949.387	3.211.051	3.461.903	2.308.521	3.676.693
45 TAKİPTEKİ ALACAKLARA İLİŞKİN ÖZEL KARŞILIKLAR (-)	223.971	371.033	257.094	218.968	250.334	413.031
46 DİĞER FAALİYET GİDERLERİ (-) (47+51+57+58+59)	6.729.461	3.785.002	2.811.532	3.007.810	1.918.205	3.293.118
60 NET FAALİYET K/Z (30+31-45-46)	582.752	304.458	523.773	583.914	559.307	560.054
61 BİRLEŞME İŞLEMİ SONRASINDA GELİR OLARAK KAYDEDİLEN FAZLALIK TUTARI	0	0	0	0	0	0
62 NET PARASAL POZİSYON KÂRI/ZARARI	0	0	0	0	0	0
63 SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ ÖNCESİ K/Z (60+61+62)	582.752	304.458	523.773	583.914	559.307	560.054
64 SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ KARŞILIĞI (±) (65+66-67)	-8.264	-279.320	57.357	73.924	115.893	109.886
68 SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM NET K/Z (63±64)	591.016	583.778	466.416	509.990	443.414	450.168
69 DURDURULAN FAALİYETLERDEN GELİRLER (70+71+72)	490	386	0	0	0	0
73 DURDURULAN FAALİYETLERDEN GİDERLER (-) (74+75+76)	308	425	0	0	0	0
77 DURDURULAN FAALİYETLER VERGİ ÖNCESİ K/Z (69-73)	182	-39	0	0	0	0
78 DURDURULAN FAALİYETLER VERGİ KARŞILIĞI (±) (79+80-81)	562	1.001	0	-115	8	0
82 DURDURULAN FAALİYETLER DÖNEM NET K/Z (77±78)	744	-1.040	0	9	-8	0
83 NET DÖNEM KÂRI/ZARARI (68+82)	591.760	582.738	466.416	509.999	443.406	450.168
84 HİSSE BAŞINA KAZANÇ	3	2	1	0	0	0
87 SEYRELTLİLMİŞ HİSSE BAŞINA KAZANÇ						0

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Çizelge 2.26. Yılları itibariyle finansal kiralama şirketlerinin gelir tablosu ana kalemleri (ortalama)

GELİR TABLOSU ANA KALEMLERİ (Bin TL) - ORTALAMA						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1 ESAS FAALİYET GELİRLERİ (2+9+12)	39.743	36.340	29.384	36.640	43.712	53.593
16 FINANSMAN GİDERLERİ (-) (17+...+22)	20.749	16.761	11.977	17.244	21.742	24.912
23 BRÜT K/Z (1-16)	18.994	19.579	17.406	19.395	21.969	28.680
24 ESAS FAALİYET GİDERLERİ (-) (25+...+29)	5.688	5.765	6.511	8.144	8.443	10.258
30 BRÜT FAALİYET K/Z (23-24)	13.306	13.814	10.896	11.251	13.527	18.422
31 DİĞER FAALİYET GELİRLERİ (32+33+34+39+40+43+44)	179.930	106.740	91.744	111.674	74.468	114.897
45 TAKİPTEKİ ALACAKLARA İLİŞKİN ÖZEL KARŞILIKLAR (-)	5.743	10.028	7.346	7.063	8.075	12.907
46 DİĞER FAALİYET GİDERLERİ (-) (47+51+57+58+59)	172.550	102.297	80.329	97.026	61.878	102.910
60 NET FAALİYET K/Z (30+31-45-46)	14.942	8.229	14.965	18.836	18.042	17.502
61 BİRLEŞME İŞLEMİ SONRASINDA GELİR OLARAK KAYDEDİLEN FAZLALIK TUTARI	0	0	0	0	0	0
62 NET PARASAL POZİSYON KÂRIZARARI	0	0	0	0	0	0
63 SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ ÖNCESİ K/Z (60+61+62)	14.942	8.229	14.965	18.836	18.042	17.502
64 SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ KARŞILIĞI (±) (65+66-67)	-212	-7.549	1.639	2.385	3.738	3.434
68 SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM NET K/Z (63±64)	15.154	15.778	13.326	16.451	14.304	14.068
69 DURDURULAN FAALİYETLERDEN GELİRLER (70+71+72)	13	10	0	0	0	0
73 DURDURULAN FAALİYETLERDEN GİDERLER (-) (74+75+76)	8	11	0	0	0	0
77 DURDURULAN FAALİYETLER VERGİ ÖNCESİ K/Z (69-73)	5	-1	0	0	0	0
78 DURDURULAN FAALİYETLER VERGİ KARŞILIĞI (±) (79+80-81)	14	27	0	-4	0	0
82 DURDURULAN FAALİYETLER DÖNEM NET K/Z (77±78)	19	-28	0	0	0	0
83 NET DÖNEM KÂRIZARARI (68+82)	15.173	15.750	13.326	16.452	14.303	14.068
84 HİSSE BAŞINA KAZANÇ	0	0	0	0	0	0
87 SEYREL TİLMİŞ HİSSE BAŞINA KAZANÇ	0	0	0	0	0	0

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

2.2.3. Finansal Varlıklar Analizi

Bu bölümde finansal kiralama şirketlerinin finansal kiralamaya konu varlıklarının analizi gerçekleştirilmiştir. Aşağıdaki tablolarda yer alan sözleşme değeri finansal kiralama işlemlerinin kayıtlara geçirildiği anda sözleşmede yer alan finansal kiralamaya konu varlıkların maliyet değerini ifade etmektedir. Kira alacağı ise yapılan kiralama sözleşmesi sonucunda kazanılmamış finansal kiralama alacakları da dahil olmak üzere toplam brüt finansal kiralama alacaklarını göstermektedir. Finansal kiralama şirketlerinin dönemler itibariyle toplam sözleşme değeri ve toplam kira alacağını gösteren tablo aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 2.27. Finansal kiralama şirketlerinin finansal varlıklarına ilişkin tutar bilgileri

FİNANSAL VARLIKLAR (Bin TL)		
	Sözleşme Değeri	Kira Alacağı
Mar.08	25.088.118	15.400.644
Haz.08	25.567.833	15.120.296
Eyl.08	26.529.688	15.090.870
Ara.08	27.578.401	16.364.313
Mar.09	25.232.228	19.016.571
Haz.09	23.850.548	17.353.438
Eyl.09	23.318.513	16.558.537
Ara.09	24.037.225	13.490.538
Mar.10	23.135.781	12.466.907
Haz.10	23.285.650	12.071.250
Eyl.10	22.711.628	11.934.190
Ara.10	22.685.199	12.481.070
Mar.11	23.565.017	13.191.971
Haz.11	24.142.373	14.711.737
Eyl.11	25.467.771	16.353.150
Ara.11	25.448.809	16.870.416
Mar.12	24.729.361	16.463.585
Haz.12	26.692.475	18.198.661
Eyl.12	28.646.474	19.030.866
Ara.12	31.046.187	20.498.154
Mar.13	32.401.676	21.161.165
Haz.13	34.737.144	23.618.047
Eyl.13	38.434.967	26.369.684
Ara.13	40.005.973	28.817.279

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansal kiralama şirketlerinin Mart 2008 döneminde 25.088.118 bin TL olan finansal varlıklarının sözleşme değeri Aralık 2013 döneminde 40.005.973 bin TL seviyesine ulaşarak %59,46 oranında artış göstermiştir. Kira alacakları ise aynı dönem içerisinde %87,12 oranında artış göstermiştir.

Finansal kiralamaya konu varlıklar incelendiğinde iş ve inşaat makineleri, gayrimenkul, tekstil makineleri ve metal işleme makineleri ön plana çıkmaktadır. Aşağıda bahsedilen iş dallarında sözleşme değeri bakımında ön sıralarda yer alan makineler yer almaktadır.

- **İş ve inşaat makineleri:** Ekskavatör, kazıcı yükleyici, vinç
- **Tekstil makineleri:** Tekstil dokuma makineleri, tekstil iplik makineleri
- **Metal işleme makineleri:** CNC metal işleme takım tezgâhları, universal metal işleme takım tezgâhları

Çizelge 2.28. Finansal kiralamaya konu finansal varlıklar

FİNANSAL VARLIKLAR (Bin TL), Dönem:2013/12		
	Sözleşme Değeri	Kira Alacağı
İŞ VE İNŞAAT MAKİNELERİ	8.649.334	5.673.784
GAYRİMENKUL	6.424.000	5.386.130
TEKSTİL MAKİNELERİ	3.161.532	2.409.406
METAL İŞLEME MAKİNELERİ	2.762.897	1.921.047
SAĞLIK SEKTÖRÜ VE ESTETİK EKİPMANLARI	1.657.519	1.272.118
TARIM VE HAYVANCILIK MAKİNELERİ	1.422.996	1.125.860
HAVAYOLU ULAŞIM ARAÇLARI	1.180.387	1.025.389
MATBAACILIK VE KAĞIT İŞLEME MAKİNELERİ	1.079.519	796.715
KARAYOLU TAŞITLARI	1.061.779	621.502
GEMİLER VE SUDA YÜZEN TAŞIT VE ARAÇLAR	921.751	675.188
BİLGİ İŞLEM VE BÜRO SİSTEMLERİ	785.814	473.948
PLASTİK İŞLEME MAKİNELERİ	660.362	453.180
ELEKTRONİK VE OPTİK CİHAZLAR	640.455	425.237
TURİZM EKİPMANLARI	630.444	478.404
DEMİRYOLU ULAŞIM ARAÇLARI	54.520	68.689
DİĞER MAKİNE VE EKİPMANLAR	8.912.664	6.010.682
TOPLAM	40.005.973	28.817.279

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Son yıllarda ülkemizin kalkınmasında önemli rol oynayan inşaat sektörü ile ilişkili iş ve inşaat makineleri sözleşme değeri bakımından finansal kiralama sektörünün ilk sırasında yer alan finansal varlıklardır. Diğer taraftan, finansal kiralamaya konu olan uçakların 2008 yılında sözleşme değeri 301.971 bin TL iken 2013 yılsonunda 1.071.174 bin TL seviyesine ulaşarak %255 oranında artış göstermiştir. Reel sektör şirketlerinin iş faaliyetleri kapsamında finansal kiralamanın avantajlarından faydalandığı görülmektedir.

2.2.4. Sektörel Dağılım Analizi

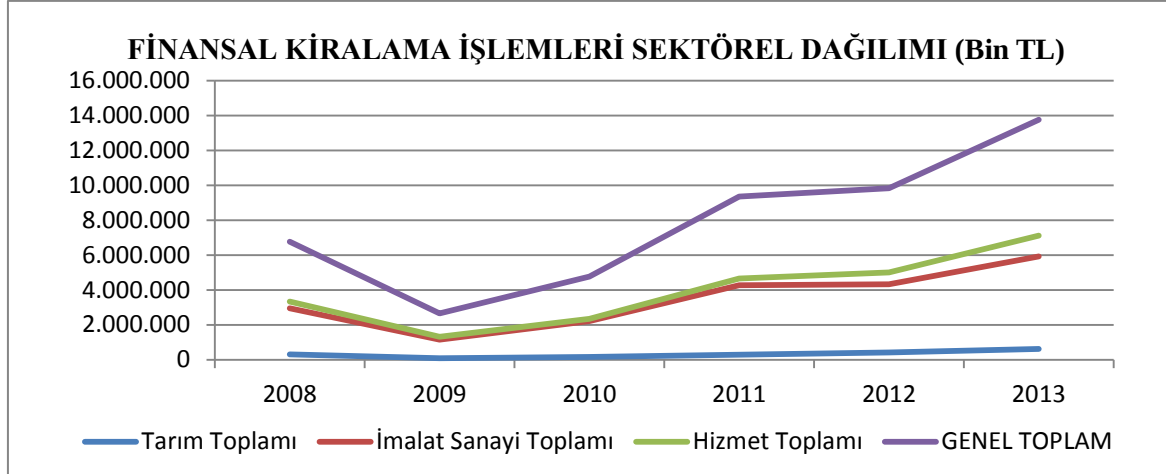
Bu bölümde finansal kiralama şirketlerinin finansal kiralama alacaklarının sektörel bazda analizi gerçekleştirilmiştir. Aşağıdaki tabloda yer alan bilgiler ilgili yıl içerisinde aktifleşen finansal kiralama işlemlerine aittir. Önceki yılda gerçekleşen işlemleri kapsamamaktadır.

Çizelge 2.29. Finansal kiralama işlemleri sektörel dağılımı

FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİ SEKTÖREL DAĞILIMI (Bin TL)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1 Tarım, Hayvancılık, Ormancılık	287.939	77.293	148.895	279.220	397.593	593.935
2 Balıkçılık	9.629	241	2.777	5.696	8.777	22.211
3 Tarım Toplamı (1+2)	297.568	77.534	151.672	284.916	406.370	616.146
4 Enerji Üreten Madenlerin Çıkarılması	76.800	33.524	108.528	157.937	225.421	472.160
5 Enerji Üretmeyen Madenlerin Çıkarılması	87.111	69.340	115.249	214.215	178.645	275.636
6 Gıda, Meşrubat ve Tütün Sanayi	317.993	74.826	169.432	356.989	368.087	629.471
7 Tekstil ve Tekstil Ürünleri Sanayi	540.963	124.992	371.380	820.281	1.003.065	1.468.713
8 Deri ve Deri Ürünleri Sanayi	22.895	2.876	11.855	15.165	20.287	20.154
9 Ağaç ve Ağaç Ürünleri Sanayi	49.098	19.081	41.327	95.560	57.462	80.614
10 Kağıt Ham. ve Kağıt Ürünleri Basım Sanayi	216.250	73.629	198.587	402.594	216.875	246.467
11 Nükleer Yakıt, Petrol Ür., Kömür Ürünleri Sanayi	19.692	27.857	105.173	100.285	43.017	53.446
12 Kimya ve Kimya Ürünleri ile Sentetik Lif. Sanayi	80.687	31.236	54.108	129.229	59.698	118.725
13 Kauçuk ve Plastik Ürünleri Sanayi	221.203	55.663	145.702	230.968	260.914	272.900
14 Diğer Metal Dışı Madenler Sanayi	137.477	29.887	31.146	113.859	169.633	152.998
15 Metal Ana Sanayi ve İşlenmiş Madde Üretimi	455.692	271.671	321.582	491.231	922.462	928.169
16 Makine ve Techizat Sanayi	256.484	92.143	156.162	251.860	286.316	380.805
17 Elektrikli ve Optik Aletler Sanayi	105.866	47.665	55.002	104.000	100.270	171.093
18 Ulaşım Araçları Sanayi	130.545	37.492	95.591	157.977	75.316	199.483
19 Başka Yerlerde Sınıflandırılmamış İmalat Sanayi	224.264	118.003	156.741	336.920	237.564	319.109
20 Elektrikli Gaz ve Su Kaynakları	13.173	35.152	78.566	294.423	110.085	131.145
21 İmalat Sanayi Toplamı (4+...+20)	2.956.193	1.145.037	2.216.131	4.273.493	4.335.117	5.921.088
22 İnşaat	1.322.803	437.488	890.560	1.713.425	2.467.725	3.252.516
23 Toptan ve Perakende Ticaret Mot. Ar. Servis Hizmetleri	240.899	108.079	238.806	913.239	443.334	664.860
24 Otel ve Restoranlar (Turizm)	135.518	82.124	119.002	405.294	174.344	568.103
25 Taşımacılık, Depolama ve Haberleşme	573.734	289.620	409.828	515.253	826.464	809.764
26 Finansal Aracılık	277.661	41.412	169.065	405.930	245.341	275.689
27 a) Parasal Kurumlar	214.351	34.086	162.529	394.873	227.233	236.357
28 b) Diğer Finansal Araçlar	63.310	7.326	6.536	11.057	18.108	39.332
29 Emlak Komisyon, Kiralama ve İşletmecilik Faaliyetleri	153.091	57.078	69.406	151.142	187.462	613.928
30 Savunma ve Kamu Yönetimi Zorunlu Sosyal Güvenlik Kurumları	1.921	3.290	6.570	3.572	3.022	2.153
31 Eğitim	27.495	21.810	25.282	18.640	40.557	78.635
32 Sağlık ve Sosyal Hizmetler	474.901	203.735	328.414	333.767	425.308	442.473
33 Diğer Toplumsal Sosyal ve Kişisel Hizmetler	113.028	62.836	58.270	118.121	135.865	257.402
34 İşçi Çalıştıran Özel Kişiler	5.528	500	633	7.639	8.117	1.244
35 Uluslararası Örgüt ve Kuruluşlar	13.659	1.537	27.948	76.535	48.614	146.499
36 Hizmet Toplamı (22+...+35) - (27+28)	3.340.238	1.309.509	2.343.784	4.662.557	5.006.153	7.113.266
37 Tüketici Konut Finansmanı	0	0	0	0	0	0
38 DİĞER	174.110	118.989	60.877	145.857	80.930	116.402
39 GENEL TOPLAM (3+21+36+37+38)	6.768.109	2.651.069	4.772.464	9.366.823	9.828.570	13.766.902

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

2008 yılında gerçekleştirilen finansal kiralama işlemlerinin sözleşme değeri 6.768.109 bin TL iken 2013 yılsonunda bu değer 13.766.902 bin TL seviyesine çıkarak %103 oranında artış göstermiştir. Artışta hizmet sektörü ile imalat sanayi sektörünün etkili olduğu görülmektedir. Aynı dönemler içerisinde hizmet sektörü finansal kiralama işlemlerindeki artış %113, imalat sanayindeki artış ise %100 seviyesindedir. Tarım sektöründeki artış ise %107 olmakla birlikte sözleşme değeri tutarının diğer sektörlere nazaran düşük düzeylerde olması nedeniyle finansal işlemlerin sektörel dağılımında etkili olamamaktadır.

Şekil 2.21. Finansal kiralama işlemleri sektörel dağılımı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansal kiralama işlemlerinin sektörel dağılımı incelendiğinde inşaat sektörü ile yapılan işlemlerin ilk sırada yer aldığı görülmektedir. İnşaat sektörünü tekstil ve tekstil ürünleri sanayi ile metal ana sanayi ve işlenmiş madde üretimi izlemektedir. Söz konusu sektörlerin 2013 yılı içerisinde gerçekleştirdikleri finansal kiralama işlemlerinin toplam içerisindeki payı sırasıyla %23,63, %10,67 ve %6,74'tür. Bu sektörlerde gözlemlenen yoğunlaşma dikkate alındığında özellikle inşaat sektöründe oluşabilecek bir krizin finansal kiralama şirketleri açısından risk oluşturmaktadır.

2008 yılı içerisinde gerçekleştirilen finansal kiralama işlemleri ile 2013 yılı içerisinde gerçekleştirilen finansal kiralama işlemleri kıyaslandığında en fazla artışın %973 ile uluslararası örgüt ve kuruluşlar, %896 ile elektrikli gaz ve su kaynakları ve %515 ile enerji üreten madenlerin çıkarılması sektörlerinde olduğu görülmektedir. En fazla azalış gösteren sektör ise %78 ile işçi çalıştıran özel kişiler olmuştur.

2.2.5. Rasyo Analizi

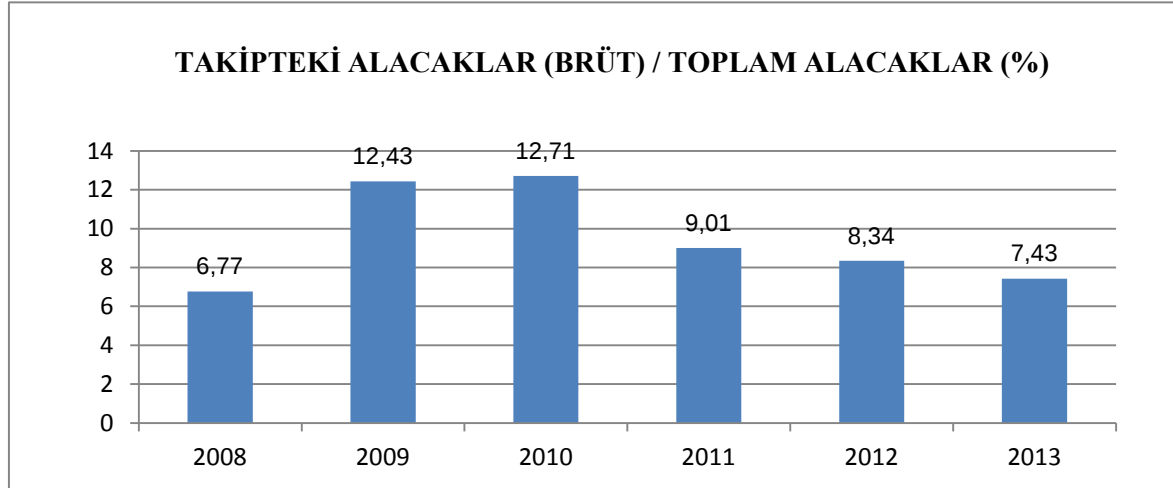
Finansal kiralama şirketlerinin rasyo analizi

- Aktif niteliğe ilişkin rasyolar,
- Kârlılığa ilişkin rasyolar,
- Kaynak yapısına ilişkin rasyolar
- Özkaynaklara ilişkin rasyolar

olmak üzere dört başlıkta ele alınacaktır.

Aktif niteliğe ilişkin rasyolar

1. Takipteki Alacaklar (Brüt) / Toplam Alacaklar (%)

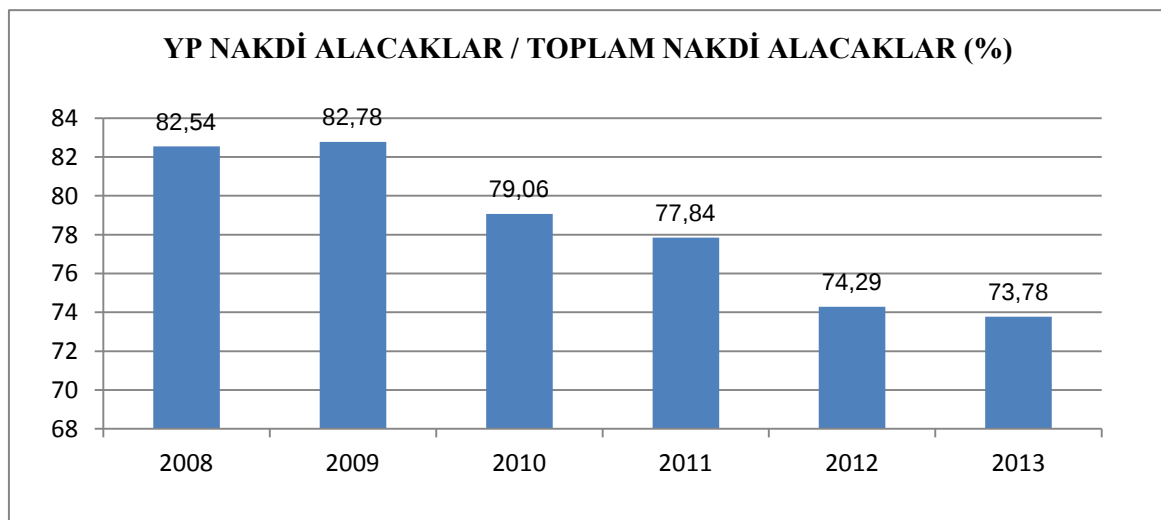

Şekil 2.22. Finansal kiralama şirketlerinin takibe dönüşüm oranları

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansal kiralama şirketlerinin 2008 yılsonunda %6,77 olan takibe dönüşüm oranı küresel krizin etkisiyle artış göstermiş, krizin etkisinin azalmasıyla birlikte gerileyerek 2013 yılsonunda %7,43 seviyesine düşmüştür.

2. YP Nakdi Alacaklar / Toplam Nakdi Alacaklar (%)

Şekil 2.23. Finansal kiralama şirketlerinin yabancı para alacakları oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

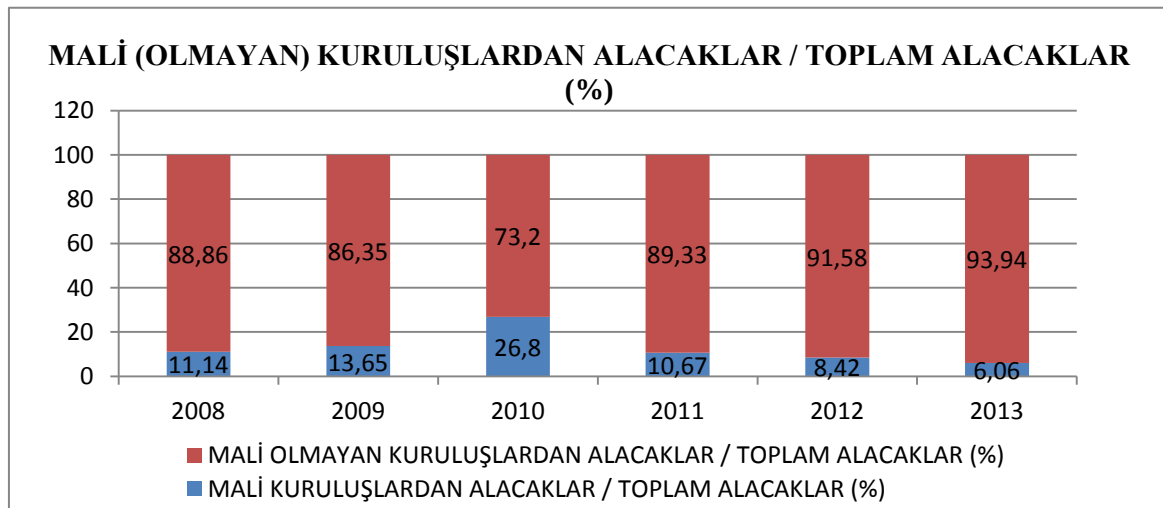
Finansal kiralama şirketlerinin kiralama işlemlerini büyük ölçüde yabancı para ile yaptığı, ancak son dönemlerde yabancı para ile yapılan işlemlerde gerilemenin olduğu görülmektedir. Şirketlerin yabancı para ile işlem yapmalarında kullanılan kredilerin büyük ölçüde yabancı para cinsinden olması ve finansal kiralama konusu varlıkların büyük ölçüde yabancı para cinsinden temin ediliyor olması etkilidir. Aşağıdaki tabloda finansal kiralama şirketlerinin Türk parası ve yabancı para cinsinden kullandıkları krediler yer almaktadır. Şirketlerin TP kredi kullanmasında görülen artış ile birlikte yabancı para alacaklarının toplam alacaklar içerisindeki payı gerileme göstermiştir.

Çizelge 2.30. Finansal kiralama şirketlerinin kullandıkları TP, YP kredi tutarları

ALINAN KREDİLER (Bin TL)			
YIL	TP	YP	TOPLAM
2013	3.544.428	16.303.132	19.847.560
2012	1.918.921	11.989.672	13.908.593
2011	1.599.832	11.811.784	13.411.616
2010	2.057.002	9.191.949	11.248.951
2009	989.617	9.683.563	10.673.180
2008	862.369	12.812.510	13.674.879

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

3. Mali Kuruluşlardan Alacaklar / Toplam Alacaklar (%) ile Mali Olmayan Kuruluşlardan Alacaklar / Toplam Alacaklar (%)

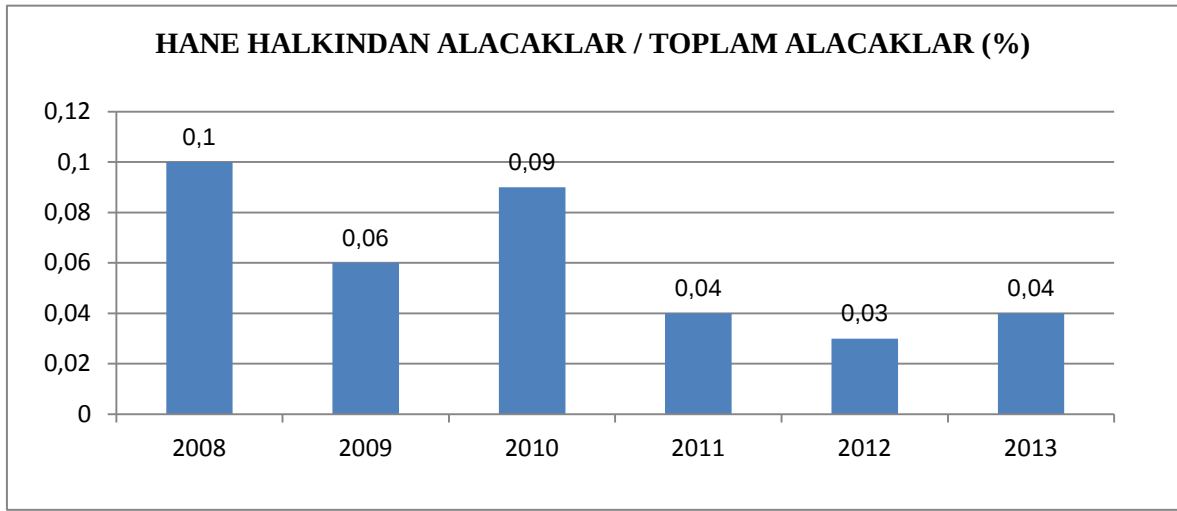

Şekil 2.24. Finansal kiralama şirketlerinin mali ve mali olmayan kesimden alacakları oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansal kiralama şirketlerinin ağırlıklı olarak mali olmayan kuruluşlar ile işlem yaptığı, mali kuruluşlardan alacakların toplam alacaklar içerisindeki payının azalış gösterdiği anlaşılmaktadır. Tutar olarak mali kuruluşlardan alacaklarda önemli değişiklik olmamakla birlikte toplam alacaklardaki artışa paralel artış göstermediğinden söz konusu oran azalış göstermektedir. Finansal kiralama şirketlerinin ağırlıklı olarak reel sektöre hizmet sunmaktadır.

4. Hane Halkından Alacaklar / Toplam Alacaklar (%)

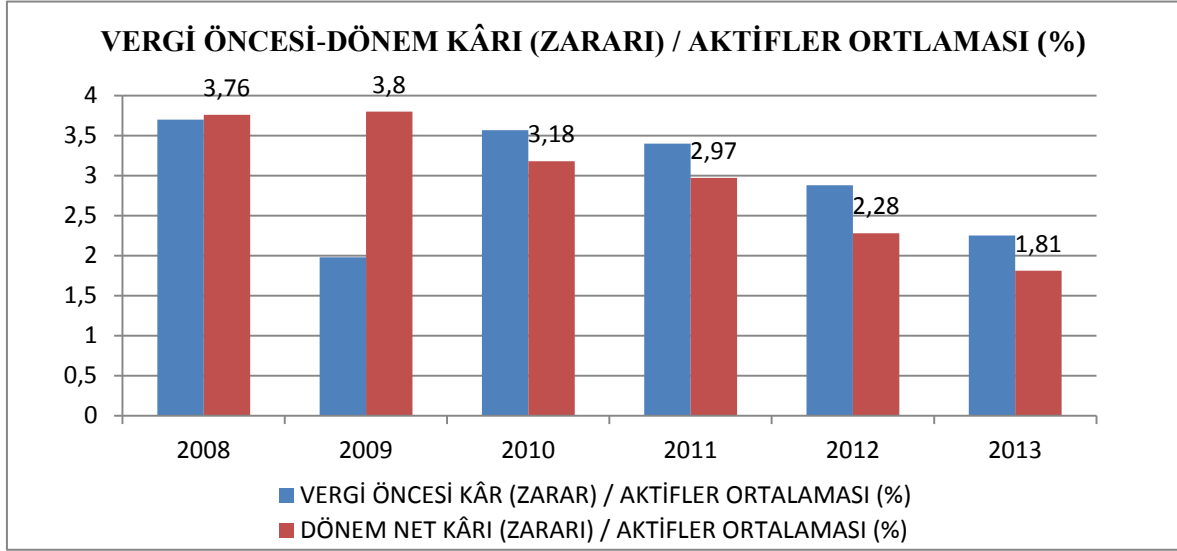
Şekil 2.25. Finansal kiralama şirketlerinin hane halkından alacakları oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere finansal kiralama şirketlerinin hane halkı veya tüketiciler ile işlem hacminin çok düşük seviyelerde olduğu anlaşılmaktadır.

Kârlılığa ilişkin rasyolar

1. Vergi Öncesi Kâr (Zarar) / Aktifler Ortalaması (%) ile
Dönem Net Kârı (Zararı) / Aktifler Ortalaması (%)

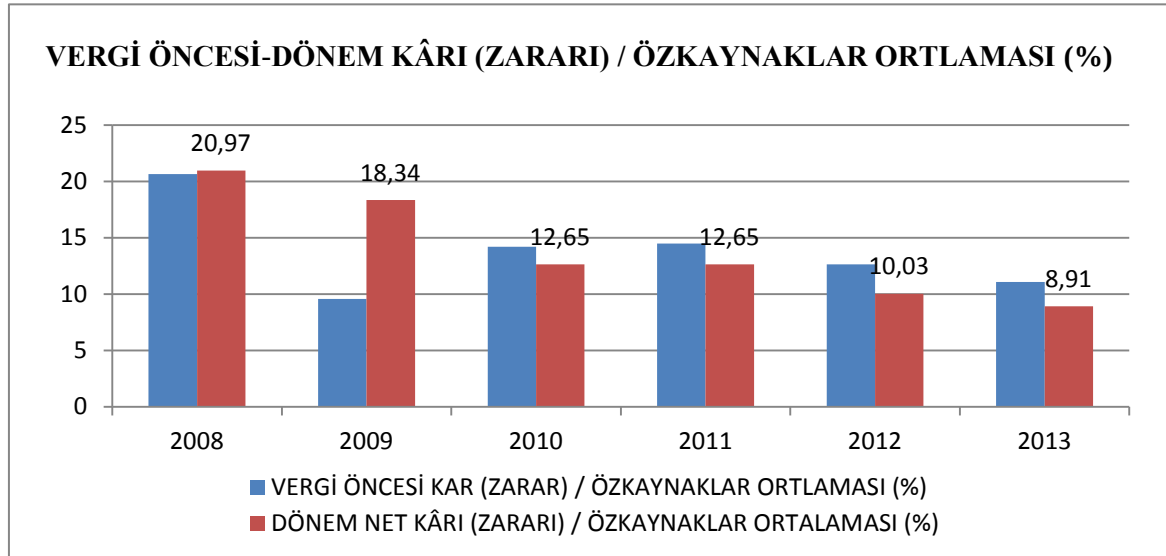

Şekil 2.26. Finansal kiralama şirketlerinin vergi öncesi ve dönem kârının (zararı) aktiflere oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansal kiralama şirketlerinin kârlılığının 2008 – 2013 yılları arasında azaldığı görülmektedir. Kârlılığa ilişkin açıklamalara bilanço analizi ve gelir tablosu analizi bölümlerinde yer verildiğinden burada tekrar edilmemiştir. Fikir vermesi bakımından finansal kiralama şirketlerinin dönem net kârının aktifler ortalamasına oranı bankaların söz konusu oranından yüksek olduğunu ifade etmekte yarar vardır.

2. Vergi Öncesi Kâr (Zarar) / Özkaynaklar Ortalaması (%) ile
Dönem Net Kârı (Zarar) / Özkaynaklar Ortalaması (%)

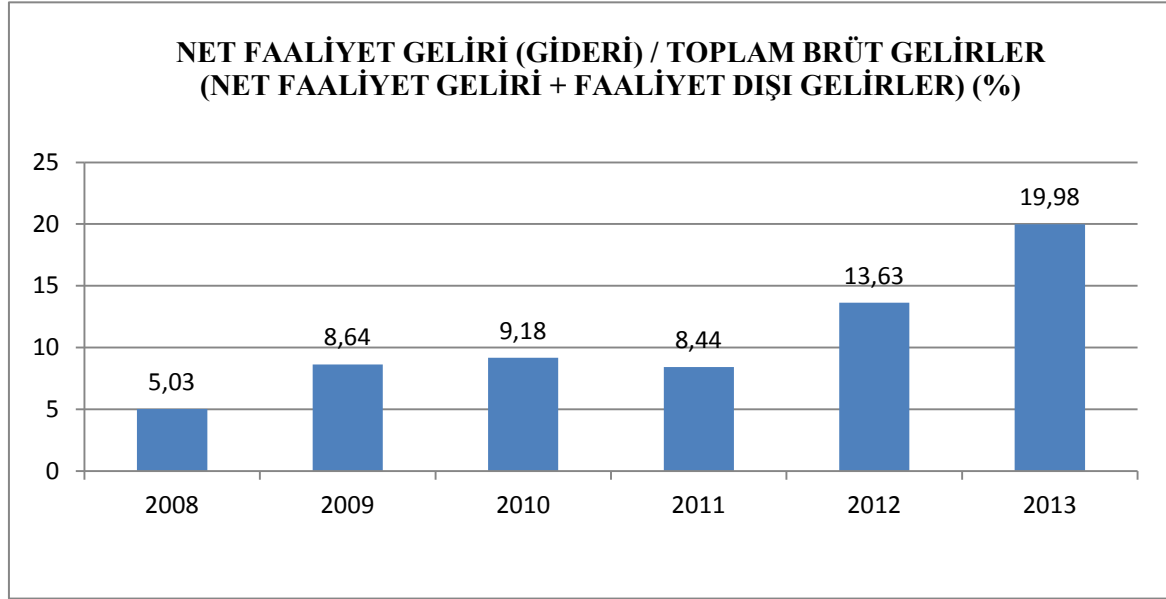

Şekil 2.27. Finansal kiralama şirketlerinin vergi öncesi ve dönem kârının (zararı) özkaynaklara oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Dönem net kârının özkaynaklara oranı 2008 yılında %20,97 iken 2013 yılsonunda %8,91 seviyesine gerilemiştir. Bankalar ile kıyaslandığında söz konusu oranın banka oranlarından düşük olduğu görülmektedir.

3. Net Faaliyet Geliri (Gideri) / Toplam Brüt Gelirler (Net Faaliyet Geliri + Faaliyet Dışı Gelirler) (%)

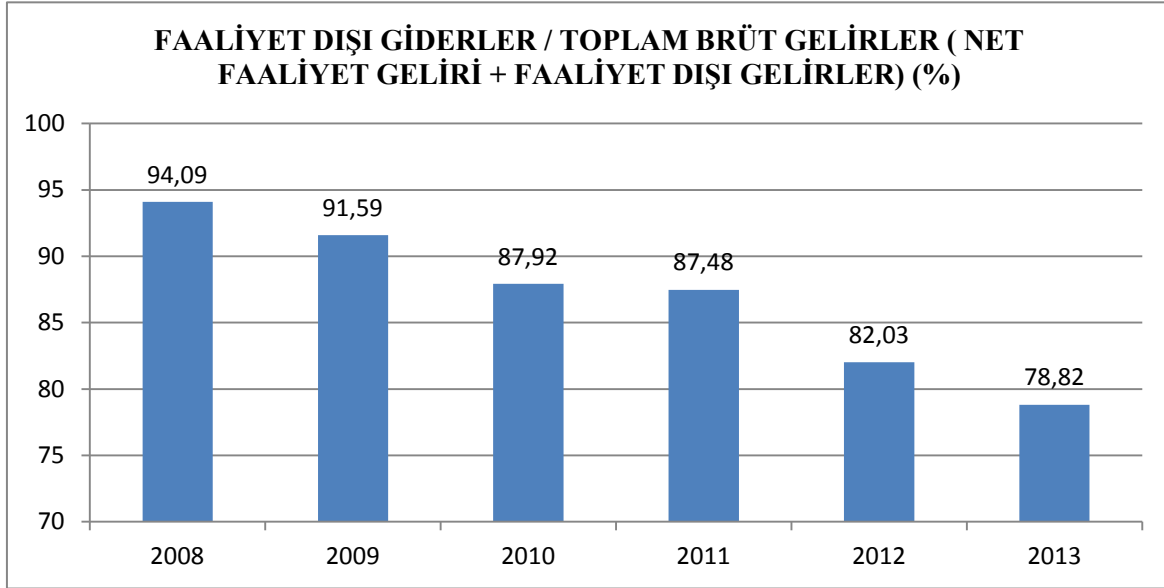

Şekil 2.28. Finansal kiralama şirketlerinin net faaliyet gelirinin toplam gelirler içindeki oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansal kiralama şirketlerinin faaliyetlerinden elde ettiği gelirlerin toplam brüt gelirler içerisindeki payı 2008 – 2013 yılları arasında %5,03'den %19,98 seviyesine çıkmıştır.

4. Faaliyet Dışı Giderler / Toplam Brüt Gelirler (Net Faaliyet Geliri + Faaliyet Dışı Gelirler) (%)

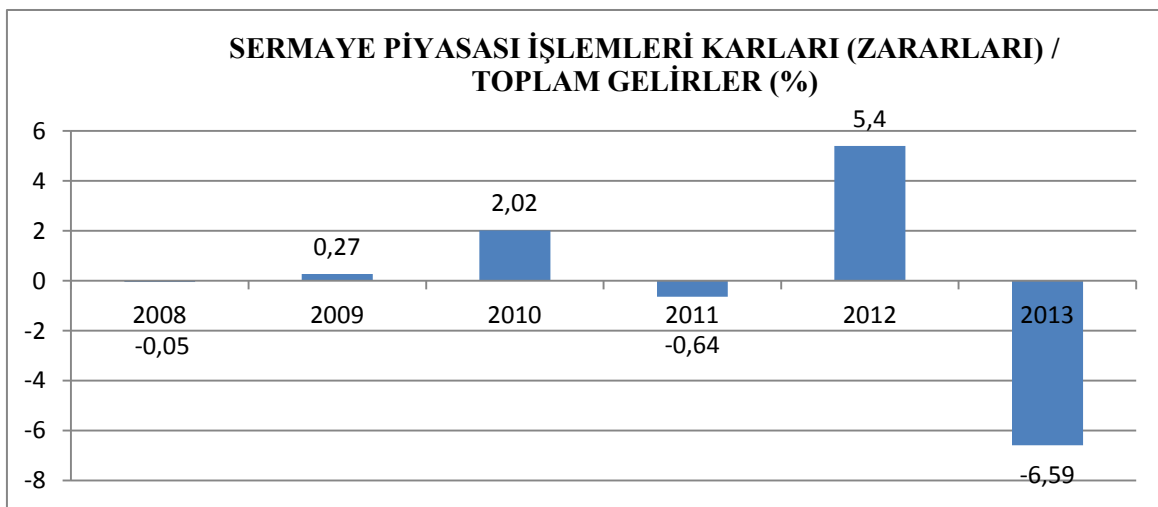

Şekil 2.29. Finansal kiralama şirketlerinin faaliyet dışı giderlerinin toplam gelirlere oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansal kiralama şirketlerinin faaliyet dışı giderlerinin toplam brüt gelirlere oranı 2008 yılsonunda %94,09 iken söz konusu oran 2013 yılsonunda %78,82 olarak gerçekleşmiştir.

5. Sermaye Piyasası İşlemleri Kârları (Zararları) / Toplam Gelirler (%)

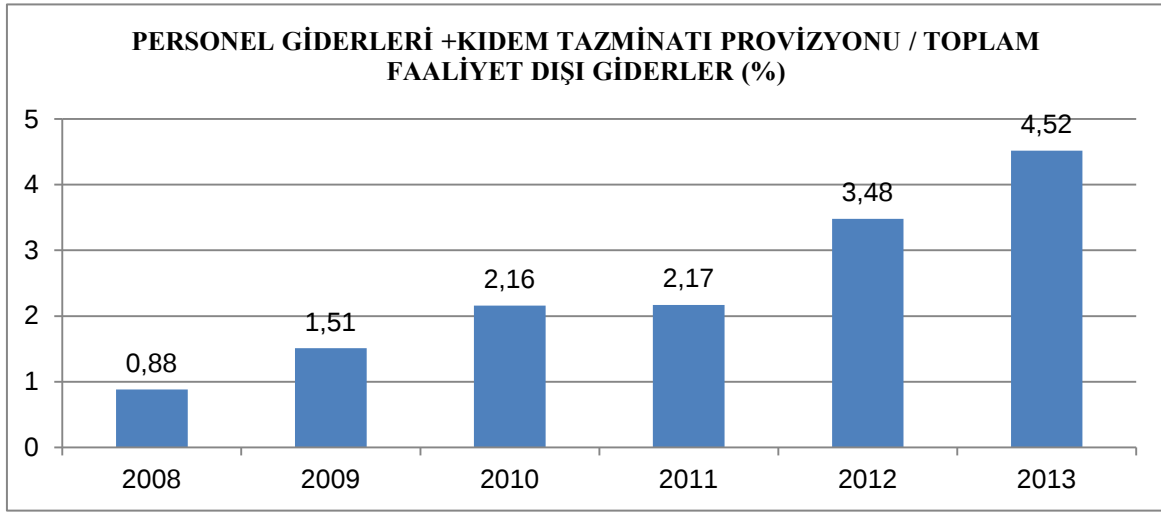

Şekil 2.30. Finansal kiralama şirketlerinin sermaye piyasası işlemleri kârlarının (zararlarının) toplam gelirlere oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Sermaye piyasası işlemleri kârları (zararları), alım satım amaçlı türev finansal araçlardan kârlar (zararlar) ve riskten korunma amaçlı türev finansal araçlardan kârlar (zararlar) kalemlerinden oluşan pay değerinin ağırlıklı olarak alım satım amaçlı türev finansal araçlardan kârlardan (zararlar) oluşmaktadır.

6. Personel Giderleri + Kıdem Tazminatı Provizyonu / Toplam Faaliyet Dışı Giderler (%)

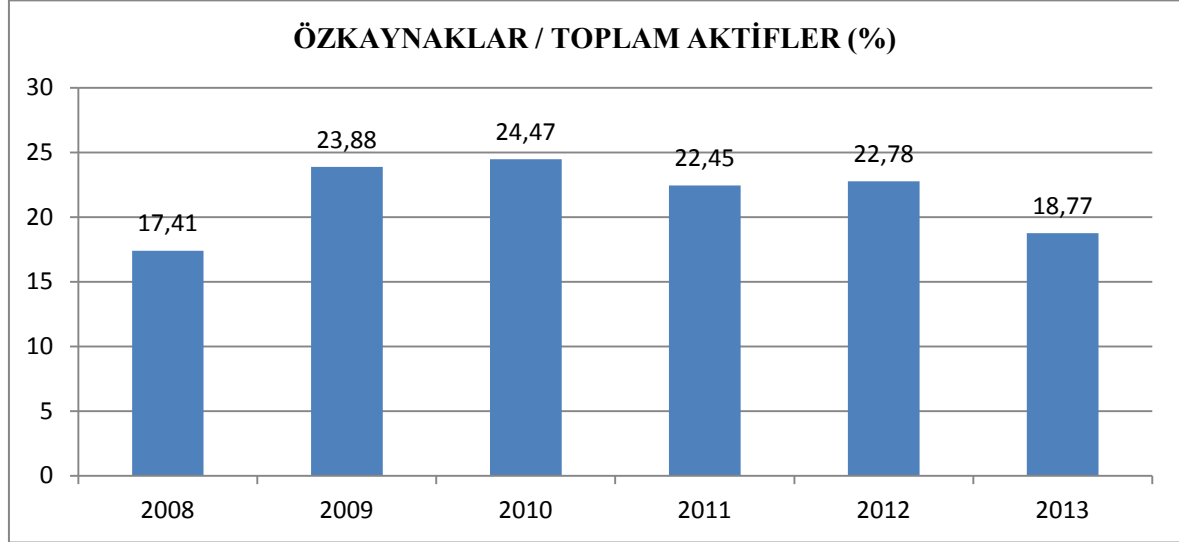
Şekil 2.31. Finansal kiralama şirketlerinin personel giderlerinin toplam faaliyet dışı giderlere oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansal kiralama şirketlerinin 2008 – 2013 yılları arasında kiralama işlem hacminin artması nedeniyle, şirketlerin faaliyetlerini mevzuata uygun ve beklenen kurumsal biçimde yerine getirebilmeleri amacıyla ilave personel istihdam ettikleri değerlendirilmektedir. Bu nedenlerle personel giderleri ve kıdem tazminatı provizyonu toplamının toplam faaliyet dışı giderlere oranı 2008 – 2013 yılları arasında %0,88 seviyesinden %4,52 seviyesine ulaşmıştır.

Kaynak yapısına ilişkin rasyolar

1. Özkaynaklar / Toplam Aktifler (%)

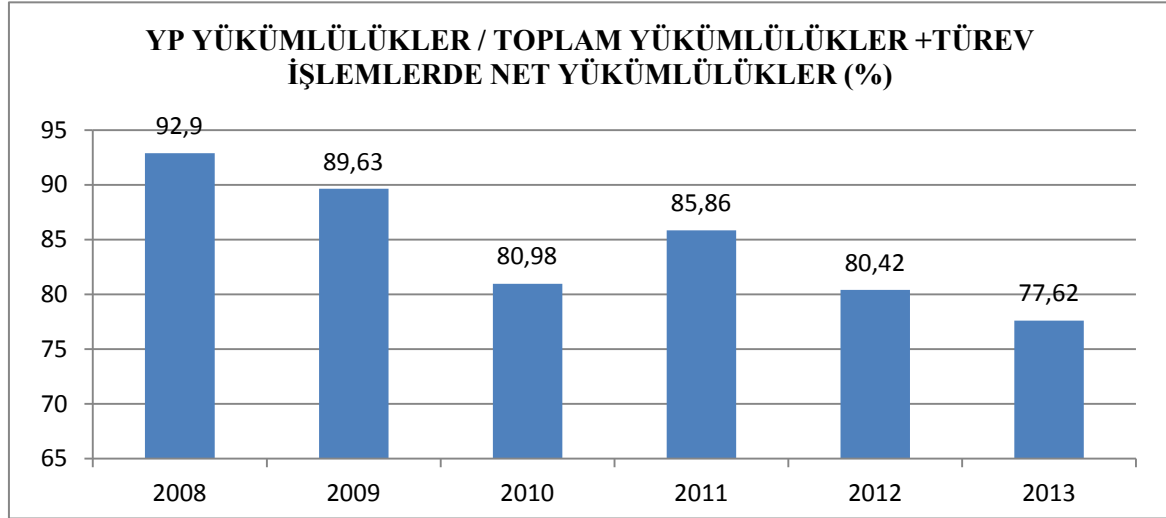

Şekil 2.32. Finansal kiralama şirketlerinin özkaynaklarının toplam aktifler içerisindeki oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansal kiralama şirketlerinin özkaynakları 2008 – 2013 yılları arasında 2.985.269 bin TL’den 5.344.406 bin TL’ye çıkarken, aynı dönemde toplam aktifler 17.145.340 bin TL’den 28.470.819 bin TL’ye yükselmiştir. Özkaynaklardaki artış %79, toplam aktiflerdeki artış ise %66 olarak gerçekleşmiştir. Özkaynakların önemli bir kalemi olan ödenmiş sermayenin intibak süresi sonunda asgari 20 milyon TL olma zorunluluğu gerçekleştiğinde söz konusu oranın daha yukarılara çıkması beklenmektedir.

2. YP Yükümlülükler / Toplam Yükümlülükler + Türev İşlemlerden Net Yükümlülükler (%)

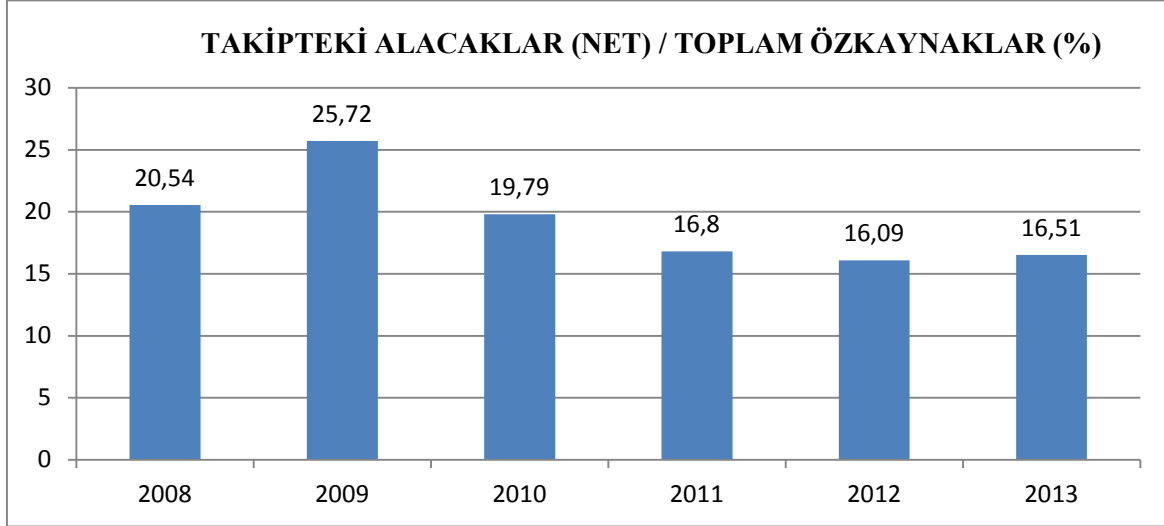
Şekil 2.33. Finansal kiralama şirketlerinin yabancı para yükümlülüklerinin toplam yükümlülüklerine oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansal kiralama şirketlerinin toplam yükümlülükleri içerisindeki yabancı para yükümlülükleri 2008 yılsonunda %92,9 iken 2013 yılsonunda %77,62 seviyesine gerilemiştir. Özellikle şirketlerin kullandıkları kredilerin ağırlıklı olarak yabancı para cinsinden olması söz konusu oranın bu seviyelerde olmasında etkili olmaktadır. Ancak, şirketlerin Türk parası kredi kullanmalarında görülen artışla birlikte oran gerilemiştir.

Özkaynaklara ilişkin rasyolar

1. Takipteki Alacaklar (Net) / Toplam Özkaynaklar (%)

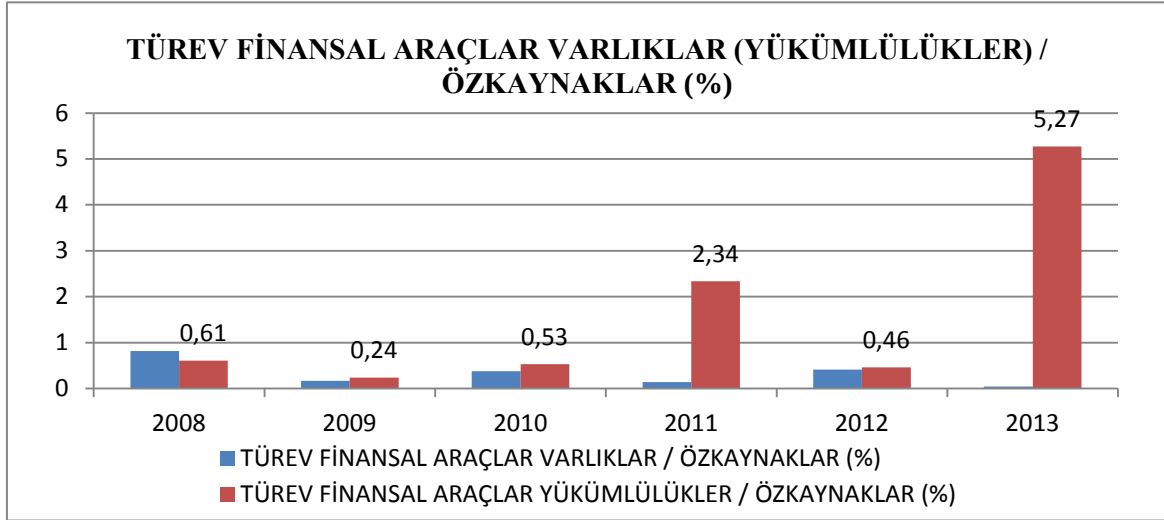

Şekil 2.34. Finansal kiralama şirketlerinin takipteki alacaklarının özkaynaklara oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Brüt takipteki alacaklardan bu alacaklar için ayrılan karşılıkların düşülmesi neticesinde elde edilen takipteki alacaklar (net) kaleminin özkaynaklara oranı 2008 yılında %20,54 iken 2013 yılsonunda %16,51 seviyesine düşmüştür. Takipteki alacaklar (net) kalemi 2008 yılsonunda 613.310 bin TL iken 2013 yılsonunda 882.506 bin TL seviyesine (%43,89 artış) çıkarken, aynı dönemde özkaynaklar kalemi %79 oranında artış göstermiştir. Diğer taraftan finansal kiralama şirketlerinin özkaynaklarında mevzuat gereği artış gerçekleşikten sonra söz konusu oranın daha düşük seviyelere gerilemesi beklenmektedir. Takipteki alacaklar nedeniyle şirketlerin riskleri oransal olarak azalmaktadır.

2. Türev Finansal Araçlar Varlıklar / Özkaynaklar (%) ile
Türev Finansal Araçlar Yükümlülükler / Özkaynaklar (%)

Şekil 2.35. Finansal kiralama şirketlerinin türev finansal araçlarının özkaynaklara oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Türev finansal araçlar yükümlülüklerin özkaynaklara oranı 2008 yılsonunda %0,61 iken 2013 yılsonunda %5,27 seviyesine yükselmiştir. Söz konusu artışta alım satım amaçlı türev finansal araçlar etkili olmuştur. Aynı dönemde varlıkların oranı %0,82'den %0,04 seviyesine gerilemiştir.

2.2.6. Finansal Kiralama Sektörünün İşlem Hacmi Tahminleri

Finansal kiralama şirketlerinin 2014 – 2018 yılları arasındaki işlem hacmi tahminlerini FİDER (Finansal Kiralama Derneği) aşağıdaki gibi açıklamıştır.

Çizelge 2.31. Türkiye ekonomisine ilişkin beklentiler

TÜRKİYE EKONOMİSİNE İLİŞKİN BEKLENTİLER					
(Milyar)	2014	2015	2016	2017	2018
GSYİH					
TL	1.740,00	1.933,00	2.141,76	2.373,07	2.629,37
USD	919	998	1.047,90	1.100,30	1.155,31
Özel Kesim Topla Yatırımları					
TL	312,64	352,66	397,8	448,72	506,16
USD	165,13	182,08	194,63	208,05	222,4
Özel Kesim Makine ve Ekipman Yatırımları					
TL	203,22	229,23	258,57	291,67	329
USD	107,33	118,35	126,51	135,23	144,56
Deflatör	0,055	0,058	0,058	0,058	0,058
GSYİH Artış %	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05
Özel Kesim Yatırımları Artış %	0,07	0,07	0,07	0,07	0,07
Özel Kesim Taşınır/Toplam Yatırım %	0,65	0,65	0,65	0,65	0,65
Ort.USD	1,89	1,94	2,04	2,16	2,28

Çizelge 2.32. Leasing sektörüne ilişkin beklentiler

LEASING SEKTÖRÜNE İLİŞKİN BEKLENTİLER					
Milyar USD	2014	2015	2016	2017	2018
Leasing Penetrasyon Oranı (Taşınmaz Hariç)	0,061	0,065	0,075	0,085	0,09
Leasing İşlem Hacmi (Taşınmaz Hariç)	6,57	7,73	9,45	11,44	13,01
Taşınmaz İşlem Hacmi	0,99	1,16	1,42	1,72	1,95
Toplam Leasing İşlem Hacmi	7,56	8,89	10,86	13,15	14,96
Yıllık Büyüme Oranı	0,21	0,18	0,22	0,21	0,14

2.2.7. Dünya Finansal Kiralama Hacmi ve İlk 50 Ülke

Dünya finansal kiralama hacmi

Finansal Kurumlar Birliği'nin yayınlamış olduğu verilere göre yıllara göre Dünya kiralama hacmi ile bir önceki yıla göre değişim oranı aşağıdaki gibidir. Ayrıca, tabloda Türkiye'nin kiralama işlem hacmi verileri ile Dünya kiralama işlem hacmi içindeki payı yer almaktadır.

Çizelge 2.33. Yıllar itibariyle Dünya kiralama işlem hacmi

KİRALAMA İŞLEM HACMİ					
DÜNYA			TÜRKİYE		
Yıl	İşlem Hacmi (Milyar USD)	Değişim (%)	İşlem Hacmi (Milyar USD)	Değişim (%)	Dünya İçindeki Payı (%)
1990	331,6				
1991	345,3	4,13			
1992	323,3	-6,37			
1993	309,6	-4,24			
1994	356,4	15,12			
1995	409,1	14,79			
1996	428,1	4,64			
1997	405,8	-5,21			
1998	432,5	6,58			
1999	473,5	9,48			
2000	499	5,39			
2001	476,7	-4,47			
2002	461,6	-3,17			
2003	511,3	10,77			
2004	579,1	13,26			
2005	582	0,50			
2006	633,7	8,88			
2007	780,4	23,15			
2008	732,8	-6,10	4,43		0,60
2009	557,3	-23,95	1,77	-59,92	0,32
2010	594,5	6,68	3,09	74,14	0,52
2011	724,4	21,85	4,94	59,77	0,68
2012	868	19,82	5,50	11,50	0,63

Türkiye finansal kiralama hacminin Dünya finansal kiralama hacmine oranı 2008 yılında %0,60 iken 2012 yılında %0,63 olarak gerçekleşmiştir. Kıyaslama USD para birimi

cinsinden yapılmıştır. TCMB verilerine göre 2008 yılsonunda USD/TL kuru 1,5291 iken 2012 yılsonunda 1,7862 seviyesine çıkmıştır.

İşlem hacmi bazında ilk 50 ülke

Finansal Kurumlar Birliği'nin yayınlamış olduğu verilere göre 2012 yılına ilişkin finansal kiralama işlem hacmi bazında ilk 50 ülke aşağıda yer almaktadır. Türkiye 5,36 milyar USD finansal kiralama işlem hacmi ile 868 milyar USD toplam Dünya kiralama işlem hacminde 24 üncü sırada yer almaktadır.

Çizelge 2.34. 2012 yılı itibariyle kiralama işlem hacmi bazında ilk 50 ülke

İŞLEM HACMİ BAZINDA İLK 50 ÜLKE

Ranking	Continental Code	Country	Annual volume leasing only (US\$bn)	%Growth 2011-12	%Market penetration
1	NA	US	294,34	9,50	22,00
2	A	China (People's Republic)	88,66	41,67	3,80
3	A	Japan	69,95	6,23	7,20
4	E	Germany	66,34	1,12	15,80
5	E	Ukraine	61,66	9,56	23,80
6	NA	Canada	37,00	15,63	20,80
7	E	France	33,81	-0,28	12,80
8	E	Russia	25,50	7,10	N/A
9	E	Sweden	20,33	15,95	24,60
10	E	Italy	18,17	-22,22	10,00
11	ANT	Australia	15,69	0,37	N/A
12	E	Switzerland	11,81	-4,29	12,30
13	A	Korea	10,22	-1,20	8,50
14	E	Poland	9,38	0,83	11,90
15	A	Taiwan	7,80	14,80	8,20
16	E	Denmark	7,76	2,71	20,60
17	E	Norway	7,58	5,54	N/A
18	E	Austria	6,60	-13,80	11,10
19	E	Belgium	5,99	0,12	8,90
20	E	Finland	5,87	-1,03	16,80
21	AF	South Africa	5,72	1,02	N/A
22	E	Spain	5,57	-22,94	4,10
23	E	Netherlands	5,40	-4,05	6,00
24	E	Turkey	5,36	9,60	5,90
25	NA	Mexico	5,08	15,76	N/A
26	SA	Brazil	4,02	-3,23	N/A
27	E	Czech Republic	3,76	-7,09	10,30
28	SA	Colombia	3,75	29,50	N/A
29	A	Malaysia	2,71	-11,70	N/A
30	E	Slovakia	2,39	3,60	14,10
31	SA	Chile	2,23	13,00	N/A
32	E	Portugal	1,77	-43,57	9,40
33	E	Romania	1,72	2,70	4,20
34	E	Estonia	1,31	27,15	27,50
35	SA	Peru	1,30	13,42	N/A
36	E	Hungary	1,23	2,00	N/A
37	AF	Morocco	1,11	-6,90	15,90
38	E	Slovenia	1,05	-0,05	16,80
39	AF	Egypt	1,03	22,80	N/A
40	E	Ukraine	0,88	-16,47	N/A
41	A	Iran	0,87	22,80	N/A
42	SA	Argentina	0,87	2,24	N/A
43	E	Latvia	0,82	15,52	13,10
44	E	Lithuania	0,81	15,75	14,23
45	SA	Puerto Rico	0,80	-16,62	N/A
46	E	Bulgaria	0,69	-0,43	N/A
47	ANT	New Zealand	0,40	-7,50	N/A
48	E	Serbia-Montenegro	0,39	5,53	N/A
49	AF	Nigeria	0,32	-39,00	N/A
50	SA	Venezuela	0,18	62,19	N/A
Total			868,00		

3. TÜRKİYE’DE FAKTORİNG SEKTÖRÜ VE FİNANSAL ANALİZİ

Bu bölümde Türkiye’de faktoring sektörüne ilişkin faktoring ve forfaiting işlemlerinin karşılaştırılması, faktoring işleminin fonksiyonları, faktoring türleri ve iş akışı hakkında genel bilgiler ile Türkiye’de faaliyet gösteren şirketlerin 2008 – 2013 yılları arası verilerine dayanılarak gerçekleştirilen finansal analizine yer verilmektedir.

3.1. Genel Olarak Faktoring

Faktoring kavramını “factor” teriminden yola çıkılarak açıklamak mümkündür. Factor terimi, Latince “facere” fiilinden türemiş olup, “bir şey yapmak, icra etmek” anlamına gelmektedir. Buna göre; “faktoring”, “bir kimsenin bir başkası için bir şey yapması, bir şey icra etmesi” olarak tanımlanabilir.³⁴

Faktoring tanım olarak; kredili satış yapan firmaların bu satıştan doğan alacak haklarını faktor veya faktoring şirketi denen kuruluşlara devrederek alacağın bu kuruluşlar tarafından tahsil edilmesini sağlayan ve müşterisine tahsilâtın yanı sıra birçok hizmeti de birlikte sunan bir hizmetler paketidir.³⁵

Türkiye’de faktoring işlemi, yetkilendirilmiş faktoring şirketleri ile bankalar tarafından yapılabilmektedir.

30.09.1983 tarihli 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 3 üncü maddesi faizden para kazanmak amacıyla ödünç para verme işleriyle uğraşan ve kendilerine izin belgesi verilen gerçek ve tüzel kişileri ikrazatçı olarak tanımlamıştır. Faktoring şirketleri müşterilerine nakdi finansman sağladıkları için söz konusu KHK çerçevesinde bir tür ikrazatçı sayılmaları gerektiği hakkında görüş mevcuttur.

Faktoring şirketlerine ilişkin önemli bir yasal düzenleme 27.06.1994 tarihli 21973 sayılı (Mükerrer) Resmi Gazete’de yayımlanan 545 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname ile yapılmıştır. Söz konusu KHK ile hem ikrazatçılık faaliyetleri

³⁴ Kocaman, A. B. (1992). *Factoring İşleminin Hukuki Niteliği*, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayını.

³⁵ Sarioğlu, E. (1997). *Factoring Uygulamaları ve Muhasebeleştirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

hem de faktoring şirketleri ve faaliyetleri tanımlanarak bu şirketlere ilişkin hukuki çerçeve çizilmiştir. Ayrıca, faktoring şirketleri mal ve hizmet satışlarından doğmuş veya doğacak alacakları temellük ederek tahsilini üstlenen, bu alacaklara karşılık ödemelerde bulunarak finansman sağlayan şirketler olarak tanımlanmıştır.

Günümüzde ise Türkiye’de kurulu faktoring şirketlerinin faaliyetleri 6361 sayılı Kanuna tabidir. 6361 sayılı Kanunun 38 inci maddesi ise faktoring sözleşmesini “mal veya hizmet satışından doğmuş fatura ile tevsik edilen alacaklar ile Kurulca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde tevsik edilebilen mal veya hizmet satışına bağlı doğacak alacakları devir almak suretiyle, faktoring şirketinin müşterisine sağladığı tahsilât, borçlu ve müşteri hesaplarının tutulmasının yanı sıra finansman veya faktoring garantisi fonksiyonlarından herhangi birini ya da tümünü içeren sözleşme” olarak tanımlamıştır. Faktoring sözleşmesinin yazılı olarak düzenlenmesi zorunludur.

Faktoring işleminde, kredili satış yapan firmalar bu satıştan doğan veya doğacak alacaklarını, fatura ile tevsik etmek kaydıyla, faktor veya faktoring şirketine devrederler. Faktor veya faktoring şirketi de devraldığı alacakların bedelini, genellikle faturanın %80 - %90’ı oranında, peşin olarak vadeden önce müşterisine öder ve vadesi geldiği zaman alacaklarını fatura borçlusundan tahsil eder.

Faktoring bir hizmetler bütünü olup, bu işlem sadece alacağın tahsilinden ibaret değildir. Faktoring işlemi tahsilât, finansman ve garanti fonksiyonlarının bulunduğu bir yapıya sahiptir.

3.1.1. Faktoring ve Forfaiting İşlemlerinin Karşılaştırılması

Faktoring ile forfaiting işlemleri birbirine çok benzeyen finansman yöntemleridir. Her iki yöntemde de alacak hakkının satışı veya bu hakkın alınması söz konusudur. Her iki sistemde de faktor ve forfaiter ithalatçının kredi değerliliğini belirleme, kaynak sağlama, risk üstlenme fonksiyonlarını yerine getirmektedir.³⁶ Her iki teknik alacak senetlerinin iskonto yoluyla satın alınması işlemine dayanır. Bununla birlikte, iki işlem arasında vade,

³⁶ Ekren, N. (1993). *Alternatif Finansman Teknikleri Factoring, Forfaiting, Leasing*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul.

üstlenilen risk, ihracatta finansman sağlanan ürünlerin nitelikleri gibi farklılıklar mevcuttur.³⁷

- Forfaiting işleminde forfaiter finansal risklerin yanında politik riskleri, transfere ilişkin moratoryum, ödeme yasakları gibi riskleri üstlenirken faktoring işlemlerinde politik risk dışındaki diğer riskler üstlenilmektedir.³⁸
- Faktoring 90-180 gün vadeli ihracat finansmanına konu olurken, forfaiting 6 ay-5 yıl vadeli ihracatın finansmanında kullanılmaktadır.
- Faktoring ve forfaiting tüketim mallarına konu olmakla birlikte, forfaiting daha çok yatırım mallarının finansmanında kullanılmaktadır.³⁹
- Faktoring her türlü para birimi cinsinden yapılırken, forfaiting daha çok ABD Doları ve Euro gibi güçlü para birimleri üzerinden yapılmaktadır.
- Faktoring iç ve dış ticarete kullanılırken forfaiting sadece dış ticarete uygulanmaktadır.⁴⁰
- Faktoring işlemlerinde prensip olarak fatura karşılığında işlem yapılırken, forfaiting işlemlerinde poliçe, bono veya vadeli akreditif karşılığında yapılmaktadır.⁴¹
- Faktoringde ikincil piyasa oluşmaz iken forfaitingde poliçe ve bonolar ikincil piyasada işlem görebilmektedir.
- Faktoringde kural olarak alacağın %80'i finanse edilirken forfaitingde iskonto miktarı çıkarıldıktan sonra alacağın nominal değeri finanse edilir.⁴²
- Faktoringden farklı olarak forfaitingin riskini üstleneceği borçlu şirketin birinci sınıf olması gerekir. Bu özelliğe sahip olmayan diğer şirketler için bankalardan teyit veya aval istenir. Başka bir deyişle borçlu şirketten borcuna karşılık banka garantisi istenmektedir.⁴³

³⁷ Tosun, D. (2007). *Bir İhracat Finansman Yöntemi Olarak Faktoring: Dünya ve Türkiye Uygulaması*. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

³⁸ Küçükkiiremitçi, M. (1991). Çağdaş Finansman Yöntemleri İçinde Faktoring'in Yeri ve Önemi, İstanbul, *İstanbul Sanayi Odası Dergisi*, (304).

³⁹ Kocaman, A. B. (1994). *Faktoring: Genel Alacak Devir ve Satım İşlemi*, Ankara: Türkiye Bankalar Birliği.

⁴⁰ Şahin, C. (2006). *Alacakların Yönetiminde Faktoringin Belirleyicileri ve Eskişehir'deki KOBİ'lere Yönelik Bir Uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, s. 77.

⁴¹ Akça, H. A. (2002). İhracatın Finansmanında Forfaiting Uygulaması ve Bankaların Rolü, Ankara, *Hazine Dergisi*, (14). s. 9.

⁴² Kocaman, A. B. (1994). *Faktoring: Genel Alacak Devir ve Satım İşlemi*, Ankara: Türkiye Bankalar Birliği.

⁴³ Akkerman, C. (1994). *Türkiye'de ve Dünyada Faktoring Uygulamaları ve Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul, s. 56.

3.1.2. Faktoring İşleminin Fonksiyonları

Faktoring işlemi finansman, hizmet ve garanti olmak üzere üç fonksiyona sahiptir. Bugün gerek Avrupa öğretisinde, gerek dünya öğretisinde kabul edilen fikre göre bir işlemin faktoring sayılabilmesi, bu üç unsurdan en az iki tanesini bünyesinde birleştirmesine bağlıdır.⁴⁴

3.1.2.1. Finansman Fonksiyonu

Finansman fonksiyonu faktoring işleminin en temel fonksiyonudur. Faktoring kuruluşu vadeli alacağa karşı müşterisine nakit ödemede bulunmaktadır. Faktoring işleminde finansman sağlanırken ön ödeme ve iskonto yönetimi olmak üzere iki yöntem kullanılabilmektedir.

Ön Ödeme Yöntemi:

En çok kullanılan yöntemdir. Bu yöntem sayesinde faktoring şirketi satıcı firmaya kısa vadeli ticari alacakların belli bir oranında vadeden önce ödeme yapabilir. Bu oran genellikle %80 - %90 düzeyinde uygulanmaktadır. Böylece faktoring kuruluşu müşterisine peşin ödeme yaparak finansman sağlamaktadır. Bu şekilde müşteri, kendi borçlusundan olan alacağının büyük bir kısmını vade beklemeden avans olarak almaktadır.

Fatura bedelinin ödenmeyen kısmı (%10 - %20'lik kısım) faktoring şirketinin üstlenmesi gerekmeyen mala ilişkin risklerin (ayıplı malın iadesi, malı kabulden kaçınma, bedelin düşürülmesi) teminatı olarak ve gereğinde hak edilen faiz ve harçlara mahsup edilmek üzere bir tasarruf hesabına aktarılır. Mala ilişkin belirtilen riskler gerçekleşmezse, müşteri bu %10 - %20'lik meblağı, faktoring hizmeti karşılığında ödemesi gereken faiz ve harçlar düşüldükten sonra kalan kısmıyla elde edebilir.⁴⁵

⁴⁴ Tosun, D. (2007). *Bir İhracat Finansman Yöntemi Olarak Faktoring: Dünya ve Türkiye Uygulaması*. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli, s 8.

⁴⁵ Kocaman, A. B. (1992). *Factoring İşleminin Hukuki Niteliği*, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayını, s.26

İskonto Yöntemi:

Bu yöntemde ise, önce alacakların peşin değeri hesaplanır. Bu hesaplamanın ardından, faktoring şirketinin verdiği hizmetin bedeli olan komisyon ve masraflar düşülerek kalan bakiye müşteriye ödenmektedir. Bu yöntemin kullanım alanı yaygın değildir.

Müşterinin hangi yöntemle olursa olsun, alacaklarının finansmanını sağlayabilmesindeki en önemli koşul, bu alacağın fatura ile belgelendirilmiş, kanıtlanmış olmasıdır.

3.1.2.2. Hizmet Fonksiyonu

Hizmet fonksiyonu faktoring işleminin ayrılmaz bir parçasıdır. Alacakların devri ile birlikte hesapların takibi faktoring şirketi için hayati önem taşımaktadır. Faktoring şirketi temlik aldığı faturanın borçlusunun vade geldiğinde bütün ödemeleri zamanında yapması için bu süreci iyi yönetmek durumundadır. Bu açıdan faktoring işlemlerinde, tahsil sürecinin yönetimi hizmet fonksiyonları içerisinde en çok görülendir. Bunun dışında en yaygın olarak kullanılanlar ise müşterinin ticari defterlerinin tutulması, ihtar ve gerektiğinde alacağın cebri icra yolu ile elde edilmesidir.

Faktoring şirketi, aynı zamanda müşteriye pazar, üretim ve reklam politikaları hakkında danışmanlık yapar, bazı alanlarda malın depolanması, sigorta ve gümrük işlemlerinin yapılması gibi nakliyecilikle ilgili faaliyetleri üstlenir. Böylece müşteri bir yandan büro ve personel giderlerinden önemli bir tasarruf sağlarken, diğer yandan da kredi ve tahsil problemleri gibi zaman kaybına yol açan işlerle uğraşmaktan kurtulur. Dolayısıyla tüm faaliyetini malın tedariki, üretimi ve satışı gibi gerçek ve verimli çabalar üzerine yoğunlaştırabilir.⁴⁶

3.1.2.3. Garanti Fonksiyonu

Garanti fonksiyonu, faktoring şirketlerinin temlik aldıkları alacakların borçlu tarafından ödenmemesi riskini üstlenmesidir. Bu risk üstlenildiği zaman, borçlunun ödememesi durumunda, faktoring şirketi müşteriye rücu etme imkânından vazgeçmiş olmaktadır.

⁴⁶ Kocaman, A. B. (1992). *Factoring İşleminin Hukuki Niteliği*, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayını, s.13

3.1.3. Faktoring Türleri ve Faktoring İş Akışı

İşletmelerin farklı ihtiyaçlarına göre faktoring hizmetleri de farklılık göstermektedir. Ancak faktoring işlemi temel olarak yurtiçi ve yurtdışı faktoring olmak üzere iki başlığa ayrılmaktadır. Bu iki faktoring türü faktoring işleminin işleyiş mekanizması ile birlikte anlatılacaktır.

Faktoring işlemi, işlemin yurtiçinde veya yurtdışında gerçekleşmesine göre işleme dâhil olan taraflar bakımından farklılık gösterir.

3.1.3.1. Yurtiçi Faktoring ve İş Akışı

Yurtiçi faktoring işleminde müşteri, faktoring şirketi ve borçlu yani malların alıcısı olmak üzere üç taraf vardır.

Müşteri, faktoring hizmetini talep eden kişidir. Müşteri, tekstil, otomotiv gibi herhangi bir alanda çalışan kişi olabilir. Önemli olan alacaklı ve borçlu arasında sürekli bir mal akışının olmasıdır. Faktoring süreklilik arz eden bir işlemdir. Dolayısıyla tek bir satım sözleşmesi faktoring işlemine konu olamaz. İlişkinin sürekli olması gerekir.⁴⁷

Faktoring kuruluşu ise Türkiye’de kurulu faktoring şirketlerini ya da faktoring işlemi yapan bankalardır. Bu kuruluşlar, faktoring işleminde müşteriye ait alacağın %80 - %90’lık kısmını ödeyen taraftır.

Borçlu, yani müşterinin borçlusunun müşteri ile ilişkisi bir satım veya hizmet sözleşmesine dayanır. Borçlu bu sözleşme çerçevesinde müşteriden bir mal veya hizmet satın almış olmakla birlikte, borcunun vadesi henüz gelmemiştir. Faktoring kuruluşu müşteriye yaptığı ön ödemenin dışında, borçludan yapılan tahsilât sonrasında fatura alacağının kalan kısmını (%10 - %20’lik kısmı) verdiği hizmetten dolayı yapmış olduğu masrafları düşerek müşteriye öder.

⁴⁷ Tiryaki, B. (2006). Faktoring İşlemi ve Faktoring İşleminin Hukuki Niteliği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8(2), 192

3.1.3.2. Yurtdışı Faktoring ve İş Akışı

Yurtiçi faktoring işlemlerinde alıcı ve satıcı aynı ülkede yer aldığı için oluşan bu üçlü yapı, yurtdışı faktoring işlemlerinde yurtdışındaki faktoring kuruluşunun da eklenmesiyle dörtlü bir görünüm kazanır. Yurtdışı faktoring işlemi ihracat ve ithalat faktoringi olmak üzere ikiye ayrılır.

İhracat Faktoring:

İhracat faktoringinde alıcı ithalatçı, satıcı ise ihracatçıdır. İhracatçının yurtiçinde çalıştığı faktoring kuruluşu, ithalatçının yurtdışında çalıştığı faktoring kuruluşundan ithalatçı hakkında bilgi talep eder ve ithalatçı firma için bir limit belirlenmesini ister. Böylece faktoring kuruluşları arasında bir anlaşma yapılır. Yurtdışındaki faktoring kuruluşu, yurtiçindeki faktoring kuruluşu ile yapmış olduğu anlaşma uyarınca vadesi geldiğinde alacağı tahsil ederek, yurtiçindeki faktoring kuruluşuna devreder. Eğer alacağı tahsil edemezse vermiş olduğu limit dâhilinde, ödememe riskini üstlendiği için, bu tutarı yurtiçindeki faktoring kuruluşuna öder. Bu işlem karşılığında da ithalatçı faktoring kuruluşuna, ihracatçı faktoring kuruluşu tarafından belirli bir miktarda komisyon veya hizmet bedeli öder.

İthalat Faktoring:

Satıcının yurtdışında, alıcının yurtiçinde olduğu faktoring işlemidir. İhracat faktoringin tam tersi olarak düşünülebilir. İthalatçı faktoring kuruluşu, belirlenen limit dâhilinde, ithalatçının ödeme gücüne düşmesi durumunda kendisinin ödeme yapacağını garantisini verir.

3.2. Faktoring Şirketlerinin Finansal Analizi

Bu bölümde faktoring şirketlerinin 2008 – 2013 yılları arasında üçer aylık periyotlar halinde bilanço kalemleri, gelir tablosu kalemleri, faktoring hizmeti sunulan sektörlerin dağılımı, faktoring şirketlerine ilişkin rasyolar ve dünyada faktoring sektörüne ilişkin veriler toplulaştırılmış olarak dikkate alınarak gerekli analizler gerçekleştirilmiştir.

Yukarıda bahsedilen dönemler içerisinde Türkiye’de faaliyette bulunan faktoring şirket sayısı bilgileri aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Söz konusu dönem içerisinde şirket sayısında görülen değişimin temel nedeni 10.10.2006 tarihli ve 26315 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik’in (24.04.2013 tarih ve 28627 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik ile yürürlükten kaldırılmıştır) Geçici 1 inci maddesinde; finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin durumlarını, Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren bir yıl içerisinde, Yönetmelik hükümlerine intibak ettirmeleri gerektiği hükmünden kaynaklanmıştır. İntibak yükümlülüğü ile intibak sürecinin sonunda tüm şirketlerin ortaklarının, ortaklık yapılarının, faktoring ve finansman şirketleri için sermayelerinin, organizasyonlarının, üst düzey yöneticilerinin, şube ve temsilcilikleri ile şube müdürü ve temsilcilerinin niteliklerinin Yönetmelik hükümlerine uygun olması şartı aranmıştır. İntibak sürecinin sonunda bahsedilen yükümlülükleri sağlayamayan şirketlerin faaliyet izinleri iptal edilmiştir. Ayrıca söz konusu dönemler arasında yeni faktoring şirketlerine faaliyet izni verilmiştir.

Çizelge 3.1. Dönemler itibariyle faktoring şirket sayısı

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Mart	81	79	73	76	74	78
Haziran	77	76	75	74	75	78
Eylül	78	72	77	76	76	77
Aralık	77	75	76	74	78	76

3.2.1. Bilanço Analizi

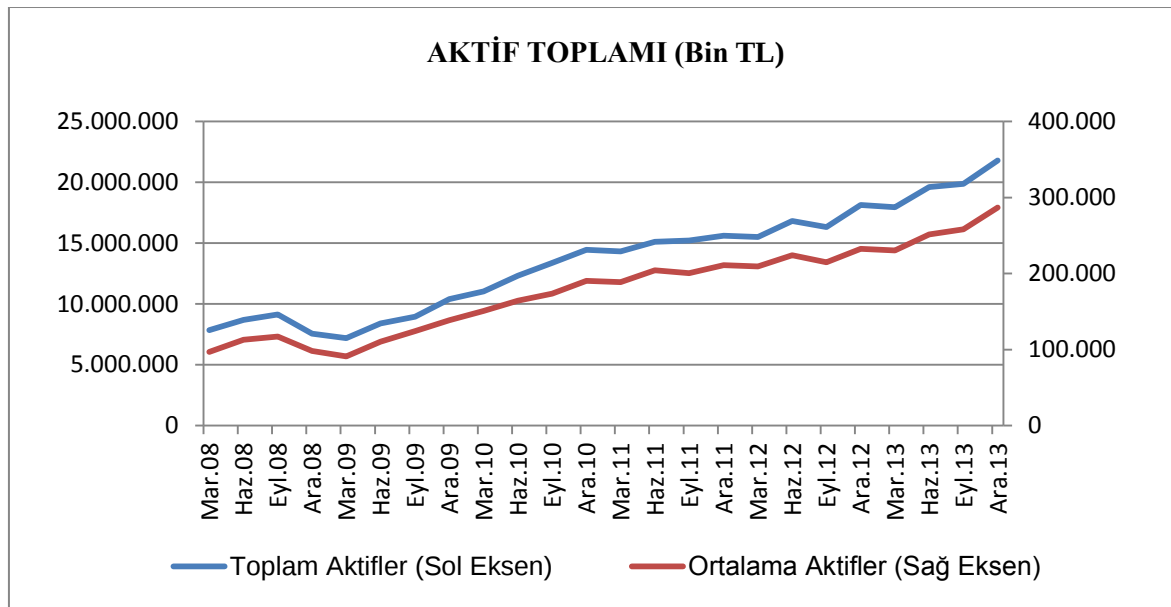
Faktoring şirketleri, finansal kiralama şirketlerinin bilanço analizi kısmında da belirtildiği üzere bilançolarını Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Muhasebe Uygulamaları ile Finansal Tabloları Hakkında Yönetmelik ekinde yer alan tablo formatında hazırlamakla yükümlüdürler. Dolayısıyla, bilanço şablonuna bu bölümde yer verilmemiştir. Finansal kiralama şirketleri ile faktoring şirketlerinin ortak bilanço kalemlerine ilişkin açıklamalara finansal kiralama analizi kısmında yer verildiğinden burada tekrardan kaçınılmıştır.

Grafiklerde yer alan “Toplam” ifadesi ilgili dönemde faaliyette bulunan finansal kiralama şirketlerinin ilgili kalemlerinin toplamından oluşurken, “Ortalama” ifadesi ilgili kalemin toplamının finansal kiralama şirketi sayısına bölümünden elde edilen sonuçtan oluşmaktadır.

1. Aktif Kalemler

Aktif Toplamı:

Faktoring şirketlerinin aktif toplamının gelişimi incelendiğinde 2008 yılının ilk çeyreğinde 7.847.124 bin TL olan aktif toplam 2013 yılsonunda 21.790.367 bin TL seviyesine ulaşmıştır. Söz konusu dönemde şirket sayısı 81’den 76’ya gerilerken aktif toplamı %178 oranında artış göstermiştir. Ortalama aktif toplamı ise aynı dönemde 96.878 bin TL’den 286.715 bin TL’ye çıkmıştır. Son 6 yıl içerisinde finansal kiralama şirketleri yaklaşık olarak 3 kat büyümüştür. Aşağıda grafikte finansal kiralama şirketlerinin aktif toplamı bilgisi 3’er aylık periyotlar itibariyle gelişimi gösterilmiş, tabloda ise yılsonları itibariyle tutar bilgileri verilmiştir.

Şekil 3.1. Faktoring şirketlerinin aktif toplamı gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

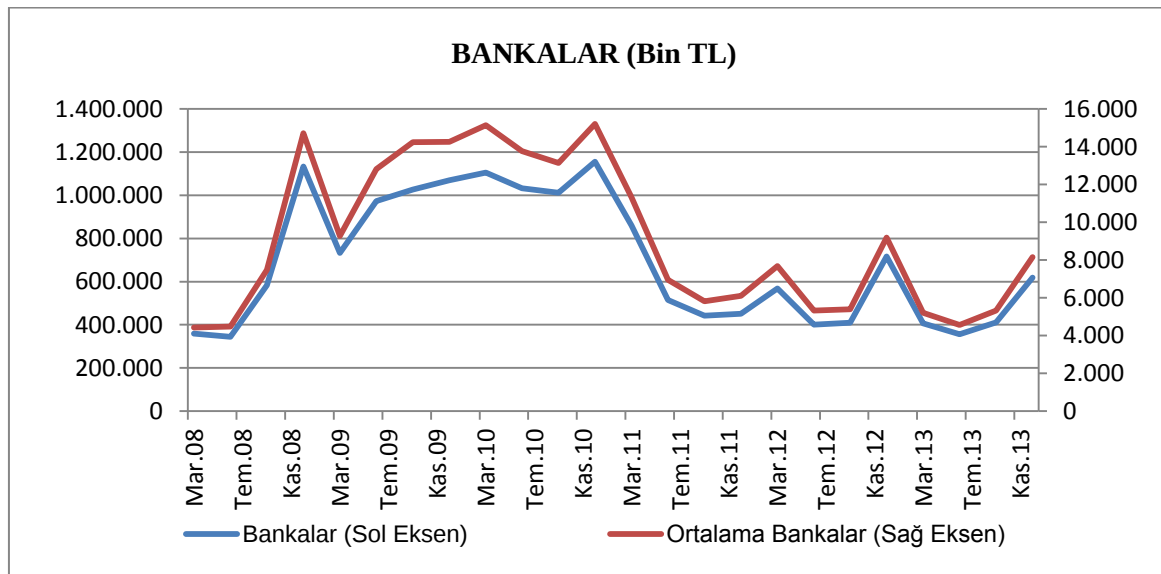
Çizelge 3.2. Yılları itibarıyla faktoring şirketleri aktif toplamı bilgisi

AKTİF TOPLAMI (Bin TL)		
Yıl	Toplam	Ortalama
2008	7.575.457	98.383
2009	10.407.622	138.768
2010	14.462.609	190.297
2011	15.617.092	211.042
2012	18.146.479	232.647
2013	21.790.367	286.715

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Bankalar:

Mart 2008 döneminde 358.860 bin TL olan bankalar hesabı Aralık 2013 döneminde 619.231 bin TL seviyesine çıkarak %73 artış göstermiştir. 2008 yılının ikinci yarısından itibaren şirketlerin bankalar hesabında görülen artış, küresel ekonomik kriz nedeniyle faktoring şirketlerinin faktoring işlemlerinde daha temkinli davranıp fonlarını mevduatta değerlendirmeyi tercih ettikleri değerlendirilmektedir. Faktoring şirketlerinin faktoring alacaklarının aynı dönemde artış göstermiş olması şirketlerin esas faaliyetlerini sürdürdüklerini göstermektedir. Ortalama bankalar kalemi ise aynı dönemde %84 artarak 4.430 bin TL'den 8.148 bin TL'ye yükselmiştir.

Şekil 3.2. Faktoring şirketlerinin bankalar kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

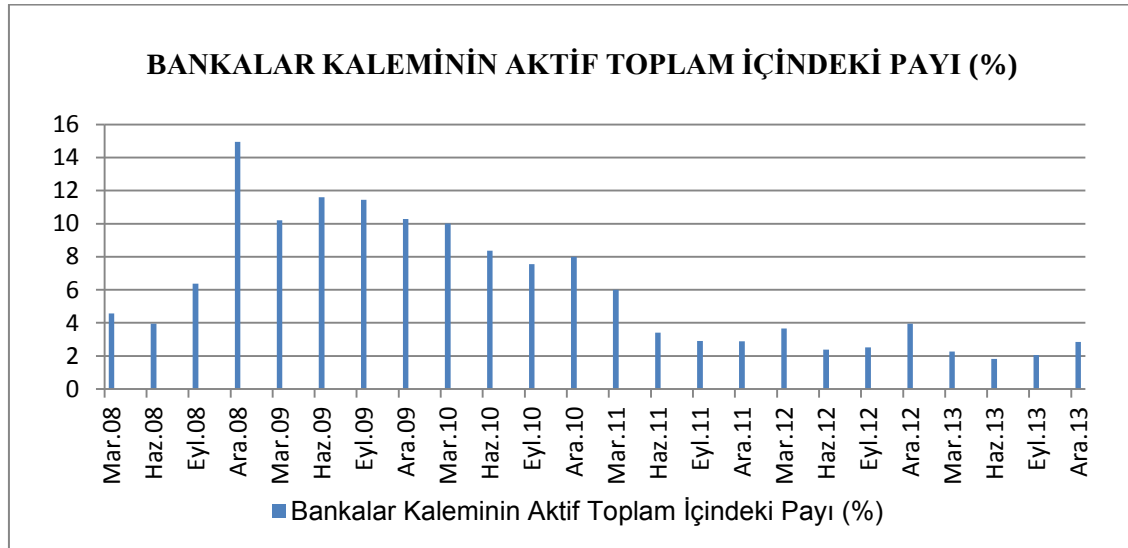
2008 – 2013 yılları arasında faktoring şirketlerinin bankalar kalemine ilişkin tutarlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Çizelge 3.3. Yılları itibarıyla faktoring şirketleri bankalar kalemi bilgisi

BANKALAR (Bin TL)		
Yıl	Toplam	Ortalama
2008	1.133.016	14.714
2009	1.069.551	14.261
2010	1.155.787	15.208
2011	451.218	6.098
2012	716.347	9.184
2013	619.231	8.148

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Bankalar kaleminin aktif toplam içindeki payı incelendiğinde yukarıda bahsedilen durumu destekleyen sonuç elde edilmektedir. 2008 yılının sonunda %14,96 ile en yüksek seviyesine çıkan oran, küresel ekonomik kriz öncesi ve sonrası %3 - %4 civarlarında gerçekleşmiştir.

Şekil 3.3. Faktoring şirketlerinin bankalar kaleminin aktif toplam içindeki payının gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Faktoring Alacakları:

Faktoring alacakları bilançoda iskontolu faktoring alacakları ve diğer faktoring alacakları olmak üzere iki alt kaleme izlenmektedir. İskontolu faktoring alacakları yurtiçi, yurtdışı

ve kazanılmamış gelirler ayrımında, diğer faktoring alacakları ise yurtiçi ve yurtdışı ayrımında izlenmektedir.

Faktoring alacakları kalemi iskontolu faktoring alacakları ile iskontolu faktoring alacakları dışında kalan diğer faktoring alacaklarının izlendiği hesaptır. Hesabın bakiyesi iskonto edilen faktoring alacaklarından henüz vadesi gelmemiş ve tahsil edilmemiş olanların tutarını gösterir. İskontolu faktoring alacakları hesaplarında izlenen tutarlar ile müşteriye yapılan ödeme arasındaki fark iskontolu faktoring alacaklarından kazanılmamış gelirler kaleminde izlenir. Dönem sonlarında dönemi ilgilendiren gelirler iskontolu faktoring alacaklarından kazanılmamış gelirler hesaplarının borcuna ilgili faiz geliri hesabının alacağına kaydedilerek dönem gelirlerine yansıtılır.

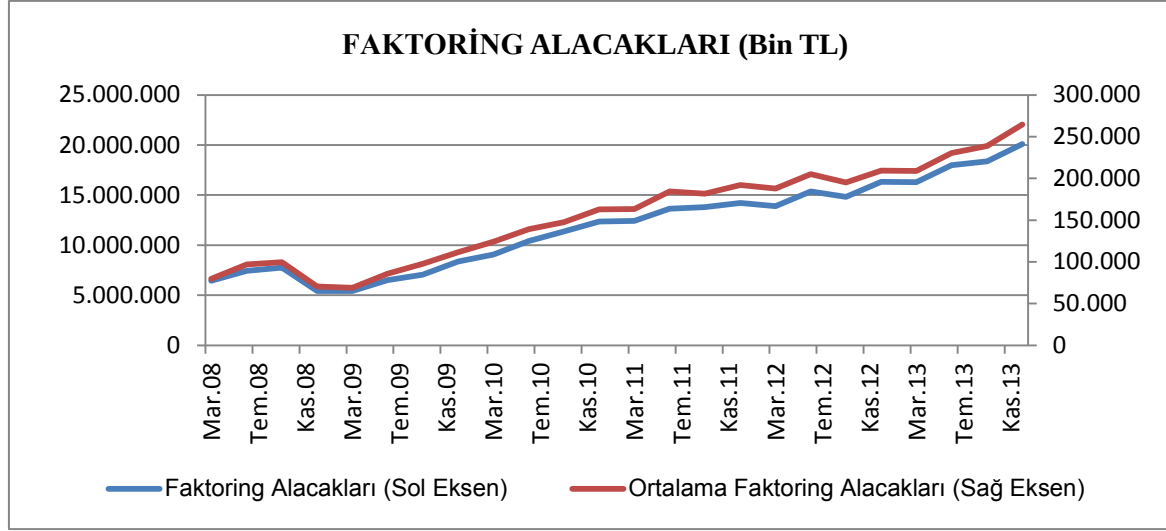
Çizelge 3.4. Faktoring alacaklarının ve alt kalemlerinin yıllar itibariyle gelişimi

FAKTORİNG ALACAKLARI (Bin TL)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
FAKTORİNG ALACAKLARI (A+B)	5.430.019	8.350.820	12.369.836	14.213.285	16.327.829	20.095.909
A) İskontolu Faktoring Alacakları (a+b-c)	2.692.446	3.846.145	5.507.203	6.818.291	7.879.347	10.134.502
a) Yurt İçi	2.816.515	3.976.436	5.628.999	7.061.645	8.041.721	10.474.827
b) Yurt Dışı	0	0	26.113	4.530	109.295	12.762
c) Kazanılmamış Gelirler (-)	124.069	130.291	147.909	247.884	271.669	353.087
B) Diğer Faktoring Alacakları (a+b)	2.737.573	4.504.675	6.862.633	7.394.994	8.448.482	9.961.407
a) Yurt İçi	2.297.164	4.081.983	5.885.013	6.032.143	7.024.607	8.078.826
b) Yurt Dışı	440.409	422.692	977.620	1.362.851	1.423.875	1.882.581

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Faktoring alacakları incelendiğinde iskontolu faktoring alacaklarında veya diğer faktoring alacaklarında yoğunlaşmanın olmadığı, ancak beklenildiği üzere büyük ölçüde yurtiçi faktoring alacaklarından oluştuğu görülmektedir.

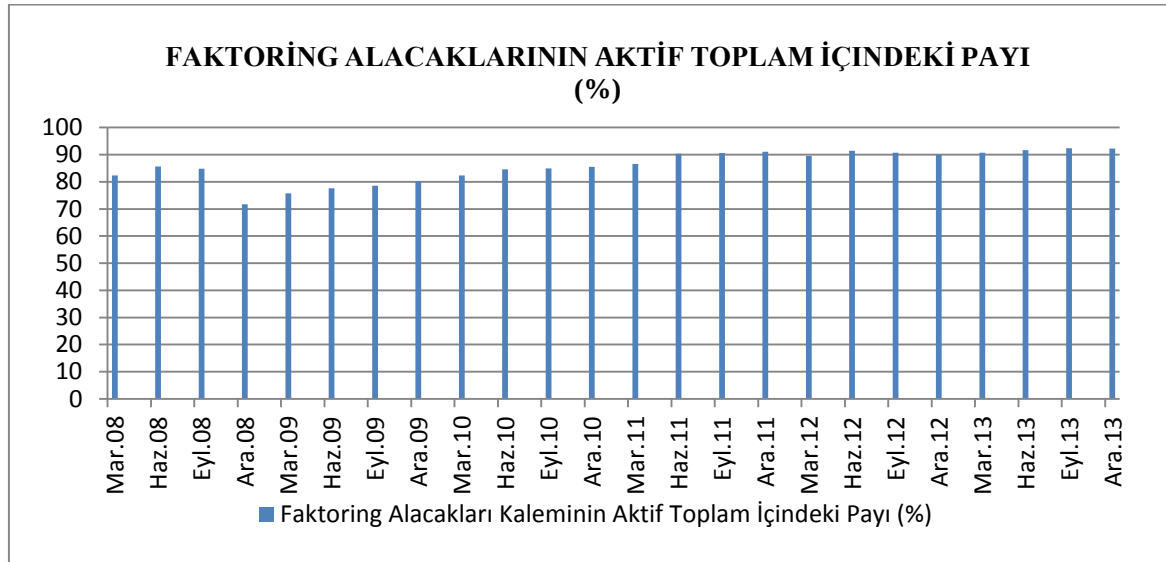
2008 yılının ilk çeyreğinde 6.460.180 bin TL olan faktoring alacakları %211 artarak 2013 yılsonunda 20.095.909 bin TL seviyesine ulaşmıştır. Ortalama faktoring alacakları ise aynı dönemde 79.755 bin TL'den 264.420 bin TL'ye yükselerek %232 oranında artış göstermiştir.

Şekil 3.4. Faktoring şirketlerinin faktoring alacakları kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Faktoring alacakları kaleminin aktif toplamı içerisindeki payını gösteren grafik aşağıda yer almaktadır. 2008 yılının ilk çeyreğinde %82,33 olan oran, 2010 yılsonunda en düşük seviyesi olan %71,68 düzeyine gerilemiş, sonrasında tekrar artarak 2013 yılsonunda %92,22 olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 3.5. Faktoring şirketlerinin faktoring alacaklarının aktif toplam içindeki payının gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

2008 yılı ile 2010 yılsonu arasındaki azalışın nedeni olarak 2008 – 2012 yılları arasında gerçekleşen küresel ekonomik krizin etkili olduğu söylenebilir.

Bankaların faktoring alacakları 2008 yılsonunda 77.981 bin TL iken %348 artarak 2013 yılsonunda 349.283 bin TL'ye yükselmiştir. Bankaların da faktoring işlemi yapma yetkilerinin bulunması nedeniyle banka iştiraki faktoring şirketlerinin faktoring sektörü içerisindeki payının finansal kiralama sektöründe olduğu kadar yüksek olmadığı söylenebilir. Yılsonları itibariyle bankaların faktoring alacakları aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 3.5. Bankaların faktoring alacakları

BANKALARIN FAKTORİNG ALACAKLARI (Bin TL)	
2008	77.981
2009	198.744
2010	420.126
2011	554.039
2012	459.353
2013	349.283

Kaynak: BDDK Türk Bankacılık Sektörü Aylık Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Takipteki Alacaklar:

Faktoring şirketlerinin anapara, faiz veya her ikisinin tahsili vadesinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren, yüz seksen günden fazla geciken ancak bir yılı geçmeyen alacaklar “Tasfiye Olunacak Alacaklar” hesabında, bir yıldan fazla gecikmiş olan alacaklar “Zarar Niteliğindeki Alacaklar” hesabında izlenmektedir. Söz konusu hesapların bakiyeleri bilançoda Takipteki Kiralama İşlemlerinden Alacaklar kaleminin içerisinde yer almaktadır.

Faktoring şirketlerinin Tasfiye Olunacak Alacaklar ile Zarar Niteliğindeki Alacaklar hesaplarında izledikleri alacaklar için ayrılan özel karşılıklar “Özel Karşılıklar” hesabında izlenmektedir. Şirketlerce,

- Anapara, faiz veya her ikisinin tahsili vadesinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren doksan günden fazla geciken ancak yüz seksen günü geçmeyen alacakların en az yüzde yirmisi (%20) oranında,
- Anapara veya faizin ya da her ikisinin vadesinden veya ödenmesi gereken tarihten itibaren tahsilinin gecikmesi yüz seksen günü geçen, ancak bir yılı geçmeyen alacakların en az yüzde ellisi (%50) oranında,

- c. Anaparanın veya faizin veya her ikisinin vadesinden veya ödenmesi gereken tarihten itibaren tahsili bir yıldan fazla gecikmiş olan alacakların yüzde yüzü (%100) oranında özel karşılık ayrılır.⁴⁸

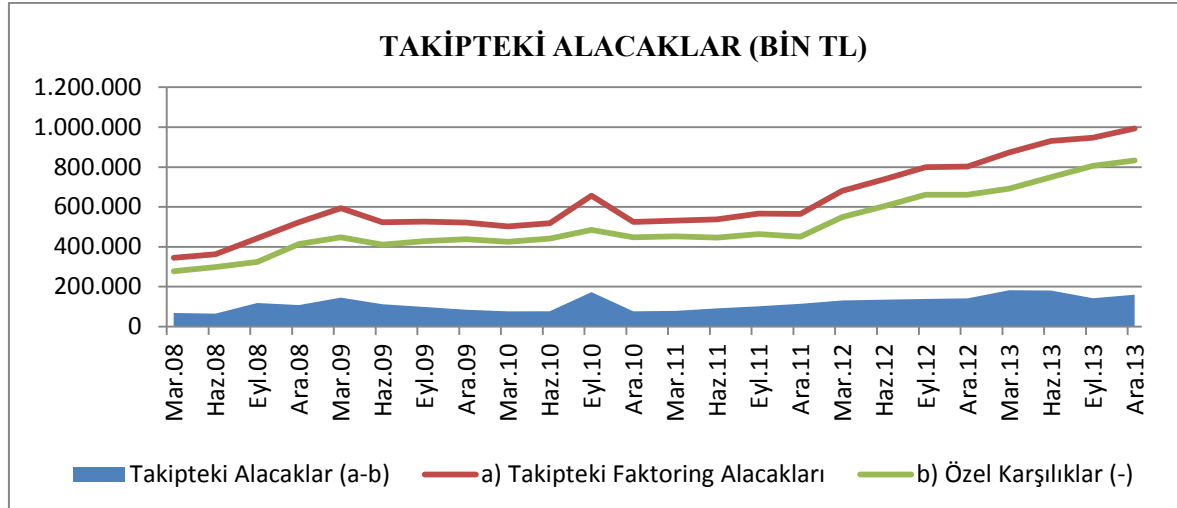
Faktoring şirketlerince, garantili faktoring işlemlerinde (a) bendinde belirtilen süreler yüz seksen gün ve iki yüz yetmiş gün, (b) bendinde belirtilen süreler iki yüz yetmiş gün ve bir yıl olarak uygulanır.

Mart 2008 döneminde takipteki faktoring alacakları bakiyesi 345.229 bin TL olan faktoring şirketleri söz konusu alacakları için 277.106 bin TL özel karşılık ayırmıştır. Aralık 2013 döneminde ise söz konusu bakiyeler sırasıyla %188 oranında artarak 993.225 bin TL, %201 oranında artarak 833.289 bin TL düzeyine çıkmıştır. Takipteki alacaklar (Net) kalemi ise ilgili dönemde 68.123 bin TL'den 159.936 bin TL'ye çıkarak %135 artış göstermiştir.

Faktoring alacakları kaleminin 2008 yılının ilk çeyreğinden 2013 yılsonuna kadar %211 oranında artış göstermesi, buna karşılık takipteki faktoring alacakların %188 oranında artmış olması faktoring şirketlerinin takibe dönüşüm oranının azaldığını göstermektedir.

Faktoring şirketlerinin Mart 2008 – Aralık 2013 dönemleri arası Takipteki Faktoring Alacaklar ve Özel Karşılık kalemleri ile bunların netleştirilmesi sonucu elde edilen Takipteki Alacaklar kaleminin gelişimini gösteren grafik aşağıda yer almaktadır.

⁴⁸ Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Muhasebe Uygulamaları ile Finansal Tabloları Hakkında Yönetmelik, 24.12.2013 tarihli ve 28861 sayılı Resmi Gazete, 6 ncı Madde.

Şekil 3.6. Faktoring şirketlerinin takipteki alacakları ile özel karşılıklarının gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

2008 – 2013 dönemleri arası yılsonları itibarıyla faktoring şirketlerinin takipteki alacaklarına ve özel karşılıklarına ilişkin bakiyeler aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 3.6. Faktoring şirketlerinin takipteki alacakları

TAKİPTEKİ ALACAKLAR (Bin TL)			
	a) Takipteki Faktoring Alacakları	b) Özel Karşılıklar (-)	Takipteki Alacaklar (a-b)
2008	522.531	414.577	107.954
2009	522.342	437.934	84.408
2010	524.999	448.459	76.540
2011	565.474	451.178	114.296
2012	802.643	661.048	141.595
2013	993.225	833.289	159.936

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Toplam bakiyelerin ilgili dönemde faaliyette bulunan şirket sayısına bölünmesi ile elde ettiğimiz ortalama değerler incelendiğinde Mart 2008 döneminde şirket başına düşen takipteki faktoring alacakları tutarı 4.262 bin TL iken Aralık 2013 döneminde 13.069 bin TL seviyesine, yani %207 oranında artış göstermiştir. Benzer şekilde özel karşılık tutarı şirket başına 3.421 bin TL iken %220 oranında artarak 10.964 bin TL seviyesine ulaşmıştır. Net takipteki alacaklar bakiyesi ise %150 oranında artış göstererek 841 bin TL'den 2.104 bin TL düzeyine çıkmıştır.

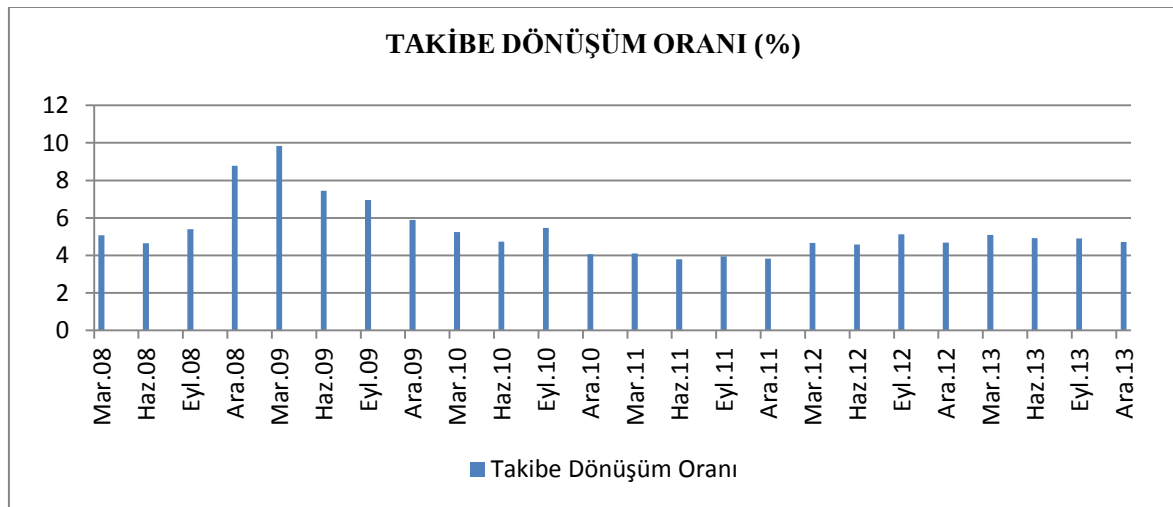
Mart 2008 ile Aralık 2013 dönemleri arasında şirket başına düşen ortalama faktoring alacağındaki artış %232 iken şirket başına düşen ortalama takipteki faktoring alacaklarındaki artışın %207 olması makul olarak değerlendirilmektedir. Faktoring şirketlerinin 2008 – 2013 yılsonları itibariyle ortalama takipteki alacaklarına ve özel karşılıklarına ilişkin bakiyeler aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 3.7. Faktoring şirketlerinin ortalama takipteki alacakları

ORTALAMA TAKİPTEKİ ALACAKLAR (Bin TL)			
	a) Ortalama Takipteki Faktoring Alacakları	b) Ortalama Özel Karşılıklar (-)	Ortalama Takipteki Alacaklar (a-b)
2008	6.786	5.384	1.402
2009	6.965	5.839	1.125
2010	6.908	5.901	1.007
2011	7.642	6.097	1.545
2012	10.290	8.475	1.815
2013	13.069	10.964	2.104

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

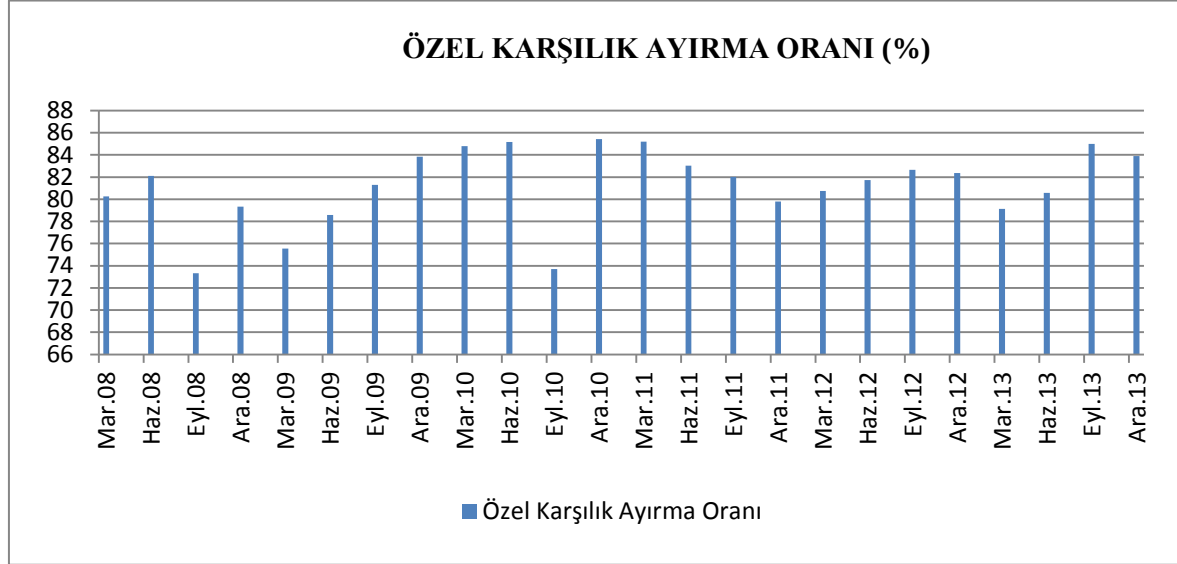
Faktoring şirketlerinin takibe dönüşüm oranları incelendiğinde, Mart 2008 döneminde %5,07 olan oran Mart 2009 döneminde %9,83 oranına kadar yükselmiş sonrasında azalarak Aralık 2013 döneminde %4,71 düzeyinde gerçekleşmiştir. Takibe dönüşüm oranının 2008'den sonra artması dünya genelinde görülen kriz ile ilişkilendirilebilir. Krizin etkilerinin giderek azalmasıyla birlikte takibe dönüşüm oranı azalarak makul seviyelere gerilemiştir.

Şekil 3.7. Faktoring şirketlerinin takibe dönüşüm oranının gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Faktoring şirketlerinin özel karşılık ayırma oranını gösteren grafik aşağıda yer almaktadır. Faktoring şirketleri takipteki alacaklarından doğan riskler için yüksek oranlarda özel karşılık ayırarak tedbir almaktadır.

Şekil 3.8. Faktoring şirketlerinin özel karşılık ayırma oranının gelişimi

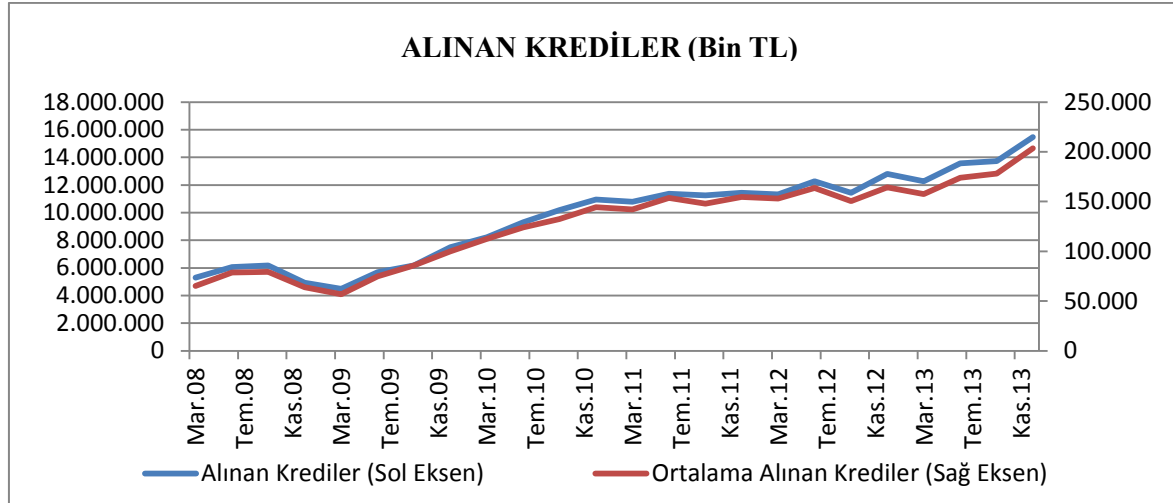
Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

2. Pasif Kalemler

Alınan Krediler:

Faktoring şirketlerinin yurtiçi bankalar, yurtiçi bankalar dışında kalan diğer kuruluşlar, yurtdışındaki banka, kuruluş ve fonlardan doğrudan sağladıkları krediler ile bu kredilere ilişkin faiz reeskontlarının izlendiği kalemdir. Şirketler esas faaliyetlerini gerçekleştirmek için gerekli olan fonu büyük ölçüde krediler ile karşılamaktadır. Bu nedenle, alınan krediler kalemi pasif içerisinde önemli bir paya sahiptir.

Mart 2008 döneminde 5.295.079 bin TL olan alınan krediler bakiyesi %192 oranında artarak Aralık 2013 döneminde 15.461.987 bin TL seviyesine ulaşmıştır. Ortalama alınan krediler ise aynı dönemde %211 artarak 65.371 bin TL seviyesinden 203.447 bin TL seviyesine çıkmıştır.

Şekil 3.9. Faktoring şirketlerinin alınan krediler kaleminin gelişimi

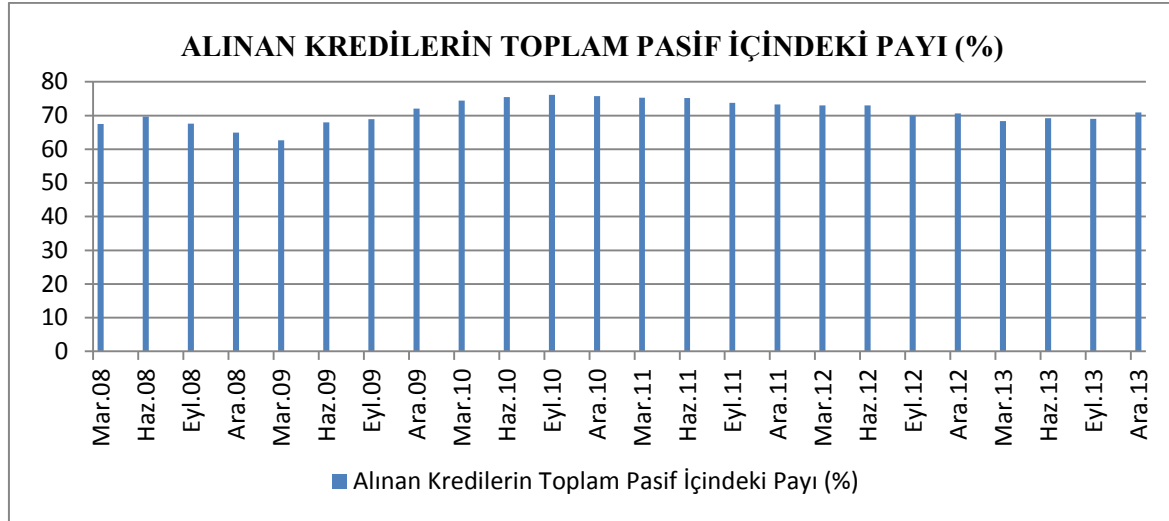
Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Çizelge 3.8. Yılsonları itibarıyla faktoring şirketleri alınan krediler kalemi bilgisi

ALINAN KREDİLER (Bin TL)		
Yıl	Toplam	Ortalama
2008	4.918.581	63.878
2009	7.499.216	99.990
2010	10.960.987	144.224
2011	11.438.673	154.577
2012	12.811.365	164.248
2013	15.461.987	203.447

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Alınan krediler kaleminin pasif toplamı içerisindeki payını gösteren grafik aşağıda yer almaktadır. 2008 yılının ilk çeyreğinde %67,48 olan oran, 2013 yılsonunda %70,96 seviyesine çıkmıştır. Faktoring şirketlerinin faktoring işlem hacminin artışına paralel olarak gerekli olan fonun büyük ölçüde krediler ile temin edilmesi nedeniyle alınan krediler kaleminin pasif toplamı içindeki payı yüksek oranlardadır.

Şekil 3.10. Faktoring şirketlerinin alınan krediler kaleminin toplam pasif içindeki payının gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

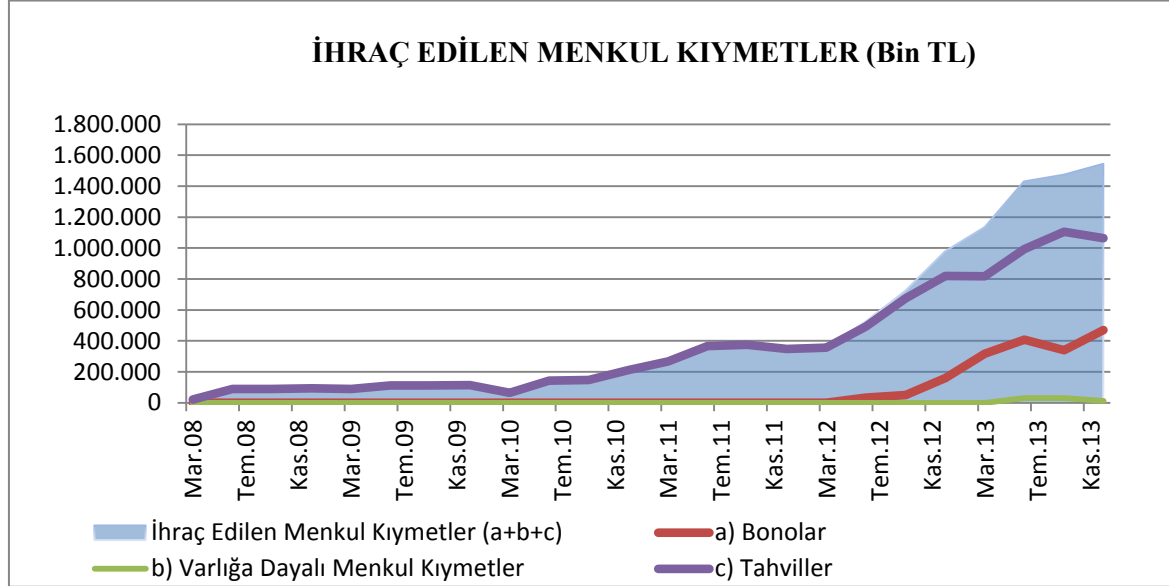
İhraç Edilen Menkul Kıymetler:

Şirketler tarafından ihraç edilen ve üçüncü şahıslara satılan tahvillerin, bonoların ve varlığa dayalı menkul kıymetlerin izlendiği hesaptır. 2011 yılına kadar bakiyesi sınırlı düzeylerde olan hesap bu tarihten itibaren özellikle tahviller kaynaklı hızlı artış göstermiştir. Faktoring şirketlerinin Aralık 2013 dönemi itibariyle ihraç edilen varlığa dayalı menkul kıymetlerinin bakiyesi 11.880 bin TL düzeyindedir. Özellikle kredilerin maliyetlerinin yüksek olması finansal kiralama şirketlerinde olduğu gibi faktoring şirketlerine de daha az maliyetli fon sağlama gayreti içerisinde sokmuştur.

Banka iştiraki olan faktoring şirketleri, diğer şirketlere nazaran iştirak olmalarından kaynaklanan kurumsal yapı ve daha güçlü sermaye ile hem yurtiçi hem de yurtdışı kaynaklara daha kolay erişebilmektedir. Sektörde kredibilitesi yüksek şirketlerce yapılabilen tahvil/bono ihraçları daha uzun vadeli ve daha düşük faizli borçlanma imkânıyla bu şirketlere avantaj sağlamaktadır.

2008 yılın ilk çeyreğinde bakiyesi 20.000 bin TL olan ihraç edilen menkul kıymetler kalemi 2013 yılsonunda %344 oranında artarak 1.545.236 bin TL düzeyine çıkmıştır. İhraç edilen menkul kıymetler büyük ölçüde tahvillerden oluşmaktadır. Ancak son dönemlerde bonoların ihraç edilen menkul kıymetler içerisindeki payının arttığı görülmektedir. Faktoring şirketlerinin faktoring işlemlerinden kaynaklı alacaklarının vade yapısına göre

bono veya tahvil ihraç ettiklerini söylemek mümkündür. Kredilere kıyasla daha ucuz maliyet ile kaynak bulma imkânı sağlayan menkul kıymet ihracının ilerleyen dönemlerde belirgin bir şekilde artması beklenebilir.

Şekil 3.11. Faktoring şirketlerinin ihraç edilen menkul kıymet kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

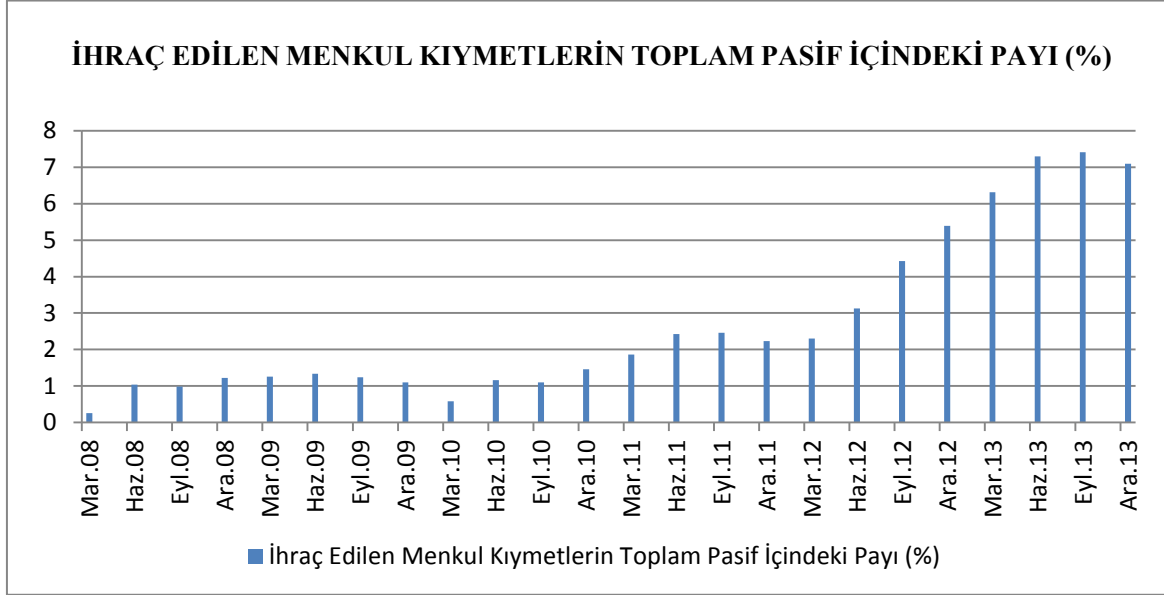
Aşağıdaki tabloda ihraç edilen menkul kıymet türleri ile bunlara ilişkin yılsonları bakiyeleri yer almaktadır.

Çizelge 3.9. Yılsonları itibariyle faktoring şirketleri ihraç edilen menkul kıymetler kalemi bilgisi

İHRAÇ EDİLEN MENKUL KIYMETLER (Bin TL)				
Yıl	Toplam	a) Bonolar	b) Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler	c) Tahviller
2008	92.848	0	0	92.848
2009	113.954	0	0	113.954
2010	211.172	0	0	211.172
2011	348.237	0	0	348.237
2012	977.911	159.073	0	818.838
2013	1.545.236	470.154	11.880	1.063.202

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

İhraç edilen menkul kıymetlerin bilanço içindeki payı Mart 2008 döneminde %0,25 iken 2011 yılından itibaren hızlı artış göstererek Aralık 2013 döneminde %7,10 seviyesine ulaşmıştır.

Şekil 3.12. Faktoring şirketlerinin ihraç edilen menkul kıymetlerinin toplam pasif içindeki payının gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Özkaynaklar:

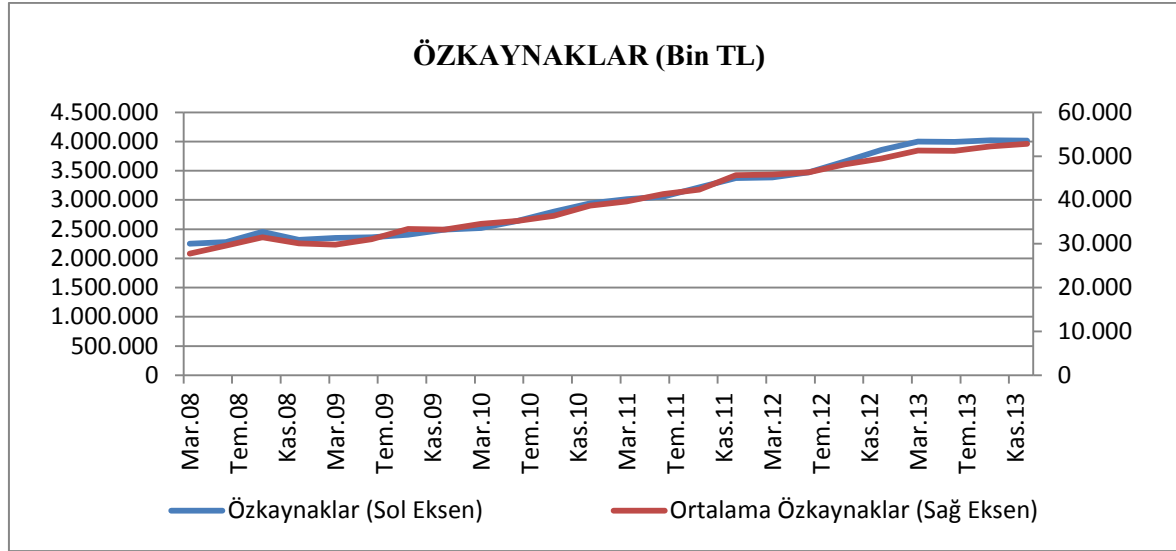
Bilançoda özkaynak kalemi; ödenmiş sermaye, sermaye yedekleri, kâr yedekleri ile kâr veya zarar kalemlerinin toplamından oluşmaktadır.

Çizelge 3.10. Yıllar itibarıyla faktoring şirketlerinin özkaynak kalemi ve alt kalemleri bilgisi

ÖZKAYNAKLAR (Bin TL)						
Yıl	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ÖZKAYNAKLAR (A+B+C+D)	2.319.464	2.493.335	2.940.320	3.376.552	3.855.882	4.014.568
A) Ödenmiş Sermaye	1.039.490	1.026.351	1.090.496	1.279.627	1.618.547	1.868.647
B) Sermaye Yedekleri (a+...+h)	159.285	285.055	257.771	282.311	347.879	171.551
a) Hisse Senedi İhraç Primleri	0	0	16.410	29.609	46.019	29.609
b) Hisse Senedi İptal Kârları	0	0	0	0	0	0
c) Menkul Değerler Değerleme Farkları	-1.055	48.935	78.623	56.713	114.779	
d) Maddi ve Maddi Olmayan Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Farkları	6.162	10.333	5.877	17.193	44.354	
e) İştirakler, Bağlı Ort. ve Birlikte Kontrol Edilen Ort. Bedelsiz Hisse Senetleri	50.403	35.135	35.578	36.026	36.026	
f) Riskten Korunma Değerleme Farkları (Etkin kısım)	0	0	0	0	0	
g) Satış Amaçlı Elde Tutulan ve Durdurulan Faaliyetlere İlişkin Duran Varlıkların Birikmiş Değerleme Farkları	0	0	0	0	0	
h) Diğer Sermaye Yedekleri	103.775	190.652	121.283	142.770	106.701	173.711
C) Kâr Yedekleri (a+...+d)	536.462	750.970	1.072.288	1.287.747	1.161.967	1.355.075
a) Yasal Yedekler	95.219	103.489	122.467	143.394	183.118	222.913
b) Statü Yedekleri	10.054	10.483	38.359	2.353	4.261	5.075
c) Olağanüstü Yedekler	243.384	263.958	535.365	697.084	687.905	809.086
d) Diğer Kâr Yedekleri	187.805	373.040	376.097	444.916	286.683	318.001
D) Kâr veya Zarar (e+f)	584.227	430.959	519.765	526.867	727.489	587.526
a) Geçmiş Yıllar Kâr veya Zararı	147.139	100.877	107.688	34.157	117.408	89.080
b) Dönem Net Kâr veya Zararı	437.088	330.082	412.077	492.710	610.081	498.446

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Faktoring şirketlerinin özkaynaklar gelişimi incelendiğinde Mart 2008 döneminde 2.319.464 bin TL olan bakiye Aralık 2013 döneminde 4.014.568 bin TL seviyesine çıkarak %78,38 artış gerçekleşmiştir. Ortalama özkaynaklar incelendiğinde ise şirket başına düşen artışın daha fazla olduğu görülmektedir. Ortalama özkaynaklar aynı dönemler arasında 27.785 bin TL'den 52.823 bin TL'ye yükselerek %90,11 artış gerçekleştirmiştir. Aşağıdaki grafikte ve tabloda faktoring şirketlerinin özkaynaklar kalemi gelişimine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Şekil 3.13. Faktoring şirketlerinin özkaynak kaleminin gelişimi

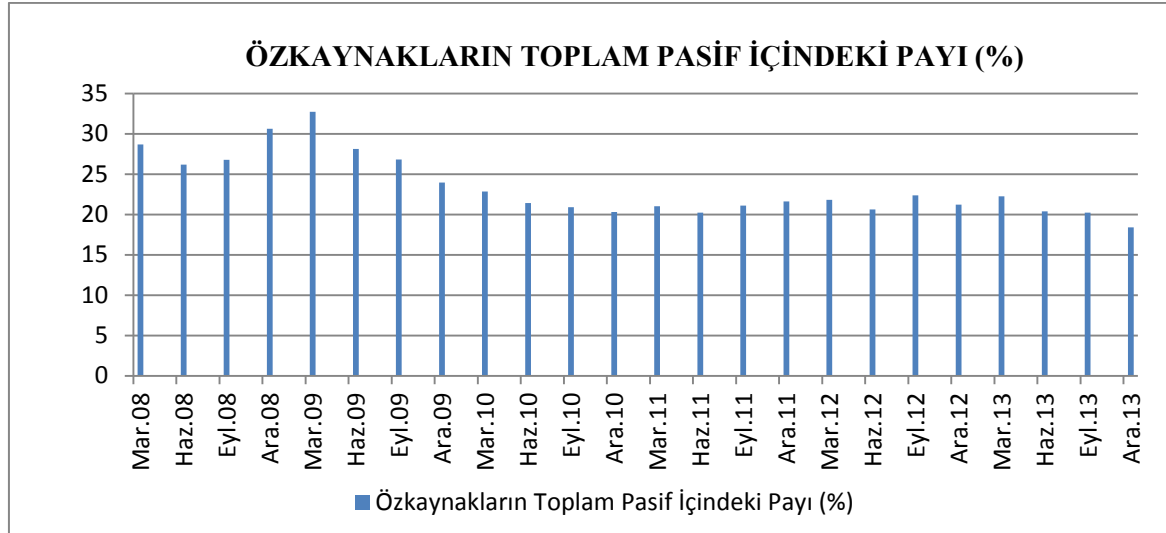
Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Çizelge 3.11. Yılsonları itibarıyla faktoring şirketleri özkaynaklar kalemi bilgisi

ÖZKAYNAKLAR (Bin TL)		
Yıl	Toplam	Ortalama
2008	2.319.464	30.123
2009	2.493.335	33.244
2010	2.940.320	38.688
2011	3.376.552	45.629
2012	3.855.882	49.434
2013	4.014.568	52.823

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

24.04.2013 tarihli ve 28627 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik’in 12 nci maddesine göre şirketlerin özkaynağının toplam aktiflerine oranının asgari yüzde üç olarak tutturulması ve idame ettirilmesi zorunludur. Standart oran olarak adlandırılan bu oranı sağlayamayan şirketler, oranı tutturuncaya kadar yeni bir faktoring sözleşmesi yapamayacaktır. Söz konusu Yönetmelik ile getirilen yeni bir hüküm olmakla birlikte sektörün standart oranı 2013 yılsonu itibarıyla %18,42 ile yasal sınırın çok üzerindedir. Standart oran sermaye yapısı güçlü olmayan şirketlerin risk alma düzeylerine bir sınırlama getirmektedir. Yasal sınırdaki şirketler ya sermaye artırımına gidecekler veya yeni sözleşme yapamayacaklar. Aşağıdaki grafikte dönemler itibarıyla özkaynakların toplam pasif içindeki payını göstermektedir.

Şekil 3.14. Faktoring şirketlerinin özkaynaklar kaleminin toplam pasif içindeki payının gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

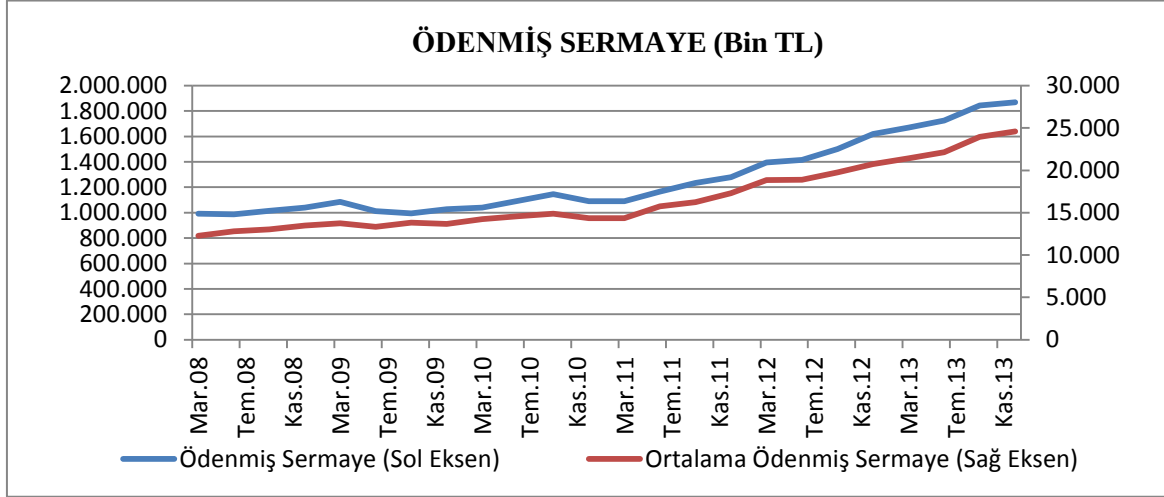
Özkaynaklar kalemi içerisinde tutar olarak en yüksek olan ödenmiş sermaye, şirketlerin esas sözleşmelerinde Türk parası olarak belirtilen ve ticaret siciline tescil edilmiş bulunan sermaye tutarları ile Türk parası olarak taahhüt edilen ancak bakiyesi henüz tahsil olunmamış sermaye tutarları toplamından oluşmaktadır. Ödenmiş sermaye tutarı özkaynakların yaklaşık yarısını oluşturmaktadır. Aralık 2013 itibariyle ödenmiş sermayenin özkaynaklar içerisindeki payı %47 olarak gerçekleşmiştir.

Özkaynaklar ve özkaynakları oluşturan kalemlere ilişkin açıklamalar ile mevzuatsal değişikliklere finansal kiralama bölümünde yer verildiğinden burada tekrar edilmemiştir.

Faktoring sektörünün 2008 yılının ilk çeyreğinde 992.654 bin TL olan ödenmiş sermayesi %88 artarak Aralık 2013 döneminde 1.868.647 bin TL düzeyine çıkmıştır. Ortalama ödenmiş sermayedeki artış ise 12.255 bin TL'den 24.587 bin TL'ye çıkarak %100 oranında gerçekleşmiştir.

Bu durum faktoring şirketlerinin ortalama ödenmiş sermayelerinin mevzuatla getirilen 20 milyon TL sınırının üzerinde olduğunu göstermekle birlikte özellikle banka iştiraki olan faktoring şirketlerinin ödenmiş sermayelerinin çok yüksek olması bu değeri yukarılara taşımaktadır. İlerleyen dönemlerde, hâlihazırda ödenmiş sermayeleri 20 milyon TL'nin altında olan şirketlerin de ödenmiş sermayelerini yasal tutarın üzerine çıkarmaları

neticesinde sektörün söz konusu kalemi daha fazla artış gösterecektir. Dolayısıyla, faktoring şirketlerinin kısa süre sonra daha sağlam bir sermaye yapısına sahip olacakları öngörülmektedir.

Şekil 3.15. Faktoring şirketlerinin ödenmiş sermayeleri kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Faktoring şirketlerinin ödenmiş sermaye bakiyesini yılsonları itibariyle gösteren tablo aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 3.12. Yılsonları itibariyle faktoring şirketlerinin ödenmiş sermaye kalemi bilgisi

ÖDENMİŞ SERMAYE (Bin TL)		
Yıl	Toplam	Ortalama
2008	1.039.490	13.500
2009	1.026.351	13.685
2010	1.090.496	14.349
2011	1.279.627	17.292
2012	1.618.547	20.751
2013	1.868.647	24.587

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Kâr yedekleri kalemi yasal yedekler, statü yedekleri, olağanüstü yedekler ve diğer kâr yedekleri hesaplarından oluşmakta olup özkaynak kalemi içerisinde tutar olarak önemli yere sahiptir. Aralık 2013 itibariyle kâr yedeklerinin özkaynaklar içerisindeki payı %33,75 olarak gerçekleşmiştir. Kâr yedeklerinin alt kalemleri incelendiğinde ise Aralık 2013 döneminde olağanüstü yedeklerin payının %59,71 olduğu görülmektedir. Olağanüstü

yedekler, yıllık vergi sonrası kârdan yasal yedeklerin ayrılmasından sonra, genel kurul kararı uyarınca ayrılan yedek akçelerin konulduğu hesaptır.

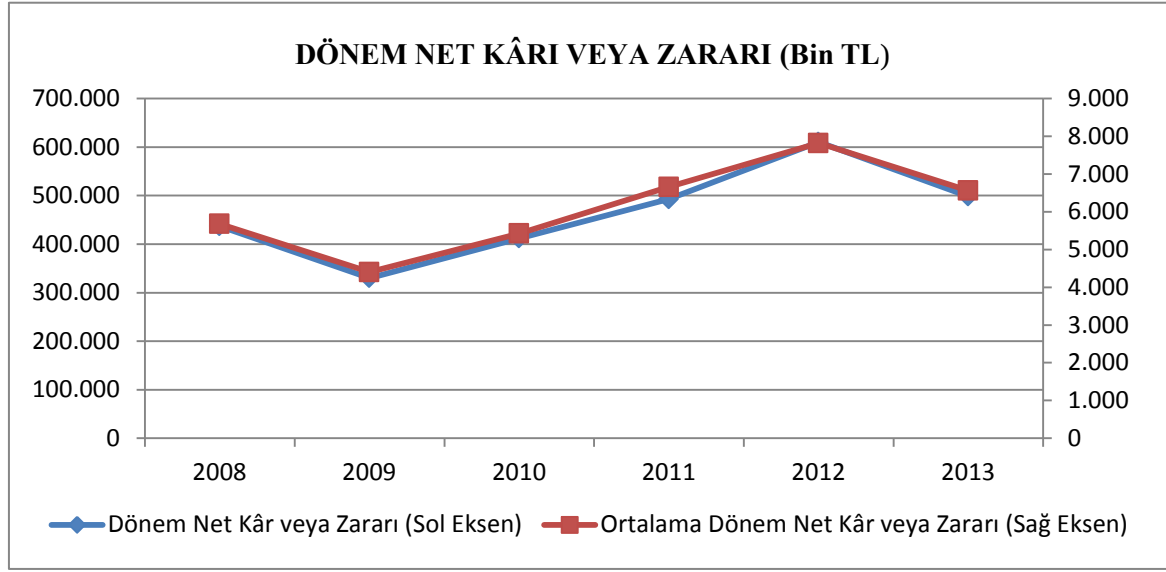
Şirketlerin özkaynaklarını oluşturan diğer önemli bir kalem ise faaliyetlerinin neticesini yansıtan kâr veya zarar kalemidir. Bilançoda kâr veya zarar kalemi geçmiş yıllar kâr veya zararı ile dönem net kâr veya zararı şeklinde detaylandırılmıştır.

Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere 2008 yılsonunda faktoring sektörü kârı 584.227 bin TL iken 2013 yılsonunda %0,56 oranında artarak 587.526 bin TL seviyesinde gerçekleşmiştir. Diğer taraftan faktoring şirketlerinin ortalama dönem net kârı veya zararı ilgili dönemler arasında %15,54 artarak 5.676 bin TL'den 6.559 bin TL seviyesine çıkmıştır. Şirketlerin aktiflerinin hem sektör olarak hem şirket bazında büyümesi dikkate alındığında kârlarının çok sınırlı ve yetersiz kaldığı görülmektedir. Faktoring şirketlerinin kârlarına ilişkin detaylı inceleme Gelir Tablosu Analizi başlığında yapılmıştır.

Çizelge 3.13. Yılsonları itibariyle faktoring şirketlerinin kâr (zarar) bilgisi

KÂR VEYA ZARAR (Bin TL)						
Yıl	Toplam			Ortalama		
	Kâr veya Zarar (a+b)	a) Geçmiş Yıllar Kâr veya Zararı	b) Dönem Net Kârı veya Zararı	Kâr veya Zarar (c+d)	c) Geçmiş Yıllar Kâr veya Zararı	d) Dönem Net Kârı veya Zararı
2008	584.227	147.139	437.088	7.587	1.911	5.676
2009	430.959	100.877	330.082	5.746	1.345	4.401
2010	519.765	107.688	412.077	6.839	1.417	5.422
2011	526.867	34.157	492.710	7.120	462	6.658
2012	727.489	117.408	610.081	9.327	1.505	7.822
2013	587.526	89.080	498.446	7.731	1.172	6.559

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Şekil 3.16. Faktoring şirketlerinin dönem net kâr veya zararı kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

3.2.2. Gelir Tablosu Analizi

Faktoring şirketleri, gelir tablolarını Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Muhasebe Uygulamaları ile Finansal Tabloları Hakkında Yönetmelik ekinde yer alan tablo formatında hazırlamakla yükümlüdürler.

Grafiklerde yer alan “Toplam” ifadesi ilgili dönemde faaliyette bulunan faktoring şirketlerinin ilgili kalemlerinin toplamından oluşurken, “Ortalama” ifadesi ilgili kalemin toplamının faktoring şirketi sayısına bölümünden elde edilen sonuçtan oluşmaktadır.

1. Faktoring Gelirleri

Faktoring gelirleri faktoring alacaklarından alınan faizler ve faktoring alacaklarından alınan ücret ve komisyonlar olmak üzere iki alt başlıktan oluşmaktadır.

Yılları itibarıyla toplam ve ortalama faktoring gelirlerini gösteren tablolar aşağıda yer almaktadır. 2008 – 2009 yılsonu arasındaki faktoring gelirlerindeki azalışın nedeni olarak 2008 – 2012 yılları arasında gerçekleşen küresel ekonomik krizin etkili olduğu söylenebilir. Krizin etkilerinin azalması ile faktoring gelirlerinde tekrar artış gözlemlenmiştir.

Çizelge 3.14. Yılları itibariyle faktoring şirketlerinin toplam faktoring gelirleri

TOPLAM FAKTORİNG GELİRLERİ (Bin TL)			
Yıl	A) Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler	B) Faktoring Alacaklarından Alınan Ücret ve Komisyonlar	FAKTORİNG GELİRLERİ (A+B)
2008	1.600.160	169.643	1.769.803
2009	1.190.116	145.592	1.335.708
2010	1.338.254	186.220	1.524.474
2011	1.784.588	252.526	2.037.114
2012	2.353.616	256.267	2.609.883
2013	2.168.178	256.910	2.425.088

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Çizelge 3.15. Yılları itibariyle faktoring şirketlerinin ortalama faktoring gelirleri

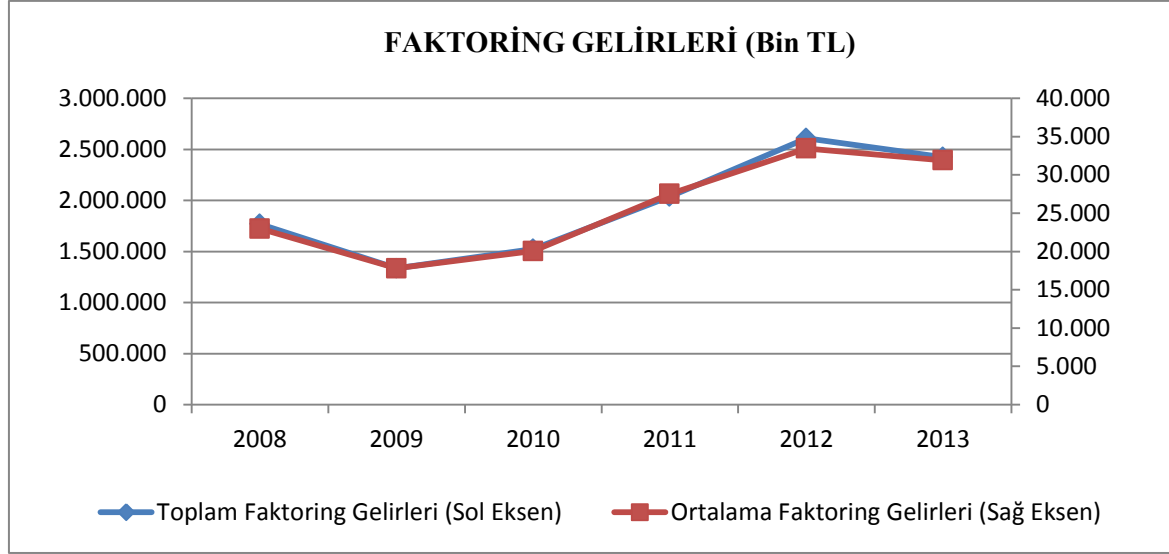
ORTLAMA FAKTORİNG GELİRLERİ (Bin TL)			
Yıl	A) Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler	B) Faktoring Alacaklarından Alınan Ücret ve Komisyonlar	FAKTORİNG GELİRLERİ (A+B)
2008	20.781	2.203	22.984
2009	15.868	1.941	17.809
2010	17.609	2.450	20.059
2011	24.116	3.413	27.529
2012	30.175	3.285	33.460
2013	28.529	3.380	31.909

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

2013 yılsonunda toplam faktoring gelirleri 2008 yılsonuna kıyasla %37,03 oranında artış göstererek 2.425.088 bin TL seviyesinde gerçekleşmiştir. Aynı dönemlerde faktoring alacaklarındaki artış %270 düzeyinde iken faktoring gelirlerindeki artışın bu oranın çok altında kalması dikkat çekmektedir.

2008 – 2013 yılları arasında ortalama faktoring gelirlerindeki artış ise %38,83 düzeyindedir. Benzer şekilde, aynı dönemlerde ortalama faktoring alacaklarındaki artış %275 iken faktoring gelirlerindeki artışın bu oranın çok altında kalması dikkat çekmektedir.

Faktoring alacaklarındaki hacimsel artışa kıyasla faktoring gelirlerindeki sınırlı artışta faiz oranlarındaki azalışın ve rekabetin etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Şekil 3.17. Faktoring şirketlerinin faktoring gelirleri kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

2. Finansman Giderleri

Finansman giderleri şirketlerin yurtiçindeki banka ve diğer kuruluşlardan kullandığı kredilere ödediği faizler, yurtdışındaki finansal kuruluşlardan kullandığı kredilere ödediği faizler, şirketler tarafından üçüncü kişilere satılarak ihraç edilen menkul kıymetlere verilen faizler, faktoring borçlarına verilen faizler, finansal kiralama yoluyla edinilen varlıklar için yapılan ödemeler, alacaklı şubeler hesabına genel müdürlük tarafından tahakkuk ettirilen faizler ile şirketlerce verilen diğer faizler toplamının izlendiği kalemdir.

Faktoring şirketlerinin finansman giderlerini gösteren tablolar aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 3.16. Yılları itibarıyla faktoring şirketlerinin toplam finansman giderleri

TOPLAM FİNANSMAN GİDERLERİ (Bin TL)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
FİNANSMAN GİDERLERİ (A+...+F)	809.005	509.180	680.239	987.953	1.147.770	1.022.682
A) Kullanılan Kredilere Verilen Faizler	769.271	467.011	629.126	895.672	1.019.686	841.897
B) Faktoring İşlemlerinden Borçlara Verilen Faizler	12.601	7.687	19.676	31.500	33.855	25.520
C) Finansal Kiralama Giderleri	181	90	103	118	102	2.353
D) İhraç Edilen Menkul Kıymetlere Verilen Faizler	7.778	16.620	12.716	35.060	65.026	123.031
E) Diğer Faiz Giderleri	2.501	5.229	469	206	406	349
F) Verilen Ücret ve Komisyonlar	16.673	12.543	18.149	25.397	28.695	29.532

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Çizelge 3.17. Yılları itibariyle faktoring şirketlerinin ortalama finansman giderleri

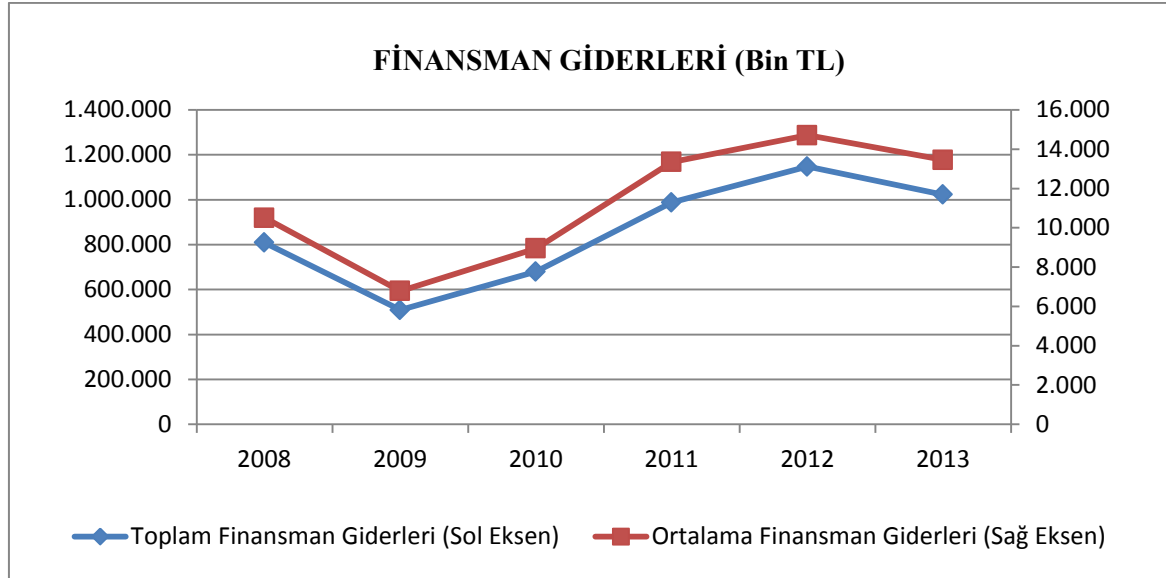
ORTALAMA FİNANSMAN GİDERLERİ (Bin TL)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
FİNANSMAN GİDERLERİ (A+...+F)	10.507	6.789	8.951	13.351	14.715	13.456
A) Kullanılan Kredilere Verilen Faizler	9.991	6.227	8.278	12.104	13.073	11.078
B) Faktoring İşlemlerinden Borçlara Verilen Faizler	164	102	259	426	434	336
C) Finansal Kiralama Giderleri	2	1	1	2	1	31
D) İhraç Edilen Menkul Kıymetlere Verilen Faizler	101	222	167	474	834	1.619
E) Diğer Faiz Giderleri	32	70	6	3	5	5
F) Verilen Ücret ve Komisyonlar	217	167	239	343	368	389

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Faktoring şirketlerinin toplam finansman giderlerinde 2008 – 2013 yılları arasında %26,41 oranında, ortalama finansman giderlerinde %28,08 oranında artış gerçekleşmiştir. Finansman giderlerinde en büyük kalem yurtiçi ve yurtdışı kuruluşlardan sağlanan kredilere verilen faizlerdir. Halihazırda şirketlerin bankalardan sağladıkları krediler ile faktoring işlemlerini fonladıkları dikkate alındığında kullanılan kredilere verilen faiz tutarının belirtilen düzeylerde olması anlaşılabilmektedir. Özellikle banka iştiraki olan faktoring şirketleri ana ortaklarından sağlamış oldukları uygun maliyetli krediler ile diğer şirketlere göre avantajlı konumdadırlar.

Bununla birlikte, faktoring şirketlerinin kullandıkları toplam kredi tutarının 2008 – 2013 yılları arasında %214, ortalama kullanılan kredi tutarının ise %218 düzeyinde artış göstermesine rağmen finansman giderlerinde paralel artışın olmaması faktoring şirketlerinin zaman içerisinde daha ucuz maliyetli borçlandıklarını göstermektedir.

Diğer taraftan, faktoring şirketleri daha uygun maliyetli fon kaynağı olarak menkul kıymet ihracını artırmaya başlamış olması nedeniyle ihraç edilen menkul kıymetlere verilen faiz tutarında artış gözlemlenmektedir. Finansman giderleri kalemi içerisinde ihraç edilen menkul kıymetlere verilen faizin oranı %12 düzeyindedir. Banka iştiraki finansal kiralama şirketleri banka iştiraki olmaları, kurumsallaşmış olmaları ve güçlü sermaye yapıları sayesinde daha ucuz maliyetli ve uzun vadeli menkul kıymet ihracı gerçekleştirebilmektedirler.

Şekil 3.18. Faktoring şirketlerinin finansman giderleri kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

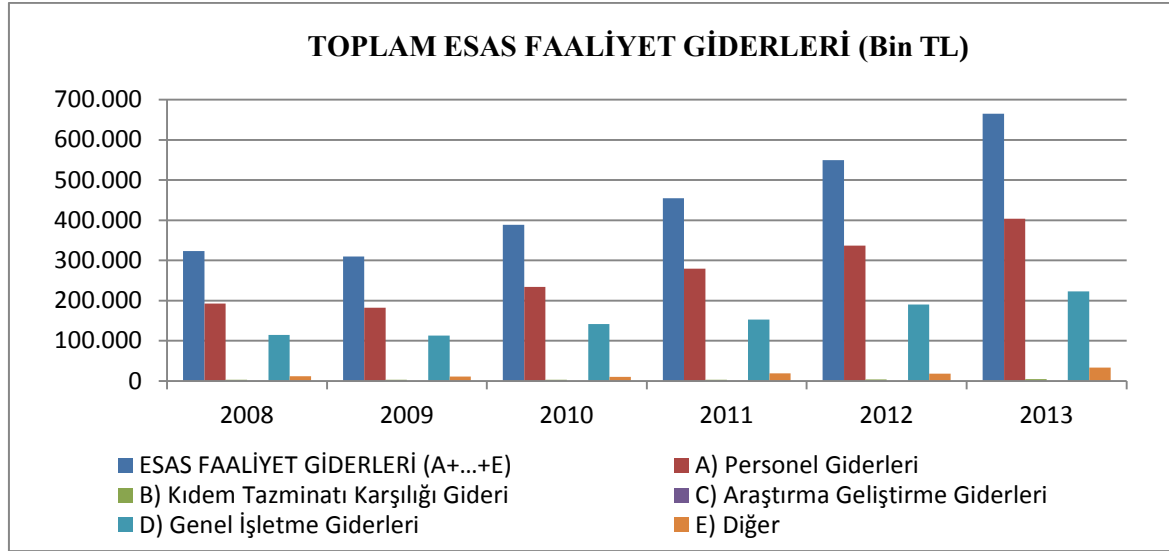
3. Esas Faaliyet Giderleri

Esas faaliyet giderleri personel giderleri, kıdem tazminatı karşılığı gideri, araştırma geliştirme giderleri, genel işletme giderleri ve diğer giderleri olmak üzere beş kalemden oluşmaktadır. Faktoring şirketlerinde personel giderleri ile genel işletme giderleri esas faaliyet giderlerinin yaklaşık %95'ini oluşturmaktadır.

Faktoring şirketlerinin 2008 – 2013 yılları arasında faktoring işlem hacminin artması nedeniyle, şirketlerin faaliyetlerini mevzuata uygun ve beklenen kurumsal biçimde yerine getirebilmeleri amacıyla ilave personel istihdam ettikleri değerlendirilmektedir.

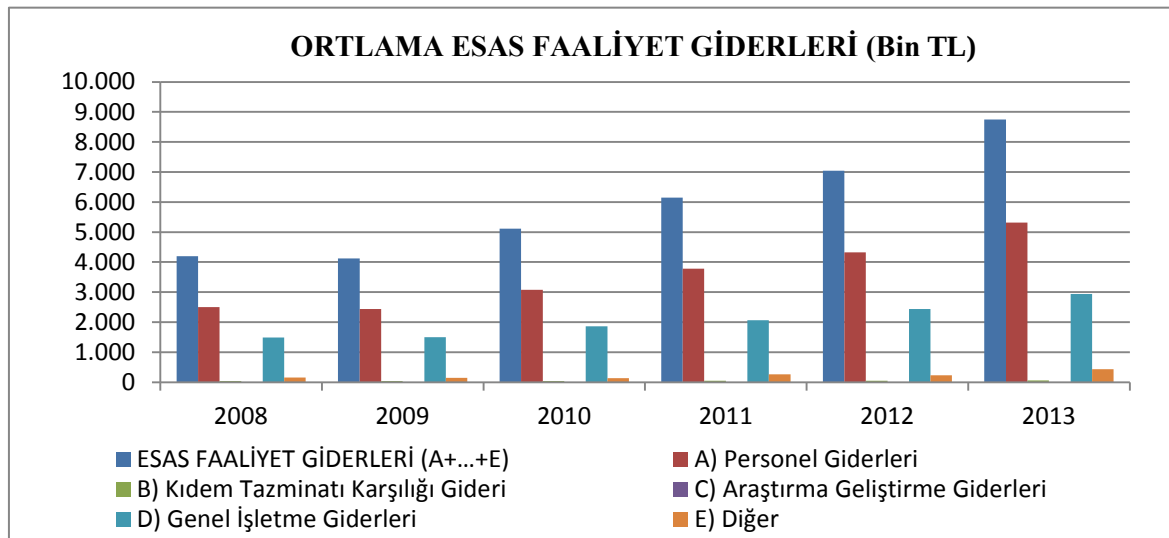
Faktoring şirketlerinin de finansal kiralama şirketlerine benzer şekilde araştırma geliştirme giderlerinin neredeyse hiç olmaması yeni ürün ve teknolojiler oluşturulması veya mevcutlarının geliştirilmesi yönünde çalışma yapılmadığı izlenimini doğurmaktadır.

2008 yılsonunda 322.931 bin TL olan esas faaliyet giderleri (192.820 bin TL'si personel giderleri, 114.736 bin TL'si genel işletme giderleri) 2013 yılsonunda 664.906 bin TL (404.062 bin TL'si personel giderleri, 222.987 bin TL'si genel işletme giderleri) seviyesine yükselerek %105,90 oranında artış göstermiştir.

Şekil 3.19. Faktoring şirketlerinin toplam esas faaliyet giderleri kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Şekil 3.20. Faktoring şirketlerinin ortalama esas faaliyet giderleri kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

4. Diğer Faaliyet Gelirleri

Faktoring şirketlerinin diğer faaliyet gelirleri bankalardan alınan faizler, ters repo işlemlerinden alınan faizler, menkul değerlerden alınan faizler, temettü gelirleri, sermaye piyasası işlemleri kârı, kambiyo işlemleri kârı ve diğer gelirlerden oluşmaktadır.

Diğer faaliyet gelirleri içerisinde en büyük paya sahip kalem kambiyo hesapları kapsamında efektif, döviz ve kıymetli maden alım-satımı ve değerlemesi ile arbitraj işleminden elde edilen kârlar gibi çeşitli kambiyo kârlarının izlendiği kambiyo işlemleri kârıdır.

Çizelge 3.18. Yılları itibarıyla faktoring şirketlerinin diğer faaliyet gelirleri

DİĞER FAALİYET GELİRLERİ (Bin TL)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
DİĞER FAALİYET GELİRLERİ (A+...+G)	1.984.439	1.707.582	2.872.959	1.562.550	876.057	1.371.520
A) Bankalardan Alınan Faizler	48.595	63.390	77.008	32.637	25.045	19.269
B) Ters Repo İşlemlerinden Alınan Faizler	983	110	40	11	7	8
C) Menkul Değerlerden Alınan Faizler	1.761	600	886	1.377	548	132.084
D) Temettü Gelirleri	3.662	10.640	8.901	61.870	57.691	12.252
E) Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı	39.549	19.693	6.189	69.722	109.338	73.797
F) Kambiyo İşlemleri Kârı	1.564.937	1.566.852	2.630.645	1.293.552	622.277	1.030.679
G) Diğer	324.952	46.297	149.290	103.381	61.151	103.431

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Faktoring şirketlerinin faktoring alacaklarının büyük ölçüde Türk parası cinsinden olması nedeniyle kambiyo işlemleri kârının arbitraj kârları, efektif döviz alım/satım ve değerlendirme kârları, kıymetli maden alım/satım değerlendirme kârları veya bunlar dışında kalan kambiyo işlemlerinden kaynaklanmaktadır. Kambiyo işlemleri kârını oluşturan tutarın ağırlıklı olarak dövize endeksli faktoring alacakları anapara kur artışlarından kaynaklanmadığını söylemek mümkündür. Aşağıdaki tabloda faktoring alacaklarının TP, YP ayrımı verilmiştir.

Çizelge 3.19. Yılları itibarıyla faktoring şirketlerinin TP, YP ayrımında faktoring alacakları

FAKTORİNG ALACAKLARI (Bin TL)			
Yıl	TP	YP	Toplam
2008	4.898.494	531.525	5.430.019
2009	7.838.029	512.791	8.350.820
2010	11.219.231	1.150.605	12.369.836
2011	12.703.909	1.509.376	14.213.285
2012	14.575.436	1.752.393	16.327.829
2013	17.917.431	2.178.478	20.095.909

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

5. Diğer Faaliyet Giderleri

Diğer faaliyet giderleri menkul değerler değer düşüş gideri, duran varlıklar değer düşüş giderleri, türev finansal işlemlerden zararlar, kambiyo işlemleri zararı ve diğer giderlerden oluşmaktadır.

Diğer faaliyet gelirlerine benzer şekilde diğer faaliyet giderlerinde en büyük paya sahip kalem kambiyo işlemleri zararıdır.

Çizelge 3.20. Yılları itibarıyla faktoring şirketlerinin diğer faaliyet giderleri

DİĞER FAALİYET GİDERLERİ (Bin TL)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
DİĞER FAALİYET GİDERLERİ (A+...+E)	1.895.287	1.656.203	2.652.475	1.430.700	721.074	1.195.342
A) Menkul Değerler Değer Düşüş Gideri	1.492	403	267	0	0	0
B) Duran Varlıklar Değer Düşüş Giderleri	6.809	6.871	352	188	107	143
C) Türev Finansal İşlemlerden Zarar	67.861	46.338	6.138	87.717	49.426	219.922
D) Kambiyo İşlemleri Zararı	1.748.760	1.564.352	2.633.486	1.329.178	624.933	952.049
E) Diğer	70.365	38.239	12.232	13.617	46.608	23.228

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

6. Net Dönem Kârı/Zararı

Sektörün toplam net dönem kârı 2008 yılında 437.117 bin TL iken 2013 yılsonunda 498.446 bin TL seviyesine çıkarak %14,03 oranında artmıştır. Ortalama net dönem kârı ise aynı dönem içerisinde 5.677 bin TL'den 6.559 bin TL'ye yani %15,53 oranında yükselmiştir. Şirketlerin kârının artışında sürdürülen faaliyetlere ilişkin vergi öncesi kârın azalması ile sürdürülen faaliyetler vergi karşılığının artmasının etkili olduğu söylenebilir.

Faktoring şirketlerinin gelir tablosu ana kalemlerinin yer aldığı tablolar aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 3.21. Yılları itibariyle faktoring şirketlerinin gelir tablosu ana kalemleri (toplam)

GELİR TABLOSU ANA KALEMLERİ (Bin TL) - TOPLAM						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1 ESAS FAALİYET GELİRLERİ (2+9+12)	1.769.803	1.335.708	1.524.474	2.037.114	2.609.883	2.425.088
16 FİNANSMAN GİDERLERİ (-) (17+...+22)	809.005	509.180	680.239	987.953	1.147.770	1.022.682
23 BRÜT K/Z (1-16)	960.798	826.528	844.235	1.049.161	1.462.113	1.402.406
24 ESAS FAALİYET GİDERLERİ (-) (25+...+29)	322.931	309.383	388.903	455.128	549.461	664.906
30 BRÜT FAALİYET K/Z (23-24)	637.867	517.145	455.332	594.033	912.652	737.500
31 DİĞER FAALİYET GELİRLERİ (32+33+34+39+40+43+44)	1.984.439	1.707.582	2.872.959	1.562.550	876.057	1.371.520
45 TAKİPTEKİ ALACAKLARA İLİŞKİN ÖZEL KARŞILIKLAR (-)	205.370	144.706	179.849	119.892	308.332	302.157
46 DİĞER FAALİYET GİDERLERİ (-) (47+51+57+58+59)	1.895.287	1.656.203	2.652.475	1.430.700	721.074	1.195.342
60 NET FAALİYET K/Z (30+31-45-46)	521.649	423.818	495.967	605.991	759.303	611.522
61 BİRLEŞME İŞLEMİ SONRASINDA GELİR OLARAK KAYDEDİLEN FAZLALIK TUTARI	0	0	0	0	0	0
62 NET PARASAL POZİSYON KÂRIZARARI	0	0	0	0	0	0
63 SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ ÖNCESİ K/Z (60+61+62)	521.649	423.818	495.967	605.991	759.303	611.786
64 SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ KARŞILIĞI (±) (65+66-67)	84.606	93.736	84.179	113.241	149.222	113.340
68 SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM NET K/Z (63+64)	437.043	330.082	411.788	492.750	610.081	498.446
69 DURDURULAN FAALİYETLERDEN GELİRLER (70+71+72)	380	0	330	0	0	0
73 DURDURULAN FAALİYETLERDEN GİDERLER (-) (74+75+76)	52	0	25	70	0	0
77 DURDURULAN FAALİYETLER VERGİ ÖNCESİ K/Z (69-73)	328	0	305	-70	0	0
78 DURDURULAN FAALİYETLER VERGİ KARŞILIĞI (±) (79+80-81)	254	0	17	-30	0	0
82 DURDURULAN FAALİYETLER DÖNEM NET K/Z (77±78)	74	0	288	-40	0	0
83 NET DÖNEM KARIZARARI (68+82)	437.117	330.082	412.076	492.710	610.081	498.446
84 HİSSE BAŞINA KAZANÇ	246	639	743	1.853	1.108	341
87 SEYRELTİLMİŞ HİSSE BAŞINA KAZANÇ						6

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Çizelge 3.22. Yılları itibariyle faktoring şirketlerinin gelir tablosu ana kalemleri (ortalama)

GELİR TABLOSU ANA KALEMLERİ (Bin TL) - ORTALAMA						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1 ESAS FAALİYET GELİRLERİ (2+9+12)	22.984	17.809	20.059	27.529	33.460	31.909
16 FİNANSMAN GİDERLERİ (-) (17+...+22)	10.507	6.789	8.951	13.351	14.715	13.456
23 BRÜT K/Z (1-16)	12.478	11.020	11.108	14.178	18.745	18.453
24 ESAS FAALİYET GİDERLERİ (-) (25+...+29)	4.194	4.125	5.117	6.150	7.044	8.749
30 BRÜT FAALİYET K/Z (23-24)	8.284	6.895	5.991	8.027	11.701	9.704
31 DİĞER FAALİYET GELİRLERİ (32+33+34+39+40+43+44)	25.772	22.768	37.802	21.116	11.232	18.046
45 TAKİPTEKİ ALACAKLARA İLİŞKİN ÖZEL KARŞILIKLAR (-)	2.667	1.929	2.366	1.620	3.953	3.976
46 DİĞER FAALİYET GİDERLERİ (-) (47+51+57+58+59)	24.614	22.083	34.901	19.334	9.245	15.728
60 NET FAALİYET K/Z (30+31-45-46)	6.775	5.651	6.526	8.189	9.735	8.046
61 BİRLEŞME İŞLEMİ SONRASINDA GELİR OLARAK KAYDEDİLEN FAZLALIK TUTARI	0	0	0	0	0	0
62 NET PARASAL POZİSYON KÂRIZARARI	0	0	0	0	0	0
63 SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ ÖNCESİ K/Z (60+61+62)	6.775	5.651	6.526	8.189	9.735	8.050
64 SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ KARŞILIĞI (±) (65+66-67)	1.099	1.250	1.108	1.530	1.913	1.491
68 SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM NET K/Z (63+64)	5.676	4.401	5.418	6.659	7.822	6.559
69 DURDURULAN FAALİYETLERDEN GELİRLER (70+71+72)	5	0	4	0	0	0
73 DURDURULAN FAALİYETLERDEN GİDERLER (-) (74+75+76)	1	0	0	1	0	0
77 DURDURULAN FAALİYETLER VERGİ ÖNCESİ K/Z (69-73)	4	0	4	-1	0	0
78 DURDURULAN FAALİYETLER VERGİ KARŞILIĞI (±) (79+80-81)	3	0	0	0	0	0
82 DURDURULAN FAALİYETLER DÖNEM NET K/Z (77±78)	1	0	4	-1	0	0
83 NET DÖNEM KARIZARARI (68+82)	5.677	4.401	5.422	6.658	7.822	6.559
84 HİSSE BAŞINA KAZANÇ	3	9	10	25	14	4
87 SEYRELTİLMİŞ HİSSE BAŞINA KAZANÇ	0	0	0	0	0	0

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

3.2.3. Sektörel Dağılım Analizi

Bu bölümde faktoring şirketlerinin faktoring alacaklarının sektörel bazda analizi gerçekleştirilmiştir. Aşağıdaki tabloda yer alan bilgiler ilgili yıl içerisinde gerçekleştirilen işlemlerin bilanço içi hesaplarda ilk muhasebeleştirme anındaki tutarlarını göstermektedir. Önceki yıllarda gerçekleşen işlemlere ilişkin tutarlar ile tahsilat mahiyetindeki işlemleri kapsamamaktadır.

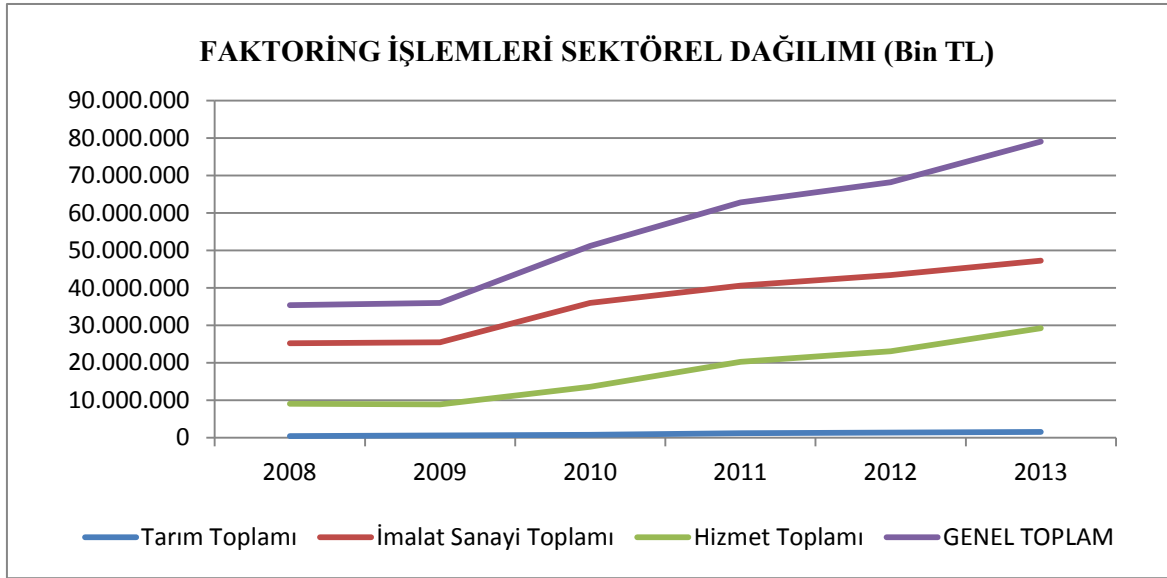
Çizelge 3.23. Faktoring işlemleri sektörel dağılımı

FAKTORİNG İŞLEMLERİ SEKTÖREL DAĞILIMI (Bin TL)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1 Tarım, Hayvancılık, Ormancılık	409.796	548.575	731.914	1.183.381	1.341.094	1.463.003
2 Balıkçılık	51.940	38.195	54.039	28.470	24.241	72.491
3 Tarım Toplamı (1+2)	461.736	586.770	785.953	1.211.851	1.365.335	1.535.494
4 Enerji Üreten Madenlerin Çıkarılması	183.328	270.037	3.086.488	348.385	1.207.371	938.668
5 Enerji Üretmeyen Madenlerin Çıkarılması	183.930	1.395.689	1.752.646	835.162	1.181.714	315.687
6 Gıda, Meşrubat ve Tütün Sanayi	1.787.011	1.401.597	1.684.628	2.329.791	2.751.929	2.630.495
7 Tekstil ve Tekstil Ürünleri Sanayi	4.727.924	4.239.392	4.867.976	6.633.848	6.279.805	7.121.531
8 Deri ve Deri Ürünleri Sanayi	366.197	167.875	215.580	307.733	306.884	439.274
9 Ağaç ve Ağaç Ürünleri Sanayi	816.970	604.007	608.788	576.216	644.206	723.999
10 Kağıt Ham. ve Kağıt Ürünleri Basım Sanayi	1.393.994	1.243.821	1.899.117	1.346.616	1.008.260	1.284.990
11 Nükleer Yakıt, Petrol Ür., Kömür Ürünleri Sanayi	1.326.720	658.216	5.518.667	4.198.502	8.374.263	11.381.070
12 Kimya ve Kimya Ürünleri ile Sentetik Lif. Sanayi	1.652.129	1.091.699	1.256.059	1.604.602	1.602.416	1.697.649
13 Kauçuk ve Plastik Ürünleri Sanayi	787.928	672.089	894.845	1.402.790	1.338.449	1.207.262
14 Diğer Metal Dışı Madenler Sanayi	1.958.115	1.456.956	1.899.158	2.008.323	1.778.492	2.308.982
15 Metal Ana Sanayi ve İşlenmiş Madde Üretimi	2.872.512	2.048.690	3.123.730	4.804.236	4.464.060	4.834.180
16 Makine ve Teçhizat Sanayi	1.389.499	1.677.706	3.053.996	4.019.981	3.996.972	3.763.139
17 Elektrikli ve Optik Aletler Sanayi	1.475.958	1.066.771	1.144.726	1.053.636	1.288.047	1.673.013
18 Ulaşım Araçları Sanayi	3.232.946	5.559.306	2.248.618	3.865.261	4.318.152	4.402.263
19 Başka Yerlerde Sınıflandırılmamış İmalat Sanayi	928.977	567.885	1.174.456	2.860.488	1.468.334	1.485.026
20 Elektrikli Gaz ve Su Kaynakları	138.909	1.343.005	1.538.004	2.432.029	1.373.772	1.017.073
21 İmalat Sanayi Toplamı (4+...+20)	25.223.047	25.464.741	35.967.482	40.627.599	43.383.126	47.224.301
22 İnşaat	3.809.380	3.477.272	4.895.883	5.692.144	6.209.060	7.003.581
23 Toptan ve Perakende Ticaret Mot. Ar. Servis Hizmetleri	2.063.334	1.425.229	2.726.362	6.130.862	8.049.810	11.757.829
24 Otel ve Restoranlar (Turizm)	358.102	861.860	896.833	715.312	596.555	418.057
25 Taşımacılık, Depolama ve Haberleşme	967.181	918.857	1.761.653	2.105.597	2.199.510	2.913.371
26 Finansal Aracılık	636.933	578.478	1.143.033	1.527.297	1.615.924	2.097.364
27 a) Parasal Kurumlar	607.273	532.716	972.701	1.384.957	1.544.495	2.013.543
28 b) Diğer Finansal Aracılar	29.660	45.762	170.332	142.340	71.429	83.821
29 Emlak Komisyon, Kiralama ve İşletmecilik Faaliyetleri	188.346	212.547	381.872	1.150.739	1.099.914	1.520.407
30 Savunma ve Kamu Yönetimi Zorunlu Sosyal Güvenlik Kurumları	8.300	38.677	6.092	7.103	7.817	11.381
31 Eğitim	27.178	25.046	71.990	47.311	24.380	31.673
32 Sağlık ve Sosyal Hizmetler	237.090	309.362	428.187	649.679	613.394	537.289
33 Diğer Toplumsal Sosyal ve Kişisel Hizmetler	649.191	1.054.605	1.192.551	2.230.165	2.602.376	2.910.844
34 İşçi Çalıştıran Özel Kişiler	103.839	16.130	49.908	39.743	28.271	24.375
35 Uluslararası Örgüt ve Kuruluşlar	54.616	1.691	794	1.717	441	2.303
36 Hizmet Toplamı (22+...+35) - (27+28)	9.103.490	8.919.754	13.555.158	20.297.669	23.047.452	29.228.474
37 DİĞER	585.129	998.954	854.868	708.762	377.716	1.043.553
38 GENEL TOPLAM (3+21+36+37)	35.373.402	35.970.219	51.163.461	62.845.881	68.173.629	79.031.822

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

2008 yılında gerçekleştirilen işlemler kaynaklı toplam faktoring alacakları 35.373.402 bin TL iken 2013 yılı için bu değer 79.031.822 bin TL seviyesine çıkarak %123 oranında artış göstermiştir. Artışta tutar olarak imalat sanayi sektörü (22 milyar TL artış) ile hizmet

sektörünün (20 milyar TL) etkili olduğu görülmektedir. Aynı dönemler içerisinde hizmet sektörü kaynaklı faktoring alacaklarındaki artış %221, imalat sanayindeki artış ise %87 seviyesindedir. Tarım sektöründeki artış ise %233 olmakla birlikte faktoring alacakları tutarının diğer sektörlerle nazaran düşük düzeylerde olması nedeniyle faktoring işlemlerin sektörel dağılımında etkili olamamaktadır.

Şekil 3.21. Faktoring işlemleri sektörel dağılımı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Faktoring işlemlerinin sektörel dağılımı incelendiğinde toptan ve perakende ticaret mot. ar. servis hizmetlerinin ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Nükleer yakıt, petrol ürünleri, kömür ürünleri sanayi ikinci sırada, tekstil ve tekstil ürünleri sanayi ise üçüncü sırada yer almaktadır. Söz konusu sektörlerin 2013 yılı içerisinde gerçekleştirdikleri finansal kiralama işlemlerinin toplam içerisindeki payı sırasıyla %14,88, %14,40 ve %9,01'dir. Faktoring şirketlerinin işlemlerinde belirli bir sektörel yoğunlaşmanın olmadığı, riskin sektörlere dağıtıldığı görülmektedir.

2008 yılı içerisinde gerçekleştirilen faktoring işlemleri ile 2013 yılı içerisinde gerçekleştirilen faktoring işlemleri kıyaslandığında en fazla artışın %758 ile nükleer yakıt, petrol ürünleri, kömür ürünleri sanayinde, %707 ile emlak komisyon, kiralama ve işletmecilik faaliyetlerinde, %632 ile elektrikli gaz ve su kaynaklarında ve %470 ile toptan ve perakende ticaret mot. ar. servis hizmetlerin sektöründe olduğu görülmektedir. En fazla azalış gösteren sektör ise %96 ile uluslararası örgüt ve kuruluşlar olmuştur.

3.2.4. Rasyo Analizi

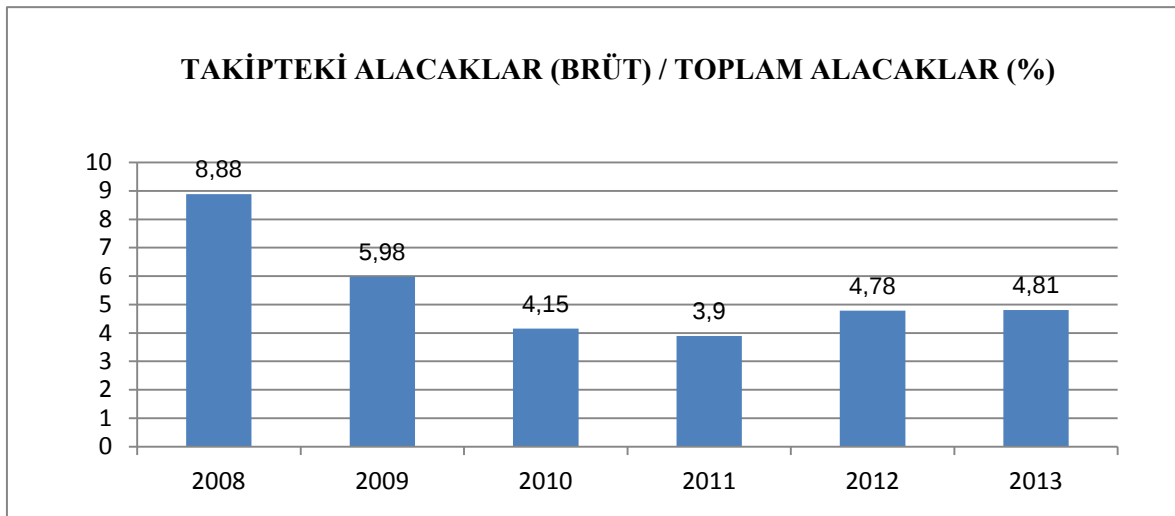
Faktoring şirketlerinin rasyo analizi

- Aktif niteliğe ilişkin rasyolar,
- Kârlılığa ilişkin rasyolar,
- Kaynak yapısına ilişkin rasyolar
- Özkaynaklara ilişkin rasyolar

olmak üzere dört başlıkta ele alınacaktır.

Aktif niteliğe ilişkin rasyolar

1. Takipteki Alacaklar (Brüt) / Toplam Alacaklar (%)

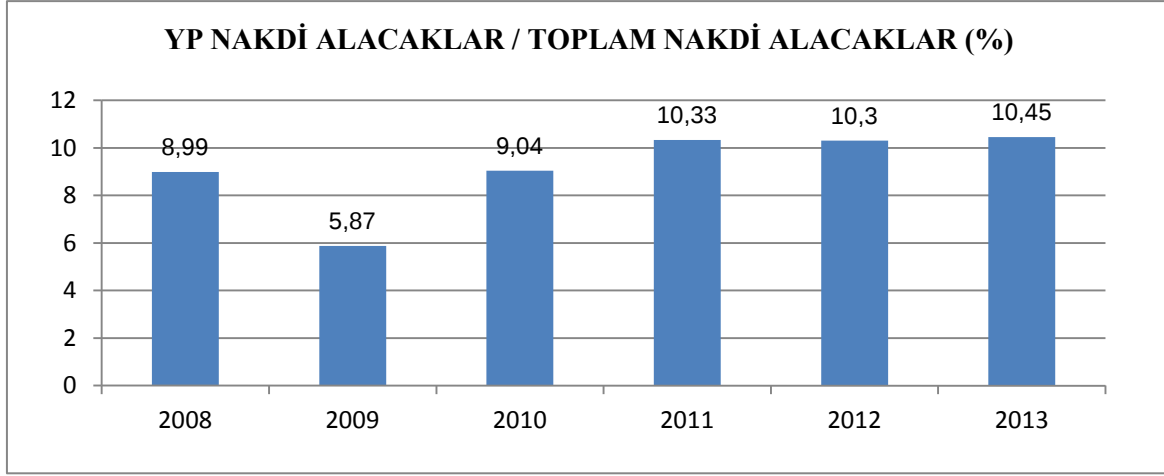

Şekil 3.22. Faktoring şirketlerinin takibe dönüşüm oranları

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Faktoring şirketlerinin 2008 yılsonunda %8,88 olan takibe dönüşüm oranı 2011 yılsonunda %3,9 seviyesine gerilemiş, 2013 yılsonunda ise %4,81 olarak gerçekleşmiştir.

2. YP Nakdi Alacaklar / Toplam Nakdi Alacaklar (%)

Şekil 3.23. Faktoring şirketlerinin yabancı para alacakları oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

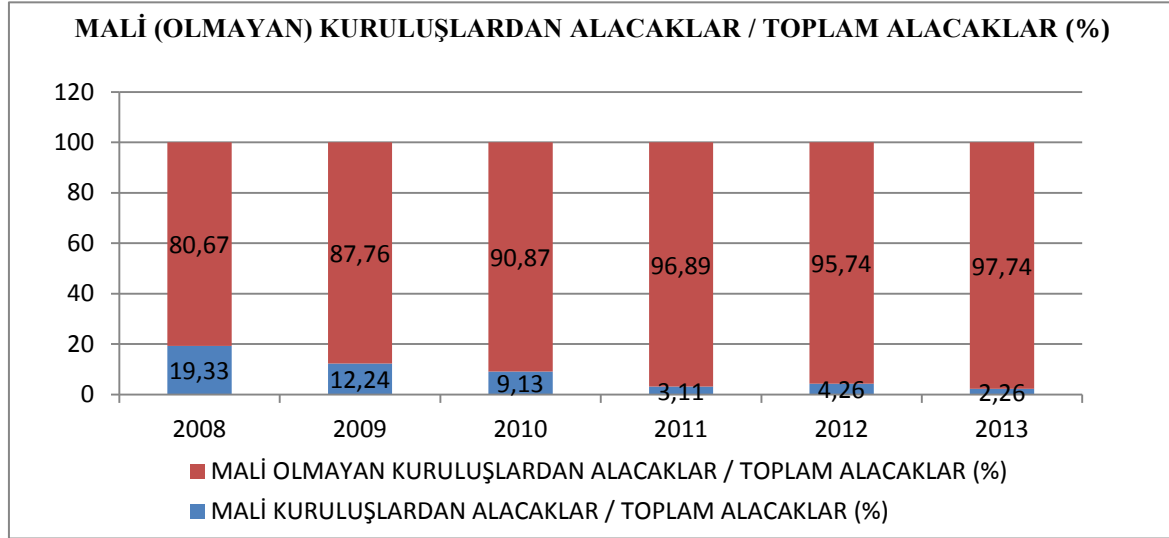
Faktoring şirketlerinin işlemlerini büyük ölçüde Türk parası cinsinden yapıyor olmaları nedeniyle YP nakdi alacaklarının toplam nakdi alacaklar payı %10 civarlarındadır. Faktoring işlemleri için kullandıkları kredilerin Türk parası cinsinden olması bu durumda etkili olmaktadır.

Çizelge 3.24. Faktoring şirketlerinin kullandıkları TP, YP kredi tutarları

ALINAN KREDİLER (Bin TL)			
YIL	TP	YP	TOPLAM
2013	12.261.866	3.200.121	15.461.987
2012	9.938.444	2.872.921	12.811.365
2011	8.466.314	2.972.359	11.438.673
2010	8.425.607	2.535.380	10.960.987
2009	5.739.006	1.760.210	7.499.216
2008	2.206.791	2.711.790	4.918.581

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

3. Mali Kuruluşlardan Alacaklar / Toplam Alacaklar (%) ile
Mali Olmayan Kuruluşlardan Alacaklar / Toplam Alacaklar (%)

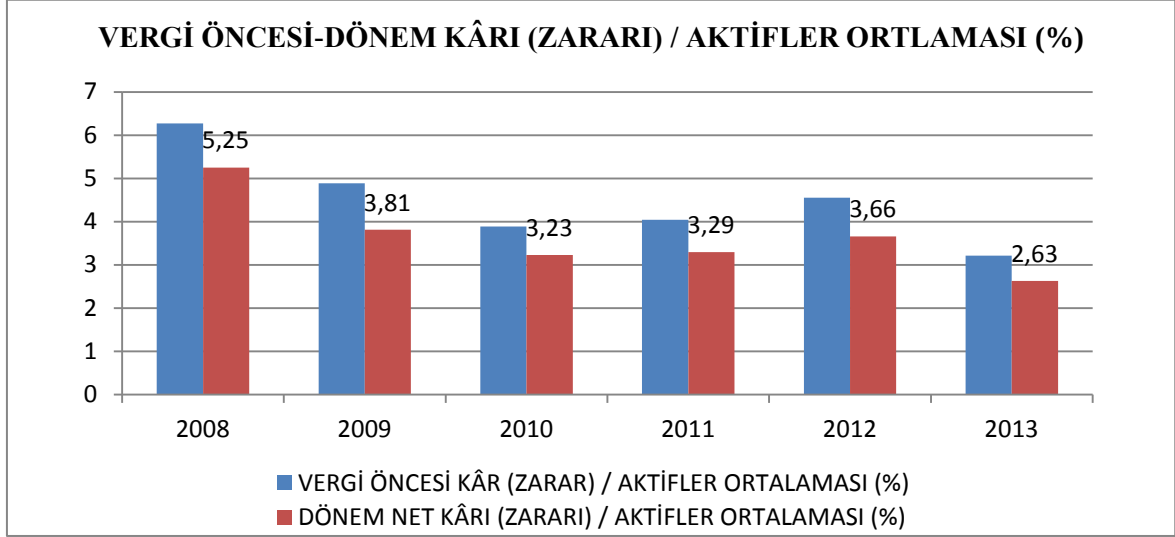
Şekil 3.24. Faktoring şirketlerinin mali ve mali olmayan kesimden alacakları oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Faktoring şirketlerinin ağırlıklı olarak mali olmayan kuruluşlar ile işlem yaptığı, mali kuruluşlardan alacakların toplam alacaklar içerisindeki payının azalış gösterdiği anlaşılmaktadır. Faktoring şirketlerinin ağırlıklı olarak reel sektör ile işlem yaptıkları anlaşılmaktadır. Özellikle KOBİ'lerin yoğun olarak faktoring hizmetinden yararlandığı değerlendirilebilir.

Kârlılığa ilişkin rasyolar

1. Vergi Öncesi Kâr (Zarar) / Aktifler Ortalaması (%) ile
Dönem Net Kârı (Zararı) / Aktifler Ortalaması (%)

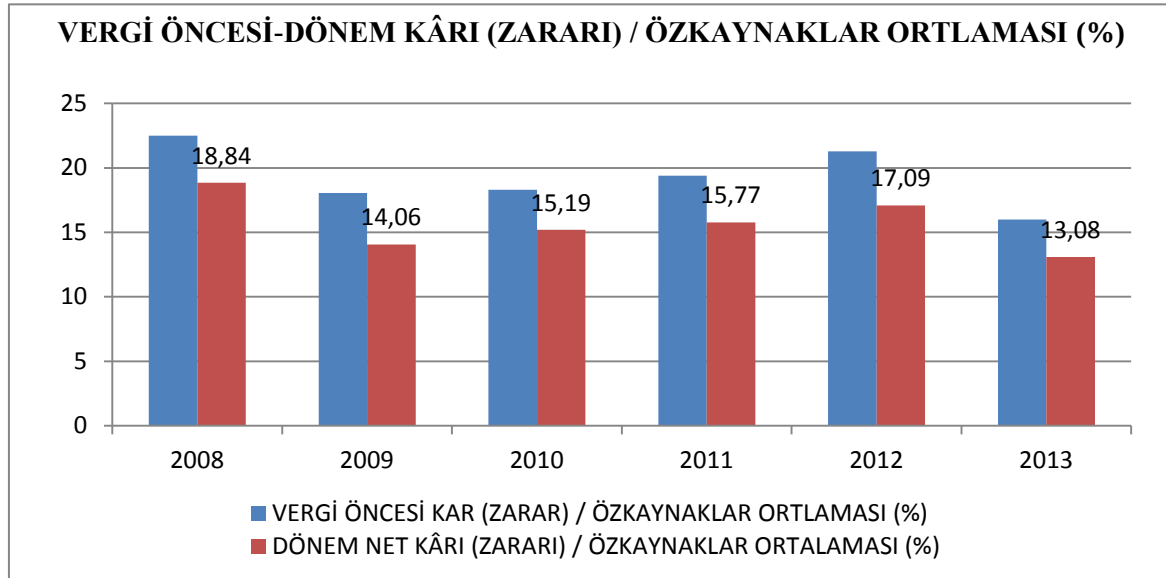

Şekil 3.25. Faktoring şirketlerinin vergi öncesi ve dönem kârının (zararı) aktiflere oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Faktoring şirketlerinin kârlılığının 2008 – 2013 yılları arasında azaldığı görülmektedir. Kârlılığa ilişkin açıklamalara bilanço analizi ve gelir tablosu analizi bölümlerinde yer verildiğinden burada tekrar edilmemiştir. Fikir vermesi bakımından faktoring şirketlerinin dönem net kârının aktifler ortalamasına oranı bankaların söz konusu oranından yüksek olduğunu ifade etmekte yarar vardır.

2. Vergi Öncesi Kâr (Zarar) / Özkaynaklar Ortalaması (%) ile
Dönem Net Kârı (Zarar) / Özkaynaklar Ortalaması (%)

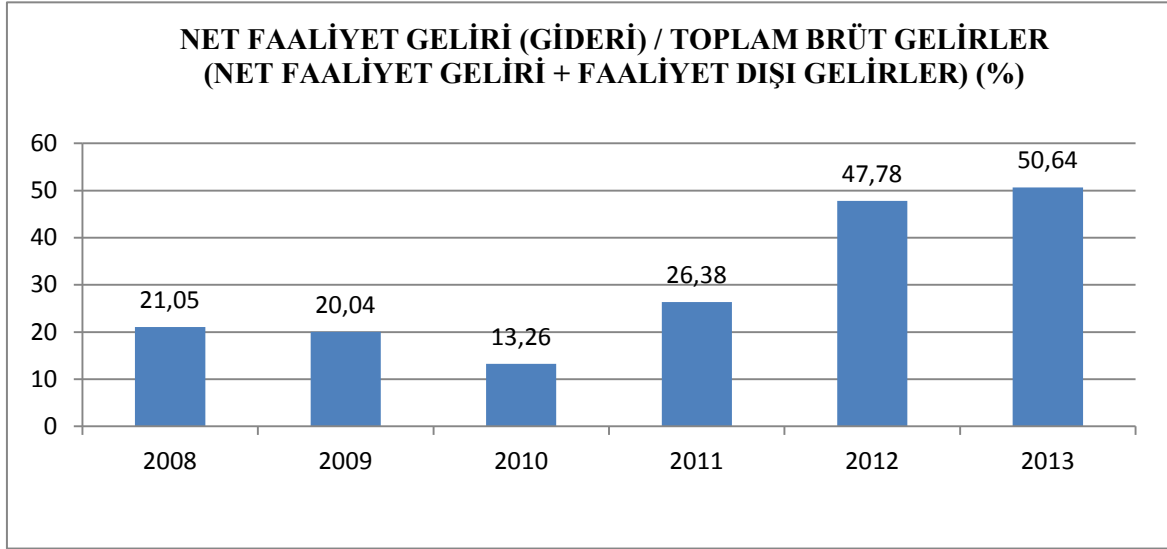

Şekil 3.26. Faktoring şirketlerinin vergi öncesi ve dönem kârının (zararı) özkaynaklara oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Dönem net kârının özkaynaklara oranı 2008 yılında %18,84 iken 2013 yılsonunda %13,08 seviyesine gerilemiştir.

3. Net Faaliyet Geliri (Gideri) / Toplam Brüt Gelirler (Net Faaliyet Geliri + Faaliyet Dışı Gelirler) (%)

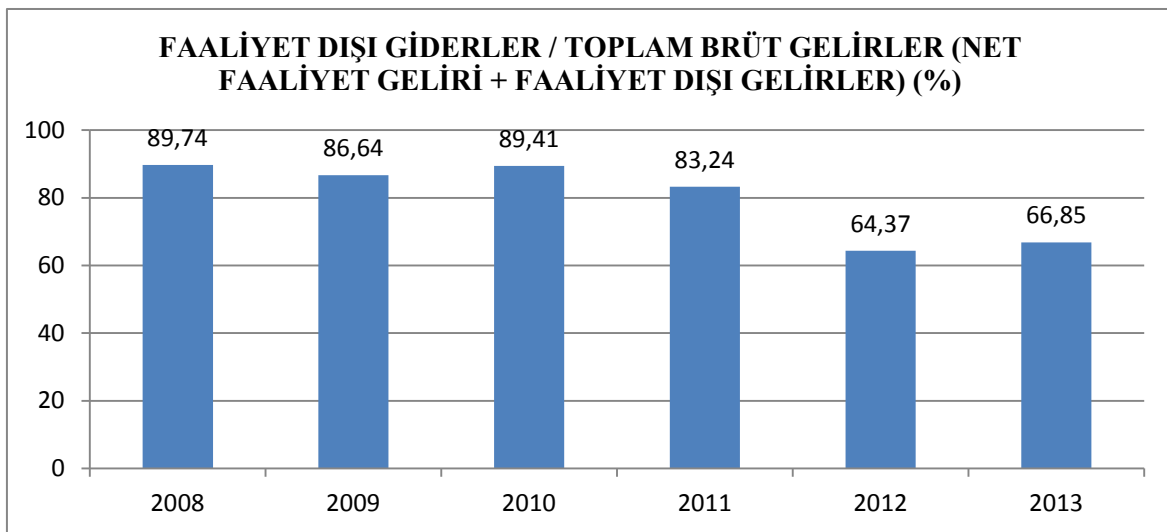

Şekil 3.27. Faktoring şirketlerinin net faaliyet gelirinin toplam gelirler içindeki oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Faktoring şirketlerinin faaliyetlerinden elde ettiği gelirlerin toplam brüt gelirler içerisindeki payı 2008 – 2013 yılları arasında %21,05’den %50,64 seviyesine çıkmıştır.

4. Faaliyet Dışı Giderler / Toplam Brüt Gelirler (Net Faaliyet Geliri + Faaliyet Dışı Gelirler) (%)

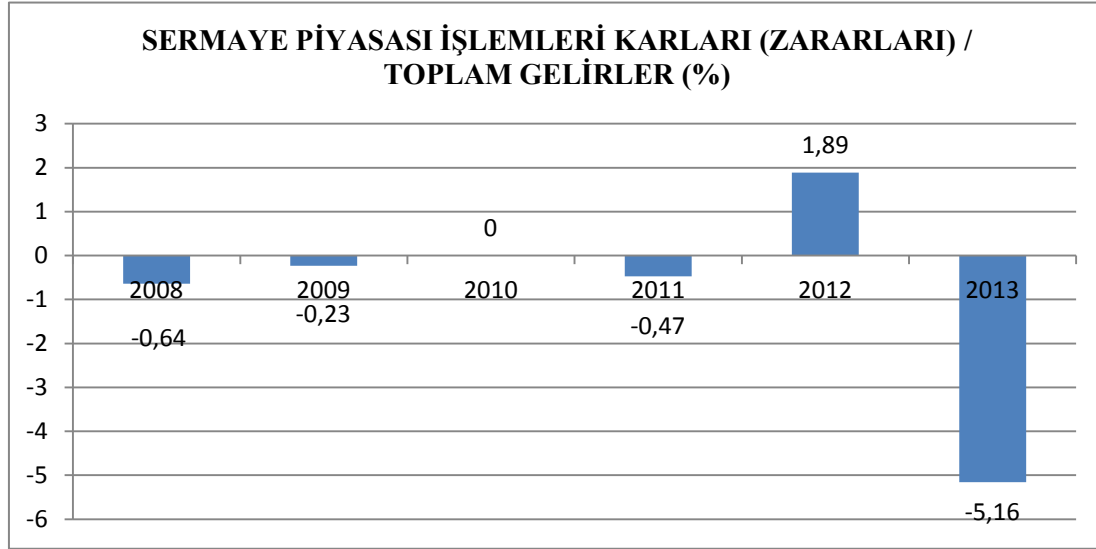

Şekil 3.28. Faktoring şirketlerinin faaliyet dışı giderlerinin toplam gelirlere oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Factoring şirketlerinin faaliyet dışı giderlerinin toplam brüt gelirlere oranı 2008 yılsonunda %89,74 iken söz konusu oran 2013 yılsonunda %66,85 olarak gerçekleşmiştir.

5. Sermaye Piyasası İşlemleri Kârları (Zararları) / Toplam Gelirler (%)

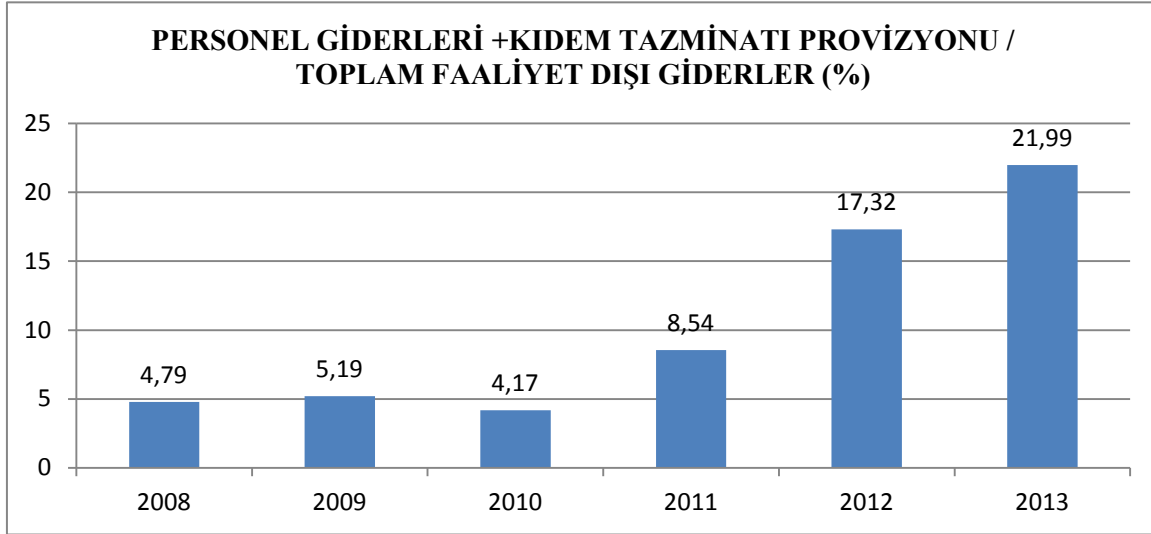

Şekil 3.29. Factoring şirketlerinin sermaye piyasası işlemleri kârlarının (zararlarının) toplam gelirlere oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Sermaye piyasası işlemleri kârları (zararları), alım satım amaçlı türev finansal araçlardan kârlar (zararlar) ve riskten korunma amaçlı türev finansal araçlardan kârlar (zararlar) kalemlerinden oluşan pay değerinin ağırlıklı olarak alım satım amaçlı türev finansal araçlardan kârlardan (zararlar) oluşmaktadır.

6. Personel Giderleri + Kıdem Tazminatı Provizyonu / Toplam Faaliyet Dışı Giderler (%)

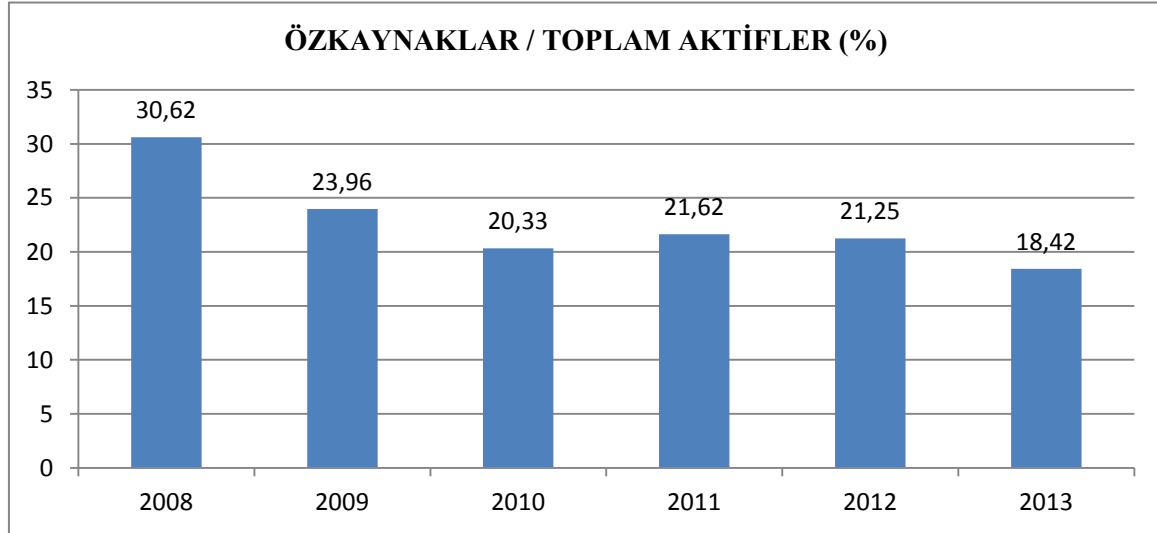
Şekil 3.30. Faktoring şirketlerinin personel giderlerinin toplam faaliyet dışı giderlere oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Faktoring şirketlerinin 2008 – 2013 yılları arasında faktoring işlem hacminin artması nedeniyle, şirketlerin faaliyetlerini mevzuata uygun ve beklenen kurumsal biçimde yerine getirebilmeleri amacıyla ilave personel istihdam ettikleri değerlendirilmektedir. Bu nedenlerle personel giderleri ve kıdem tazminatı provizyonu toplamının toplam faaliyet dışı giderlere oranı 2008 – 2013 yılları arasında %4,79 seviyesinden %21,99 seviyesine ulaşmıştır.

Kaynak yapısına ilişkin rasyolar

1. Özkaynaklar / Toplam Aktifler (%)

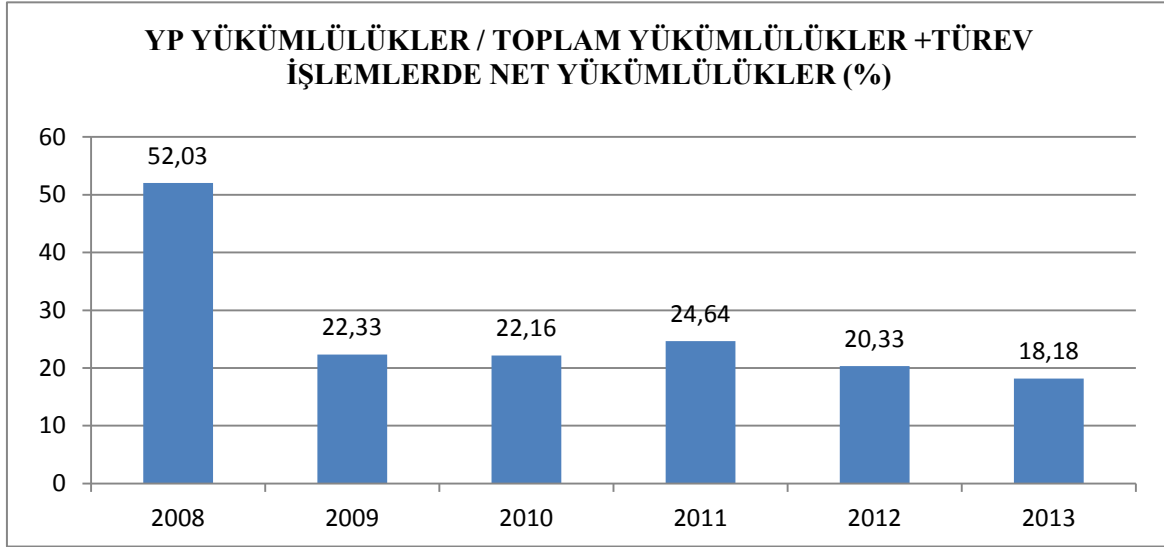

Şekil 3.31. Faktoring şirketlerinin özkaynaklarının toplam aktifler içerisindeki oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Faktoring şirketlerinin özkaynakları 2008 – 2013 yılları arasında 2.319.464 bin TL’den 4.014.568 bin TL’ye çıkarken, aynı dönemde toplam aktifler 7.575.457 bin TL’den 21.790.367 bin TL’ye yükselmiştir. Özkaynaklardaki artış %79, toplam aktiflerdeki artış ise %188 olarak gerçekleşmiştir. Özkaynakların önemli bir kalemi olan ödenmiş sermayenin intibak süresi sonunda asgari 20 milyon TL olma zorunluluğu gerçekleştiğinde söz konusu oranın yükselmesi beklenmektedir.

2. YP Yükümlülükler / Toplam Yükümlülükler + Türev İşlemlerden Net Yükümlülükler (%)

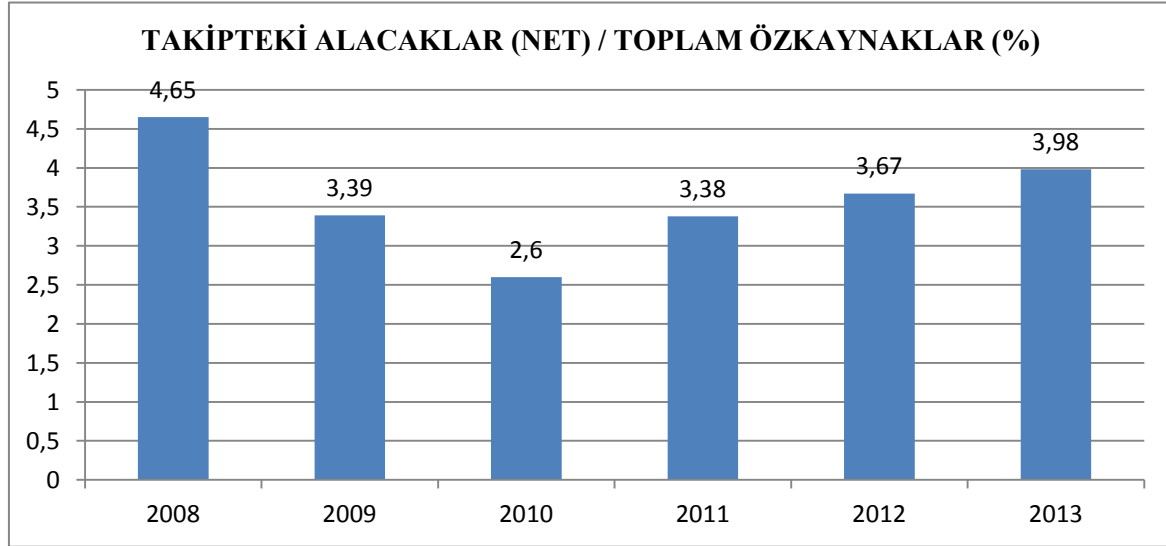
Şekil 3.32. Faktoring şirketlerinin yabancı para yükümlülüklerinin toplam yükümlülüklerine oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Faktoring şirketlerinin toplam yükümlülükleri içerisindeki yabancı para yükümlülükleri 2008 yılsonunda %52,03 iken 2013 yılsonunda %18,18 seviyesine gerilemiştir. Şirketlerin kullandıkları kredilerin ağırlıklı olarak Türk parası cinsinden olması söz konusu oranın bu seviyelerde olmasında etkili olmaktadır.

Özkaynaklara ilişkin rasyolar

1. Takipteki Alacaklar (Net) / Toplam Özkaynaklar (%)

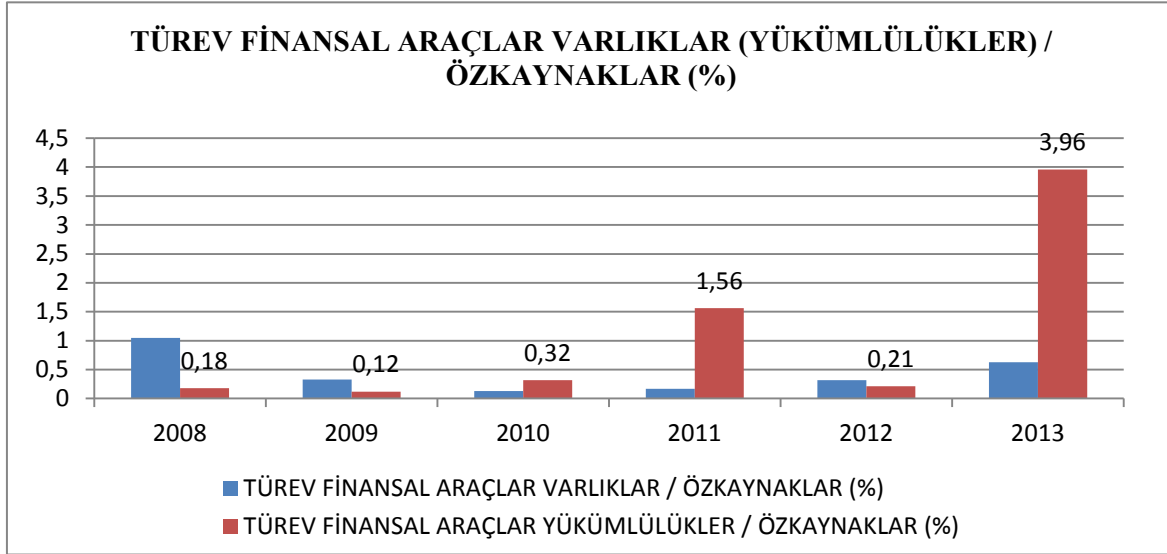

Şekil 3.33. Faktoring şirketlerinin takipteki alacaklarının özkaynaklara oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Brüt takipteki alacaklardan bu alacaklar için ayrılan karşılıkların düşülmesi neticesinde elde edilen takipteki alacaklar (net) kaleminin özkaynaklara oranı 2008 yılında %4,65 iken 2013 yılsonunda %3,98 seviyesine düşmüştür. Takipteki alacaklar (net) kalemi 2008 yılsonunda 107.954 bin TL iken 2013 yılsonunda 159.936 bin TL seviyesine (%48,15 artış) çıkarken, aynı dönemde özkaynaklar kalemi %79 oranında artış göstermiştir. Diğer taraftan faktoring şirketlerinin özkaynaklarında mevzuat gereği artış gerçekleştikten sonra söz konusu oranın daha düşük seviyelere gerilemesi beklenmektedir. Takipteki alacaklar nedeniyle şirketlerin riskleri oransal olarak azalmaktadır.

2. Türev Finansal Araçlar Varlıklar / Özkaynaklar (%) ile
Türev Finansal Araçlar Yükümlülükler / Özkaynaklar (%)

Şekil 3.34. Faktoring şirketlerinin türev finansal araçlarının özkaynaklara oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Türev finansal araçlar yükümlülüklerin özkaynaklara oranı 2008 yılsonunda %0,18 iken 2013 yılsonunda %3,96 seviyesine yükselmiştir. Söz konusu artışta alım satım amaçlı türev finansal araçlar etkili olmuştur. Aynı dönemde varlıkların oranı %1,05’den %0,63 seviyesine gerilemiştir.

3.2.5. Dünya Faktoring Sektörü Ciro Gelişimi ve Penetrasyon Oranı

Finansal Kuruluşlar Birliğinin yayınlamış olduğu verilere göre Dünyada faktoring sektörü 1990 – 2012 yılları arasında yıllık ortalama %12 büyüme gerçekleştirmiştir. Ayrıca, Dünyada 2011 yılı itibariyle 2.270 adet kiralama şirketi bulunmaktadır. Bunların 74 tanesi Türkiye’dedir.

Şekil 3.35. Dünya faktoring sektörünün ciro gelişimi

Finansal Kuruluşlar Birliği verilerine göre Dünya faktoring sektörünün penetrasyon oranları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Çizelge 3.25. Dünya faktoring sektörü penetrasyon oranları

DÜNYA FAKTORİNG SEKTÖRÜ PENETRASYON ORANLARI			
	GSYİH 2011 (Milyon USD)	Faktoring Şirket Sayısı	Penetrasyon Oranı
Dünya	71.707	2.270	3,9
Avrupa Birliği	16.584	732	10,3
Tayvan	474	21	19,5
İngiltere	2.441	40	15,7
İspanya	1.352	21	12,1
İtalya	2.014	41	11,9
Fransa	2.609	11	9,4
Almanya	3.401	210	6,1
Türkiye	794	74	5,6
Çin	8.227	27	5,5

4. TÜRKİYE’DE FİNANSMAN SEKTÖRÜ VE FİNANSAL ANALİZİ

Bu bölümde Türkiye’de finansman sektörüne ilişkin şirket türleri ve iş akışı hakkında genel bilgiler ile Türkiye’de faaliyet gösteren şirketlerin 2008 – 2013 yılları arası verilerine dayanılarak gerçekleştirilen finansal analizine yer verilmektedir.

4.1. Genel Olarak Finansman

Finansman şirketleri bireysel ve kurumsal tüketicilere konut, otomobil, iş makineleri, tıbbi malzeme gibi çok geniş yelpazede ürün için kredi kullandıran kurumlardır.

1929 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde başlayıp dünyayı saran büyük ekonomik bunalımı sonrasında alım gücü düşen kitlelere alım gücü oluşturmak ve mal satış hacmini arttırmak için talep oluşturmak amacıyla 1930’lu yıllarda ABD’de kurulan finansman şirketleri, Avrupa’da da aynı problemlere çözüm amacıyla ortaya çıkmıştır.⁴⁹

Türkiye’de 1990’lı yıllarda önemli bir gelişme gösteren mali sektörün bir parçası olarak finansman şirketleri kavramı ortaya çıkmıştır. Gerekli yasal düzenlemelerle finansman şirketleri sektörünün ve şirketleri kurumunun alt yapısını hazırlamıştır. Yaşanan gelişmeler yabancıların da dikkatini çekmiş ve bu sektöre önemli derecede yatırım yapmışlardır.⁵⁰

Türkiye’de 1994 yılında önce para piyasalarında başlayan kriz daha sonra üretim sektörüne yansımıştır. O dönemin hükümeti tarafından 5 Nisan 1994 tarihinde alınan kararlardan sonra bankalar tüketici kredilerini sınırlandırmış ve reel sektör ürünlerini satamaz noktaya gelmiştir. Ekonomide yaşanan bu krizi aşma amacına yönelik olarak finansman şirketlerinin kurulması için gerekli yasal alt yapı hazırlanmıştır.⁵¹

26.07.1994 tarih ve 22002 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 545 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 30.09.1983 tarih, 90 sayılı Ödünç Para Verme Hakkında Kanun

⁴⁹ İbicoğlu M. (2006). *Tüketici Finansman Şirketlerinin Finansal Sistem İçindeki Yeri ve Türkiye’de Kredi Kullandıran Diğer Kurumlar ile Karşılaştırmalı İncelemesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

⁵⁰ İbicoğlu M. (2006). *Tüketici Finansman Şirketlerinin Finansal Sistem İçindeki Yeri ve Türkiye’de Kredi Kullandıran Diğer Kurumlar ile Karşılaştırmalı İncelemesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, s.54

⁵¹ Taş, C. (1997). *Dünya ve Türkiye’de Tüketici Finansman Şirketleri ve Uygulama Örnekleri*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Hükmünde Kararname'nin bazı maddelerinde yapılan değişiklik ile, Türkiye'de ilk defa finansman şirketlerinin kuruluşu ve çalışmasına ilişkin yasal düzenlemeler oluşturulmuştur.

Finansman şirketlerine ilişkin hukuki çerçeve, 90 sayılı KHK'nin bazı maddelerini değiştiren 545 sayılı KHK ile çizilmiştir. 27.07.1994 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren ve 20.03.1998 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmelikle değiştirilen "Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik" ile de kuruluş ve faaliyetlerine ilişkin ayrıntılı düzenleme yapılmıştır.

Günümüzde ise Türkiye'de kurulu finansman şirketlerinin faaliyetleri 6361 sayılı Kanuna tabidir. 6361 sayılı Kanunun 39 uncu maddesinde finansman sözleşmesi "*Finansman sözleşmesi, her türlü mal veya hizmet alımının, malı veya hizmeti satın alan gerçek veya tüzel kişinin nam ve hesabına mal veya hizmetin teslim veya temini ile birlikte doğrudan satıcıya ödeme yapılması suretiyle kredilendirilmesini öngören sözleşmedir. Kredi geri ödemeleri, adına kredi açılanlar tarafından finansman şirketlerine yapılır.*" şeklinde tanımlanmıştır. Bir finansman işleminin geçerli olabilmesi için, finansman şirketlerinin kredilendirecekleri mal ve hizmetleri temin eden satıcılarla önceden yazılı genel bir sözleşme yapmaları zorunludur.

4.1.1. Finansman Şirket Türleri

Otoritelere göre finansman şirketleri tüketici finansman şirketleri, satış finansman şirketleri ve ticari finansman şirketleri olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır.⁵²

4.1.1.1. Tüketici Finansman Şirketleri

Tüketici finansman şirketleri orta ve uzun vadeli finansman sağlayan mali kurumlardandır. Tüketici finansman şirketleri fonların büyük kısmını diğer mali araçlardan (banka vb.) sağlayarak bu fonları, otomobil ve diğer dayanıklı tüketim mallarının satım alımı için tüketici kredisi şeklinde kullanır.

⁵² Karadağ, N. (1997). *Tüketici Finansman Şirketlerinin Varlığa Dayalı Menkul Kıymet İhracı* . Sermaye Piyasası Kurulu, Yayın No: 84, 6-7-8. Ankara, s. 6-7-8.

Tüketici finansman şirketlerinin temel amacı mal ve hizmetin satın alınması sırasında kredi kullandırmak suretiyle tüketicii, fiyat ve faiz dalgalarından korumak ve tüketicilerin nakit akışlarına uygun ödeme planları oluşturmaktır.

4.1.1.2. Satış Finansman Şirketleri

Otomobil ve diğer dayanıklı tüketim ürünleri satan bayilerden taksitli satışların senetlerini satın almak suretiyle tüketicilere dolaylı krediler verirler. Bu şirketlerin çoğu bir bayi ya da üretici tarafından kontrol edilen firmalardır. Bunların ana fonksiyonu destekleyici firmanın ürün ve hizmetlerini kredilendirerek satışlarını arttırmaktır.

4.1.1.3. Ticari Finansman Şirketleri

Bu tür şirketler çoğunlukla firmalara finansman sağlarlar. Bu şirketlerin büyük bir kısmı küçük ve orta ölçekli üretici ve toptancılara alacak senetleri finansmanı ya da faktoring hizmeti sunar. Alacak senedi finansmanı yoluyla ticari finansman şirketi alacak senetlerini elinde bulunduran firmaya doğrudan bir nakit kredi açmış olur.

4.1.2. Finansman İş Akışı

Finansman şirketlerinin çalışma usulü üçlü bir yapıdan oluşmaktadır. Finansman şirketleri kredilendirecekleri mal ve hizmetleri temin eden satıcılar ile önceden bir genel sözleşme yapmaktadır. Mal veya hizmeti satın almak isteyen gerçek veya tüzel kişi finansman şirketine başvurduğunda, finansman şirketi kişinin bilgilerini inceledikten sonra kredi kullandırmaya karar verir ve kısa süre içerisinde satıcıyı bilgilendirir. Söz konusu mal veya hizmetin bedelini daha önceden genel sözleşme imzaladığı satıcıya ödeyerek mal veya hizmeti kişinin hesabına alır ve finansman kullanan kişide kendisine bildirilen ödeme planı çerçevesinde kredi geri ödemelerini finansman şirketine yapar.

Finansman faaliyeti, finansal kiralamaya çok benzemekle birlikte, temel fark işleme konu olan malın mülkiyetinin finansal kiralama işleminde, finansal kiralama şirketine ait olmasıdır.

4.2. Finansman Şirketlerinin Finansal Analizi

Bu bölümde finansman şirketlerinin büyümelerini ve kârlılıklarını etkileyen gelişmelerle birlikte, finansman şirketlerinin 2008 – 2013 yılları arasında üçer aylık periyotlar halinde bilanço kalemleri, gelir tablosu kalemleri dağılımı ve faktoring şirketlerine ilişkin rasyolar toplulaştırılmış olarak dikkate alınarak gerekli analizler gerçekleştirilmiştir.

Yukarıda bahsedilen dönemler içerisinde Türkiye’de faaliyette bulunan finansman şirket sayısı bilgileri aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Söz konusu dönem içerisinde şirket sayısında görülen değişimin temel nedeni yeni finansman şirketlerinin faaliyet izni almış olmasından kaynaklanmaktadır.

Çizelge 4.1. Dönemler itibariyle finansman şirketi sayısı

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Mart	9	10	10	11	12	13
Haziran	9	10	10	11	12	13
Eylül	10	10	11	11	13	13
Aralık	10	10	11	11	13	13

4.2.1. Finansman Sektörünü Etkileyen Son Dönem Gelişmeler

2000’li yılların başında Türk bankalarının kredi kartlarına taksit özelliğini kazandırmasının ardından finansman şirketleri, dayanıklı tüketim ürünleri satışında hiç hesaplamadıkları bir rakiple karşı karşıya kalmışlar ve bu özellik nedeniyle ciddi bir darbe almışlardır. Dayanıklı tüketim sektöründe kredi kartları tarafından sunulan 12 aya varan taksit imkânıyla rekabet edemeyip pazar payını büyük ölçüde kaybetmişlerdir.⁵³ Dayanıklı tüketim malları için finansman şirketlerinin sunmuş olduğu hizmetlerden faydalanmak için bir kredi başvuru süresinin işlemesi gerekmektedir. Ancak, taksit imkânı sağlayan kredi kartları ile kişiler, limit dâhilinde dayanıklı tüketim mallarını dakikalar içerisinde alabilmektedir. Dayanıklı tüketim mallarındaki pazar payını büyük ölçüde kaybeden finansman şirketleri, ağırlıklı olarak otomotiv sektörüne yönelmiştir.

⁵³ *Türkiyedeki Tüketici Finansman Şirketleri*, <http://www.tuketicifinansman.net/2008/06/turkiye-tuketici-finansmani-sirketleri.html#ixzz2kL4uiLQQ> erişim tarihi: 12.07.2014

Ülkemizde bazı finansman şirketleri otomotiv dışında konut ve diğer krediler de kullanmaktadır. Konut finansmanı şirketleri bankaların “mortgage” kredileri ile rekabet içerisinde. Bu durum, konut finansman şirketlerinin mortgage sektöründen pay almasını zorlaştırmaktadır. Diğer yandan, dayanıklı tüketim mallarına ilişkin mevcut durum sebebiyle, finansman şirketleri otomotiv sektörüne yöneldiğinden, sektörde ürün ve hizmet çeşitliliği gelişmemektedir.

Son dönemlerde kredi kartına yapılan taksitlerin azaltılmasına yönelik çalışmalar, ürün ve hizmet çeşitliliği konusunda finansman şirketlerinin farklı alanlarda hizmet vermesine katkıda bulunabileceğini düşündürmekle birlikte, dayanıklı tüketim malları, tatil harcamaları gibi konularda kredi kartına taksitli satışlarda taksit imkânının azaltılarak da olsa devam edileceğinin açıklanması, finansman şirketlerinin bu alandaki işlem hacimlerinin değişme ihtimalini oldukça zayıflatmaktadır.

Bir diğer gelişme ise TCMB tarafından finansman şirketleri için zorunlu karşılık uygulamasının başlatılmasıdır. Merkez Bankası konu hakkında internet sitesinde “Finansman şirketlerince kullanılan kredilerde gözlemlenen artış dikkate alınarak, haksız rekabetin önlenmesi ve bankacılık sektörü dışındaki kredi kanallarının takibinin finansal istikrar açısından taşıdığı önem nedeniyle finansman şirketleri de zorunlu karşılık uygulaması kapsamına alınmıştır.” açıklamasında bulunmuştur.⁵⁴

Aynı açıklamada finansman şirketlerinin, yükümlülükleri çerçevesinde halen bankalar için geçerli olan oranlar üzerinden TCMB nezdinde zorunlu karşılık bulunduracağı, finansman şirketlerinin Haziran 2013 verilerine göre zorunlu karşılığa tabi yükümlülükleri Türk lirasında 7,1 milyar Türk lirası, yabancı para 3 milyar Türk lirası olup, tesis edilecek zorunlu karşılık tutarının yaklaşık 900 milyon Türk lirası düzeyinde gerçekleşmesinin beklendiği ifade edilmiştir. Düzenlemenin tesis döneminin 20.12.2013 tarihinde başlamasına karar verilmiştir.

Zorunlu Karşılıklar Hakkında Tebliğ uyarınca yurtdışından kullanılan krediler, ihraç edilen menkul kıymetler ve özkaynak hesabında dikkate alınmayan sermaye benzeri borçlar finansman şirketlerinin zorunlu karşılığa tabi yükümlülüklerini oluşturmaktadır.

⁵⁴ İntenet: <http://www.tcmb.gov.tr/> adresinden 03 Ağustos 2014’de alınmıştır.

Finansman şirketleri, kredi piyasasında bankalarla rekabet ettiğinden daha ucuz kaynak bulmak amacıyla hem yurtdışı kaynaklara yönelmekte hem de tahvil/bono ihraç ederek kaynak yaratmaya çalışmaktadır. Anılan Tebliğ ile artık bu fonlama yöntemleri finansman şirketleri için ilave maliyet anlamına gelmektedir. Finansman şirketlerinin yüksek olan kredi maliyetlerinin, zorunlu karşılık uygulaması ile en az %0,7-1 puan aralığında artması beklenmektedir. Bu durumda bankalarla rekabet edebilme gücünde gerçekleşecek azalma kaçınılmazdır.

Merkez Bankası açıklamasında yer alan finansal istikrar unsurunun, cari açık üzerinde etkisi bulunan otomotiv ithalatı olduğu şüphesizdir. Eylül 2013 itibariyle cari açık beklentilerin üzerinde artarak yaklaşık 59,1 milyar Amerikan Doları olarak gerçekleşmiştir. TCMB verilerine göre toplam otomotiv kredisi Ağustos ayı sonu itibariyle 32,6 milyar TL düzeyinde gerçekleşirken finansman şirketlerinin payı 12 milyar TL olmuştur. Finansman şirketlerinin bu kredilerden almış olduğu payın içerisinde, KOBİ'ler tarafından kullanılan inşaat makinaları, iş makinaları, ticari araçlar gibi malların finansmanı da vardır. Bu nedenle, zorunlu karşılık uygulaması karşısında şirketlerin maliyetlerini tüketicilere nasıl yansıtacağı hususu, uygulamanın etkilerini ortaya koyacaktır.

4.2.2. Bilanço Analizi

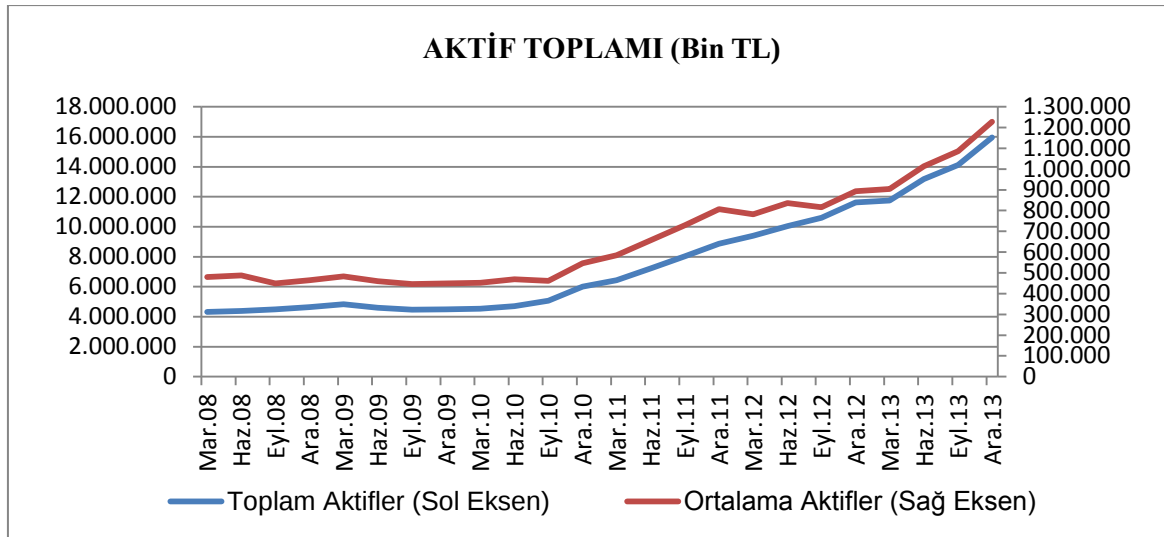
Finansman şirketleri, finansal kiralama ve faktoring şirketlerinin bilanço analizi kısmında da belirtildiği üzere bilançolarını Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Muhasebe Uygulamaları ile Finansal Tabloları Hakkında Yönetmelik ekinde yer alan tablo formatında hazırlamakla yükümlüdürler. Dolayısıyla, bilanço şablonuna bu bölümde yer verilmemiştir. Finansman şirketleri ile finansal kiralama şirketlerinin ortak bilanço kalemlerine ilişkin açıklamalara finansal kiralama analizi kısmında yer verildiğinden burada tekrardan kaçınılmıştır.

Grafiklerde yer alan “Toplam” ifadesi ilgili dönemde faaliyette bulunan finansman şirketlerinin ilgili kalemlerinin toplamından oluşurken, “Ortalama” ifadesi ilgili kalemin toplamının finansman şirketi sayısına bölümünden elde edilen sonuçtan oluşmaktadır.

1. Aktif Kalemler

Aktif Toplamı:

Finansman şirketlerinin aktif toplamının gelişimi incelendiğinde 2008 yılının ilk çeyreğinde 4.319.803 bin TL olan aktif toplam 2013 yılsonunda 15.956.177 bin TL seviyesine ulaşmıştır. Söz konusu dönemde şirket sayısı 9'dan 13'e yükselirken aktif toplamı %269 oranında artış göstermiştir. Ortalama aktif toplamı ise aynı dönemde 479.978 bin TL'den 1.227.398 bin TL'ye çıkmıştır. Son 6 yıl içerisinde finansman şirketleri yaklaşık olarak 1,5 kat büyümüştür. Aşağıda grafikte finansman şirketlerinin aktif toplamı bilgisi 3'er aylık periyotlar itibariyle gelişimi gösterilmiş, tabloda ise yılsonları itibariyle tutar bilgileri verilmiştir.

Şekil 4.1. Finansman şirketlerinin aktif toplamı gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

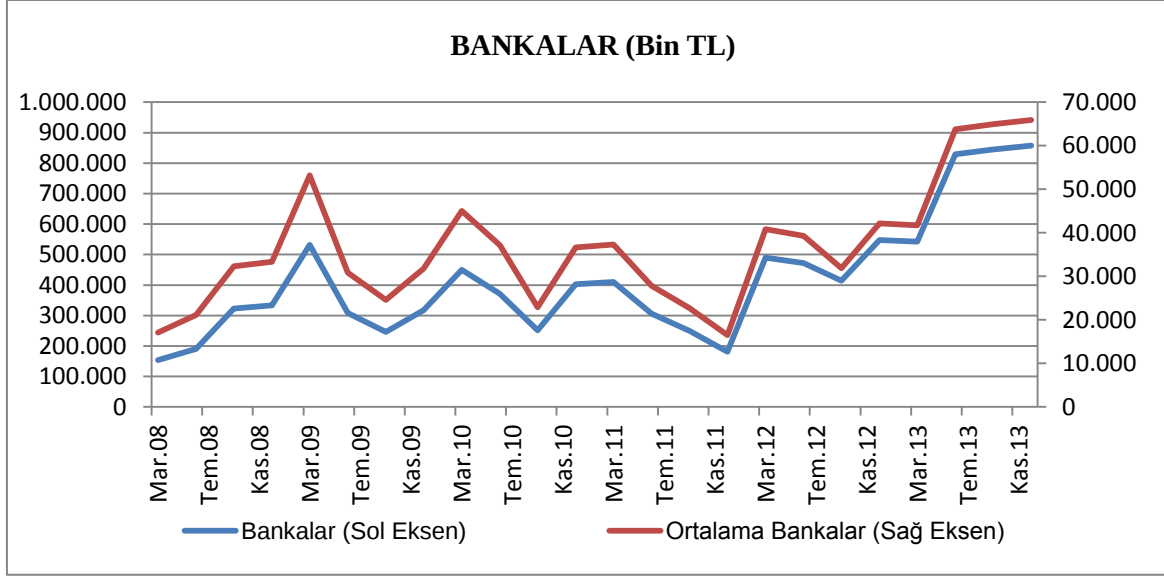
Çizelge 4.2. Yılsonları itibariyle finansman şirketleri aktif toplamı bilgisi

AKTİF TOPLAMI (Bin TL)		
Yıl	Toplam	Ortalama
2008	4.646.868	464.687
2009	4.491.516	449.152
2010	6.010.557	546.414
2011	8.869.447	806.313
2012	11.618.972	893.767
2013	15.956.177	1.227.398

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Bankalar:

Mart 2008 döneminde 153.814 bin TL olan bankalar hesabı Aralık 2013 döneminde 857.205 bin TL seviyesine çıkarak %457 artış göstermiştir. 2008 ile 2011 yılları arasında şirketlerin Ortalama bankalar kalemi ise aynı dönemde %286 artarak 17.090 bin TL'den 65.939 bin TL'ye yükselmiştir.

Şekil 4.2. Finansman şirketlerinin bankalar kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

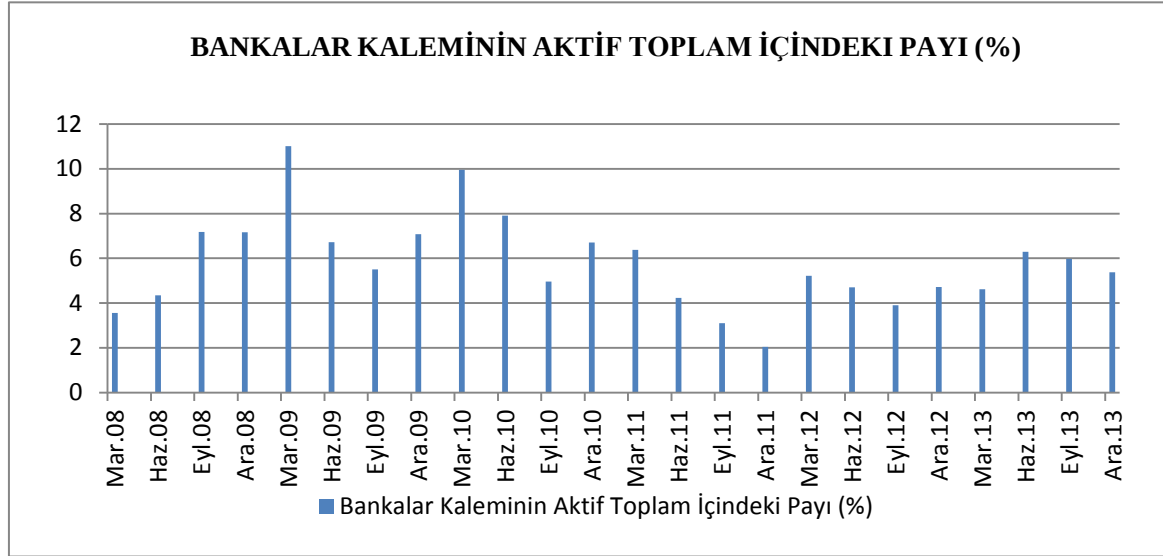
2008 – 2013 yılları arasında finansman şirketlerinin bankalar kalemine ilişkin tutarlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Çizelge 4.3. Yılsonları itibariyle finansman şirketleri bankalar kalemi bilgisi

BANKALAR (Bin TL)		
Yıl	Toplam	Ortalama
2008	333.155	33.316
2009	318.009	31.801
2010	403.041	36.640
2011	181.349	16.486
2012	547.784	42.137
2013	857.205	65.939

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Bankalar kaleminin aktif toplam içindeki payı incelendiğinde yukarıda bahsedilen duruma benzer şekilde dalgalı seyir izlemiştir.

Şekil 4.3. Finansman şirketlerinin bankalar kaleminin aktif toplam içindeki payının gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansman Kredileri:

Finansman kredileri bilançoda tüketici kredileri, kredi kartları ve taksitli ticari krediler olmak üzere üç alt kalemde izlenmektedir. Finansman kredilerinin yıllar itibariyle tutar bilgileri ile finansman kredi türünün toplam finansman kredisi içerisindeki payını gösteren tablolar aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 4.4. Finansman kredileri ve alt kalemlerinin yıllar itibariyle gelişimi

FİNANSMAN KREDİLERİ (Bin TL)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
FİNANSMAN KREDİLERİ (A+B+C)	3.910.454	3.800.054	5.373.931	8.385.227	10.734.227	14.474.899
A) Tüketici Kredileri	1.702.485	1.745.524	3.137.198	4.414.733	5.662.744	7.616.682
B) Kredi Kartları	0	0	0	0	0	0
C) Taksitli Ticari Krediler	2.207.969	2.054.530	2.236.733	3.970.494	5.071.483	6.858.217

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

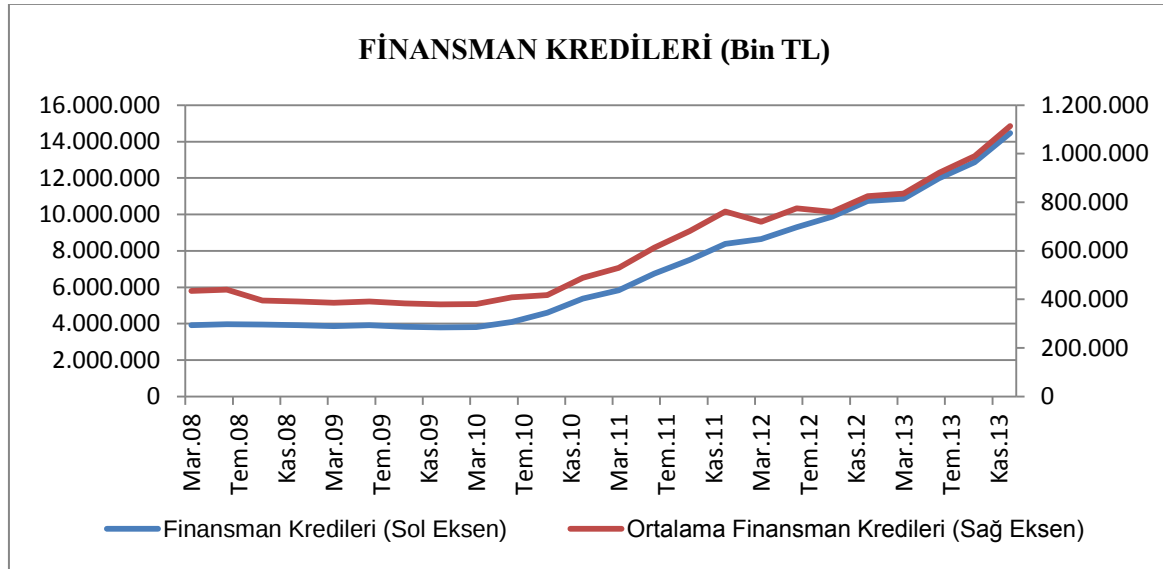
Çizelge 4.5. Finansman kredi türlerinin oranı

FİNANSMAN KREDİ TÜRLERİNİN ORANI (%)						
Tüketici Kredileri / Finansman Kredileri (%)	43,54	45,93	58,38	52,65	52,75	52,62
Kredi Kartları / Finansman Kredileri (%)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Taksitli Ticari Krediler / Finansman Krediler (%)	56,46	54,07	41,62	47,35	47,25	47,38

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansman kredileri incelendiğinde tüketici kredileri ile taksitli ticari kredilerden oluştuğu, kredi kartlarına ilişkin Aralık 2008 dönemi ve sonrasında bakiye bulunmadığı, Eylül 2008 ve öncesi dönemlerde ise çok düşük bakiyelerin olduğu görülmektedir.

2008 yılının ilk çeyreğinde 3.917.026 bin TL olan finansman kredileri %270 artarak 2013 yılsonunda 14.474.899 bin TL seviyesine ulaşmıştır. Ortalama finansman kredileri ise aynı dönemde 435.225 bin TL'den 1.113.454 bin TL'ye yükselerek %156 oranında artış göstermiştir. Toplam finansman kredilerindeki artışın fazla olmasında şirket sayısının 9'dan 13'e çıkması etkili olmuştur.

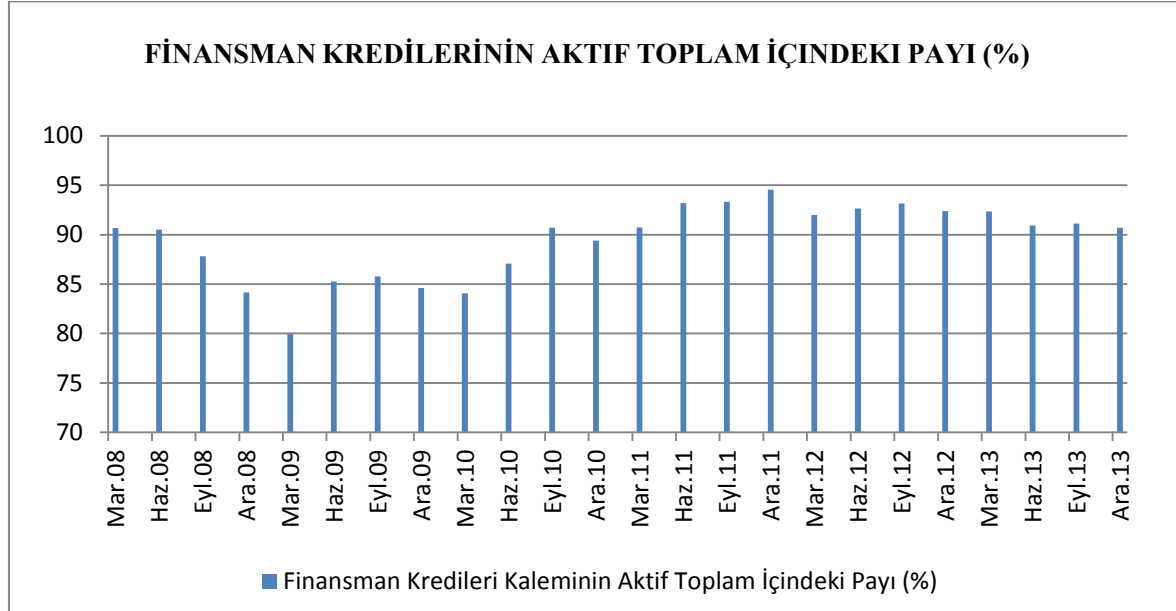

Şekil 4.4. Finansman şirketlerinin finansman kredileri kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansman kredileri kaleminin aktif toplamı içerisindeki payını gösteren grafik aşağıda yer almaktadır. 2008 yılının ilk çeyreğinde %90,68 olan oran, 2009 yılının ilk çeyreğinde en

düşük seviyesi olan %79,95 düzeyine gerilemiş, sonrasında tekrar artarak 2013 yılsonunda %90,72 olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 4.5. Finansman şirketlerinin finansman kredilerinin aktif toplam içindeki payının gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

2008 yılı ile 2009 yılının ilk çeyreğinde görülen azalışın nedeni olarak 2008 – 2012 yılları arasında gerçekleşen küresel ekonomik krizin etkili olduğu söylenebilir.

Takipteki Alacaklar:

Finansman şirketlerinin anapara, faiz veya her ikisinin tahsili vadesinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren, doksan günden fazla geciken ancak bir yılı geçmeyen alacaklar “Tasfiye Olunacak Alacaklar” hesabında, bir yıldan fazla gecikmiş olan alacaklar “Zarar Niteliğindeki Alacaklar” hesabında izlenmektedir. Söz konusu hesapların bakiyeleri bilançoda Takipteki Kiralama İşlemlerinden Alacaklar kaleminin içerisinde yer almaktadır.

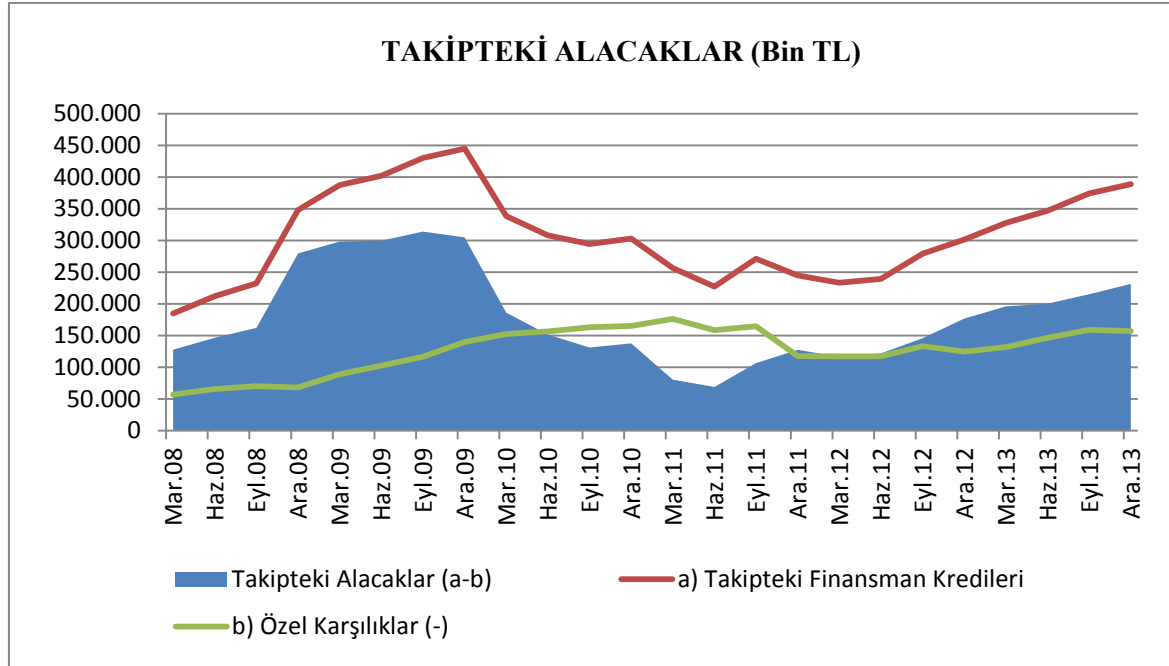
Finansman şirketlerinin Tasfiye Olunacak Alacaklar ile Zarar Niteliğindeki Alacaklar hesaplarında izledikleri alacaklar için ayrılan özel karşılıklar “Özel Karşılıklar” hesabında izlenmektedir. Şirketlerce,

- a. Anapara, faiz veya her ikisinin tahsili vadesinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren doksan günden fazla geciken ancak yüz seksen günü geçmeyen alacakların en az yüzde yirmisi (%20) oranında,
- b. Anapara veya faizin ya da her ikisinin vadesinden veya ödenmesi gereken tarihten itibaren tahsilinin gecikmesi yüz seksen günü geçen, ancak bir yılı geçmeyen alacakların en az yüzde ellisi (%50) oranında,
- c. Anaparanın veya faizin veya her ikisinin vadesinden veya ödenmesi gereken tarihten itibaren tahsili bir yıldan fazla gecikmiş olan alacakların yüzde yüzü (%100) oranında özel karşılık ayrılır.⁵⁵

Mart 2008 döneminde takipteki finansman kredileri bakiyesi 184.786 bin TL olan finansman şirketleri söz konusu alacakları için 57.085 bin TL özel karşılık ayırmıştır. Aralık 2013 döneminde ise söz konusu bakiyeler sırasıyla %110 oranında artarak 388.554 bin TL, %175 oranında artarak 157.043 bin TL düzeyine çıkmıştır. Takipteki alacaklar (Net) kalemi ise ilgili dönemde 127.701 bin TL'den 231.511 bin TL'ye çıkarak %81 artış göstermiştir. Finansman kredileri kaleminin 2008 yılının ilk çeyreğinden 2013 yılsonuna kadar %270 oranında artış göstermesi, buna karşılık takipteki finansman kredilerinin %110 oranında artmış olması finansman şirketlerinin takibe dönüşüm oranının azaldığını göstermektedir.

Finansman şirketlerinin Mart 2008 – Aralık 2013 dönemleri arası Takipteki Finansman Kredileri ve Özel Karşılık kalemleri ile bunların netleştirilmesi sonucu elde edilen Takipteki Alacaklar kaleminin gelişimini gösteren grafik aşağıda yer almaktadır.

⁵⁵ Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Muhasebe Uygulamaları ile Finansal Tabloları Hakkında Yönetmelik, 24.12.2013 tarihli ve 28861 sayılı Resmi Gazete, 6 ncı Madde.

Şekil 4.6. Finansman şirketlerinin takipteki alacakları ile özel karşılıklarının gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

2008 – 2013 dönemleri arası yılsonları itibariyle finansman şirketlerinin takipteki alacaklarına ve özel karşılıklarına ilişkin bakiyeler aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 4.6. Finansman şirketlerinin takipteki alacakları

TAKİPTEKİ ALACAKLAR (Bin TL)			
	a) Takipteki Finansman Kredileri	b) Özel Karşılıklar (-)	Takipteki Alacaklar (a-b)
2008	347.682	68.246	279.436
2009	444.888	140.010	304.878
2010	302.984	165.297	137.687
2011	245.105	117.581	127.524
2012	301.588	124.854	176.734
2013	388.554	157.043	231.511

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Toplam bakiyelerin ilgili dönemde faaliyette bulunan şirket sayısına bölünmesi ile elde ettiğimiz ortalama değerler incelendiğinde Mart 2008 döneminde şirket başına düşen takipteki finansman kredileri tutarı 20.532 bin TL iken Aralık 2013 döneminde 29.889 bin TL seviyesine, yani %46 oranında artış göstermiştir. Benzer şekilde özel karşılık tutarı şirket başına 6.343 bin TL iken %90 oranında artarak 12.080 bin TL seviyesine ulaşmıştır.

Net takipteki alacaklar bakiyesi ise %26 oranında artış göstererek 14.189 bin TL'den 17.809 bin TL düzeyine çıkmıştır.

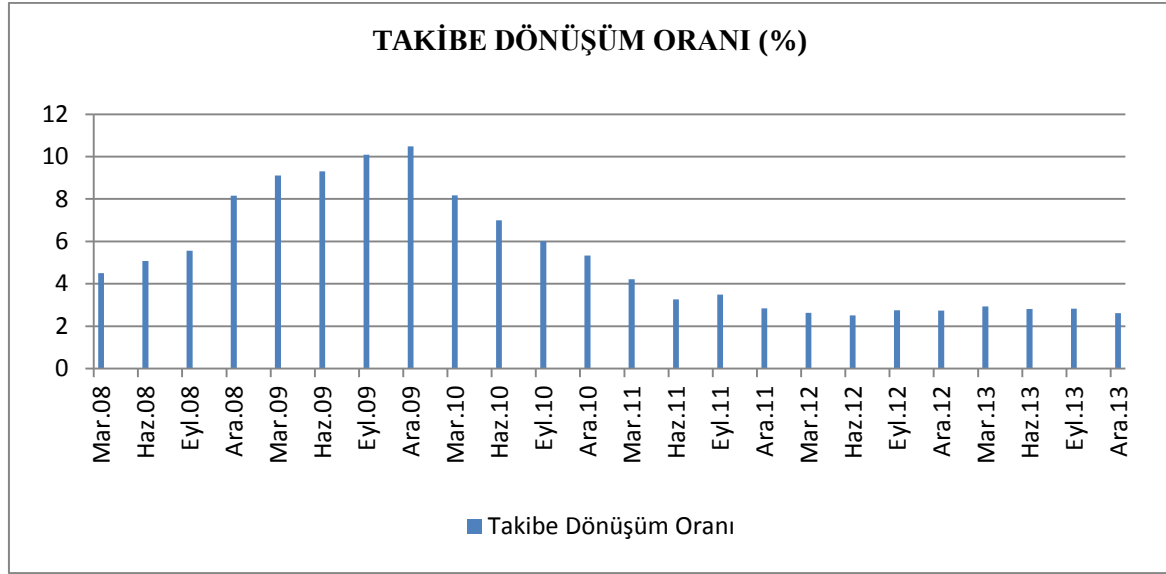
Mart 2008 ile Aralık 2013 dönemleri arasında şirket başına düşen ortalama finansman kredilerindeki artış %156 iken şirket başına düşen ortalama takipteki finansman kredilerindeki artışın %46 olması iyi olarak değerlendirilmektedir. Finansman şirketlerinin 2008 – 2013 yılsonları itibarıyla ortalama takipteki alacaklarına ve özel karşılıklarına ilişkin bakiyeler aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 4.7. Finansman şirketlerinin ortalama takipteki alacakları

ORTALAMA TAKİPTEKİ ALACAKLAR (Bin TL)			
	a) Ortalama Takipteki Faktoringi Alacaklar	b) Ortalama Özel Karşılıklar (-)	Ortalama Takipteki Alacaklar (a-b)
2008	34.768	6.825	27.944
2009	44.489	14.001	30.488
2010	27.544	15.027	12.517
2011	22.282	10.689	11.593
2012	23.199	9.604	13.595
2013	29.889	12.080	17.809

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

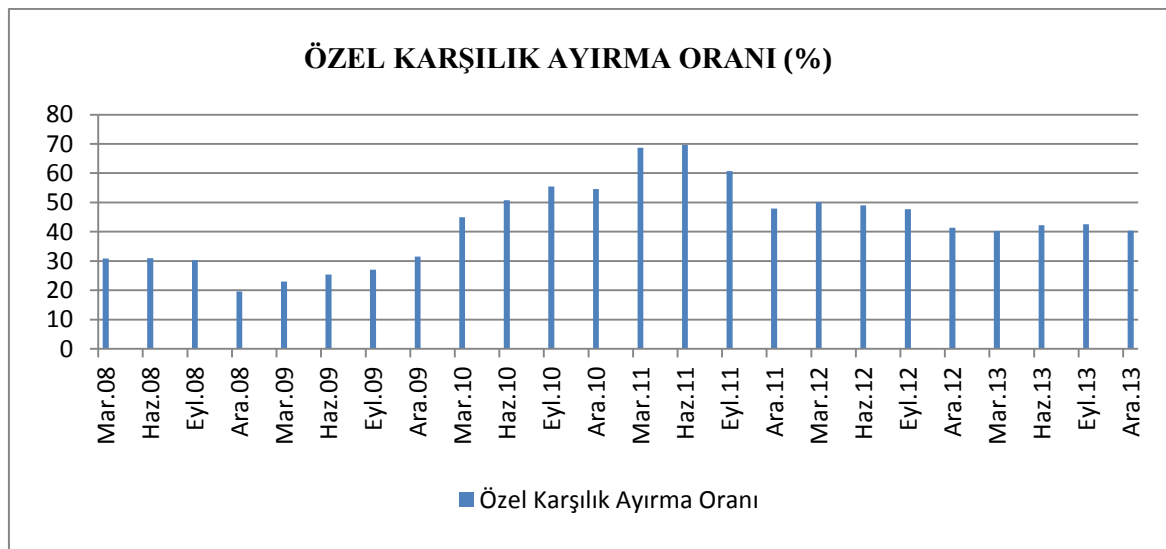
Finansman şirketlerinin takibe dönüşüm oranları incelendiğinde, Mart 2008 döneminde %4,50 olan oran Aralık 2009 döneminde %10,48 oranına kadar yükselmiş sonrasında azalarak Aralık 2013 döneminde %2,61 düzeyinde gerçekleşmiştir. Takibe dönüşüm oranının 2008 ve sonrasında artması dünya genelinde görülen kriz ile ilişkilendirilebilir. Krizin etkilerinin giderek azalmasıyla birlikte takibe dönüşüm oranı azalmıştır.

Şekil 4.7. Finansman şirketlerinin takibe dönüşüm oranının gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansman şirketlerinin özel karşılık ayırma oranını gösteren grafik aşağıda yer almaktadır. Finansman şirketleri takipteki alacaklarından doğan riskler için yüksek oranlarda özel karşılık ayırarak tedbir almaktadır.

Şekil 4.8. Finansman şirketlerinin özel karşılık ayırma oranının gelişimi

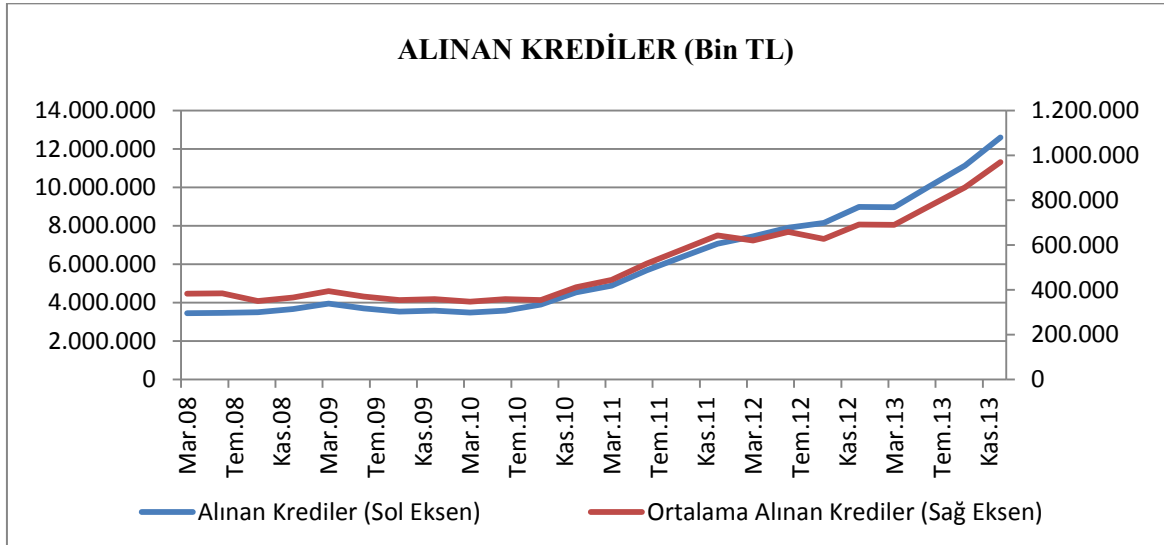
Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

2. Pasif Kalemler

Alınan Krediler:

Finansman şirketlerinin yurtiçi bankalar, yurtiçi bankalar dışında kalan diğer kuruluşlar, yurtdışındaki banka, kuruluş ve fonlardan doğrudan sağladıkları krediler ile bu kredilere ilişkin faiz reeskontlarının izlendiği kalemdir. Şirketler esas faaliyetlerini gerçekleştirmek için gerekli olan fonu büyük ölçüde krediler ile karşılamaktadır. Bu nedenle, alınan krediler kalemi pasif içerisinde önemli bir paya sahiptir.

Mart 2008 döneminde 3.448.075 bin TL olan alınan krediler bakiyesi %265 oranında artarak Aralık 2013 döneminde 12.599.697 bin TL seviyesine ulaşmıştır. Ortalama alına krediler ise aynı dönemde %153 artarak 383.119 bin TL seviyesinden 969.207 bin TL seviyesine çıkmıştır.

Şekil 4.9. Finansman şirketlerinin alınan krediler kaleminin gelişimi

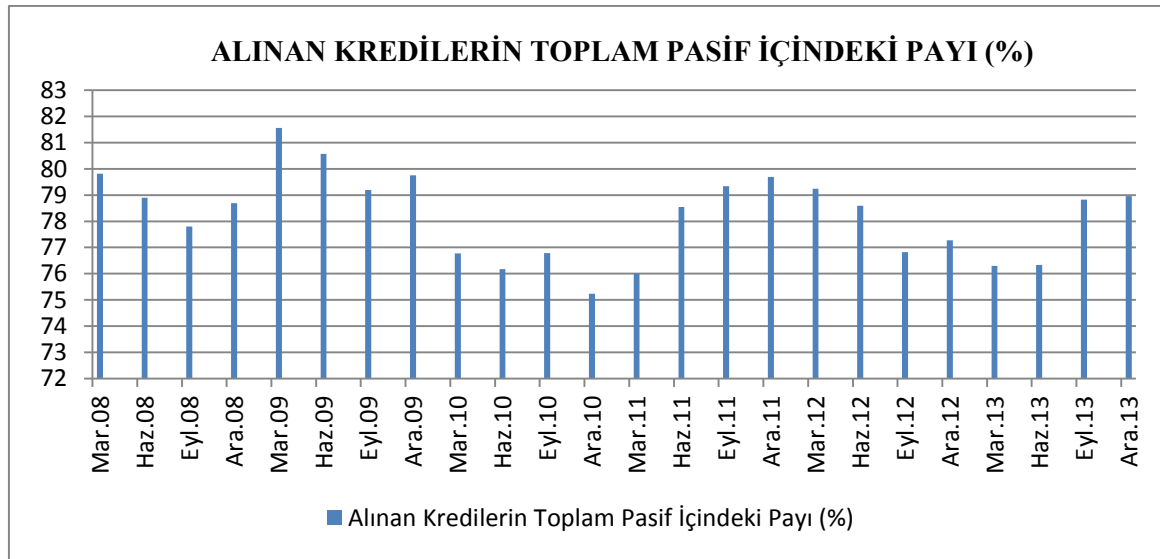
Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Çizelge 4.8. Yılsonları itibariyle finansman şirketleri alınan krediler kalemi bilgisi

ALINAN KREDİLER (Bin TL)		
Yıl	Toplam	Ortalama
2008	3.656.568	365.657
2009	3.582.413	358.241
2010	4.522.278	411.116
2011	7.068.428	642.584
2012	8.977.847	690.604
2013	12.599.697	969.207

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Alınan krediler kaleminin pasif toplamı içerisindeki payını gösteren grafik aşağıda yer almaktadır. 2008 yılının ilk çeyreğinde %79,82 olan oran, 2013 yılsonunda %78,96 seviyesine çıkmıştır. Finansman şirketlerinin finansman işlem hacminin artışına paralel olarak gerekli olan fonun büyük ölçüde krediler ile temin edilmesi nedeniyle alınan krediler kaleminin pasif toplamı içindeki payı yüksek oranlardadır.

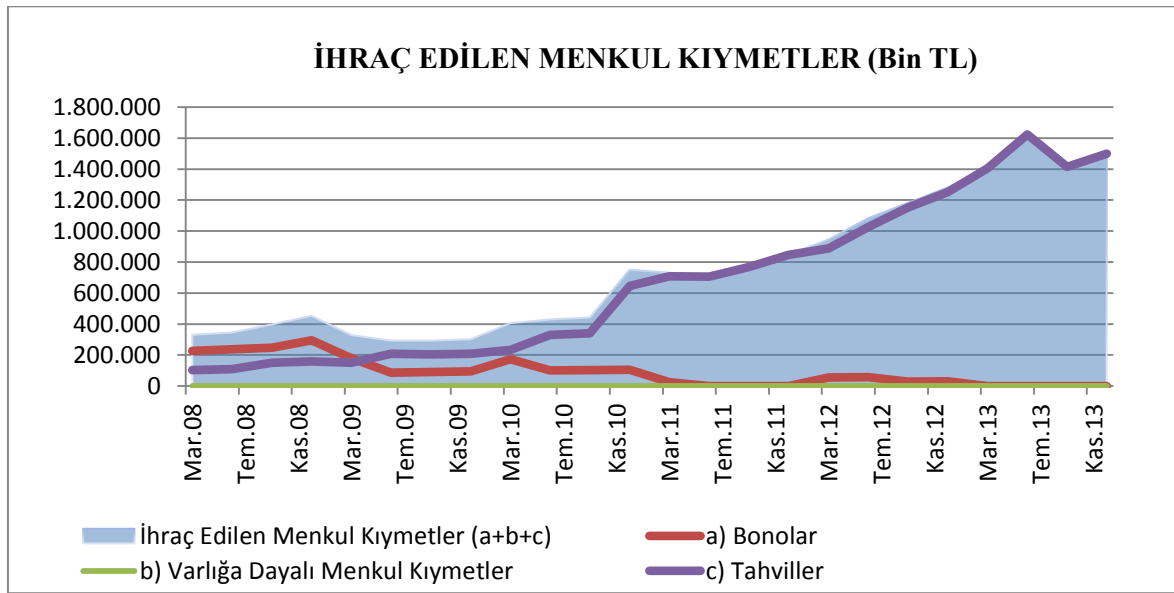

Şekil 4.10. Finansman şirketlerinin alınan krediler kaleminin toplam pasif içindeki payının gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

İhraç Edilen Menkul Kıymetler:

Şirketler tarafından ihraç edilen ve üçüncü şahıslara satılan tahvillerin, bonoların ve varlığa dayalı menkul kıymetlerin izlendiği hesaptır. Mart 2008 döneminde 330.305 bin TL olan ihraç edilen menkul kıymetler bakiyesi tahvil ihracı kaynaklı olarak 2013 yılsonunda 1.499.797 bin TL seviyesine ulaşarak %354 artış göstermiştir. Aynı dönemlerde tahvil ihracı 102.999 bin TL seviyesinden 1.499.797 bin TL'ye çıkarak %1.356 artış gerçekleşmiştir. Finansman şirketlerinin varlığa dayalı menkul kıymet ihracı bulunmamaktadır. Özellikle kredilerin maliyetlerinin yüksek olması finansal kiralama ve faktoring şirketlerinde de olduğu gibi daha az maliyetli ve uzun vadeli fon sağlama gayreti içerisinde sokmuştur. Kredilere kıyasla daha ucuz maliyet ile kaynak bulma imkânı sağlayan menkul kıymet ihracının ilerleyen dönemlerde belirgin bir şekilde artması beklenebilir.

Şekil 4.11. Finansman şirketlerinin ihraç edilen menkul kıymet kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

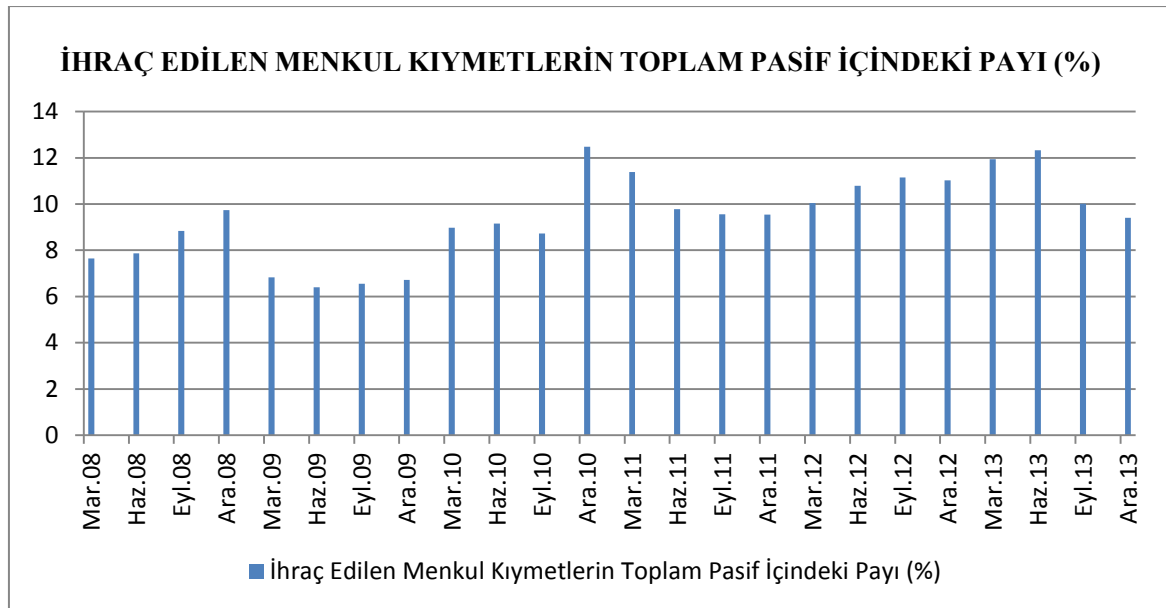
Aşağıdaki tabloda ihraç edilen menkul kıymet türleri ile bunlara ilişkin yılsonları bakiyeleri yer almaktadır.

Çizelge 4.9. Yılsonları itibariyle finansman şirketleri ihraç edilen menkul kıymetler kalemi bilgisi

İHRAÇ EDİLEN MENKUL KIYMETLER (Bin TL)				
Yıl	Toplam	a) Bonolar	b) Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler	c) Tahviller
2008	452.239	294.645	0	157.594
2009	301.912	93.660	0	208.252
2010	749.873	103.987	0	645.886
2011	846.663	0	0	846.663
2012	1.281.221	29.920	0	1.251.301
2013	1.499.797	0	0	1.499.797

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

İhraç edilen menkul kıymetlerin bilanço içindeki payı Mart 2008 döneminde %7,65 iken 2013 yılsonunda %9,40 seviyesine ulaşmıştır.

Şekil 4.12. Finansman şirketlerinin ihraç edilen menkul kıymetlerinin toplam pasif içindeki payının gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Özkaynaklar:

Bilançoda özkaynak kalemi; ödenmiş sermaye, sermaye yedekleri, kâr yedekleri ile kâr veya zarar kalemlerinin toplamından oluşmaktadır.

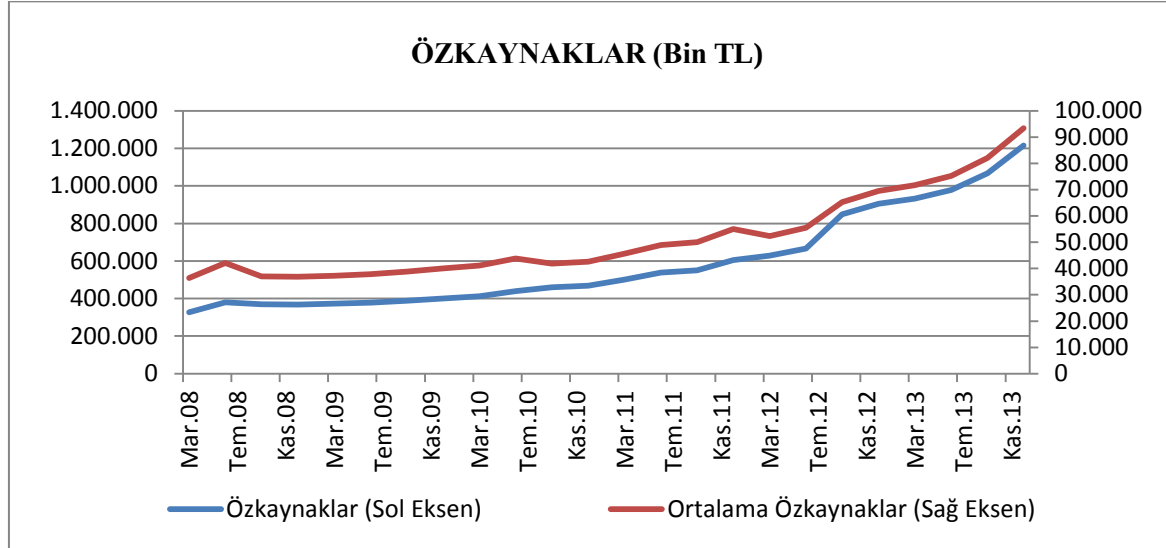
Çizelge 4.10. Yılları itibariyle finansman şirketlerinin özkaynak kalemi ve alt kalemleri bilgisi

ÖZKAYNAKLAR (Bin TL)						
Yıl	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ÖZKAYNAKLAR (A+B+C+D)	368.535	400.224	468.569	605.744	904.238	1.214.696
A) Ödenmiş Sermaye	293.551	321.569	369.576	422.576	634.076	826.824
B) Sermaye Yedekleri (a+...+h)	35.352	27.381	2.883	16.375	12.919	14.202
a) Hisse Senedi İhraç Primleri	0	0	0	0	0	3.200
b) Hisse Senedi İptal Kârları	0	0	0	0	0	0
c) Menkul Değerler Değerleme Farkları	0	0	0	0	0	
d) Maddi ve Maddi Olmayan Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Farkları	0	457	457	457	457	
e) İştirakler, Bağlı Ort. ve Birlikte Kontrol Edilen Ort. Bedelsiz Hisse Senetleri	0	0	0	0	0	
f) Riskten Korunma Değerleme Farkları (Etkin kısım)	333	-2.451	-2.049	3.617	-1.213	
g) Satış Amaçlı Elde Tutulan ve Durdurulan Faaliyetlere İlişkin Duran Varlıkların Birikmiş Değerleme Farkları	0	0	0	0	0	
h) Diğer Sermaye Yedekleri	35.019	29.375	4.475	12.301	13.675	11.002
C) Kâr Yedekleri (a+...+d)	59.389	73.025	93.494	103.790	175.033	255.545
a) Yasal Yedekler	9.424	11.622	12.670	15.009	17.943	29.446
b) Statü Yedekleri	0	0	0	0	0	0
c) Olağanüstü Yedekler	49.965	64.922	83.501	97.246	164.172	233.181
d) Diğer Kâr Yedekleri	0	-3.519	-2.677	-8.465	-7.082	-5.870
D) Kâr veya Zarar (e+f)	-19.757	-21.751	2.616	63.003	82.210	116.913
a) Geçmiş Yıllar Kâr veya Zararı	-22.569	-30.522	-50.876	-42.029	-71.921	-59.885
b) Dönem Net Kâr veya Zararı	2.812	8.771	53.492	105.032	154.131	176.798

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansman şirketlerinin özkaynaklar gelişimi incelendiğinde Mart 2008 döneminde 327.240 bin TL olan bakiye Aralık 2013 döneminde 1.214.696 bin TL seviyesine çıkarak %271,19 artış gerçekleşmiştir. Ortalama özkaynaklar aynı dönemler arasında 36.360 bin TL'den 93.438 bin TL'ye yükselerek %156,98 artış gerçekleştirmiştir. Aşağıdaki grafikte

ve tabloda finansman şirketlerinin özkaynaklar kalemi gelişimine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Şekil 4.13. Finansman şirketlerinin özkaynak kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

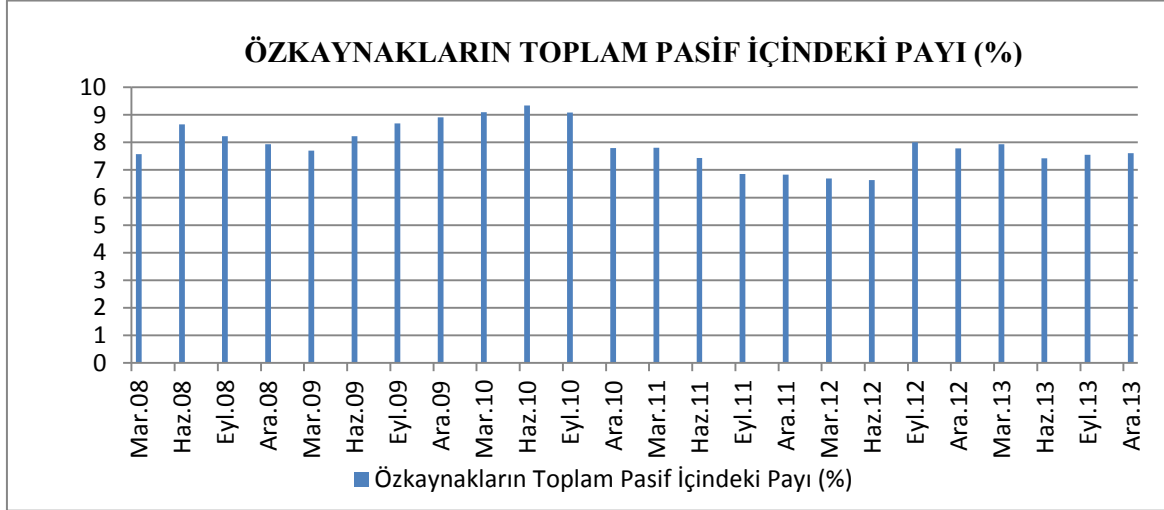
Çizelge 4.11. Yılsonları itibarıyla finansman şirketleri özkaynaklar kalemi bilgisi

ÖZKAYNAKLAR (Bin TL)		
Yıl	Toplam	Ortalama
2008	368.535	36.854
2009	400.224	40.022
2010	468.569	42.597
2011	605.744	55.068
2012	904.238	69.557
2013	1.214.696	93.438

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

24.04.2013 tarihli ve 28627 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik’in 12 nci maddesine göre şirketlerin özkaynağının toplam aktiflerine oranının asgari yüzde üç olarak tutturulması ve idame ettirilmesi zorunludur. Standart oran olarak adlandırılan bu oranı sağlayamayan şirketler, oranı tutturuncaya kadar yeni bir finansman sözleşmesi yapamayacaktır. Söz konusu Yönetmelik ile getirilen yeni bir hüküm olmakla birlikte sektörün standart oranı 2013 yılsonu itibarıyla %7,61 ile yasal sınırın çok üzerindedir. Standart oran sermaye yapısı güçlü olmayan şirketlerin risk alma düzeylerine bir sınırlama

getirmektedir. Yasal sınırdaki olan şirketler ya sermaye artırımına gidecekler veya yeni sözleşme yapamayacaklar. Aşağıdaki grafikte dönemler itibariyle özkaynakların toplam pasif içindeki payını göstermektedir.

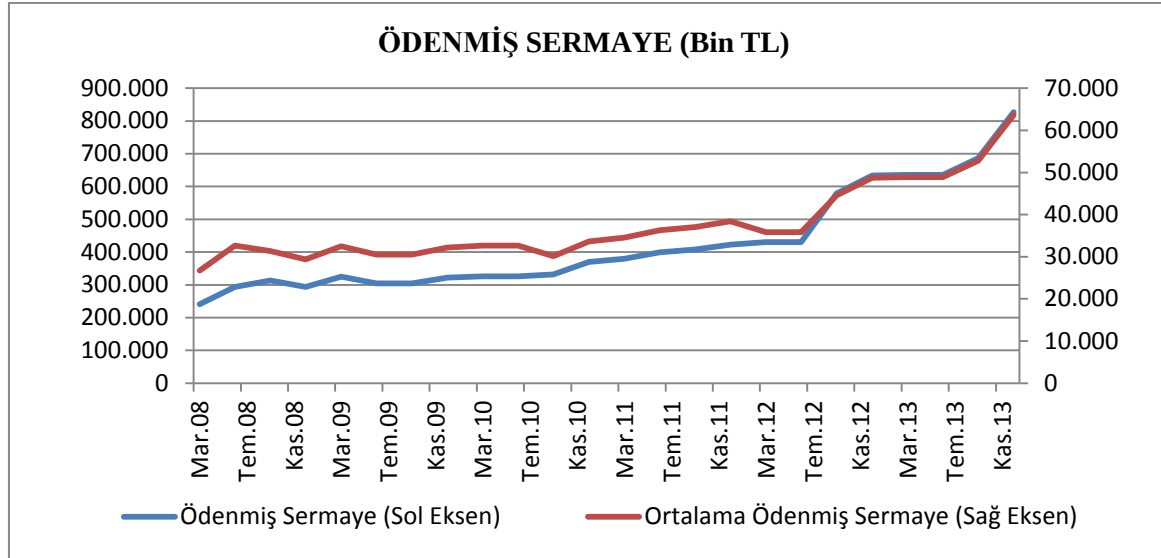
Şekil 4.14. Finansman şirketlerinin özkaynaklar kaleminin toplam pasif içindeki payının gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Özkaynaklar kalemi içerisinde tutar olarak en yüksek olan ödenmiş sermaye, şirketlerin esas sözleşmelerinde Türk parası olarak belirtilen ve ticaret siciline tescil edilmiş bulunan sermaye tutarları ile Türk parası olarak taahhüt edilen ancak bakiyesi henüz tahsil olunmamış sermaye tutarları toplamından oluşmaktadır. Ödenmiş sermaye tutarı özkaynakların büyük kısmını oluşturmaktadır. Aralık 2013 itibariyle ödenmiş sermayenin özkaynaklar içerisindeki payı %68 olarak gerçekleşmiştir.

Özkaynaklar ve özkaynakları oluşturan kalemlere ilişkin açıklamalar ile mevzuatsal değişikliklere finansal kiralama bölümünde yer verildiğinden burada tekrar edilmemiştir.

Finansman sektörünün 2008 yılının ilk çeyreğinde 240.731 bin TL olan ödenmiş sermayesi %243 artarak Aralık 2013 döneminde 826.824 bin TL düzeyine çıkmıştır. Ortalama ödenmiş sermayedeki artış ise 26.748 bin TL'den 63.602 bin TL'ye çıkarak %138 oranında gerçekleşmiştir. Bu durum finansman şirketlerinin ortalama ödenmiş sermayelerinin mevzuatla getirilen 20 milyon TL sınırının üzerinde olduğunu göstermektedir.

Şekil 4.15. Finansman şirketlerinin ödenmiş sermayeleri kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansman şirketlerinin ödenmiş sermaye bakiyesini yılsonları itibariyle gösteren tablo aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 4.12. Yılsonları itibariyle finansman şirketlerinin ödenmiş sermaye kalemi bilgisi

ÖDENMİŞ SERMAYE (Bin TL)		
Yıl	Toplam	Ortalama
2008	293.551	29.355
2009	321.569	32.157
2010	369.576	33.598
2011	422.576	38.416
2012	634.076	48.775
2013	826.824	63.602

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Kâr yedekleri kalemi yasal yedekler, statü yedekleri, olağanüstü yedekler ve diğer kâr yedekleri hesaplarından oluşmakta olup özkaynak kalemi içerisinde tutar olarak önemli yere sahiptir. Aralık 2013 itibariyle kâr yedeklerinin özkaynaklar içerisindeki payı %21,04 olarak gerçekleşmiştir. Kâr yedeklerinin alt kalemleri incelendiğinde ise Aralık 2013 döneminde olağanüstü yedeklerin payının %91,25 olduğu görülmektedir. Olağanüstü yedekler, yıllık vergi sonrası kârdan yasal yedeklerin ayrılmasından sonra, genel kurul kararı uyarınca ayrılan yedek akçelerin konulduğu hesaptır.

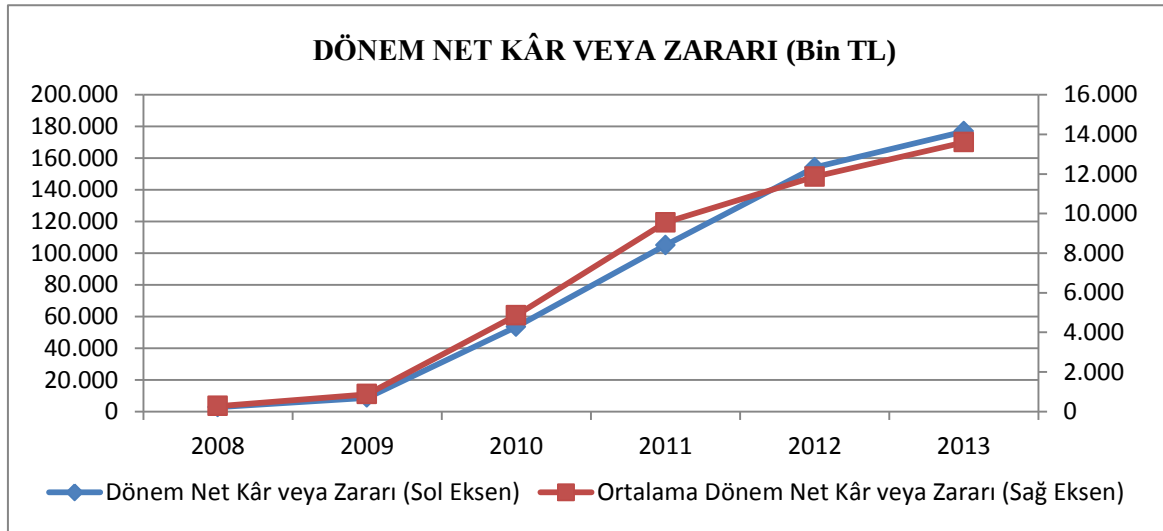
Şirketlerin özkaynaklarını oluşturan diğer önemli bir kalem ise faaliyetlerinin neticesini yansıtan kâr veya zarar kalemidir. Bilançoda kâr veya zarar kalemi geçmiş yıllar kâr veya zararı ile dönem net kâr veya zararı şeklinde detaylandırılmıştır.

Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere 2008 yılsonunda finansman sektörü kârı 2.812 bin TL iken 2013 yılsonunda %6.187 oranında artarak 176.798 bin TL seviyesinde gerçekleşmiştir. Diğer taraftan finansman şirketlerinin ortalama dönem net kârı ilgili dönemler arasında %4.736 artarak 281 bin TL'den 13.600 bin TL seviyesine çıkmıştır. Finansman şirketlerinin kârlarına ilişkin detaylı inceleme Gelir Tablosu Analizi başlığında yapılmıştır.

Çizelge 4.13. Yılsonları itibarıyla finansman şirketlerinin kâr (zarar) bilgisi

KÂR VEYA ZARAR (Bin TL)						
Yıl	Toplam			Ortalama		
	Kâr veya Zarar (a+b)	a) Geçmiş Yıllar Kâr veya Zararı	b) Dönem Net Kârı veya Zararı	Kâr veya Zarar (c+d)	c) Geçmiş Yıllar Kâr veya Zararı	d) Dönem Net Kârı veya Zararı
2008	-19.757	-22.569	2.812	-1.976	-2.257	281
2009	-21.751	-30.522	8.771	-2.175	-3.052	877
2010	2.616	-50.876	53.492	238	-4.625	4.863
2011	63.003	-42.029	105.032	5.728	-3.821	9.548
2012	82.210	-71.921	154.131	6.324	-5.532	11.856
2013	116.913	-59.885	176.798	8.993	-4.607	13.600

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Şekil 4.16. Finansman şirketlerinin dönem net kâr veya zararı kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

4.2.3. Gelir Tablosu Analizi

Finansman şirketleri, gelir tablolarını Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Muhasebe Uygulamaları ile Finansal Tabloları Hakkında Yönetmelik ekinde yer alan tablo formatında hazırlamakla yükümlüdürler.

Grafiklerde yer alan “Toplam” ifadesi ilgili dönemde faaliyette bulunan finansman şirketlerinin ilgili kalemlerinin toplamından oluşurken, “Ortalama” ifadesi ilgili kalemin toplamının finansman şirketi sayısına bölümünden elde edilen sonuçtan oluşmaktadır.

1. Finansman Kredilerinden Gelirleri

Finansman kredilerinden gelirler finansman kredilerinden alınan faizler ile finansman kredilerinden alınan ücret ve komisyonlar olmak üzere iki alt başlıktan oluşmaktadır.

Yılsonları itibariyle toplam ve ortalama finansman kredileri gelirlerini gösteren tablolar aşağıda yer almaktadır. 2008 – 2010 yılsonu arasındaki kiralama gelirlerindeki azalışın nedeni olarak 2008 – 2012 yılları arasında gerçekleşen küresel ekonomik krizin etkili olduğu söylenebilir. Krizin etkilerinin azalması ile finansman kredilerinden gelirlerde tekrar artış gözlemlenmiştir.

Çizelge 4.14. Yılsonları itibariyle finansman şirketlerinin toplam finansman kredilerinden gelirleri

TOPLAM FİNANSMAN KREDİLERİNDEN GELİRLERİ (Bin TL)			
Yıl	A) Finansman Kredilerinden Alınan Faizler	B) Finansman Kredilerinden Alınan Ücret ve Komisyonlar	FİNANSMAN KREDİLERİNDEN GELİRLER (A+B)
2008	629.159	48.651	677.810
2009	611.194	52.385	663.579
2010	571.710	68.114	639.824
2011	732.964	107.339	840.303
2012	1.043.772	189.136	1.232.908
2013	1.230.201	226.133	1.456.334

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Çizelge 4.15. Yılları itibarıyla finansman şirketlerinin ortalama finansman kredilerinden gelirleri

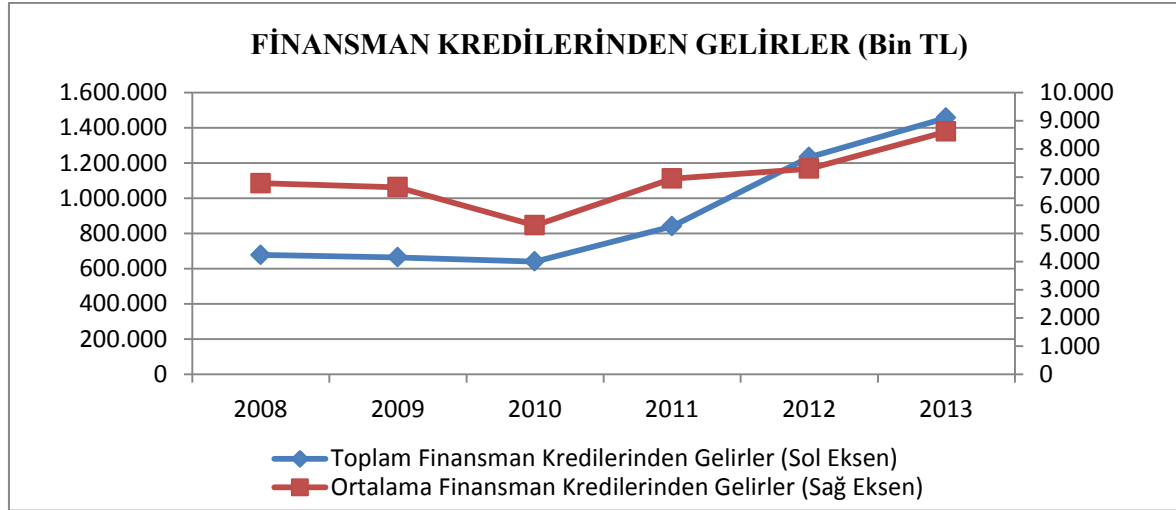
ORTALAMA FİNANSMAN KREDİLERİNDEN GELİRLERİ (Bin TL)			
Yıl	A) Finansman Kredilerinden Alınan Faizler	B) Finansman Kredilerinden Alınan Ücret ve Komisyonlar	FİNANSMAN KREDİLERİNDEN GELİRLER (A+B)
2008	62.916	4.865	67.781
2009	61.119	5.239	66.358
2010	51.974	6.192	58.166
2011	66.633	9.758	76.391
2012	80.290	14.549	94.839
2013	94.631	17.395	112.026

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

2013 yılsonunda toplam finansman kredilerinden gelirler 2008 yılsonuna kıyasla %114,86 oranında artış göstererek 1.456.334 bin TL seviyesinde gerçekleşmiştir. Aynı dönemlerde finansman kredilerindeki artış %270 düzeyinde iken finansman kredilerinden gelirlerdeki artışın bu oranın çok altında kalması dikkat çekmektedir.

2008 – 2013 yılları arasında ortalama finansman kredilerinden gelirlerdeki artış ise %65,28 düzeyindedir. Benzer şekilde, aynı dönemlerde ortalama finansman kredilerindeki artış %185 iken finansman kredilerinden gelirlerdeki artışın bu oranın çok altında kalması dikkat çekmektedir.

Finansman kredilerindeki hacimsel artışa kıyasla finansman kredilerinden gelirlerdeki sınırlı artışta faiz oranlarındaki azalışın ve rekabetin etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Şekil 4.17. Finansman şirketlerinin finansman kredilerinden gelirler kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

2. Finansman Giderleri

Finansman giderleri şirketlerin yurtiçindeki banka ve diğer kuruluşlardan kullandığı kredilere ödediği faizler, yurtdışındaki finansal kuruluşlardan kullandığı kredilere ödediği faizler, şirketler tarafından üçüncü kişilere satılarak ihraç edilen menkul kıymetlere verilen faizler, faktoring borçlarına verilen faizler, finansal kiralama yoluyla edinilen varlıklar için yapılan ödemeler, alacaklı şubeler hesabına genel müdürlük tarafından tahakkuk ettirilen faizler ile şirketlerce verilen diğer faizler toplamının izlendiği kalemdir.

Finansman şirketlerinin finansman giderlerini gösteren tablolar aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 4.16. Yılları itibarıyla finansman şirketlerinin toplam finansman giderleri

TOPLAM FİNANSMAN GİDERLERİ (Bin TL)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
FİNANSMAN GİDERLERİ (A+...+F)	489.365	449.735	407.799	544.863	803.213	937.195
A) Kullanılan Kredilere Verilen Faizler	419.627	379.184	331.739	443.605	645.942	731.623
B) Faktoring İşlemlerinden Borçlara Verilen Faizler	0	0	0	0	0	0
C) Finansal Kiralama Giderleri	35	5	0	0	0	0
D) İhraç Edilen Menkul Kıymetlere Verilen Faizler	59.775	57.908	59.197	67.606	104.315	131.496
E) Diğer Faiz Giderleri	271	10	7	8	374	1.848
F) Verilen Ücret ve Komisyonlar	9.657	12.628	16.856	33.644	52.582	72.228

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Çizelge 4.17. Yılları itibarıyla finansman şirketlerinin ortalama finansman giderleri

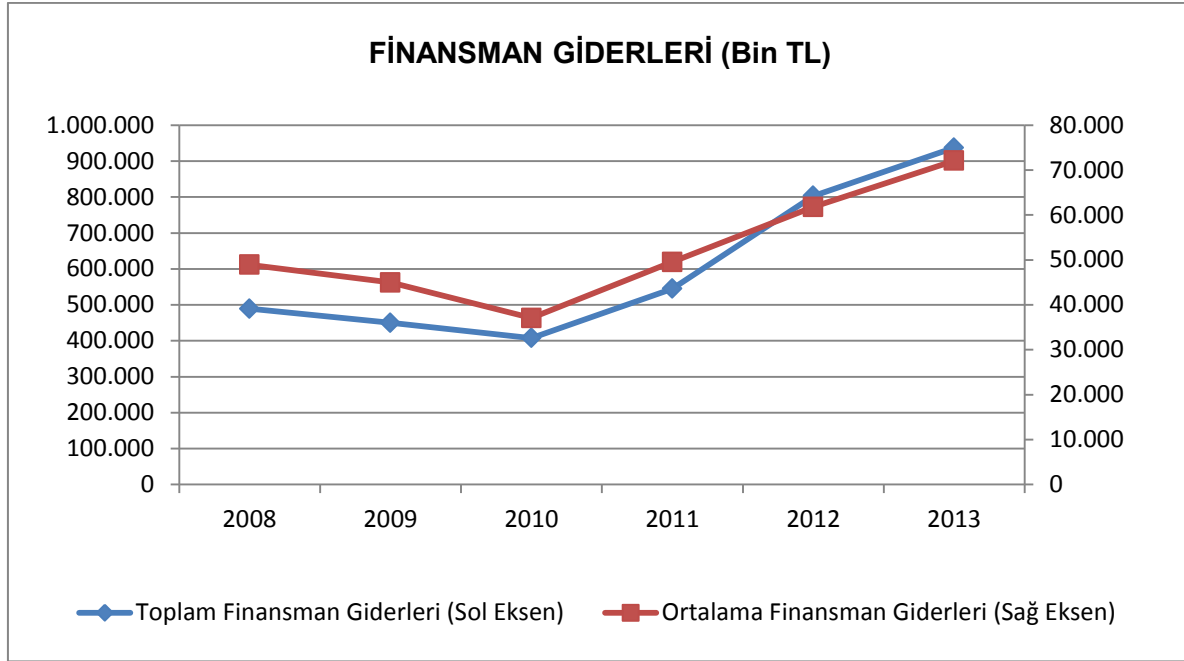
ORTALAMA FİNANSMAN GİDERLERİ (Bin TL)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
FİNANSMAN GİDERLERİ (A+...+F)	48.937	44.974	37.073	49.533	61.786	72.092
A) Kullanılan Kredilere Verilen Faizler	41.963	37.918	30.158	40.328	49.688	56.279
B) Faktoring İşlemlerinden Borçlara Verilen Faizler	0	0	0	0	0	0
C) Finansal Kiralama Giderleri	4	1	0	0	0	0
D) İhraç Edilen Menkul Kıymetlere Verilen Faizler	5.978	5.791	5.382	6.146	8.024	10.115
E) Diğer Faiz Giderleri	27	1	1	1	29	142
F) Verilen Ücret ve Komisyonlar	966	1.263	1.532	3.059	4.045	5.556

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansman şirketlerinin toplam finansman giderlerinde 2008 – 2013 yılları arasında %91,51 oranında, ortalama finansman giderlerinde %47,32 oranında artış gerçekleşmiştir. Finansman giderlerinde en büyük kalem yurtiçi ve yurtdışı kuruluşlardan sağlanan kredilere verilen faizlerdir. Hâlihazırda şirketlerin bankalardan sağladıkları krediler ile finansman işlemlerini fonladıkları dikkate alındığında kullanılan kredilere verilen faiz tutarının belirtilen düzeylerde olması anlaşılabilmektedir.

Bununla birlikte, finansman şirketlerinin kullandıkları toplam kredi tutarının 2008 – 2013 yılları arasında %244, ortalama kullanılan kredi tutarının ise %165 düzeyinde artış göstermesine rağmen finansman giderlerinde paralel artışın olmaması finansman şirketlerinin zaman içerisinde daha ucuz maliyetli borçlandıklarını göstermektedir.

Diğer taraftan, finansman şirketleri daha uygun maliyetli fon kaynağı olarak menkul kıymet ihracını artırmaya başlamış olması nedeniyle ihraç edilen menkul kıymetlere verilen faiz tutarında artış gözlemlenmektedir. Finansman giderleri kalemi içerisinde ihraç edilen menkul kıymetlere verilen faizin oranı %14 düzeyindedir.

Şekil 4.18. Finansman şirketlerinin finansman giderleri kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

3. Esas Faaliyet Giderleri

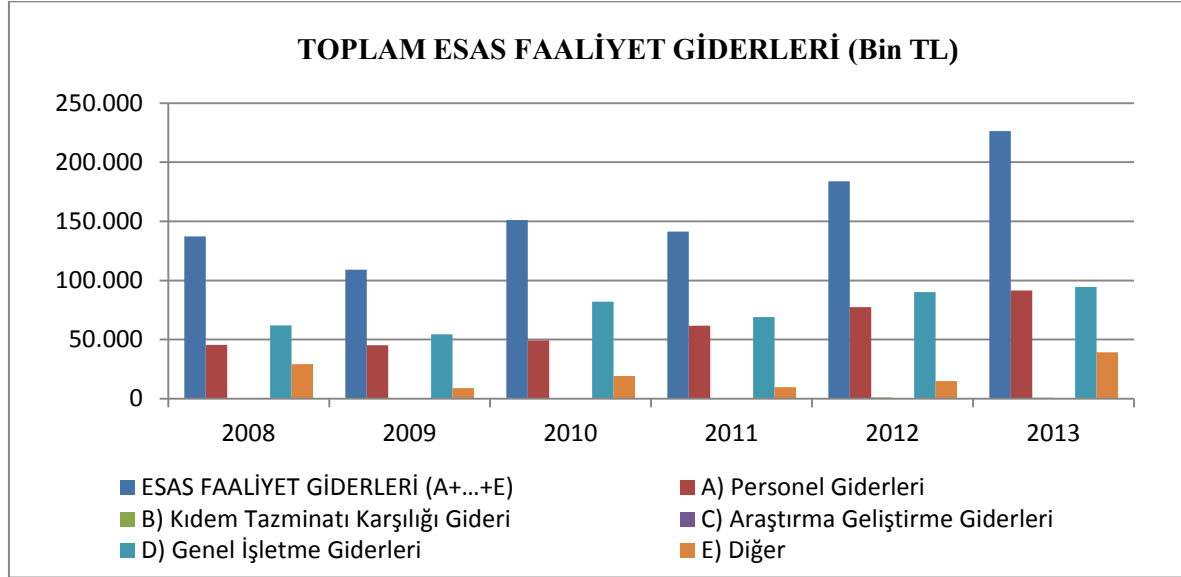
Esas faaliyet giderleri personel giderleri, kıdem tazminatı karşılığı gideri, araştırma geliştirme giderleri, genel işletme giderleri ve diğer giderleri olmak üzere beş kalemden oluşmaktadır. Finansman şirketlerinde personel giderleri ile genel işletme giderleri esas faaliyet giderlerinin %80 - %90'ını oluşturmaktadır.

Finansman şirketlerinin 2008 – 2013 yıllar arasında finansman işlem hacminin artması nedeniyle, şirketlerin faaliyetlerini mevzuata uygun ve beklenen kurumsal biçimde yerine getirebilmeleri amacıyla ilave personel istihdam ettikleri değerlendirilmektedir.

Finansman şirketlerinin de faktoring ve finansal kiralama şirketlerine benzer şekilde araştırma geliştirme giderlerinin neredeyse hiç olmaması yeni ürün ve teknolojiler oluşturulması veya mevcutlarının geliştirilmesi yönünde çalışma yapılmadığı izlenimini doğurmaktadır.

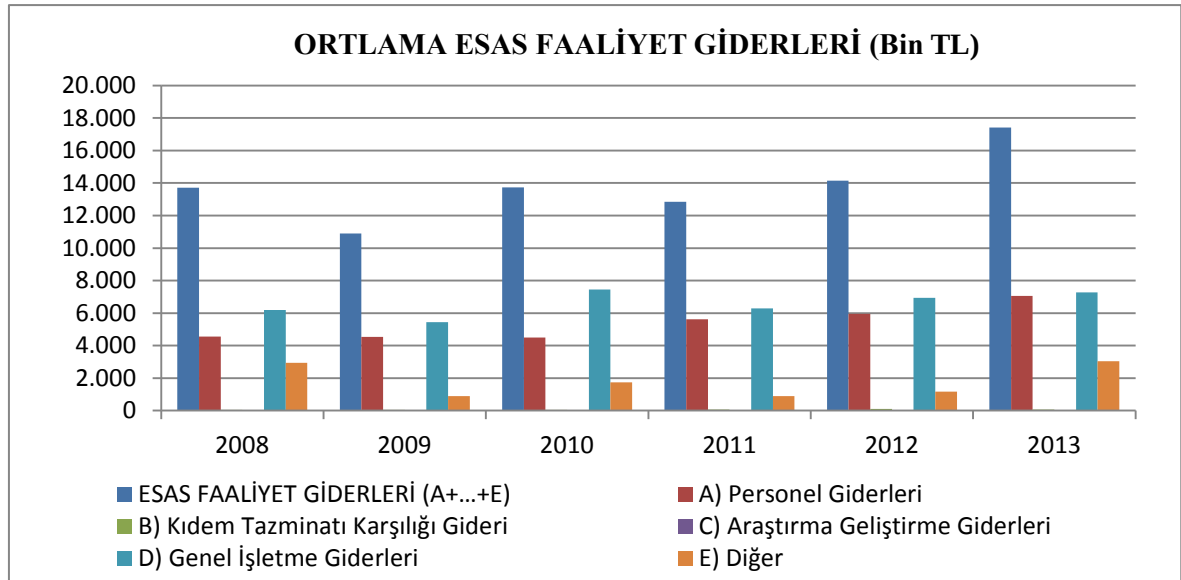
2008 yılsonunda 137.221 bin TL olan esas faaliyet giderleri (45.510 bin TL'si personel giderleri, 61.968 bin TL'si genel işletme giderleri) 2013 yılsonunda 226.366 bin TL

(91.607 bin TL'si personel giderleri, 94.470 bin TL'si genel işletme giderleri) seviyesine yükselerek %64,96 oranında artış göstermiştir.

Şekil 4.19. Finansman şirketlerinin toplam esas faaliyet giderleri kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Şekil 4.20. Finansman şirketlerinin ortalama esas faaliyet giderleri kaleminin gelişimi

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

4. Diğer Faaliyet Gelirleri

Finansman şirketlerinin diğer faaliyet gelirleri bankalardan alınan faizler, ters repo işlemlerinden alınan faizler, menkul değerlerden alınan faizler, temettü gelirleri, sermaye piyasası işlemleri kârı, kambiyo işlemleri kârı ve diğer gelirlerden oluşmaktadır.

Diğer faaliyet gelirleri içerisinde en büyük paya sahip kalem kambiyo hesapları kapsamında efektif, döviz ve kıymetli maden alım-satımı ve değerlemesi ile arbitraj işleminden elde edilen kârlar gibi çeşitli kambiyo kârlarının izlendiği kambiyo işlemleri kârıdır.

Çizelge 4.18. Yılları itibarıyla finansman şirketlerinin diğer faaliyet gelirleri

DİĞER FAALİYET GELİRLERİ (Bin TL)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
DİĞER FAALİYET GELİRLERİ (A+...+G)	1.515.338	538.711	354.784	596.853	494.258	926.246
A) Bankalardan Alınan Faizler	40.581	28.554	29.194	20.636	36.071	40.212
B) Ters Repo İşlemlerinden Alınan Faizler	1	0	0	0	0	0
C) Menkul Değerlerden Alınan Faizler	0	46	27	59	2	0
D) Temettü Gelirleri	0	0	0	0	0	0
E) Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı	148.959	17.854	3.678	47.356	35.007	62.589
F) Kambiyo İşlemleri Kârı	1.314.492	471.496	299.330	504.872	381.585	781.430
G) Diğer	11.305	20.761	22.555	23.930	41.593	42.015

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansman şirketlerinin finansman kredi alacaklarının büyük ölçüde Türk parası cinsinden olması nedeniyle kambiyo işlemleri kârının arbitraj kârları, efektif döviz alım/satım ve değerlendirme kârları, kıymetli maden alım/satım değerlendirme kârları veya bunlar dışında kalan kambiyo işlemlerinden kaynaklanmaktadır. Kambiyo işlemleri kârını oluşturan tutarın ağırlıklı olarak dövizde endeksli krediler anapara kur artışlarından kaynaklanmadığını söylemek mümkündür. Aşağıdaki tabloda finansman kredilerinin TP, YP ayrımı verilmiştir.

Çizelge 4.19. Yılsonları itibariyle finansman şirketlerinin TP, YP ayrımında finansman kredileri

FİNANSMAN KREDİLERİ (Bin TL)			
Yıl	TP	YP	Toplam
2008	3.646.926	263.528	3.910.454
2009	3.604.525	195.529	3.800.054
2010	5.248.127	125.804	5.373.931
2011	8.180.184	205.043	8.385.227
2012	10.601.206	133.021	10.734.227
2013	14.349.922	124.977	14.474.899

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

5. Diğer Faaliyet Giderleri

Diğer faaliyet giderleri menkul değerler değer düşüş gideri, duran varlıklar değer düşüş giderleri, türev finansal işlemlerden zararlar, kambiyo işlemleri zararı ve diğer giderlerden oluşmaktadır.

Diğer faaliyet gelirlerine benzer şekilde diğer faaliyet giderlerinde en büyük paya sahip kalem kambiyo işlemleri zararıdır.

Çizelge 4.20. Yılsonları itibariyle finansman şirketlerinin diğer faaliyet giderleri

DİĞER FAALİYET GİDERLERİ (Bin TL)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
DİĞER FAALİYET GİDERLERİ (A+...+E)	1.518.077	515.872	313.006	558.903	452.889	856.870
A) Menkul Değerler Değer Düşüş Gideri	0	0	0	0	0	0
B) Duran Varlıklar Değer Düşüş Giderleri	267	0	0	37	572	650
C) Türev Finansal İşlemlerden Zarar	32.286	43.883	12.102	20.545	74.555	19.600
D) Kambiyo İşlemleri Zararı	1.484.792	470.591	290.800	535.139	376.933	834.849
E) Diğer	732	1.398	10.104	3.182	829	1.771

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

6. Net Dönem Kârı/Zararı

Sektörün toplam net dönem kârı 2008 yılında 2.810 bin TL iken 2013 yılsonunda 176.798 bin TL seviyesine çıkarak %6.187 oranında artmıştır. Ortalama net dönem kârı ise aynı dönem içerisinde 281 bin TL'den 13.600 bin TL'ye yani %4.736 oranında yükselmiştir.

Şirketlerin kârının artışıında sürdürülen faaliyetlere ilişkin vergi öncesi kârın azalması ile sürdürülen faaliyetler vergi karşılığının artmasının etkili olduğu söylenebilir.

Finansman şirketlerinin gelir tablosu ana kalemlerinin yer aldığı tablolar aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 4.21. Yılsonları itibariyle finansman şirketlerinin gelir tablosu ana kalemleri (toplam)

GELİR TABLOSU ANA KALEMLERİ (Bin TL) - TOPLAM						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1 ESAS FAALİYET GELİRLERİ (2+9+12)	677.810	663.579	639.824	840.303	1.232.908	1.456.334
16 FINANSMAN GİDERLERİ (-) (17+...+22)	489.365	449.735	407.799	544.863	803.213	937.195
23 BRÜT KIZ (1-16)	188.445	213.844	232.025	295.440	429.695	519.139
24 ESAS FAALİYET GİDERLERİ (-) (25+...+29)	137.221	109.069	151.132	141.263	183.924	226.366
30 BRÜT FAALİYET KIZ (23-24)	51.224	104.775	80.893	154.177	245.771	292.773
31 DİĞER FAALİYET GELİRLERİ (32+33+34+39+40+43+44)	1.515.338	538.711	354.784	596.853	494.258	926.246
45 TAKİPTEKİ ALACAKLARA İLİŞKİN ÖZEL KARŞILIKLAR (-)	35.518	105.938	52.367	56.630	84.215	118.440
46 DİĞER FAALİYET GİDERLERİ (-) (47+51+57+58+59)	1.518.077	515.872	313.006	558.903	452.889	856.870
60 NET FAALİYET KIZ (30+31-45-46)	12.967	21.676	70.304	135.497	202.925	243.707
61 BİRLEŞME İŞLEMİ SONRASINDA GELİR OLARAK KAYDEDİLEN FAZLAĞI TUTARI	0	0	0	0	0	0
62 NET PARASAL POZİSYON KÂRI/ZARARI	2.040	0	0	0	0	0
63 SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ ÖNCESİ KIZ (60+61+62)	15.007	21.676	70.304	135.497	202.925	243.707
64 SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ KARŞILIĞI (±) (65+66-67)	12.377	12.905	16.812	30.465	48.794	66.909
68 SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM NET KIZ (63±64)	2.630	8.771	53.492	105.032	154.131	176.798
69 DURDURULAN FAALİYETLERDEN GELİRLER (70+71+72)	358	0	0	0	0	0
73 DURDURULAN FAALİYETLERDEN GİDERLER (-) (74+75+76)	75	0	0	0	0	0
77 DURDURULAN FAALİYETLER VERGİ ÖNCESİ KIZ (69-73)	283	0	0	0	0	0
78 DURDURULAN FAALİYETLER VERGİ KARŞILIĞI (±) (79+80-81)	103	0	0	0	0	0
82 DURDURULAN FAALİYETLER DÖNEM NET KIZ (77±78)	180	0	0	0	0	0
83 NET DÖNEM KARI/ZARARI (68+82)	2.810	8.771	53.492	105.032	154.131	176.798
84 HİSSE BAŞINA KAZANÇ	246	639	743	1.853	1.108	341
87 SEYRELTMİŞ HİSSE BAŞINA KAZANÇ						0

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Çizelge 4.22. Yılsonları itibariyle finansman şirketlerinin gelir tablosu ana kalemleri (ortalama)

GELİR TABLOSU ANA KALEMLERİ (Bin TL) - ORTALAMA						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1 ESAS FAALİYET GELİRLERİ (2+9+12)	67.781	66.358	58.166	76.391	94.839	112.026
16 FİNANSMAN GİDERLERİ (-) (17+...+22)	48.937	44.974	37.073	49.533	61.786	72.092
23 BRÜT KIZ (1-16)	18.845	21.384	21.093	26.858	33.053	39.934
24 ESAS FAALİYET GİDERLERİ (-) (25+...+29)	13.722	10.907	13.739	12.842	14.148	17.413
30 BRÜT FAALİYET KIZ (23-24)	5.122	10.478	7.354	14.016	18.905	22.521
31 DİĞER FAALİYET GELİRLERİ (32+33+34+39+40+43+44)	151.534	53.871	32.253	54.259	38.020	71.250
45 TAKİPTEKİ ALACAKLARA İLİŞKİN ÖZEL KARŞILIKLAR (-)	3.552	10.594	4.761	5.148	6.478	9.111
46 DİĞER FAALİYET GİDERLERİ (-) (47+51+57+58+59)	151.808	51.587	28.455	50.809	34.838	65.913
60 NET FAALİYET KIZ (30+31-45-46)	1.297	2.168	6.391	12.318	15.610	18.747
61 BİRLEŞME İŞLEMİ SONRASINDA GELİR OLARAK KAYDEDİLEN FAZLALIK TUTARI	0	0	0	0	0	0
62 NET PARASAL POZİSYON KÂRIZARARI	204	0	0	0	0	0
63 SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ ÖNCESİ KIZ (60+61+62)	1.501	2.168	6.391	12.318	15.610	18.747
64 SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ KARŞILIĞI (±) (65+66-67)	1.238	1.291	1.528	2.770	3.753	5.147
68 SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM NET KIZ (63±64)	263	877	4.863	9.548	11.856	13.600
69 DURDURULAN FAALİYETLERDEN GELİRLER (70+71+72)	36	0	0	0	0	0
73 DURDURULAN FAALİYETLERDEN GİDERLER (-) (74+75+76)	8	0	0	0	0	0
77 DURDURULAN FAALİYETLER VERGİ ÖNCESİ KIZ (69-73)	28	0	0	0	0	0
78 DURDURULAN FAALİYETLER VERGİ KARŞILIĞI (±) (79+80-81)	10	0	0	0	0	0
82 DURDURULAN FAALİYETLER DÖNEM NET KIZ (77±78)	18	0	0	0	0	0
83 NET DÖNEM KARI/ZARARI (68+82)	281	877	4.863	9.548	11.856	13.600
84 HİSSE BAŞINA KAZANÇ	25	64	68	168	85	26
87 SEYREL TİLMİŞ HİSSE BAŞINA KAZANÇ	0	0	0	0	0	0

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

4.2.4. Rasyo Analizi

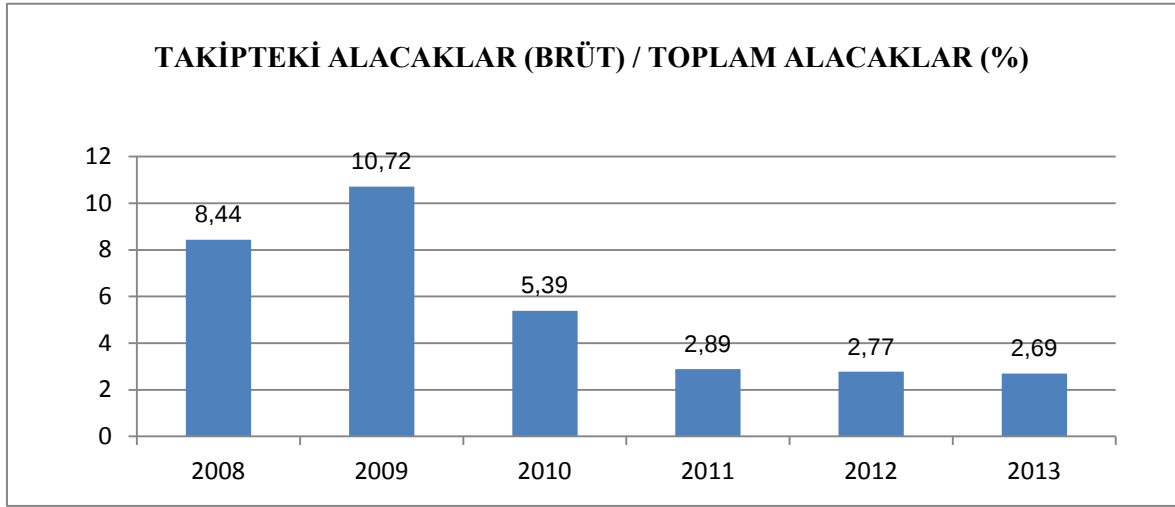
Finansman şirketlerinin rasyo analizi

- Aktif niteliğe ilişkin rasyolar,
- Kârlılığa ilişkin rasyolar,
- Kaynak yapısına ilişkin rasyolar
- Özkaynaklara ilişkin rasyolar

olmak üzere dört başlıkta ele alınacaktır.

Aktif niteliğe ilişkin rasyolar

1. Takipteki Alacaklar (Brüt) / Toplam Alacaklar (%)

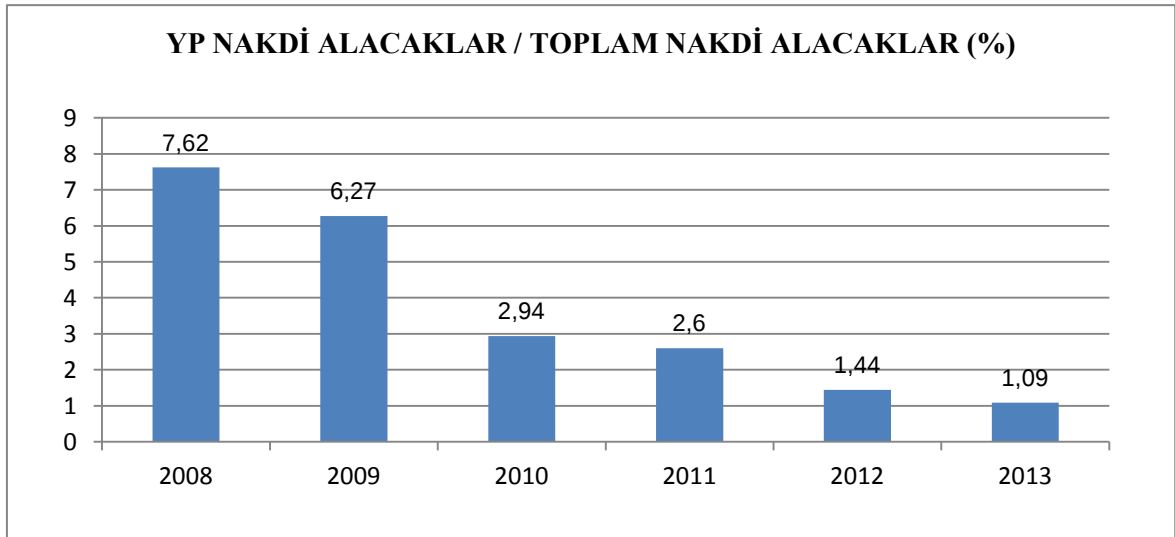

Şekil 4.21. Finansman şirketlerinin takibe dönüşüm oranları

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansman şirketlerinin 2008 yılsonunda %8,44 olan takibe dönüşüm oranı 2009 yılsonunda %10,72 seviyesine çıkmış, 2013 yılsonunda ise %2,69 olarak gerçekleşmiştir.

2. YP Nakdi Alacaklar / Toplam Nakdi Alacaklar (%)

Şekil 4.22. Finansman şirketlerinin yabancı para alacakları oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansman şirketlerinin işlemlerini büyük ölçüde Türk parası cinsinden yapıyor olmaları nedeniyle YP nakdi alacaklarının toplam nakdi alacaklar payı düşük seviyelerdedir.

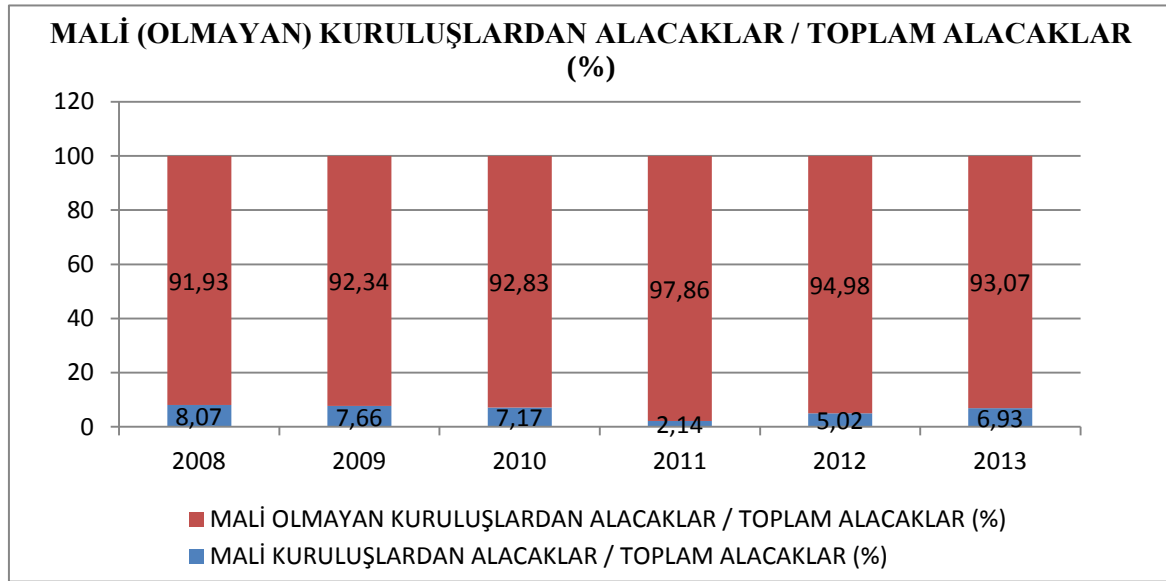
Faktoring işlemleri için kullandıkları kredilerin Türk parası cinsinden olması bu durumda etkili olmaktadır.

Çizelge 4.23. Finansman şirketlerinin kullandıkları TP, YP kredi tutarları

ALINAN KREDİLER (Bin TL)			
YIL	TP	YP	TOPLAM
2013	8.723.266	3.876.431	12.599.697
2012	6.201.726	2.776.121	8.977.847
2011	4.478.040	2.590.388	7.068.428
2010	2.804.303	1.717.975	4.522.278
2009	1.702.265	1.880.148	3.582.413
2008	1.628.775	2.027.793	3.656.568

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

3. Mali Kuruluşlardan Alacaklar / Toplam Alacaklar (%) ile
Mali Olmayan Kuruluşlardan Alacaklar / Toplam Alacaklar (%)

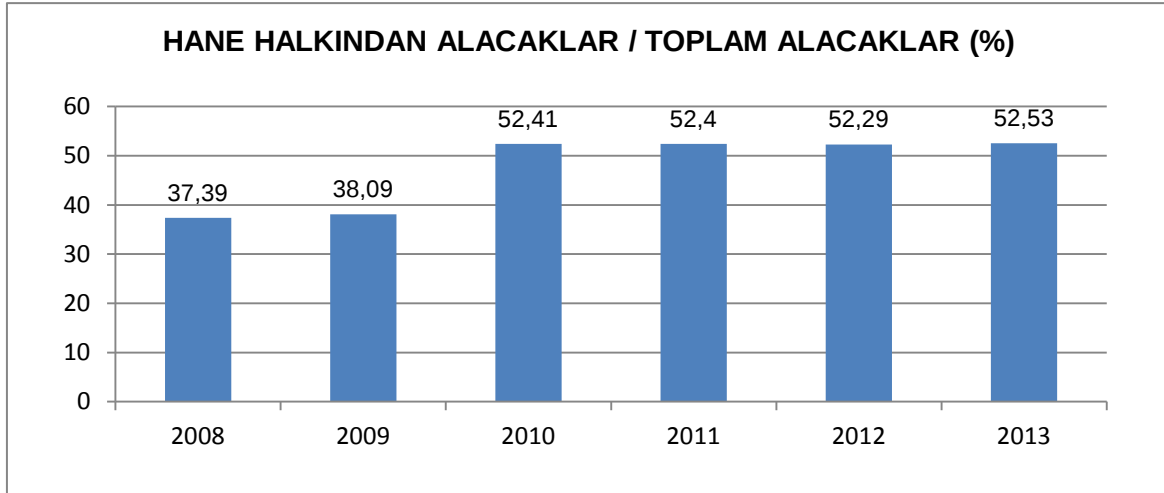

Şekil 4.23. Finansman şirketlerinin mali ve mali olmayan kesimden alacakları oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansman şirketlerinin ağırlıklı olarak mali olmayan kuruluşlar ile işlem yaptığı, mali kuruluşlardan alacakların toplam alacaklar içerisindeki payının %10'un altında olduğu görülmektedir. Finansman şirketlerinin ağırlıklı olarak reel sektör ve tüketiciler ile işlem yaptıkları anlaşılmaktadır.

4. Hane Halkından Alacaklar / Toplam Alacaklar (%)

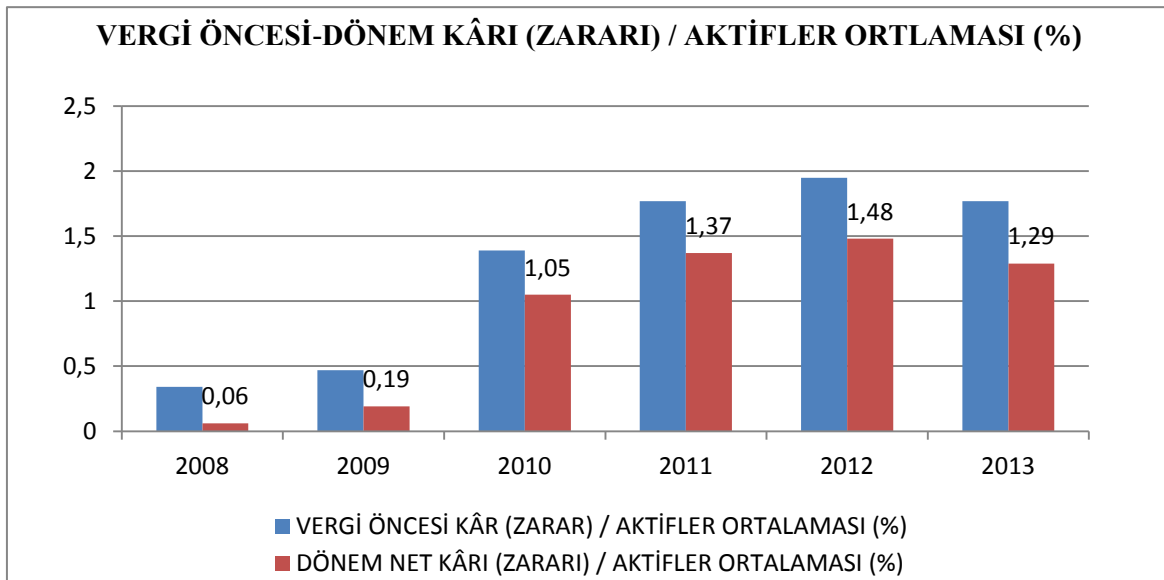
Şekil 4.24. Finansman şirketlerinin hane halkından alacakları oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere finansman şirketlerinin hane halkı veya tüketiciler ile yoğun işlem yaptıkları anlaşılmaktadır. Özellikle hane halkına / tüketicilere yönelik konut ve taşıt finansmanının bu oranın artış göstermesinden etkili olduğu söylenebilir.

Kârlılığa ilişkin rasyolar

1. Vergi Öncesi Kâr (Zarar) / Aktifler Ortalaması (%) ile
Dönem Net Kârı (Zararı) / Aktifler Ortalaması (%)

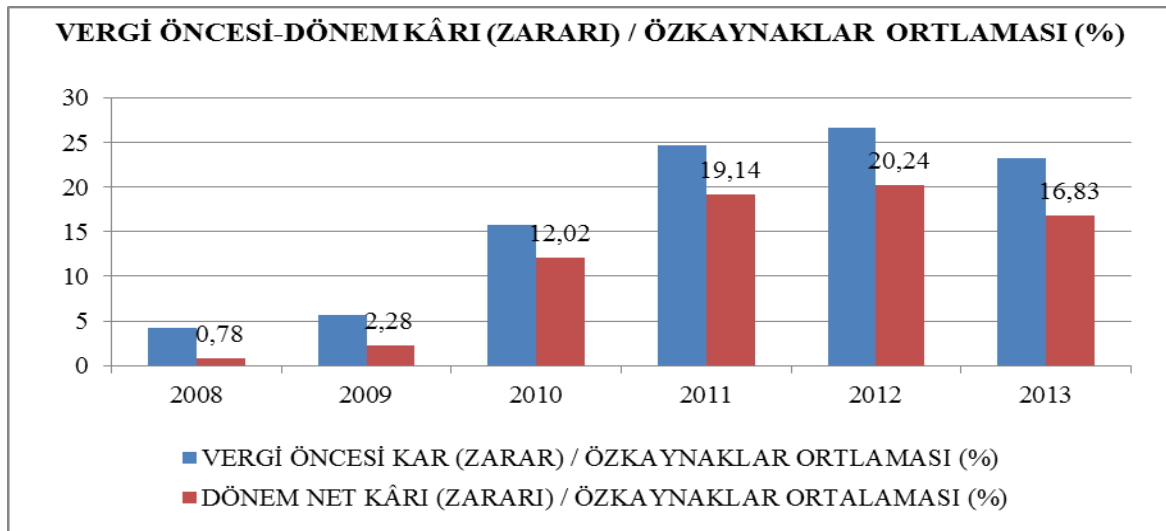

Şekil 4.25. Finansman şirketlerinin vergi öncesi ve dönem kârının (zararı) aktiflere oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansman şirketlerinin kârlılığının 2008 – 2013 yılları arasında arttığı görülmektedir. Ülkemizde görülen tüketicilere yönelik konut ve taşıt satışlarındaki artış ile işletmelere yönelik taşıtların satışlarındaki artışa paralel olarak konut, otomobil ve taşıt finansmanındaki artış kaynaklı finansman şirketlerinin kârının arttığı görülmektedir. Kârlılığa ilişkin açıklamalara bilanço analizi ve gelir tablosu analizi bölümlerinde yer verildiğinden burada tekrar edilmemiştir.

2. Vergi Öncesi Kâr (Zarar) / Özkaynaklar Ortalaması (%) ile
Dönem Net Kârı (Zarar) / Özkaynaklar Ortalaması (%)

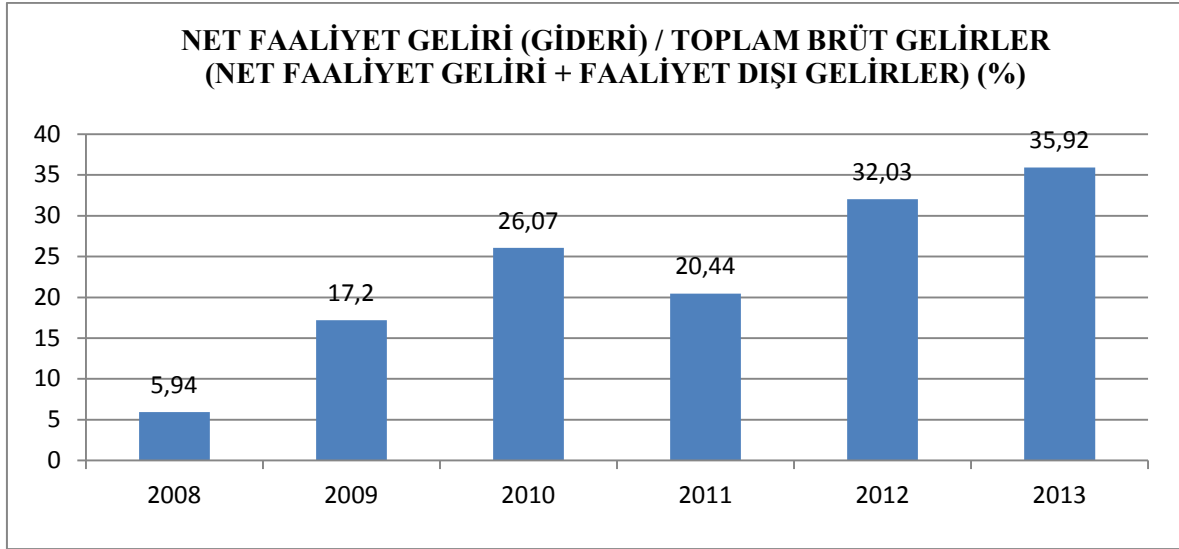

Şekil 4.26. Finansman şirketlerinin vergi öncesi ve dönem kârının (zararı) özkaynaklara oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Dönem net kârının özkaynaklara oranı 2008 yılında %0,78 iken 2013 yılsonunda %16,38 seviyesine yükselmiştir.

3. Net Faaliyet Geliri (Gideri) / Toplam Brüt Gelirler (Net Faaliyet Geliri + Faaliyet Dışı Gelirler) (%)

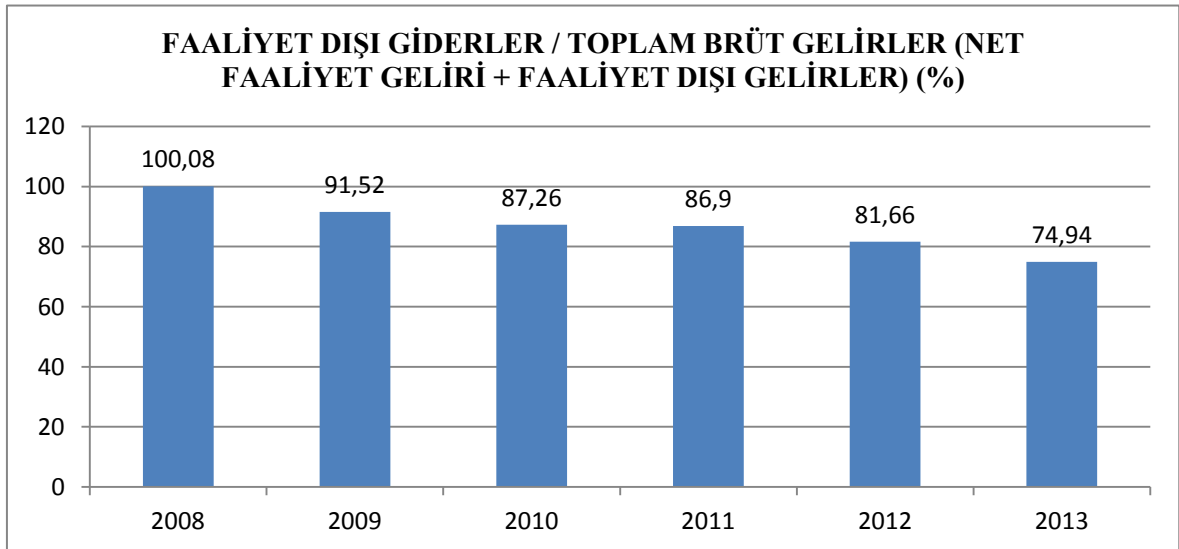

Şekil 4.27. Finansman şirketlerinin net faaliyet gelirinin toplam gelirler içindeki oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansman şirketlerinin faaliyetlerinden elde ettiği gelirlerin toplam brüt gelirler içerisindeki payı 2008 – 2013 yılları arasında %5,94’den %35,92 seviyesine çıkmıştır.

4. Faaliyet Dışı Giderler / Toplam Brüt Gelirler (Net Faaliyet Geliri + Faaliyet Dışı Gelirler) (%)

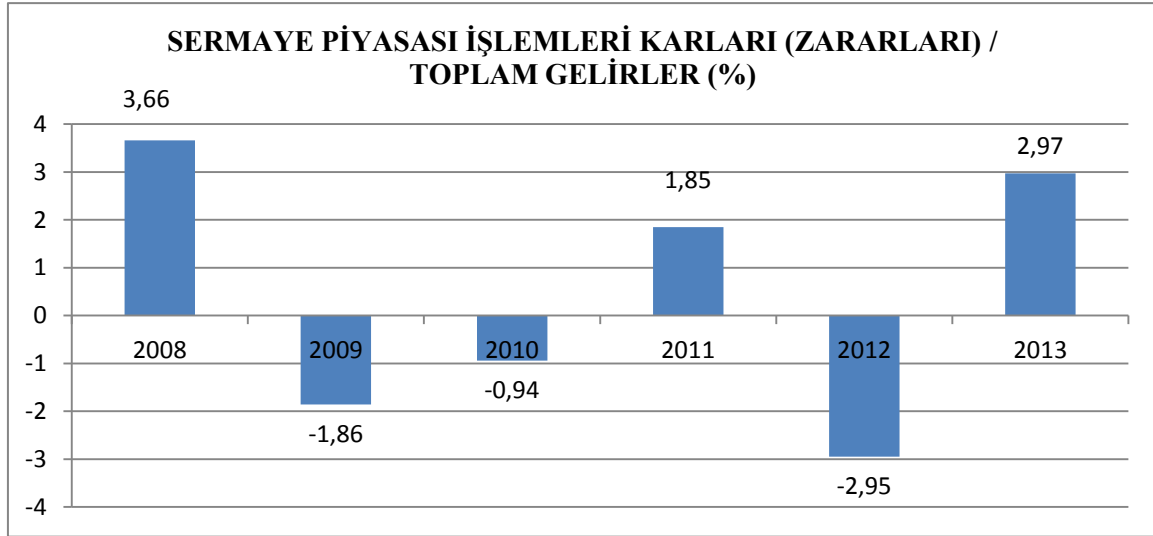

Şekil 4.28. Finansman şirketlerinin faaliyet dışı gelirinin toplam gelirler içindeki oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansman şirketlerinin faaliyet dışı giderlerinin toplam brüt gelirlere oranı 2008 yılsonunda %100,08 iken söz konusu oran 2013 yılsonunda %74,94 olarak gerçekleşmiştir.

5. Sermaye Piyasası İşlemleri Kârları (Zararları) / Toplam Gelirler (%)

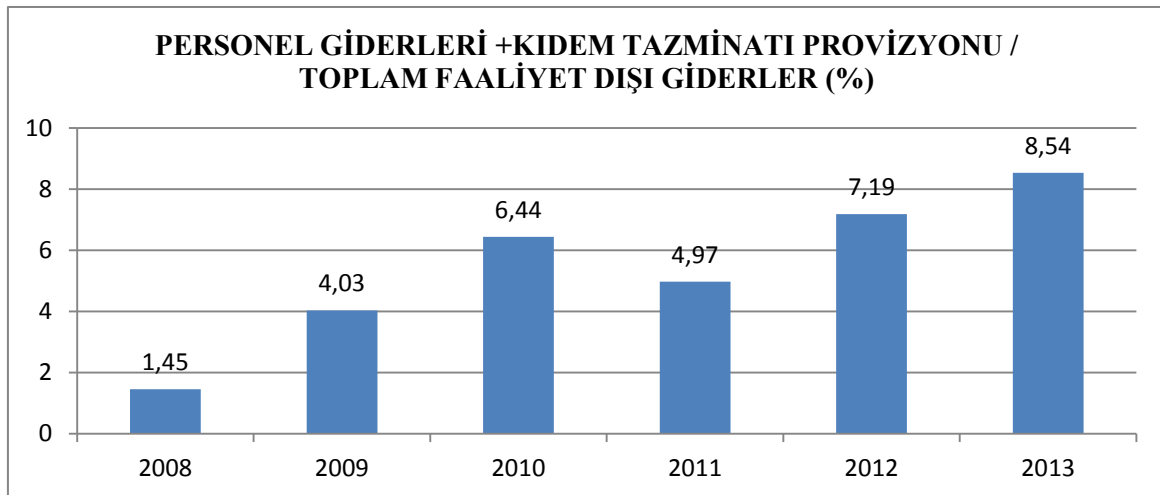

Şekil 4.29. Finansman şirketlerinin sermaye piyasası işlemleri kârlarının (zararlarının) toplam gelirlere oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Sermaye piyasası işlemleri kârları (zararları), alım satım amaçlı türev finansal araçlardan kârlar (zararlar) ve riskten korunma amaçlı türev finansal araçlardan kârlar (zararlar) kalemlerinden oluşan pay değerinin ağırlıklı olarak alım satım amaçlı türev finansal araçlardan kârlardan (zararlar) oluşmaktadır.

6. Personel Giderleri + Kıdem Tazminatı Provizyonu / Toplam Faaliyet Dışı Giderler (%)

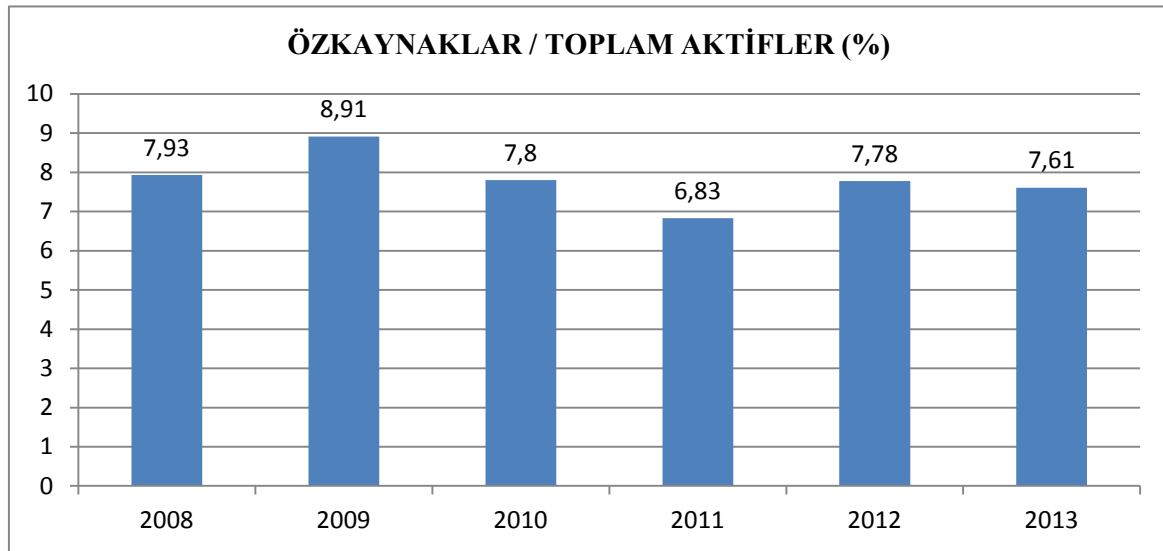
Şekil 4.30. Finansman şirketlerinin personel giderlerinin toplam faaliyet dışı giderlere oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansman şirketlerinin 2008 – 2013 yılları arasında finansman işlem hacminin artması nedeniyle, şirketlerin faaliyetlerini mevzuata uygun ve beklenen kurumsal biçimde yerine getirebilmeleri amacıyla ilave personel istihdam ettikleri değerlendirilmektedir. Bu nedenlerle personel giderleri ve kıdem tazminatı provizyonu toplamının toplam faaliyet dışı giderlere oranı 2008 – 2013 yılları arasında %1,45 seviyesinden %8,54 seviyesine ulaşmıştır.

Kaynak yapısına ilişkin rasyolar

1. Özkaynaklar / Toplam Aktifler (%)

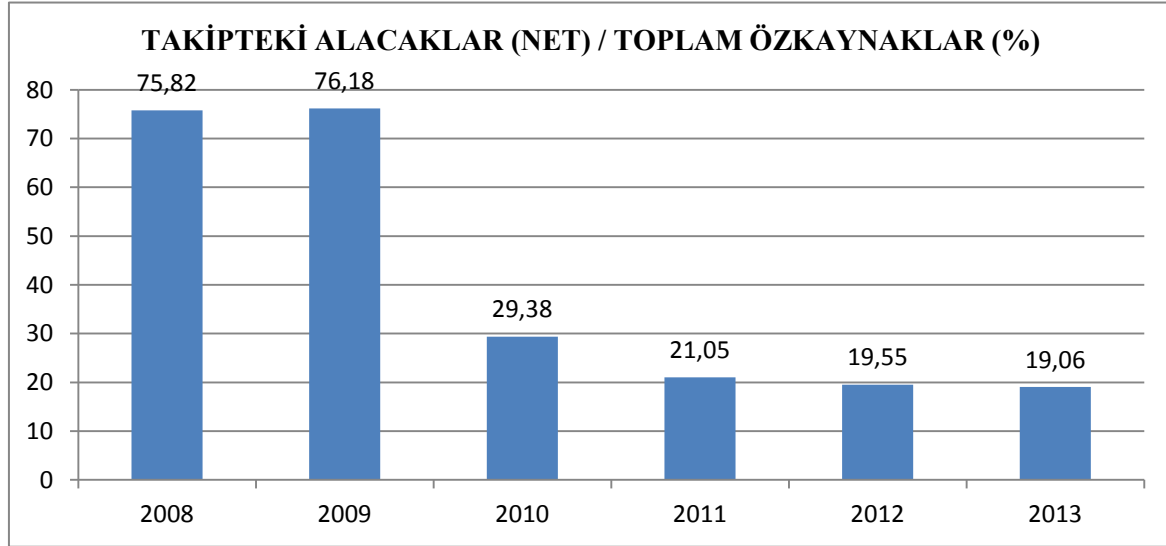
Şekil 4.31. Finansman şirketlerinin özkaynaklarının toplam aktifler içerisindeki oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansman şirketlerinin özkaynakları 2008 – 2013 yılları arasında 368.535 bin TL’den 1.214.696 bin TL’ye çıkarken, aynı dönemde toplam aktifler 4.646.526 bin TL’den 15.956.177 bin TL’ye yükselmiştir. Özkaynaklardaki artış %230, toplam aktiflerdeki artış ise %243 olarak gerçekleşmiştir.

Özkaynaklara ilişkin rasyolar

1. Takipteki Alacaklar (Net) / Toplam Özkaynaklar (%)

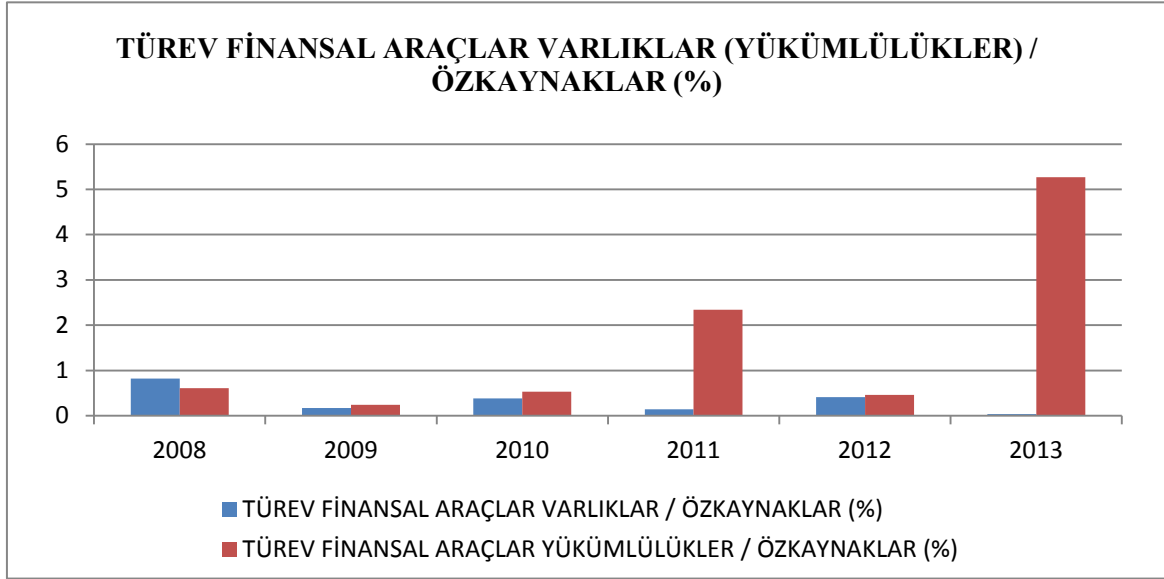

Şekil 4.33. Finansman şirketlerinin takipteki alacaklarının özkaynaklara oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Brüt takipteki alacaklardan bu alacaklar için ayrılan karşılıkların düşülmesi neticesinde elde edilen takipteki alacaklar (net) kaleminin özkaynaklara oranı 2008 yılında %75,82 iken 2013 yılsonunda %19,06 seviyesine düşmüştür. Takipteki alacaklar (net) kalemi 2008 yılsonunda 279.436 bin TL iken 2013 yılsonunda 231.511 bin TL seviyesine (%17,15 azalış) gerilerken, aynı dönemde özkaynaklar kalemi %230 oranında artış göstermiştir. Takipteki alacaklar nedeniyle finansman şirketlerinin riskleri oransal olarak azalmakla birlikte, diğer finansal kuruluşlar ile kıyaslandığında sektörün takipteki alacaklarının özkaynaklara oranı yüksek seviyelerdedir.

2. Türev Finansal Araçlar Varlıklar / Özkaynaklar (%) ile
Türev Finansal Araçlar Yükümlülükler / Özkaynaklar (%)

Şekil 4.34. Finansman şirketlerinin türev finansal araçlarının özkaynaklara oranı

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Türev finansal araçlar yükümlülüklerin özkaynaklara oranı 2008 yılsonunda %0,61 iken 2013 yılsonunda %5,27 seviyesine yükselmiştir. Söz konusu artışta alım satım amaçlı türev finansal araçlar etkili olmuştur. Aynı dönemde varlıkların oranı %0,82’den %0,04 seviyesine gerilemiştir.

4.2.5. Dünya Finansman Sektörü

Yurtdışı uygulamalarına baktığımız, ülkemizden farklı bir yapı olduğu görülmektedir. ABD’de finansman şirketleri tüketici finansmanı şirketleri, satış finansman şirketleri ve ticari finansman şirketleri olmak üzere üç farklı kategoride incelenmektedir. Tüketici finansmanı şirketleri daha çok dayanıklı tüketim ürünleri, eğitim, tatil vb. ihtiyaçları kredilendirir. Maliyetleri bankalardan daha yüksek olduğu için yüksek fiyatlama yaparken fiyat farkını kaliteli, üstün hizmet ile dengelemektedirler. Satış finansmanı şirketlerinin ana konusu ise, üretici firmanın ürünlerini kredilendirmektir. Bu tür şirketlerde üretici firma finansman şirketinin hisselerinin tamamına ya da çoğunluğuna sahip olup, asıl amaç üretici firmanın mallarını alan gerçek ve tüzel kişilerin kredilendirilmesi işlemidir. Captive şirketler olarak adlandırılan şirketler bu kategoriye girer ve genellikle otomobil ile

dayanıklı tüketim ürünleri kredilendirilir. Ticari finansman şirketleri ise küçük ve orta ölçekli şirketlere alacak senetleri finansmanı ya da faktoring hizmeti veren şirketlerdir.⁵⁶

Avrupa ülkelerinde ve ABD’de dayanıklı tüketim, taşıt ve mortgage kredilerinin neredeyse tamamı tüketici finansman şirketleri tarafından sağlanmaktadır. Türkiye’den farklı olarak enerji faturaları, tatil giderleri, hastane harcamaları gibi çok geniş alanlarda kredilendirme söz konusudur. Bunun en büyük nedeni, bankaların kredilerden çok yatırım ürünleri ile ilgili faaliyette bulunmaları ve kredi kartlarının taksitlendirmeye değil, nakit ihtiyaçları gidermeye yönelik kullanılmasıdır.⁵⁷

Finansman şirketleri Türkiye için yurtdışı örneklerine göre “genç endüstri” olarak değerlendirilebilir. Gerek sektörden aldığı pay gerekse sahip olduğu ürün çeşitliliği henüz istenilen düzeye ulaşamamıştır.

Ülkeden ülkeye mali kurumların ve aktiflerin nispi önemi değişmektedir. Genellikle gelişen ülkelerde mali sistem içerisinde bankacılık sektörünün çok hâkim bir yapısı vardır. Gelişmiş ülkelerde ise bankacılığın üstünlüğü görülmemektedir. Örneğin ABD, Kanada, İsveç, İngiltere gibi gelişmiş ülkelerde mali sistem içerisinde bankacılığın payı gelişmekte olan ülkelere göre nispi olarak epey düşük iken, tüketici finansman şirketleri gibi farklı kurumlar da mali sistem içerisinde önemli bir yere sahiptir.⁵⁸

⁵⁶ Çalışkan, S. (2010). *Reel Sektörün Finansmanında Faktoringin Rolü ve Türkiye’deki Faktoring Sektörü*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, s.51

⁵⁷ İbicoğlu M. (2006). *Tüketici Finansman Şirketlerinin Finansal Sistem İçindeki Yeri ve Türkiye’de Kredi Kullandıran Diğer Kurumlar ile Karşılaştırmalı İncelemesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. s.71

⁵⁸ Parasız, İ. (2000). *Para Banka ve Finansal Piyasalar*. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları, s.85

5. TÜRK FİNANS SEKTÖRÜ İÇERİSİNDE BANKA DIŞI MALİ KURULUŞLARIN GELİŞİMİ

Bu bölümde Türkiye'deki bankalar ile finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin oluşturduğu finans sektörünün gelişimi ile bu gelişimde söz konusu şirketlerin payı incelenmiştir.

5.1. Aktif Toplamı Gelişimi

2008 – 2013 yılları arasında BDMK ve bankaların oluşturduğu finans sektörünün aktif büyüklüğü %136 artış göstererek 761.903.816 bin TL'den 1.798.618.188 bin TL seviyesine çıkarken, BDMK'nın aktif büyüklüğü aynı dönemde %125 artarak 29.367.665 bin TL'den 66.217.363 bin TL düzeyine çıkmıştır. Finans sektöründeki artışta bankaların aktif büyüklüğündeki artışın (%136) etkili olduğu görülmektedir. Aşağıdaki tabloda finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri ile bankaların yılsonları itibariyle aktif toplamı gelişimi verilmiştir.

Çizelge 5.1. Yılsonları itibariyle BDMK ve bankaların aktif toplamı

BDMK VE BANKALARIN AKTİF TOPLAMI (BİN TL)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
a) Finansal Kiralama	17.145.340	14.644.048	15.748.853	18.604.083	20.259.955	28.470.819
b) Faktoring	7.575.457	10.407.622	14.462.609	15.617.092	18.146.479	21.790.367
c) Finansman	4.646.868	4.491.516	6.010.557	8.869.447	11.618.972	15.956.177
d) Bankalar	732.536.151	834.014.000	1.006.667.051	1.217.695.310	1.370.690.101	1.732.400.825
BDMK TOPLAM (a+b+c)	29.367.665	29.543.186	36.222.019	43.090.622	50.025.406	66.217.363
TOPLAM (a+b+c+d)	761.903.816	863.557.186	1.042.889.070	1.260.785.932	1.420.715.507	1.798.618.188

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni ve BDDK Türk Bankacılık Sektörü Aylık Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansal kiralama şirketlerinin aktif büyüklüğünün toplam finans sektörü içerisindeki payı incelendiğinde 2008 yılında %2,25 olan oran azalarak 2012 yılında %1,43 seviyesine gerilemiş sonrasında artış göstererek 2013 yılında %1,58 olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılından sonraki azalışta şirket sayısındaki azalışın ve finansal kiralama işlemlerinde uygulanan KDV değişikliğinin etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca, 2011 yılsonunda finansal kiralama işlemlerinde uygulanacak KDV oranlarının tekrar düzenlenmesi ile birlikte artışın gerçekleştiği değerlendirilmektedir. Aynı dönemler arasında faktoring şirketlerinin aktif

büyük­lüğü oranı %0,99'dan %1,21 seviyesine, finansman şirketlerinin aktif büyük­lüğü oranı ise %0,61'den %0,89 seviyesine yükselmiştir. Ancak, bankaların aktif büyük­lüğü­nün söz konusu dönemler arasında %136 düzeyinde artması ve finansal kiralama şirketlerinin aktif büyük­lüğü­ndeki artışın %66 ile sınırlı kalması nedeniyle BDMK'nın aktif toplamının toplam finans sektörü içerisindeki payı %3,85'den %3,68 seviyesine gerilemiştir. BDMK'nın ve bankaların aktif toplamlarının toplam finans sektörü içerisindeki oranlarını gösteren tablo aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 5.2. Yılları itibariyle BDMK ve bankaların aktif toplamı oranları

BDMK VE BANKALARIN AKTİF TOPLAMI ORANLARI (%)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
a) Finansal Kiralama	2,25	1,70	1,51	1,48	1,43	1,58
b) Faktoring	0,99	1,21	1,39	1,24	1,28	1,21
c) Finansman	0,61	0,52	0,58	0,70	0,82	0,89
d) Bankalar	96,15	96,58	96,53	96,58	96,48	96,32
BDMK TOPLAM (a+b+c)	3,85	3,42	3,47	3,42	3,52	3,68

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni ve BDDK Türk Bankacılık Sektörü Aylık Bülteni verilerinden derlenmiştir.

5.2. Özkaynak Gelişimi

2008 – 2013 yılları arasında finans sektörünün özkaynak büyük­lüğü %122 artış göstererek 92.097.135 bin TL'den 204.297.192 bin TL seviyesine çıkarken, BDMK'nın özkaynak büyük­lüğü aynı dönemde %86 artarak 5.673.268 bin TL'den 10.573.670 bin TL düzeyine çıkmıştır. Finans sektöründeki artışta bankaların özkaynak büyük­lüğü­ndeki artışın (%124) etkili olduğu görülmektedir. Aşağıdaki tabloda finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri ile bankaların yılları itibariyle özkaynak toplamı gelişimi verilmiştir.

Çizelge 5.3. Yılları itibariyle BDMK ve bankaların özkaynak toplamı gelişimi

BDMK VE BANKALARIN ÖZKAYNAK TOPLAMI (BİN TL)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
a) Finansal Kiralama	2.985.269	3.497.615	3.853.173	4.177.309	4.614.288	5.344.406
b) Faktoring	2.319.464	2.493.335	2.940.320	3.376.552	3.855.882	4.014.568
c) Finansman	368.535	400.224	468.569	605.744	904.238	1.214.696
d) Bankalar	86.423.867	110.887.009	134.541.787	144.646.211	181.940.224	193.723.522
BDMK TOPLAM (a+b+c)	5.673.268	6.391.174	7.262.062	8.159.605	9.374.408	10.573.670
TOPLAM (a+b+c+d)	92.097.135	117.278.183	141.803.849	152.805.816	191.314.632	204.297.192

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni ve BDDK Türk Bankacılık Sektörü Aylık Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansal kiralama şirketlerinin özkaynak büyüklüğünün toplam finans sektörü içerisindeki payı incelendiğinde 2008 yılında %3,24 olan oran azalarak 2012 yılında %2,41 seviyesine gerilemiş sonrasında artış göstererek 2013 yılında %2,62 olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılından sonraki azalışta şirket sayısındaki azalışın etkili olduğu söylenebilir. Aynı dönemler arasında faktoring şirketlerinin özkaynak büyüklüğü oranı %2,52'den %1,97 seviyesine, finansman şirketlerinin özkaynak büyüklüğü oranı ise %0,40'dan %0,59 seviyesine yükselmiştir. Ancak, bankaların özkaynak büyüklüğünün söz konusu dönemler arasında %124 düzeyinde artması ve finansal kiralama ve faktoring şirketlerinin özkaynak büyüklüğündeki artışın sırasıyla %79 ve %73 ile sınırlı kalması nedeniyle BDMK'nın özkaynak toplamının toplam finans sektörü içerisindeki payı %6,16'dan %5,18 seviyesine gerilemiştir. BDMK'nın ve bankaların özkaynak toplamlarının toplam finans sektörü içerisindeki oranlarını gösteren tablo aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 5.4. Yılları itibariyle BDMK ve bankaların özkaynak toplamı oranları

BDMK VE BANKALARIN ÖZKAYNAK TOPLAMI ORANLARI (%)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
a) Finansal Kiralama	3,24	2,98	2,72	2,73	2,41	2,62
b) Faktoring	2,52	2,13	2,07	2,21	2,02	1,97
c) Finansman	0,40	0,34	0,33	0,40	0,47	0,59
d) Bankalar	93,84	94,55	94,88	94,66	95,10	94,82
BDMK TOPLAM (a+b+c)	6,16	5,45	5,12	5,34	4,90	5,18

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni ve BDDK Türk Bankacılık Sektörü Aylık Bülteni verilerinden derlenmiştir.

5.3. Kâr / Zarar Gelişimi

2008 – 2013 yılları arasında finans sektörünün kârı %78 artış göstererek 14.452.453 bin TL'den 25.789.752 bin TL seviyesine çıkarken, BDMK'nın kârı aynı dönemde %9 artarak 1.031.661 bin TL'den 1.125.412 bin TL düzeyine çıkmıştır. Finans sektöründeki kâr artışında bankaların (%84) etkili olduğu görülmektedir. Finansal kiralama şirketlerinin kârı 2008 yılında 591.761 bin TL iken 2013 yılında 450.168 bin TL olarak gerçekleştirmiş ve %24 azalış göstermiştir. Faktoring şirketleri ile finansman şirketlerinin aynı dönemlerde kârında artış gözlemlenmiştir. Aşağıdaki tabloda finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri ile bankaların yılları itibariyle kârlarının gelişimi verilmiştir.

Çizelge 5.5. Yılları itibarıyla BDMK ve bankaların kârının gelişimi

BDMK VE BANKALARIN KAR/ZARAR TOPLAMI (BİN TL)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
a) Finansal Kiralama	591.761	582.738	466.416	509.999	443.406	450.168
b) Faktoring	437.088	330.082	412.077	492.710	610.081	498.446
c) Finansman	2.812	8.771	53.492	105.032	154.131	176.798
d) Bankalar	13.420.792	20.182.402	22.116.264	19.844.487	23.522.528	24.664.340
BDMK TOPLAM (a+b+c)	1.031.661	921.591	931.985	1.107.741	1.207.618	1.125.412
TOPLAM (a+b+c+d)	14.452.453	21.103.993	23.048.249	20.952.228	24.730.146	25.789.752

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni ve BDDK Türk Bankacılık Sektörü Aylık Bülteni verilerinden derlenmiştir.

Finansal kiralama şirketlerinin kârlarının toplam finans sektörü içerisindeki payı incelendiğinde 2008 yılında %4,09 olan oran azalarak 2013 yılında %1,75 olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılından sonraki azalışta şirket sayısındaki azalışın ve finansal kiralama işlemlerinde uygulanan KDV değişikliğinin etkili olduğu söylenebilir. Aynı dönemler arasında faktoring şirketlerinin kârlarının oranı %3,02'den %1,93 seviyesine gerilerken, finansman şirketlerinin kârlarının oranı %0,02'den %0,69 seviyesine yükselmiştir. Bankaların kârlarının söz konusu dönemler arasında %84 düzeyinde artması ve finansal kiralama ve faktoring şirketlerinin kârlarının sırasıyla %24 azalması ve %14 artması neticesinde BDMK'nın özkaynak toplamının toplam finans sektörü içerisindeki payının %7,14'den %4,36 seviyesine gerilemesine neden olmuştur. BDMK'nın ve bankaların kârlarının toplam finans sektörü içerisindeki paylarını gösteren tablo aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 5.6. Yılları itibarıyla BDMK ve bankaların kâr oranları

BDMK VE BANKALARIN KAR/ZARAR TOPLAMI ORANLARI (%)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
a) Finansal Kiralama	4,09	2,76	2,02	2,43	1,79	1,75
b) Faktoring	3,02	1,56	1,79	2,35	2,47	1,93
c) Finansman	0,02	0,04	0,23	0,50	0,62	0,69
d) Bankalar	92,86	95,63	95,96	94,71	95,12	95,64
BDMK TOPLAM (a+b+c)	7,14	4,37	4,04	5,29	4,88	4,36

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni ve BDDK Türk Bankacılık Sektörü Aylık Bülteni verilerinden derlenmiştir.

5.4. Aktif Kârlılığı

2008 – 2013 yılları arasında finans sektörünün aktif kârlılığı %1,90 seviyesinden %1,43 seviyesine gerilemiştir. Bu gerilemede bankaların aktif kârlılığının %1,83'den %1,42'ye düşmesi etkili olmuştur. Aynı dönemler içerisinde finansal kiralama şirketlerinin aktif kârlılığı %3,45'den %1,58'e, faktoring şirketlerinin ise %5,77'den %2,29'a gerilemiş, finansman şirketlerinin ise %0,06'dan %1,11'e yükselmiştir.

Çizelge 5.7. Yılları itibariyle BDMK ve bankaların aktif kârlılığı

BDMK VE BANKALARIN AKTİF KARLILIĞI (%)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
a) Finansal Kiralama	3,45	3,98	2,96	2,74	2,19	1,58
b) Faktoring	5,77	3,17	2,85	3,15	3,36	2,29
c) Finansman	0,06	0,20	0,89	1,18	1,33	1,11
d) Bankalar	1,83	2,42	2,20	1,63	1,72	1,42
BDMK TOPLAM (a+b+c)	3,51	3,12	2,57	2,57	2,41	1,70
TOPLAM (a+b+c+d)	1,90	2,44	2,21	1,66	1,74	1,43

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni ve BDDK Türk Bankacılık Sektörü Aylık Bülteni verilerinden derlenmiştir.

5.5. Özkaynak Kârlılığı

2008 – 2013 yılları arasında finans sektörünün özkaynak kârlılığı %15,69 seviyesinden %12,62 seviyesine gerilemiştir. Bu gerilemede bankaların özkaynak kârlılığının %15,53'den %12,73'e düşmesi etkili olmuştur. Aynı dönemler içerisinde finansal kiralama şirketlerinin özkaynak kârlılığı %19,82'den %8,42'ye, faktoring şirketlerinin ise %18,84'den %12,42'ye gerilemiş, finansman şirketlerinin ise %0,76'dan %14,55'e yükselmiştir.

Çizelge 5.8. Yılları itibariyle BDMK ve bankaların özkaynak kârlılığı

BDMK VE BANKALARIN ÖZKAYNAK KARLILIĞI (%)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
a) Finansal Kiralama	19,82	16,66	12,10	12,21	9,61	8,42
b) Faktoring	18,84	13,24	14,01	14,59	15,82	12,42
c) Finansman	0,76	2,19	11,42	17,34	17,05	14,55
d) Bankalar	15,53	18,20	16,44	13,72	12,93	12,73
BDMK TOPLAM (a+b+c)	18,18	14,42	12,83	13,58	12,88	10,64
TOPLAM (a+b+c+d)	15,69	17,99	16,25	13,71	12,93	12,62

Kaynak: BDDK Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni ve BDDK Türk Bankacılık Sektörü Aylık Bülteni verilerinden derlenmiştir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Son 200 yılda dünyayı dönüştüren büyüme sürecinde, dünya nüfusu 6, hâsıla 50 katın üzerinde artarken dünya ticaret hacmi 540 kat artış göstermiştir. Dünyadaki ekonomik süreçler ve hızlı teknolojik gelişmeler finans sektörünün değişmesine neden olurken, bu hızlı gelişim finans kurumlarının sayısının artmasının yanı sıra yeni finans tekniklerini de beraberinde getirmiştir. Ülkemizde özellikle 1980 sonrası liberalleşme politikasının izlenmesi ile yeni finans teknikleri finans sistemimizde kendine yer bulmuştur. Finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin faaliyetleri ülkemizde gelişmekte olan yeni finans teknikleridir. Finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri mevduat toplama izni olmayan, müşterilerini çoğunlukla ulusal/uluslararası finans kuruluşlarından elde edilen kaynaklar veya kendi özkaynakları ile finanse ederek ülke kalkınmasına önemli ölçüde katkıda bulunan ve daha fazla bulunma potansiyeli olan kuruluşlardır.

Finans sistemine hâkim olan bankaların iştirakleri banka dışı sektörden büyük pay almaktadır. Banka dışı mali sektörün her üç faaliyet alanında banka iştirakleri sektörün büyük kısmını oluşturmaktadır. Bankalar riskli müşteri portföyüne, iştirakleri aracılığı ile ulaşmayı tercih etmektedir. Dolayısıyla, banka ve banka dışı mali sektör birbirinin tamamlayıcısı konumundadır.

Finansal kiralama, faktoring ve finansman sektörleri 2008 – 2013 yılları arasında önemli ölçüde büyümüş olmakla birlikte büyümede 2006 yılından itibaren BDDK'nın düzenlemelerine, denetimine ve gözetimine tabi olmaları etkili olurken aynı zamanda söz konusu sektörlerle duyulan güvenin artmasını sağlamıştır. Ülkemizde yeni gelişmekte olan finans teknikleri olarak değerlendirilen finansal kiralama, faktoring ve finansman işlemleri daha fazla yaygınlaşması ile birlikte işlem hacminin ve büyüklüğünün artmasının beklenmesi doğaldır. Finansal kiralama ve faktoring şirketlerinin özellikle bankalardan fon sağlamakta sıkıntı yaşayan KOBİ'lere, finansman şirketlerinin ise taşıt veya konut satın almak isteyen hane halkına yönelik hizmetlerinin artması ile hem banka dışı mali sektörün yaygınlaşması, finansal piyasaların derinleşmesi ve söz konusu şirketlerin Türk finans sektöründe önemli bir yere sahip olması beklenmektedir.

BDDK düzenlemeleri ile kurumsal yapıya kavuşan banka dışı mali sektör daha güvenilir hale gelmiş ve reel sektörün hizmet alma konusundaki var olan endişelerini ortadan

kaldırmıştır. BDDK düzenlemelerine uyum sağlayamayan veya intibak süresi içerisinde düzenlemelerin öngördüğü koşulları yerine getiremeyen şirketlerin faaliyetlerine son verilmiştir. Endişelerin ortadan kalkması ve kurumsallaşma ile birlikte banka dışı mali kuruluşlar daha fazla işletmeye hitap etme imkânı bularak işlem hacimlerini artmış, dolayısıyla sektörün büyümesine ve kârlılığın olumlu katkı sağlamıştır. Bu çalışma kapsamında banka dışı mali sektörün 2008 – 2013 yıllarına ilişkin verilerinden yararlanılarak yapılan analizlerde söz konusu şirketlerin 2008 – 2012 yılları arasında dünya genelinde görülen finansal krizden belirli ölçüde etkilendikleri, ancak kısa sürede faaliyetlerine artırarak devam ettikleri görülmektedir. Ayrıca, finansal kiralama şirketlerinin KDV avantajının kaldırılması neticesinde işlem hacimlerinde yavaşlama görülmüş, ancak tekrar KDV avantajının getirilmesi ile birlikte sektör canlanmıştır. Diğer taraftan, incelenen dönemler arasında banka dışı mali sektörün iyi performans gösterdiği, sorunlu alacaklarında gerileme olduğu anlaşılmaktadır.

6361 sayılı Kanun ve mülga düzenlemeler banka dışı mali kuruluşların ana faaliyetleri dışında faaliyette bulunmalarını yasaklamıştır. Bu çerçevede, her bir faaliyet için ayrı bir şirket kurulması zorunlu kılınmıştır. Bu da operasyonel maliyetlerin yükselmesi, şirketlerin ölçek ekonomilerinden faydalanamaması ve sektörde herhangi bir kriz veya kârlı bir alan oluştuğunda diğer sektöre geçişte esnekliğin sağlanamaması anlamına gelmektedir. Bu şirketler ekonomilerin büyümesinde önemli payı olan KOBİ'lerin ve alternatif finansman arayışında olan ticari işletmelerin ihtiyaç duydukları fona ulaşmasında önemli rol oynadığından, bu sektörün gelişimi ülkelerin mali piyasalarının derinlik kazanmasında ve olası finansal krizlere karşı direncin artmasında önem arz etmektedir. Dolayısıyla, üç faaliyetin tek bir çatı altında gösterilmesinin banka dışı mali sektörün gelişime önemli katkısı olacağı düşünülmektedir.

Yakın gelecekte, banka dışı mali kuruluşların tek bir çatı altında faaliyet gösterme imkânı olmasa dahi, bu sektörün kendi kanununa kavuşması ve bankacılık sektörüne kıyasla daha esnek şekilde düzenlenmeleri, hızla şubeleşerek müşteri tabanlarını genişletmeleri ve kredilendirme sürecinin bankalara oranla çok daha kısa ve riski yüksek işletmelerle çalışıyor olmalarının getirdiği daha yüksek kârlılık hususları bir arada düşünüldüğünde, banka dışı mali sektörün aktif büyüklüğünün önümüzdeki birkaç yıllık dönemde önemli ölçüde artması beklenebilir.

KAYNAKLAR

- Akça, H. A. (2002). İhracatın Finansmanında Forfaiting Uygulaması ve Bankaların Rolü, Ankara, *Hazine Dergisi*, (14).
- Akkerman, C. (1994). *Türkiye’de ve Dünyada Faktoring Uygulamaları ve Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul.
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (2010, Mayıs). *Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin BDDK’ya Devri Sonrası Gelişmeler*, BDDK Çalışma Raporu, URL: http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Diger_Raporlar/8008Rapor_DevriSonrasi.pdf adresinden 7 Mart 2014’de alınmıştır.
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, *Banka Dışı Mali Kuruluşlar Bülteni*, URL: <http://ebulten.bddk.org.tr/BDMKBulten/Basit.aspx> adresinden 1 Haziran 2014 – 31 Ağustos 2014 tarihleri arasında alınmıştır.
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, *Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu ve Kanuna İlişkin Düzenlemeler*, URL: http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Mevzuat/FinansalK_Faktoring_Finansman_Kanunu/FinansalK_Faktoring_Finansman_Kanunu.aspx adresinden 11 Mart 2014’de alınmıştır.
- Bengü, G. Z. (2007). *Uluslar arası Muhasebe Standartları ve Türk Mevzuatında Finansal Kiralama İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ceylan, A. (2007). *Finansal Kiralama ve KOBİ’ler Açısından Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul.
- Çalışkan, S. (2010). *Reel Sektörün Finansmanında Faktoringin Rolü ve Türkiye’deki Faktoring Sektörü*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Egemen, K. (2007). *Türkiye’de Finansal Kiralama (Leasing) İşlemleri ve Vergilendirilmesi*”, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Ekren, N. (1993). *Alternatif Finansman Teknikleri Factoring, Forfaiting, Leasing*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul.
- Ergül, N. ve Dumanoglu, S. (2003). *Finansal Kiralama*, İstanbul: Der Yayınları.
- Erkut, O. (2001). Dış Ticaretin Finansmanında Faktoring ve Faktoringin Hukuki Çerçevesi, *Dış Ticaret Dergisi*, 22.
- Factors Chain International, *About Factoring*. URL: <http://www.fci.nl/about-factoring>, adresinden 15 Haziran 2014’de alınmıştır.

Faktoring Derneği, (2013, Mayıs). *Faktoring Sektörü Raporu*.

Faktoring Derneği, “*Dünyada ve Türkiye’de Faktoring İşlem Hacmi Gelişimi*”, URL: www.faktoringdernegi.org.tr adresinden 3 Mayıs 2014’de alınmıştır.

Finansal Kiralama Derneği. *Dünya Leasing Verileri*, “*Yıllar İtibariyle Türkiye’de Leasing Penetrasyon Oranları*”, URL: www.fider.org adresinden 10 Ağustos 2014’de alınmıştır.

Garzan, G. M. (2002). *Faktoring ve Türkiye’deki Uygulaması*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Gürsoy, Y. (2012). Leasing’de (Finansal Kiralamada) Yeni KDV Oranları. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu, URL: http://www.alomaliye.com/2012/yaser_gursoy_leasing.htm adresinden 26 Nisan 2014’de alınmıştır.

International Accounting Standards “*IAS 17 Leases*” URL: <http://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias17> adresinden 20 Nisan 2014’de alınmıştır.

International Monetary Fund, “*World Economic Outlook*”, URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2014/update/01/pdf/0114.pdf> adresinden 12 Mayıs 2014’de alınmıştır.

İbicoğlu M. (2006). *Tüketici Finansman Şirketlerinin Finansal Sistem İçindeki Yeri ve Türkiye’de Kredi Kullandıran Diğer Kurumlar ile Karşılaştırmalı İncelemesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

İş Finansal Kiralama A.Ş., URL: <http://www.isleasing.com.tr/leasingnedir.asp> adresinden 18 Mart 2014’de alınmıştır.

İzmirli, F. (2008). *Finansal Kiralama Uygulamalarının Şirketlerin Mali Yapılarına Olan Etkisinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.

Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, Türkiye Muhasebe Standardı, Kiralama İşlemleri, 17. URL: <http://kgk.gov.tr/contents/files/TMS17.pdf> adresinden 20 Nisan 2014’de alınmıştır.

Karadağ, N. (1997). *Tüketici Finansman Şirketlerinin Varlığa Dayalı Menkul Kıymet İhracı*. Sermaye Piyasası Kurulu, Yayın No: 84, 6-7-8. Ankara.

Kocaman, A. B. (1992). *Factoring İşleminin Hukuki Niteliği*, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayını.

Kocaman, A. B. (1994). *Faktoring: Genel Alacak Devir ve Satım İşlemi*, Ankara: Türkiye Bankalar Birliği.

Koç, M. (2004). *Finansal Kiralama (Leasing)*, İstanbul: Beta Yayınları.

- Küçükiremitçi, M. (1991). Çağdaş Finansman Yöntemleri İçinde Faktoring'in Yeri ve Önemi, İstanbul, *İstanbul Sanayi Odası Dergisi*, (304).
- Küçükkocaoğlu, G. Finansal Pazarlar.URL: www.baskent.edu.tr/~gurayk/finpazcuma8.doc adresinden 8 Nisan 2014'de alınmıştır.
- Leaseurope. *Introduction*. URL: <http://www.leaseurope.org/index.php?page=rental-leasing-introduction> adresinden 27 Mart 2014'de alınmıştır.
- Moody's Sector Comment Report. (2013). *Turkish Finance Companies: New legislation on Financial Leasing, Factoring and Financing Institutions is Credit Positive*.
- Özeler, M. ve Cansızlar, D. (1987). *Yatırım ve Finansman Sağlamaya Yönelik Kiralamanın (Leasing) Dünyada ve Türkiye'de Uygulaması*, Maliye ve Gümrük Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Yayını, Yayın No: 287.
- Öztaş, S. (2010). *Finansal Kiralama İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Parasız, İ. (2000). Para Banka ve Finansal Piyasalar. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları, s.85
- Sarioğlu, E. (1997). *Factoring Uygulamaları ve Muhasebeleştirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Siemens Financial Services. *Products&Solutions*. URL: http://finance.siemens.com/financialservices/global/en/products_solutions/pages/products_solutions.aspx adresinden 12 Temmuz 2014'de alınmıştır.
- Sipahi, B. (2000). Leasing İşlemlerinin Kiracı ve Kiraya Veren Açısından Muhasebeleştirilmesi, *Mükellefin Dergisi*, (86).
- Şahin, C. (2006). *Alacakların Yönetiminde Factoringin Belirleyicileri ve Eskişehir'deki KOBİ'lere Yönelik Bir Uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Taş, C. (1997). *Dünya ve Türkiye'de Tüketici Finansman Şirketleri ve Uygulama Örnekleri*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- The World Economy. Economic Statistics. URL: <http://www.theworldeconomy.org/MaddisonTables/MaddisontableB-18.pdf> adresinden 22 Ağustos 2014'de alınmıştır.
- Tiryaki, B. (2006). Factoring İşlemi ve Factoring İşleminin Hukuki Niteliği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8(2), 189-214.
- Toroslul, V. (2000). Leasing İşlemleri ve Muhasebesi. Ankara: Beta Yayınları.
- Tosun, D. (2007). *Bir İhracat Finansman Yöntemi Olarak Factoring: Dünya ve Türkiye Uygulaması*. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

Tuğlu, A. ve Özkan, A. (2007). *Finansal Kiralama İşlemleri*, Ankara: Yaklaşım Yayıncılık.

Türkiye'deki Tüketici Finansman Şirketleri,
<http://www.tuketicifinansman.net/2008/06/turkiye-tuketici-finansmani-sirketleri.html#ixzz2kL4uiLQQ> adresinden 12 Temmuz 2014'de alınmıştır.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası. *Basın Duyuruları*. URL: <http://www.tcmb.gov.tr> adresinden 3 Ağustos 2014'de alınmıştır.

Ünal, Ç. (2004). *Alternatif Bir Finans Tekniği Olarak Faktoring ve Türkiye Uygulamasının Bir Analizi*. Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Bekar, Mustafa
Uyruğu : Türkiye Cumhuriyeti
Doğum tarihi ve yeri : 18.11.1980 Duisburg/Almanya
Medeni hali : Bekar
Telefon : (532) 7084178
e-mail : mustafabekar@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi	Aralık 2014
Lisans	ODTÜ Matematik	Haziran 2005
Lise	Kütahya Kılıçarslan Süper Lisesi	Haziran 1999

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2006 - Halen	BDDK	Bankacılık
Uzmanı		

Yabancı Dil

İngilizce

Yayınlar

Hobiler

Masa tenisi, Yüzme

GAZİ GELECEKTİR..

Göttingen

